

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 22 Δεκεμβρίου 2019 • Έτος 12^ο • Αρ. φύλλου 588

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,50

ΝΙΚΟΣ ΝΟΥΡΗΣ

Η φιλοξενία τόσων μεταναστών είναι πρακτικά αδύνατη

Τη μετακίνηση περίπου πέντε χιλιάδων μεταναστών προς άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε. ζητάει η Λευκωσία ώστε να μπορεί να διαχειριστεί τις μεταναστευτικές ροές, αναφέρει στην πρώτη συνέντευξή του ο υπ. Εσωτερικών Νίκος Νουρής. Θεωρεί, δε, πως στην παρούσα χρονική στιγμή η Κύπρος είναι μόνη της στο θέμα του μεταναστευτικού. Σχετικά με τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης, τονίζει πως στόχος είναι να ολοκληρωθεί η συζήτηση και ψήφιση των νομοσχεδίων το συντομότερο δυνατόν. **Σελ. 10**

ΚΟΥΝΤΡΕΤ ΟΖΕΡΣΑΪ

«Προσαρμοζόμαστε στην τεχνολογία»

Στη συνέντευξή του στην «Κ» ο «αντιπρόεδρος της κυβέρνησης» και «υπ. Εξωτερικών» Κουντρέτ Οζερσαΐ αναφέρεται στα νέα στρατιωτικά σχέδια στα Κατεχόμενα και προειδοποιεί για τις επιπτώσεις των μέτρων που σχεδιάζει η Κυπριακή Δημοκρατία για το προσφυγικό ζήτημα και προβάλλει μια εναλλακτική προσέγγιση για τη λύση του Κυπριακού. **Σελ. 16**

ΑΝΑΛΥΣΗ

Σελ. 9

Του ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΧΑΤΖΗΧΑΜΠΗ

Συμμόρφωση με ευρωπαϊκά θέσμια

Στο άρθρο του ο πρώην πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου σημειώνει ότι η ΚΔ δεν είναι πλέον ελεύθερη να διαφοροποιεί με νομοθεσία τα των δόμων.

ΔΗΣΥ

Πλάνο για το '21 ετοιμάζει ο Αβέρωφ

Ο Λεωτέρης Χριστοφόρου υπέβαλε παραίτηση και άνοιξε την πόρτα για τη θέση του αναπληρωτή προέδρου στον Χάρη Γεωργιάδη. Με τις ανακατατάξεις, ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ επιχειρεί να αλλάξει το προφίλ του κόμματος για τις βουλευτικές του 2021, φέρνοντας κοντά τους φιλελεύθερους και προοδευτικούς. **Σελ. 8**

Ελληνο-ισραηλινή συμμαχία άλλαξε πράγματα στις ΗΠΑ

Η Τουρκία βρίσκεται υπό πίεση, αλλά δεν έπαιξε ακόμη το τελευταίο της χαρτί

Ένα διαρκές, επίμονο και συνδυασμένο ελληνο-ισραηλινό πολιτικό ροκ που είχε κατά κύριο λόγο ως πεδίο εξέλιξης του το αμερικανικό Κογκρέσο ήταν αυτό που άλλαξε άρδην τα πράγματα για την Κύπρο και την Ελλάδα στις ΗΠΑ, με την άρση του αμερικανικού εμπάργκο όπλων στην

Κ.Δ. και τον Νόμο για την Ανατολική Μεσόγειο. Πίσω από τη συνεργασία στην Ανατολική Μεσόγειο είναι η ιδέα που ανέπτυξε στην Ουάσιγκτον το 2013 ο τώως υπουργός Εξωτερικών, Ιωάννης Κασουλίδης, να λειτουργήσει στην Ανατολική Μεσόγειο η σύμπραξη για την ενέργεια

κατά τον ίδιο τρόπο που λειτουργήσει για το ατσάλι και τον άνθρακα στη δημιουργία της Ε.Ε. Σε αυτόν τον άξονα δημιουργήθηκε μια ισχυρή συμμαχία αμερικανο-εβραϊκών και ελληνο-αμερικανικών οργανώσεων που εργάστηκε για την υλοποίησή της. **Σελ. 5**

Η Έξοδος των χριστιανών από τη Μέση Ανατολή

Η ρευστή μεταπολεμική πραγματικότητα, με το ισλάμ σε πρωτοφανή θέση ισχύος και τα γεωπολιτικά παιχνίδια σε πλήρη εξέλιξη, το μέλλον για τους δοκιμαζόμενους χριστιανικούς πληθυσμούς της Μέσης Ανατολής μόνο ευόιωνο δεν προοιωνίζεται. Παραμονές Χριστουγέννων, δύο πανεπιστημιακοί, ο καθηγητής των Αβρααμικών Σπουδών στο Κέμπριτζ της Μεγάλης Βρετανίας Γκαρθ Φόουντεν και ο ομολόγός του (ομότιμος πλέον) των Ελληνοαραβικών Σπουδών στο Ώελ των ΗΠΑ Δημήτρης Γούτας, μιλούν στην «Κ» για την τύχη των χριστιανικών κοινοτήτων στη Μέση Ανατολή και στη Μεσοποταμία. **Σελ. 16**

Η παραπομπή κρύβει βαριδία

Ο Τραμπ σε τοξική ατμόσφαιρα

Ο Αμερικανός πρόεδρος θα επιχειρήσει να εκμεταλλευτεί την παραπομπή του για ψηφοθηρικούς σκοπούς, εμφανίζοντας εαυτόν ως θύμα ενός κυνηγιού μαγισσών. Οι δε Δημοκρατικοί εκφράζουν φόβους για τις εκλογές του 2020 και τα διλήμματα δεν αργούν να εμφανιστούν. **Σελ. 19**

Αρνητικά επιτόκια φέρνει το 2020

Οι τράπεζες θα χρεώνουν τους μεγάλους καταθέτες με 0,5%

Οι κυπριακές τράπεζες θα προχωρήσουν μέσα στο 2020 στην επιβολή αρνητικών επιτοκίων, δηλαδή τις χρεώσεις των μεγάλων καταθετών. Η ΕΚΤ έχει ανακοινώσει ότι το επιτόκιο επί των καταθέσεων που «αποθηκεύονται» θα ανέλθει στο 0,5%. Εκτιμάται ότι οι κυπριακές τράπεζες θα εφαρμόσουν το μέτρο έως τον

Ιούνιο. Η χρονική καμπή δεν έχει ιδιαίτερη σημασία, απλώς θα γίνει περίπου τρεις μήνες μετά την προειδοποίηση μέσω PSD2, δηλαδή μέσω της ρύθμισης των υπηρεσιών πληρωμών στην ευρωπαϊκή αγορά. Εκείνο που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι το ύψος της κατάθεσης, η οποία θα θεωρείται μεγάλη. **Οικονομική, σελ. 5**

ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ

Τα τουρκικά drones που προσγειώνουν και το Κυπριακό

Οι επενδύσεις της Άγκυρας στην οικοδόμηση Αεροπορικής και Ναυτικής βάσης στην Κύπρο, στο πλαίσιο μιας λύσης του Κυπριακού προφανώς θα ενταχθούν στο πλαίσιο διμερών συμφωνιών που έχουν ήδη «συνομολογηθεί» με τη «ΤΑΒΚ». Σε μια τέτοια εξέλιξη η Τουρκία θα μπορούσε να απειπολήσει τα πολύκροτα εγγυητικά και επεμβατικά δικαιώματά της, τα οποία πλέον θα στερούνται στρατηγικής σημασίας. **Σελ. 6**

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Αμετροεπείς και νοικοκυραίοι

Ο Όμιλος Spp Media, στον οποίο ανήκει η Καθημερινή Κύπρου, ήταν πάντα συνεπής στις υποχρεώσεις του έναντι των τραπεζών και του κράτους, χωρίς να ζητάει εκδουλεύσεις και χωρίς να διαπραγματεύεται την ανεξαρτησία του λόγω των Μέσων του για οικονομικές ή άλλες διευκολύνσεις. Στηρίξαμε όσο κανένας άλλος το τραπεζικό σύστημα είτε απέναντι στη λαίλαπα Βγενόπουλου και των επιθυμιών αυτού και των συνεταίρων του της τότε Τράπεζας Πειραιώς που ήθελαν να «καταβροχθίσουν» την Τράπεζα Κύπρου, φτιάχνοντας την «Τράπεζα Πρωταθλητή» (τίτλος ημερήσιας εφημερίδας), είτε τοποθετούμενοι ανοικτά –πολλές φορές μόνοι– υπέρ των σοφών πλην αντιλαϊκών ρυθμίσεων που σκοπό είχαν τη διάσωση του τραπεζικού συστήματος και της οικονομίας (Λαϊκή – Συνεργατισμός). Θα θέλαμε, όμως, να μοιραστούμε με τους επικεφαλής των τραπεζών και δη τους κ.κ. Νικολάου και Μάτση και τους συν αυτούς, πως η επιβράβευση των ασυνειτών και αμετροεπών εις βάρος των νοικοκυριών της κυπριακής οικονομίας και κοινωνίας με δέλεαρ το πρόσκαιρο λογιστικό κέρδος, είναι στήριξη της παλιάς ηθικά χρεοκοπημένης Κύπρου απέναντι στη νέα Κύπρο που θέλουμε. Φυσικά, δεν αναφερόμαστε στον απλό πολίτη που τον επηρέασε η οικονομική κρίση και η ανεργία και δεν μπορεί να ανταποκριθεί ως ήθελε στις υποχρεώσεις του. Αναφερόμαστε στον επιχειρηματικά διαχρονικά αποτυχημένο μεγαλοφειλέτη που η τράπεζα τον προσεγγίζει κατά παράβαση οδηγιών του SSM «δημιουργικά» με κούρεμα οφειλών και νέες χρηματοδοτήσεις. Σ' αυτές τις πρακτικές θα μας βρουν απέναντί τους με την ίδια δύναμη που ήμασταν για χρόνια δίπλα τους. Οι σημερινές μεγάλες τράπεζες δεν είναι συνηθισμένες εταιρείες, αλλά ιδρύματα που ζουν στην κυριολεξία από το αίμα του Κύπριου πολίτη. Είναι καιρός οι τραπεζίτες να αντιληφθούν τον ρόλο και να ζυγίσουν καλά το βάρος της καρέκλας που καλούνται να γεμίσουν. Πριν να είναι αργά για τη χώρα και για τους ίδιους.

Δημήτρης Θ. Λοττίδης
Εκδότης

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

BIBΛΙΟ

Αλλιότικες χριστουγεννιάτικες ιστορίες

Οι παλιοί μύθοι επέστρεψαν μέσω της λογοτεχνίας του τρόμου. Οι παγανιστικές δοξασίες της υπαίθρου ενσωματώνονται σε καινούργιες ιστορίες. Με σημείο εκκίνησης το κλασικό έργο του Ντίκενς, «Χριστουγεννιάτικη Ιστορία» σήμερα στην «Κ» δοκιμάζουμε ένα πέρασμα στο υπερφυσικό. **Ζωή, σελ. 1**

ΘΕΑΤΡΟ

Τραγωδία δωματίου από το ΜΙΤΟΣ

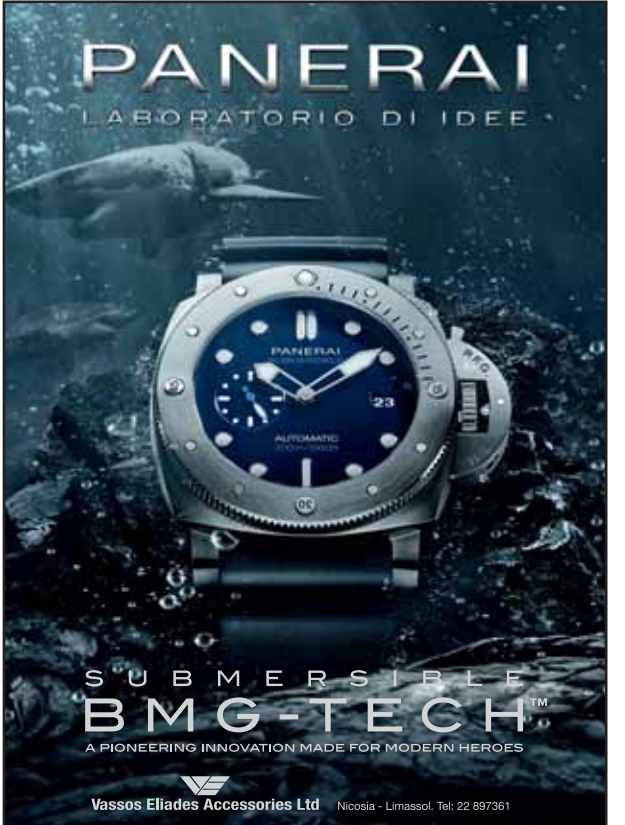
Το Κέντρο Παραστατικών Τεχνών ΜΙΤΟΣ παρουσιάζει τη νέα θεατρική του παραγωγή, «Αντιγόνη», σε σκηνοθεσία Έλενας Αγαθοκλέους, η οποία λέει στην «Κ» ότι είδε την παράσταση ως μια πολιτική συζήτηση, που βασίζεται στον Κ. Καστοριάδη, ο οποίος δεν ηθικολογεί, αλλά αναλύει πολιτικά το κείμενο. **Ζωή, σελ. 3**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Ο δημιουργικός παραβάτης των δεδομένων

Ο εικαστικός Κωστής Γεωργίου μιλάει στην «Κ» για το εμβληματικό γλυπτό που θα κοσμήσει τη Μαρίνα της Αγίας Νάπας αλλά και για τη δουλειά του. «Η δική μου αλήθεια είναι η νανία και το πάθος μου να υπηρετώ με συνέπεια και χωρίς δεύτερες σκέψεις αυτό που μου έχει ορίσει η μοίρα μου». **Ζωή, σελ. 4**

Πιστωτικές Κάρτες Alpha Bank

Πρόγραμμα Επιστροφής Μετρητών μέχρι 15% στην IKEA

ΟΙ ΚΑΡΤΕΣ ALPHA BANK... ΠΑΝΕ IKEA

1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2019 - 31 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2020
Μέγιστο όριο επιστροφής €75 τον μήνα ανά κάρτα

Ισχύουν όροι και προϋποθέσεις.

ALPHA BANK

ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Γράφει ο **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ**

Γιατί δεν απαντά ο εισαγγελέας

Βγήκε τη Δευτέρα δημόσια ο γενικός εισαγγελέας (ΓΕ) Κώστας Κληρίδης και κατηγόρησε δύο εφημερίδες για διαφθορά, χωρίς να τις κατονομάσει. Είπε: «Υπάρχει συγκεκριμένη εφημερίδα, μια-δύο εφημερίδες, οι οποίες τα πρώτα χρόνια, ήταν ο μεγαλύτερος υποστηρικτής του ΓΕ μέχρι παρεξηγήσεως. Παρεξηγήσεως από άλλα Μέσα τα οποία έψεγαν αυτή την εφημερίδα ότι συνεχώς υπερασπίζεται από κριτική τον ΓΕ. Και όταν άρχισε η συγκεκριμένη διερεύνηση σοβαρής ποινικής υπόθεσης είχα άμεση πληροφόρηση από τους ίδιους ότι 'ξέρετε, έχουμε οικονομικά προβλήματα ανυπέρβλητα και θα τύχουμε κάποιας οικονομικής ενίσχυσης' από συγκεκριμένο πρόσωπο, το οποίο μου κατονόμασαν, και 'θα αλλάξει άρδην η γραμμή της εφημερίδας εναντίον σας. Θα αρχίσει ένας ανελέητος πόλεμος'. Μου ελέχθη αυτό ως προειδοποίηση. Και έγινε έργο από την επόμενη ημέρα και συνεχίζει μέχρι σήμερα». Δηλαδή, ο ΓΕ βγήκε και κατάγγειλε δημοσίως και ενώπιον μάλιστα των αρχηγών όλων των κοινοβουλευτικών κομμάτων, εκβιασμό από πλευράς μιας (!) εφημερίδας. Εκβιασμός που ενδεχομένως και να επηρέασε και τη διερεύνηση σοβαρής ποινικής υπόθεσης. Και το έκανε χωρίς να αποκαλύψει το έντυπο ή τα πρόσωπα που ισχυρίζεται ότι του είπαν όσα αφηγήθηκε. Προφανώς, ο κ. Κληρίδης θεωρούσε ότι ο δείκτης ευφύιας όλων ημών των υπολοίπων είναι πολύ κατώτερος του δικού του και πως τα όσα είπε θα τα καταπνίγαμε αμάσπη. Μάλιστα, παρ' ολίγον να δικαιωνόταν μια αντίληψή του περί χαμηλού IQ ημών των υπολοίπων, αφού αρχικά μεταδόθηκαν οι δηλώσεις του, χωρίς να θεθούν τα δύο κορυφαία ερωτήματα που προέκυπταν: Σε ποια έντυπα αναφερόταν; Και γιατί δεν προέβη αμέσως σε δημόσια καταγγελία των όσων διαδραματίστηκαν; Την επόμενη μέρα όμως ο κ. Κληρίδης κλήθηκε να σχολιάσει δημοσιεύματα αλλά και την ανακοίνωση του νομικού Κρις Τριανταφυλίδη, που έθεταν τα ερωτήματα και ζητούσαν να μάθουν από ποια ΜΜΕ ο ΓΕ δέχεται «αθήνα και ανελέητο πόλεμο»; Ο ΓΕ της Κυπριακής Δημοκρατίας απάντησε εξίσου σοβαρά, όπως

μίλησε και την προηγούμενη μέρα: «Αυτοί στους οποίους αναφερόμαστε, ενεργούν με τόσο γελίοιο και άτσαλο τρόπο που αυτοαποκαλύπτονται καθημερινά». Ο κ. Κληρίδης ερωτήθηκε επί του ιδίου ζητήματος και την Πέμπτη από το ΚΥΠΕ και ανέφερε: «Είχα πει ότι αυτές οι ίδιες οι εφημερίδες το πράττουν με τόσο γελίοιο και άτσαλο τρόπο που αυτοαποκαλύπτονται καθημερινά. Προσθέτω ότι είναι ακόμα πιο γελίοιο να καμώνονται κάποιοι ότι δεν γνωρίζουν ή δεν έχουν καταλάβει ακόμα, ποιους εννοώ και γιατί το κάνουν». Στη δικαιοσύνη εκτός από τεκμήρια γίνονται δεκτά και καιώματα; Πάντως, είναι σοβαρό σε μια χώρα μέλος της Ε.Ε. ο γενικός εισαγγελέας να επιμένει να λοιδορεί συλλήβδην δημοσιογράφους και ΜΜΕ, αποφεύγοντας να δώσει σοβαρή έστω εξήγηση. Ας μας επιτραπεί λοιπόν να θέσουμε εμείς σειρά ερωτημάτων που κατά την αντίληψή μας θα καταδεικνύουν γιατί δεν απαντά στην ουσία των ερωτημάτων που του τίθενται, ο κ. Κληρίδης: Κύριε ΓΕ της ΚΔ, δεν είναι από δημοσιογραφικά χέρια που πήρατε τα έγγραφα που αποκάλυπταν ποια πολιτικά πρόσωπα και κόμματα χρηματοδοτήθηκαν από τη FOCUS; Γιατί οι υποθέσεις εκείνες δεν κατέληξαν στο δικαστήριο; Πού πήγαν εκείνα τα έγγραφα; Τι λέει η σχετική αστυνομική έκθεση; Υπάρξε αντίτιμο για να μην πάνε ενώπιον της δικαιοσύνης; Θυμάστε που στις 17 Σεπτεμβρίου 2017 από αυτήν εδώ τη στήλη, με τίτλο «Όταν κωλαίνουν οι θεσμοί» σας ρωτούσαμε αν όντως ευσταθούσε δημοσίευμα της «Σημερινής» για «πάρτι προσλήψεων φίλων και συγγενών στη Νομική Υπηρεσία». Τελικά αποδείχθηκε ότι το «πάρτι» έγινε με στοιχεία και ονόματα και με πρόεδρο της επιτροπής προσλήψεων τον ΓΕ αλλά ουδείς στη Νομική Υπηρεσία θεώρησε ως υποχρέωση να απαντήσει στα όσα τους καταμαρτυρήθηκαν. Μήπως τέτοιες ενέργειες δεν είναι επιληψιμες, αφού βολέψατε παιδιά φίλων και συνεργατών σας; Δεν γίνεται να είσαι υπέρ της δικαιοσύνης για κάποιους ανθρώπους και να μην είσαι υπέρ της δικαιοσύνης για όλους τους ανθρώπους, είχε πει ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ.

paraschosa@kathimerini.com.cy

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Το νέο τοπίο στην Πινδάρου, τα... μαχαιρώματα στην ΕΔΕΚ και η διαπλοκή με τις τράπεζες

«**Καλημέρα** και τα Φώτα και τις... υποψηφιότητες πρώτα!» Κάπως έτσι θα μπορούσε να προσαρμοστεί το γνωστό ποιηματάκι των Θεοφανείων για τον ΔΗΣΥ, αφού μια μέρα μετά τα Φώτα θα υποβληθούν οι υποψηφιότητες για τις ηγετικές θέσεις που κλητεύουν και θα γνωρίσουν άπαντες τους ενδιαφερόμενους και θα μπορούν με σιγουριά πια να κάνουν και σενάρια και σχόλια και συσχετισμούς δυνάμεων.

Η θέση του αναπληρωτή προέδρου και οι δύο θέσεις αντιπροέδρου που άδειασαν μετά την παραίτηση του Λευτέρη Χριστοφόρου και της Στέλλας Κυριακίδου που την έκαναν για την Ευρώπη και του Νίκου Νουρή που ανηφόρισε για Λόφο και Αρχιγραμματεία θα πληρωθούν με εσωκομματικές εκλογές από το Ανώτατο Συμβούλιο το Σάββατο 1η Φεβρουαρίου 2020. Τυπικά ο προεκλογικός των υποψηφίων θα διαρκέσει για 24 μέρες αλλά ακούω πως από κάποιους έχει ήδη αρχίσει... Η νέα χρονιά θα βρει τον ΔΗΣΥ με νέο πρόσωπο και νέα πρόσωπα.

Το ενδιαφέρον βέβαια στρέφεται στον Χάρη και τη μεγάλη επιστροφή του στην Πινδάρου. Όλες οι προβλέψεις λένε πως ο Χάρης θα εκλεγεί στη θέση του αναπληρωτή προέδρου χωρίς ανθυποψήφιο και πλέον η κατάσταση στην Πινδάρου θα αλλάξει άρδην. Το ίδιο και η σχέση της ισχυρής δυάδας της Πινδάρου με τον Λόφο...

Για τις θέσεις των δύο αντιπροέδρων ακούγονται ήδη τρία ονόματα, των Ευθύμιου Διπλάρου, της Αννίτας Δημητρίου και του Ονούφριου Κουλλά. Η μάνταμ του Φούλη μου έλεγε τις προάλλες πως «εάν ο μεγάλος αρχηγός κάνει τα μαγικά του και τελικά είναι δύο οι υποψήφιοι ίσως και να αποφευχθούν οι εκλογές και όλοι να εκλεγούν χωρίς ανθυποψήφιους».

Αναταραχή προκάλεσε σε κάποια στελέχη του ΑΚΕΛ μια πρόσφατη δήλωση της Ειρήνης Χαραλαμπίδου για τα θέματα διαπλοκής και διαφθοράς. Η βουλευτίνα του ΑΚΕΛ έγραψε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης: «Είναι άποψή μου, όταν συζητούνται θέματα διαπλοκής και διαφθοράς, ότι δεν μπορεί να αγνοείται ο ρόλος των τραπεζών. Τράπεζες που συμμετείχαν στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, τράπεζες που έδιναν δάνεια σε πολιτικούς για να τους έχουν στο χέρι και να

«**Εμείς** με τον νέο χρόνο γυρίζουμε νέα σελίδα. Αν τολμούν, ας το κάνουν και άλλοι»

επηρεάζουν τα κέντρα απόφασης. Και όπως έχω ξαναπεί η σύγκρουση συμφέροντος έχει κυρίαρχη θέση στον πόλεμο κατά της διαφθοράς».

Όπως μου αποκάλυψε η κυρία Γιαννούλα, η οποία ως γνωστόν ακούει όλα όσα ψιθυρίζονται στους διαδρόμους του ΑΚΕΛ και ακόμη περισσότερα, σε πηγαδάκι από στελέχη του κόμματος συζητήθηκε η ανάρτησή με κάποια δεικτικά σχόλια. Ένα από αυτό έλεγε: «Μα δεν γνωρίζει η Ειρήνη ότι υπάρχουν και πολιτικοί από το κόμμα μας που έλαβαν δάνεια από τράπεζες, ακόμα και βουλευτές και τα οποία είναι κόκκινα, κατακόκκινα; Μήπως εννοεί πως οι τράπεζες δάνεισαν και αυτούς για να τους έχουν στο χέρι; Γιατί κάποιοι από αυτούς αποτελούν «κέντρα αποφάσεων». Βρίσκονται στη Βουλή και ψηφίζουν για τις τράπεζες και τα δάνεια»...

Βγήκαν τα μαχαίρια από τα θηκάρια στην ΕΔΕΚ και δύσκολα θα... επιστρέψουν πίσω. Η ανακοίνωση του Δημήτρη Παπαδόκη με ευθείες βολές κατά του Σιζό λίγο πριν από την εκπνοή του 2019 επιβεβαιώνει τους φό-

βους στελεχών του κόμματος για ένα δύσκολο και «δικαστικό» 2020.

Ο κ. Παπαδόκης, αφού καυτηριάζει «την ακόπιστη στάση του κ. Σιζόπουλου, καθώς και την αστήριχτη σε βάρος μου καταγγελία» επιφυλάσσει να δώσει στη δημοσιότητα την απάντηση στις κατηγορίες εναντίον του. Το ενδιαφέρον βρίσκεται στην αναφορά του: «είναι δεδομένη η αποφασιστικότητα μου να αντισταθώ με όλα τα νόμιμα μέσα στις όποιες ανίερες ενέργειες εναντίον μου και να υπερασπιστώ τις αρχές της δημοκρατίας και της διαφάνειας που ορείλει να υπερασπίζεται το κόμμα». Και να μην ξεχνάμε και τη δηλωμένη πρόθεσή του να φτάσει μέχρι και στα δικαστήρια προκειμένου να δικαιωθεί. Κάτι όπως μαθαίνω το συζητά όλο και πιο συχνά τελευταία...

ΚΟΙΝΙΖ: Ποιος υψηλός προσκεκλημένος του Νίκαρου ενδέχεται να μας επισκεφθεί αρχές του νέου έτους; Η επίσκεψή του θα μπορούσε να ερμηνευθεί και ως απάντηση στις έννοιμες και προκλητικές ενέργειες της Αγκυρας και στα σίγουρα θα κάνει τον Ερντογάν να γίνει... Τούρκος...

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

80 χρόνια πριν στην «Κ»
22.XII.1939

ΕΘΕΛΟΝΤΕΣ: [...] Η εν Σουηδία φινλανδική Επιτροπή θα οργανώσει σώμα εθελοντών το οποίο θα αποσταλεί εις Φινλανδία όπως μετάσχη του αγώνος. Πολλοί Σουηδοί αξιωματικοί και υπαξιωματικοί της εφεδρείας θα μετάσχουν του εθελοντικού αυτού σώματος. Οι εθελονταί [φωτ] οι οποίοι ανεχώρησαν σήμερα εκ Στοκχόλμης διά Φινλανδία ήσαν άριστα εφοδιασμένοι και προεπήμεψθησαν από πολλού κόσμου [...].

ΕΥΧΕΣ: Οι κ.κ. Χίτλερ και Ρίμπεντροπ απέστειλαν σήμερα θερμά συγχαρητήρια τηλεγραφήματα προς τον κ. Στάλιν επί τη 60ή επέτειω των γενεθλίων του, ευχόμενοι μακροημέρευσιν [...]. Οι Ρώσοι αεροπόροι απειπεράθησαν σήμερα να προσφέρουν ως δώρον εις τον κ. Στάλιν την καταστροφήν του Ελσίνκι, αλλά τα αντιαεροπορικά πυροβολεία της πόλεως εματαίωσαν τας φιλόφρονας αυτές προθέσεις. Εις τον κ. Στάλιν απενεμήθη υπό του Ανωτάτου Σοβιέτ, επί τη σημερινή επέτειω του, το ανώτατο παράσημον του Λένιν.

ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ: Δι' αποφάσεως του υφυπουργείου Εργασίας, καθωρίσθησαν ως ακολούθως τα της διανομής των επιδομάτων ανεργίας: Βοηθήματα δικαιούνται μόνον οι άνεργοι ηφοαλισμένοι εις τας Κοινωνικάς Ασφαλίσεις, ως και εις κλαδικά ταμεία, αλλά μη τυχόντες ουδεμιάς, κατ' άλλον τρόπον, ενισχύσεως αυτών, εν ευκαιρία των εορτών, εκ μέρους Ασφαλιστικού Οργανισμού. Ινα τυχόν βοηθήματος οι άνεργοι ούτοι, πρέπει να διατελούν εν ανεργία από 20ήμερον τουλάχιστον, εφ' όσον πρόκειται περί εργατοτεχνιτών, και επί 40 ημέρας, εφ' όσον πρόκειται περί υπαλλήλων...

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΜΠΡΟΣΤΑ / Γράφει ο **ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ**Με άριστα
το 10

1 Στον κοριό. Μετά το αρχικό σοκ της σύλληψης των στελεχών της εταιρείας του ισραηλινού Van καταλάβαμε τον λόγο που τους μπαγλάρωσαν όταν παρουσιάστηκε η υπόθεση στα δικαστήρια: Είχαν στους σέρβερ τους χακαρισμένα 9 εκατ. κινητά. Η στήλη αποκαλύπτει 8 συνομιλίες που βρήκε η αστυνομία στους σέρβερ του ισραηλινού Van.

2 Στις συνομιλίες. Έλα Μαρία, έλα αγάπη μου θα αργήσω απόψε με φώναξε ο ακατονόμαστος να κάνουμε ανασχηματισμό. Πάλι καλά που δεν μου το έβαλε μεσημέρι και δεν θα εξηγιάμασταν. Φίλα μου τον Περικλή.

3 Στο χάζι. Νίκο, πιάσε τον κοντό και θέλω να τον γ@#%&\$ς να μην πάει ξανά να δει τον Ακιντζί κρυφά από εμένα.

4 Στις εμμονές. Έλα Χρύσανθε, πολεμούν με οι καλαμαράδες για το 2023 ρε φίλε, εν καθαρό. Νομίζεις πως εν τα ξέρουμε; Έχουμε κι άλλες πηγές εμείς.

5 Στα υπόγεια. Ρε σύντροφε, μα ο Αντρος έννα μας μείνει αγρονό φαινεται. Ακούεις έταξε του ο Φούλης Προεδρία της Βουλής, ρε πελλά μου.

«**Αν δεν μπορείς** να απαλλαγείς από τους σκελετούς της ντουλάπας σου, καλά θα κάνεις να τους μάθεις να χορεύουν».

Τζωρτζ Μπέρναντ Σω.

6 Στα συμφέροντα. Άκου υπουργέ μου, έτσι όπως πάτε θα μας κλείσετε. Σκοτώσατε το πρόγραμμα των διαπρατήριών και θα μείνουν χιλιάδες άνεργοι, το ξέρει ο πρόεδρος, υπουργέ μου; Έχω πάντως έτοιμες τις τροποποιήσεις και σου τις στέλνω.

7 Στο στανταράκι. Άκου Αβέρωφ μου, για να ψηφίσουμε τον νόμο σας για τον Συνεργατισμό, θέλω εκείνες τις προαγωγές στην αστυνομία που σου έστειλα. Οκ;

8 Στο χρέος. Πρόεδρέ μου, στέλνω σου μια λίστα από το κίνημα για καθαρίστριες στα νοσοκομεία. Κανόνισε, όχι να κάνει αυτούς του πρίγκιπα, εμείς σε φκάλαμε.

9 Στην έκπληξη. Μα άκουσες, ο πρόεδρος θέλει να μας φέρει τη Γιολίτη στο Υπουργικό. Αύριο θα του πω πως έ-να φύγω.

10 Στο κουίζ. Αν πετύχατε από τις 8 απαντήσεις 3 σωστούς συγγρα-

φείς, είστε φιλοαρχάριος από το Κυπριακό power game. Αντίστοιχα αν βρείτε από 3-6 σωστές είστε στις παρυφές της εξουσίας. Έξι με επτά σωστές απαντήσεις τρώτε healthy σουβλάκια τουλάχιστον μία φορά το εξάμηνο. Αν βρήκατε και τις 8 σωστές, είστε βαρόνος της εξουσίας. Σας προσκυνούμε και σας φοβόμαστε.

ΥΓ. Οι σωστές απαντήσεις θα δημοσιευθούν στην επόμενη έκδοση.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθυντής: ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ
Αρχισυντάκτης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ • Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Η δύστηνη στη δύναμη

του Τωρρου, της Ιωάννας, του Ιωάννη, της Αύρας,
της Αγάθης, της Αθηνόκλειας, της Φωφίας,
της Αδελφωδίας, της Φροντίδας,

του Αδελφώδου.

Είναι δύναμη για όλους.

Στην Ελληνική Τράπεζα πιστεύουμε ότι όλοι έχουμε τη δύναμη να οραματιζόμαστε, να ξεπερνάμε εμπόδια, να πετυχαίνουμε το ακατόρθωτο. Αρκεί κάποιος να πιστέψει σ' εμάς. Εκατοντάδες συμπολίτες μας πίστεψαν έμπρακτα στη δύναμη του συνανθρώπου μας, και όλοι μαζί πιστέψαμε στον Άνθρωπο. Μαζί καταφέραμε να κάνουμε τα μάτια να δουν πιο μακριά από το Εγώ, οι καρδιές να χτυπήσουν πιο δυνατά η μία δίπλα στην άλλη, και η πίστη στη δύναμη του άλλου να γίνει δύναμη για όλους. Μαζί γράψαμε μια ιστορία γεμάτη ιστορίες δύναμης.

Στην Ελληνική Τράπεζα πιστεύουμε στη δύναμή σου.

Δυναμίες .

Δες όλες τις Ιστορίες Δύναμης
στο www.exeistidynami.com

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Έχεις τη δύναμη.

Η Τουρκία φλερτάρει μέχρι και με το Ισραήλ

Κινήσεις για ενεργειακή απεξάρτησή της κάνει η Άγκυρα στο μέτωπό που εκτείνεται από τη Λιβύη μέχρι και τη Συρία

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Η περίοδος αυτή που κλείνει το 2019 χαρακτηρίζεται από μια σειρά σχεδιασμών της Άγκυρας στο μεγάλο μέτωπο, που απλώνεται από την Λιβύη μέχρι τα παράλια της Κύπρου και της Συρίας, με την Κύπρο και το Ισραήλ να είναι κάτω από τον τουρκικό φακό. Συνοψίζοντας τους τουρκικούς στόχους, πηγή που γνωρίζει τα τεκταινόμενα στο προεδρικό στην Άγκυρα λέει: «Το ζήτημα της ενεργειακής απεξάρτησης της Τουρκίας από ξένες δυνάμεις όπως η Ρωσία και το Ιράν είναι ύψιστης σημασίας, όπως είναι και το εγχείρημα της καταπολέμησης διάφορων τρομοκρατικών οργανώσεων, όπως η ΦΕΤΟ, το ΡΚΚ και το Ντάες (Ισλαμικό Κράτος). Χρειαζόμαστε εναλλακτικές ενεργειακές πηγές και πρέπει να μετατρέψουμε την Τουρκία σε ενεργειακό κόμβο, αν και εφόσον φιλοδοξούμε να αναλάβουμε πρωταγωνιστικό ρόλο στην Ανατολική Μεσόγειο κατά τον 21ο αιώνα».

Τις τελευταίες εβδομάδες η Τουρκία ανέλαβε πρωτοβουλίες, οι οποίες σχετίζονται με τους νέους ενεργειακούς σχεδιασμούς της: 1) προχώρησε στην σύσφιξη των σχέσεων της με την Τρίπολη, 2) προσέγγισε με παρασκηνιακές κινήσεις το Ισραήλ και 3) άνοιξε νέο δρόμο για εντατικοποίηση της στρατιωτικής της παρουσίας στα Κατεχόμενα. Την ίδια ώρα το Υπουργείο Ενέργειας και Φυσικών Πόρων της Τουρκίας ανακοίνωνε τον νέο ενεργειακό οδικό χάρτη της Τουρκίας και ο υπουργός Ενέργειας, Φατίχ Ντονμέζ προανήγγειλε νέες τουρκικές γεωτρήσεις σε «νέες περιοχές», κατά τους πρώτους μήνες του 2020, με βάση το νέο «σύμφωνο» Τουρκίας-Λιβύης.

Αναλύοντας τον νέο ενεργειακό οδικό χάρτη της Άγκυρας, το τουρκικό κέντρο στρατηγικών ερευνών, Seta, το οποίο διατηρεί στενές σχέσεις με την κυβέρνηση Ερντογάν, σε σχετική ανάλυσή του τονίζει τα εξής: «Για μια χώρα όπως η Τουρκία, η οποία έχει υψηλή εξάρτηση από το εξωτερικό για τους (αναγκαίους) ενεργειακούς πόρους, η ανάπτυξη εθνικών ενεργειακών πολιτικών που δίνουν προτεραιότητα στη χρήση εγχώριων πόρων καθίσταται

απαραίτητη. Υπό αυτή την έννοια, είναι χρήσιμο να εντατικοποιηθεί η συνεργασία του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα και να ενθαρρυνθεί περισσότερο ο ιδιωτικός τομέας στο πεδίο της ενέργειας. Με αυτόν τον τρόπο, θα ήταν δυνατόν να επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί στο ενεργειακό πεδίο για το 2023 (την 100η επέτειο ίδρυσης της Τουρκικής Δημοκρατίας). Με μπορούμε λοιπόν, την ενεργειακή απεξάρτηση της Τουρκίας από το εξωτερικό, το Seta υποδεικνύει ότι ένας από τους βασικούς στόχους της Τουρκίας στο πεδίο της ενέργειας είναι «η αύξηση της παραγωγής ενέργειας με εγχώριους πόρους».

Μετά το περιβάλλον σύμφωνο με την Λιβύη, η Άγκυρα επιθυμεί μακροπρόθεσμα να πλαισιώσει την κίνησή της αυτή με παρόμοια σύμφωνα με γειτονικές χώρες όπως η Συρία και ο Λίβανος.

Η Τουρκία στοχεύει στην εντατικοποίηση της παραγωγής ενέργειας με πρώτη ύλη και κοιτάσματα τα οποία θα ελέγχει ή θα διευθύνει η ίδια.

Με άλλα λόγια, η Τουρκία στοχεύει στην εντατικοποίηση της παραγωγής ενέργειας με πρώτη ύλη και κοιτάσματα τα οποία θα ελέγχει ή θα διευθύνει η ίδια. Παράλληλα η Τουρκία επικεντρώνει την προσοχή της στο εγχείρημα της «βελτίωσης της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού», που σχετίζεται με το νέο σχέδιο που δρομολογεί η Άγκυρα στο πεδίο της ενέργειας σε συνεργασία με την Μόσχα: «Ανάπτυξη του εθνικού ενεργειακού προφίλ μέσω της χρήσης εναλλακτικών πόρων, όπως η πυρηνική ενέργεια». Τέλος, η κυβέρνηση Ερντογάν, στο πεδίο της

ενέργειας, στρέφει το βλέμμα της σε δύο ακόμη σημαντικούς στόχους: «Εντατικοποίηση των ερευνών και των γεωτρήσεων τόσο στο εσωτερικό της Τουρκίας όσο και στο εξωτερικό» και «συνέχιση των επενδύσεων σε υποδομές ώστε να μετεξελιχθεί η Τουρκία σε ενεργειακό κόμβο της περιοχής».

Λιβύη και Ισραήλ

Τα προαναφερόμενα πέντε «θεμέλια» του νέου ενεργειακού χάρτη της Τουρκίας αποτελούν το σημείο εκκίνησης των σχεδιασμών της Άγκυρας στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Σύμφωνα με πληροφορίες μας από πηγή που γνωρίζει τα του τουρκικού Υπουργείου Άμυνας (ΥΕΑ), «στην νέα περίοδο, το Προεδρικό, το ΥΕΑ και το Υπουργείο Ενέργειας καθορίζουν από κοινού τις προτεραιότητες σε θέματα εθνικής ασφάλειας και ενεργειακής πολιτικής ενώ τα υπόλοιπα υπουργεία, όπως λ.χ. το Υπουργείο Εξωτερικών, αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για την προβολή των τουρκικών θέσεων». Γνωστόν ότι στο πλαίσιο της συγκεκριμένης στρατηγικής, η Τουρκία υπέγραψε πρόσφατα το περιβάλλον σύμφωνο με την Λιβύη, επιθυμεί δε μακροπρόθεσμα να πλαισιώσει αυτή την κίνηση με παρόμοια σύμφωνα με γειτονικές χώρες όπως η Συρία και ο Λίβανος.

Μέχρι όμως να επιλυθούν τα προβλήματα στις διμερείς σχέσεις με τις εν λόγω χώρες, η Άγκυρα ρίχνει το βάρος της στο μέτωπο της Λιβύης. Έτσι, την προηγούμενη εβδομάδα, ο Πρόεδρος της Τουρκίας άφησε ανοικτά όλα τα ενδεχόμενα σε ό,τι αφορά την εμπλοκή της χώρας του στον εμφύλιο της Λιβύης, τασσόμενος στο πλευρό της κυβέρνησης της Τρίπολης.

Αυτήν την στιγμή, η Άγκυρα υποστηρίζει την διοίκηση της Τρίπολης με την αποστολή εμπειρογνομώνων, στελεχών των Τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων και των Τουρκικών Μυστικών Υπηρεσιών και πολεμοφοδίων. Μελλοντικά, τουρκικές χερσαίες δυνάμεις θα μπορούσαν να αναπτυχθούν στην πρωτεύουσα της Λιβύης. Παράλληλα, ο Υπουργός Ενέργειας κ. Ντονμέζ προειδοποιεί ότι επικεντρώνονται οι προσπάθειες έρευνας-γεωτρήσεις

Υψηλόβαθμο στέλεχος του τουρκικού Προεδρικού απευθυνόμενο στο Ισραήλ άφησε να νοηθεί ότι η Τουρκία είναι πρόθυμη και έτοιμη για διαπραγματεύσεις με βάση την προοπτική της δημιουργίας ενός τουρκο-ισραηλινού αγωγού φυσικού αερίου. Σύμφωνα με ισραηλινά ΜΜΕ, το Τελ Αβίβ χαρακτήρισε «συζητήσιμη» την τουρκική πρόταση, σε περίπτωση που φυσικά «η Τουρκία εννοεί αυτά που προτείνει» και εφόσον η ενδεχόμενη συνεργασία Τουρκίας-Ισραήλ δεν θα επισκιάσει τα ξεχωριστά σχέδια του Ισραήλ με την Κύπρο, την Ελλάδα και την Ιταλία.

Στρατιωτικοί σχεδιασμοί της Άγκυρας για την Κύπρο

Οι προαναφερόμενες κρίσιμες εξελίξεις ήρθαν στο προσκήνιο την στιγμή που η Άγκυρα ανακρίωνε την ανάπτυξη μη επανδρωμένων κατασκοπευτικών αεροσκαφών (drones) στο κατεχόμενο αεροδρόμιο του Λευκονοίκου. Με μια αιφνιδιαστική κίνηση, η Άγκυρα έστειλε στο νησί drones και απαραίτητο εξοπλισμό ο οποίος τέθηκε σε λειτουργία μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα. Για τον έμπειρο διπλωμάτη Κουντρέτ

Όζερσάι, η νέα κίνηση της Άγκυρας σχετίζεται με τους ενεργειακούς σχεδιασμούς της Τουρκίας στην περιοχή και τις νέες κινήσεις της Λευκωσίας στο πεδίο της ενέργειας. Μετά την σύσφιξη των σχέσεων της Κύπρου με το Ισραήλ και την απόκτηση drones για την ενίσχυση της ασφάλειας των ερευνών και των γεωτρήσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας, η τουρκική πλευρά δεν είχε άλλη επιλογή παρά να «εξισορροπήσει» την

ενεργειακή συνάρτηση της περιοχής με τα δικά της ξεχωριστά σχέδια. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι τελευταίες ανεπιβεβαιωτες πληροφορίες δείχνουν ότι το νέο βήμα της Άγκυρας στην Κύπρο ενδέχεται να έχει συνέχεια. Όπως επεσήμανε προηγουμένως η «Κ», Τούρκοι αξιωματικοί και στρατιωτικοί μελετούν σχέδια που αφορούν την δημιουργία μιας μεγάλης ναυτικής βάσης στα περίχωρα της Αμμοχώστου.

Ισραηλινού Επιτετραμμένου το Τελ Αβίβ σχετικά με το ζήτημα του φυσικού αερίου. Υψηλόβαθμο στέλεχος του τουρκικού Προεδρικού απευθυνόμενο στο Ισραήλ άφησε να εννοηθεί ότι η Τουρκία είναι πρόθυμη και έτοιμη για διαπραγματεύσεις με βάση την προοπτική της δημιουργίας ενός τουρκο-ισραηλινού αγωγού φυσικού αερίου. Η απάντηση του Ισραήλ στην πρό-

ταση της Άγκυρας δεν άργησε να έρθει. Μέσω Ισραηλινών δημοσιογράφων, το Τελ Αβίβ χαρακτήρισε ως «συζητήσιμη» την τουρκική πρόταση, σε περίπτωση που φυσικά «η Τουρκία εννοεί αυτά που προτείνει» και εφόσον η ενδεχόμενη συνεργασία Τουρκίας-Ισραήλ δεν θα επισκιάσει τα ξεχωριστά σχέδια του Ισραήλ με την Κύπρο, την Ελλάδα και την Ιταλία.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΤΑΓΚΟΥ

Καλές και κακές διαπιστώσεις

Πιθανότατα να μην υπάρχει πια άλλο ουσιαστικό να ειπωθεί και να γραφεί για την αντιμετώπιση της τουρκικής μέγα-πρόκλησης σε αυτή τη φάση. Η επόμενη φάση εξαρτάται από τη βούληση και τις ορέξεις του Ταγίπ Ερντογάν και παραμένει ερώτημα πού και ποια είναι τα άκρα στα οποία προτίθεται να φτάσει. Και τότε βέβαια θα φανεί η νέα αντίδραση της ελληνικής πλευράς. Εως τότε όμως μπορούν να προστεθούν στη σχετική φιλολογία κάποιες παρατηρήσεις και ιδέες, ενδεχομένως χρήσιμες για όσους

αναγνωρίζουν ότι η χώρα μας απειλείται θανάσιμα από την Τουρκία. Η καλή διαπίστωση είναι ότι φαίνεται να πληθαίνουν διεθνώς όσοι εννοχλούνται τόσο από τις προκλήσεις, όσο και από την ακραία επιθετική ρητορική του τουρκικού καθεστώτος στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, στην οποία περιλαμβάνεται και η Ελλάδα. Ο ευρωπαϊκός Τύπος ανακαλύπτει τώρα ότι ο Ερντογάν επιχειρεί την ανασύσταση μιας νεοοθωμανικής αυτοκρατορίας και δημοσιεύματα κατηγορούν την Τουρκία ότι πάει να βάλει μπουρλότο σε ολόκληρη την

περιοχή με τα καμώματά της. Παράλληλα κάποιοι Ευρωπαίοι βλέπουν να απειλούνται συμφέροντά τους και με αιχμή την ιταλική κυβέρνηση προσπαθούν να ομαλοποιήσουν την κατάσταση στη Λιβύη, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει αναγκαστικά ότι το αποτέλεσμα θα εξυπηρετεί πλήρως τις δικές μας θέσεις. Ευτυχώς, φαίνεται ότι κάποια ισχυρά λόμπι, όπως το βραϊκό στις ΗΠΑ και το αρμενικό στη Γαλλία, λειτουργούν αντιτουρκικά. Η κακή διαπίστωση είναι ότι ο Ερντογάν καθοδηγεί προσωπικά την προκλητική πολιτική και ο

ίδιος καθοδηγεί την επιθετική ρητορική της Άγκυρας. Αυτή η προκλητική πολιτική και η αντίστοιχη επιθετική ρητορική έχουν αποδέκτες τόσο το διεθνές περιβάλλον, όσο και το εσωτερικό της Τουρκίας, άρα το εύλογο συμπέρασμα είναι ότι πολύ δύσκολα και μόνο κάτω από πολύ μεγάλη διεθνή πίεση ο Τούρκος πρόεδρος θα βάλει νερό στο κρασί του. Επιδίωξε και κατάφερε να είναι συνομιλητής των ισχυρών του πλανήτη, δείχνοντας πάντα έτοιμος για σύγκρουση ακόμη και μαζί τους και δεν θα θέλει «να χάσει πρόσωπο». Άλλωστε έχει

αρκετούς άσους στο μανίκι του. Η Τουρκία είναι μια μεγάλη χώρα σε εξαιρετικά σημαντική γεωπολιτική θέση με ισχυρές ένοπλες δυνάμεις και έτοιμη να απορροφήσει ανθρώπινες απώλειες, δίχως να προκληθεί εσωτερική δυσανεμία. Είναι επίσης μεγάλη αγορά. Επιπλέον, γίνεται όλο και πιο σαφές ότι η σημερινή Άγκυρα χρησιμοποιεί σαν μοχλούς πίεσης απέναντι στη Δύση, πρώτον, την προσέγγισή της με τη Ρωσία του Βλαντιμίρ Πούτιν, που λαμβάνει όλο και πιο στρατηγικές διαστάσεις, δεύτερον, τους τουρκικούς πληθυ-

σμούς που έχουν μεταναστεύσει και ζουν σε ευρωπαϊκές χώρες, τρίτον, τον μεγάλο αριθμό των προσφύγων που έχουν καταφύγει στην Τουρκία. Τουλάχιστον για την Αγκελα Μέρκελ, αυτοί είναι τρεις βασικοί λόγοι για τους οποίους δείχνει να ανέχεται τις προκλήσεις του Ερντογάν. Κάτι ανάλογο ισχύει και για τον Μπόικο Μπορίσοφ της Βουλγαρίας. Η αναγνωρισμένη τουρκική μειονότητα αποτελεί το 12% περίπου του βουλγαρικού πληθυσμού, αλλά η Σόφια κολώθηκε επίσης που η Ελλάδα αναγνώρισε τη μακεδονική γλώσσα...

“ΜΙΑ ΔΟΣΗ ΓΙΑ
ΟΛΑ ΜΟΥ ΤΑ ΔΑΝΕΙΑ
ΣΗΜΕΡΑ

ΚΑΙ ΑΥΡΙΟ.”

λύση
ONE
Μία λύση
δανεισμού,
για όλα!
www.hellenicbank.com/one

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
Έχεις τη δύναμη.

Πρέπει να συναφθεί ασφάλιση της κύριας κατοικίας και ασφάλεια ζωής. Προειδοποίηση: Εάν δεν τηρείτε το σχέδιο αποπληρωμής του δανείου σας, μπορεί να χάσετε το σπίτι σας. Προειδοποίηση: Υπάρχουν χρεώσεις αν εξοφλήσετε νωρίτερα το δάνειό σας. Προειδοποίηση: Το ποσό της δόσης και το συνολικό κόστος της χορήγησης μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί ανάλογα με τη διακύμανση του βασικού επιτοκίου.

Σκληρό ελληνο-ισραηλινό ροκ στο Κογκρέσο

Πώς έφτασαν τα πράγματα στην άρση του αμερικανικού εμπάργκο όπλων στην Κ.Δ. καθώς και στο νόμο για την Ανατολική Μεσόγειο

Ουάσιγκτον - Ανάλυση του **ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΖΟΥΠΑΝΙΩΤΗ**

Υπογράφοντας ο πρόεδρος Τραμπ την Παρασκευή δύο νόμους που ενέκριναν Βουλή και Γερουσία, για τον Προϋπολογισμό της Εθνικής Άμυνας και την Κατανομή των Κονδυλίων του Προϋπολογισμού, αφενός ήρε το από το 1987 αμερικανικό εμπάργκο όπλων στην Κυπριακή Δημοκρατία κι αφετέρου ενέκρινε στο σύνολό του το νομοσχέδιο «Μενέντεζ – Ρούμπιο» για την «εταιρική σχέση ασφάλειας και ενέργειας στην Ανατολική Μεσόγειο», στο οποίο περιλαμβάνεται επίσης η άρση του εμπάργκο. Επί της ουσίας, η μέν άρση του εμ-

πάργκο απλά επικυρώνει το πεπερασμένο της διατήρησής του, τη στιγμή που οι ΗΠΑ, αφερνός, θεωρούν την Κύπρο εδώ και λίγα χρόνια στρατηγικό εταίρο κι αφετέρου με τη νομοθεσία τους «κυνηγούν» απειλώντας με κυρώσεις, χώρες που προμηθεύονται ρωσικά οπλικά συστήματα. Εκείνο ωστόσο που αλλάζει τις παραμέτρους στην περιοχή είναι ο Νόμος για την Ανατολική Μεσόγειο, αφού βάζει την αμερικανική σφραγίδα στις συνεργασίες που βρίσκονται σε εξέλιξη εδώ και τρία χρόνια, είτε τις τριμερείς που πραγματοποιούν Κύπρος και Ελλάδα με Ισραήλ και Αίγυπτο (κυρίως, αλλά και άλλους), είτε το Ενεργειακό Φόρουμ του

Καΐρου, κατά τρόπο που να λειτουργεί αποτρεπτικά σ' αυτό που οι ΗΠΑ χαρακτηρίζουν «κακόβουλες επιρροές», υπονοώντας κατά πρώτο λόγο τη Ρωσία και στη συ-

Εκείνο που αλλάζει τις παραμέτρους είναι ο Νόμος για την Ανατολική Μεσόγειο, αφού βάζει την αμερικανική σφραγίδα στις συνεργασίες που βρίσκονται σε εξέλιξη εδώ και τρία χρόνια.

νέχεια το Ιράν και οργανώσεις που στηρίζει η Τεχεράνη.

Πώς γεννήθηκε η ιδέα

Πίσω από τη συνεργασία για την Ανατολική Μεσόγειο βρίσκονται πρώτα απ' όλα οι ανακαλύψεις μεγάλων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην περιοχή, αλλά και η ιδέα που πρωτοανέπτυξε δημόσια σε ομιλία του στην Ουάσιγκτον (και ιδιωτικά στις συναντήσεις του με αμερικανούς επίσημους) τον Μάιο του 2013 ο τώως υπουργός Εξωτερικών, Ιωάννης Κασουλίδης, προτάσσοντας το όραμα να λειτουργήσει στην Ανατολική Μεσόγειο η συνεργασία για την ενέργεια κατά τον ίδιο τρόπο που λειτουργησε η

συνεργασία για το ατσάλι και τον άνθρακα στην δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Σ' όλα αυτά λειτουργήσαν υποβοηθητικά και οι βελτιωμένες σχέσεις Κύπρου – Ισραήλ (το γεγονός ότι ο Δημήτρης Χριστόφιας δεν επέτρεψε τον ελιμενισμό του «Μαβί Μαρμαρά» έσπασε τον πάγο), της Ελλάδας με το Ισραήλ επί πρωθυπουργίας Γιώργου Παπανδρέου και η ραγδαία αναβάθμιση της συνεργασίας των Αμερικανοεβραϊκών και των Ελληναμερικανικών οργανώσεων. «Πριν από 7 χρόνια, το Συμβούλιο Ελληνοαμερικανικής Ηγεσίας (HALC) από κοινού με την Αμερικανοεβραϊκή Επιτροπή (AJC) δημιουργήσαμε την Ελληνο-Ισραηλτική Συμμαχία

του Κογκρέσου (CHIA) υπό την προεδρία των βουλευτών Κώστα Μπιλιράκη και Τεντ Ντόιντς. Κι αρχίσαμε να οικοδομούμε πάνω σε επιστολές της «Συμμαχίας», καθώς και άλλα νομοθετήματα και ψηφίσματα που προωθούσε», δήλωσε ο εκτελεστικός Διευθυντής του HALC, Έντι Ζεμενίδης. Στις 28 Ιανουαρίου 2016 πραγματοποιείται στη Λευκωσία η πρώτη τριμερής συνάντηση κορυφής Κύπρου –Ελλάδας-Ισραήλ, με συμμετοχή του προέδρου Νίκου Αναστασιάδη και των πρωθυπουργών Αλέξη Τσίπρα και Μπενιαμίν Νετανιάχου. Ακολούθησαν πέντε τριμερείς με το Ισραήλ, ενώ ξεκίνησαν τριμερείς με την Αίγυπτο κι άλλες χώρες.

Ηταν σκληρή μάχη η ψήφιση των νόμων

Η στενή σχέση που αναπτύχθηκε μεταξύ των Αμερικανοεβραϊκών και Ελληνοαμερικανικών οργανώσεων πολλαπλασίασε τις δυνάμεις του ελληνοαμερικανικού λόμπι στην Ουάσιγκτον, όπου μετά το 2017 υπάρχουν κοινές λομπιστικές δραστηριότητες για την προώθηση νομοσχεδίων, από το HALC και την AJC. Τον Ιούνιο του 2016, κατόπιν τροπολογίας του δημοκρατικού γερουσιαστή Νέας Ιερσέης, Ρόμπερτ Μπενέντεζ, ψηφίζεται πρόνοια στον προϋπολογισμό Εθνικής Άμυνας να υποβληθούν εκθέσεις στο Κογκρέσο από τους υπουργούς Εξωτερικών και Άμυνας για τις επιπτώσεις του εμπάργκο όπλων που υπάρχει στην Κύπρο, σημειώνοντας ότι συμβάλλει στην ανάπτυξη δεσμών της Κυπριακής Δημοκρατίας με τη Ρωσία. Οι εκθέσεις των δύο υπουργείων δεν έλεγαν σπουδαία πράγματα, ωστόσο για πρώτη φορά η πιθανότητα άρσης του εμπάργκο άρχισε να συζητείται σοβαρά στην Ουάσιγκτον, σε διασύνδεση με τις αναβαθμιζόμενες σχέσεις Κύπρου – ΗΠΑ, αλλά και τις εξελισσόμενες τριμερείς Ελλάδας – Κύπρου – Ισραήλ.

Μάιο του 2017 οι σωματοφύλακες του Ταγίπ Ερντογάν ξυλοκοπούν διαδηλωτές στο Πάρκο Λαφαγιέτ απέναντι από το Λευκό Οίκο και εμπλέκονται σε επεισόδια με άνδρες της Αμερικανικής Μυστικής Υπηρεσίας, προκαλώντας κατακραυγή και ομόφωνη καταδίκη του Κογκρέσου. Αυτή ήταν και η πρώτη σκληρή αντίδραση κατά του Ερντογάν που επηρέασε την αμερικανική κοινή γνώμη. Την ίδια στιγμή η σύλληψη του Πάστορα Άντριου Μπράνσον (κυρίως) και υπαλλήλων της αμερικανικής πρεσβείας στην Τουρκία, προκάλεσαν σοβαρές τριβές με την κυβέρνηση Τραμπ, με τον αμερικανό πρόεδρο να δέχεται έντονες πιέσεις από τους πανίσχυρους προτεστάντες υποστηρικτές του. Τον Μάρτιο του 2018, το Συμβούλιο Ελληνοαμερικανικής Ηγεσίας και η Εθνική Επιτροπή Αρμενίων Αμερικής ξεκινούν εκστρατεία για την απαγόρευση των F-35, προβάλλοντας

τις απειλές της Τουρκίας, την απόφαση της Άγκυρας να προμηθευτεί ρωσικούς πυραύλους S-400 και την υπόθεση του πάστορα Μπράνσον. Οι πιέσεις του Κογκρέσου αυξάνονται και τον Αύγουστο του 2018, μέσω του νόμου για τον Προϋπολογισμού Εθνικής Άμυνας, απαγορεύεται η μεταφορά στην Τουρκία των μαχητικών F-35 που της είχαν ήδη παραδοθεί και στάθμευαν σε βάση της Αριζόνας για την εκπαίδευση των Τούρκων πιλότων. Ήταν η πρώτη φορά μετά το 1975 που το Κογκρέσο νομοθέτησε κάτι συγκεκριμένο σε βάρος

Η στενή σχέση μεταξύ Αμερικανοεβραϊκών Ελληνοαμερικανικών οργανώσεων πολλαπλασίασε τις δυνάμεις του ελληνοαμερικανικού λόμπι. Μετά το 2017 υπάρχουν κοινές δραστηριότητες για προώθηση νομοσχεδίων, από το HALC και την AJC.

της Τουρκίας, μετά το εμπάργκο όπλων για την εισβολή στην Κύπρο και ακολούθησαν περισσότερα. Στις 9 Απριλίου οι γερουσιαστές Ρόμπερτ Μενέντεζ και Μάρκο Ρούμπιο καταθέτουν στη Γερουσία το δικομματικό νομοσχέδιο για την Ανατολική Μεσόγειο. Ακολουθεί η κατάθεση αντίστοιχου νομοσχεδίου στη Βουλή από τους Κώστα Μπιλιράκη, Τεντ Ντόιντς και Ντέιβιντ Σιτσίλινε και στις 24 Μαΐου η κατάθεση από το γερουσιαστή Μενέντεζ νομοσχεδίου για την άρση του αμερικανικού εμπάργκο όπλων. Ουσιαστικά όλα αυτά τα νομοθετήματα πτίστηκαν πάνω στα ψηφίσματα και προηγουμένα νομοθετήματα που προωθούσε η Ελληνο-Ισραηλτική Συμμαχία στο Κογκρέσο, με την στήριξη του HALC και της AJC.

«Όλη αυτή τη δουλειά, από τη

«Οι ΗΠΑ, το Ισραήλ, η Ελλάδα, η Κύπρος - και θα προσθέσω και την Αίγυπτο - είναι σημαντικό να σταθούν ως ένας απέναντι σ' αυτόν τον περιφερειακό νταή, την Τουρκία. Αυτό δεν είναι το τέλος της στρατηγικής, αλλά η αρχή», τονίζει ο ηγέτης της Αμερικανοεβραϊκής Επιτροπής Ντέιβιντ Χάρις (αριστερά), ο οποίος φωτογραφίζεται δίπλα στον ισχυρό σύμμαχό του εκτελεστικό διευθυντή του HALC, Έντι Ζεμενίδη.

στιγμή που ξεκινήσαμε πέρυσι να εργαζόμαστε με τον γερουσιαστή Μενέντεζ, τη βάλαμε μαζί και στην αρχή του νέου Κογκρέσου μπορέσαμε να διασφαλίσουμε δικομματική υποστήριξη. Προχώρησε πολύ πιο γρήγορα απ' ό'τι οποιοσδήποτε

από μας θα ανέμενε και τμήματα της νομοθεσίας – η άρση του εμπάργκο και η μόνιμη απαγόρευση των F-35 μπήκαν στο νομοσχέδιο του προϋπολογισμού Εθνικής Άμυνας», είπε ο εκτελεστικός διευθυντής του HALC, Έντι Ζεμενίδης. Ση-

μείωσε μάλιστα ότι το νομοσχέδιο για την Ανατολική Μεσόγειο ήταν η πρώτη προτεραιότητα στο Παγκόσμιο Φόρουμ του AJC τον Μάιο, καθώς και της κοινής διάσκεψης HALC – AJC στην Ουάσιγκτον, τον περασμένο Οκτώβριο.

Η Τουρκία δεν έχει παίξει το τελευταίο της χαρτί

Μετά την ολοκλήρωση της δίκης του Προέδρου Τραμπ στη Γερουσία, αναμένεται να ασχοληθεί με το νομοσχέδιο για τις κυρώσεις στην Τουρκία, που έχει ήδη περάσει από τη Βουλή κι έχει παγώσει ο ηγέτης της πλειοψηφίας Μιτς ΜακΚόνελ κι αυτή τη φορά δεν θα το σταματήσει. Επίσης υπάρχουν κι άλλα νομοσχέδια στη Βουλή, όπως αυτό του Κώστα Μπιλιράκη για την απομάκρυνση των πυρηνικών από το Ιντίρλίκ. Ωστόσο, ο Ντέιβιντ Χάρις δεν βιάζεται να βγάλει την Τουρκία από το χάρτι. «Πολλά πρέπει να γίνουν και η Τουρκία δεν έχει παίξει το τελευταίο της χαρτί. Δεν ξέρω ποιο θα είναι το τελευταίο χαρτί της, αλλά ήδη είδαμε τους Τούρκους να κάθονται και σχεδιάζουν στρα-

τηγική με τη HAMAS. Κι αυτό δεν είναι μόνο ένα μήνυμα προς το Ισραήλ, αυτό ένα πολύ σαφές μήνυμα προς τις Ηνωμένες Πολιτείες».

Η Τουρκία κάθε άλλο παρά ασήμαντη χώρα είναι. Κι όταν ένας τέτοιος ηγέτης της πλειοψηφίας μιλάει στη γωνία, γίνεται και προβλέψιμος για το ότι θα αντιδράσει, αλλά και απρόβλεπτος για το πώς θα αντιδράσει. Στα χαρτιά του συμπεριλαμβάνονται η Ρωσία, το Ιράν, η Συρία, η Λιβύη, η Χαμάς, η Χεζμπολάχ, η τουρκική στρατιωτική μηχανή κι ο τουρκικός στόλος στην Ανατολική Μεσόγειο. «Από τη δική του οπτική γωνία έχει τα χαρτιά του και δεν υπάρχει αμφιβολία ότι θα τα παίξει. Δεν μπορώ να σας πω με ποιο συνδυασμό και ποια σειρά, αλλά η πρώ-

Όταν ένας νταής μπει στη γωνία, γίνεται προβλέψιμος για το ότι θα αντιδράσει, αλλά και απρόβλεπτος για το πώς θα αντιδράσει. Η πρώτη αρχή είναι να υπάρξει ένα ενωμένο μέτωπο που θα ξεκαθαρίσει ότι δεν θα ενδώσει, τονίζει ο Ντ. Χάρις.

τη αρχή είναι να υπάρξει ένα ενωμένο μέτωπο που θα σταθεί αταλάντευτο και θα ξεκαθαρίσει ότι

δεν θα ενδώσει». Ο Ντέιβιντ Χάρις υπενθυμίζει την ιστορία των κυβερνήσεων Μπους, Ομπάμα και την πρώτη περίοδο του προέδρου Τραμπ, οι οποίες έδιναν ανάμικτα μηνύματα και στο τέλος ο Ερντογάν πίστευε ότι πάντα θα μπορούσε να κάνει ελιγμούς, μασάζ και να διαχειριστεί τον αμερικανικό πρόεδρο μέσα από ένα συνδυασμό δειλεασμού και απειλών.

«Η Αμερική θα δοκιμαστεί ξανά τώρα, με ένα ή περισσότερα από αυτά τα χαρτιά της Τουρκίας που μόλις ανέφερα, μέρος της δουλειάς μας στην προσεχή περίοδο είναι να ενθαρρύνουμε αυτούς τους ανθρώπους να κατανοήσουν την κατάσταση και να μην αρχίσουν ξαφνικά να διστάζουν ή να υποχω-

ρουν». Σε σχέση με την οργή που βγάζει η Τουρκία, απειλώντας την ΑΟΖ της Κύπρου, παραβιάζοντας τον ελληνικό εναέριο χώρο και κάνοντας συμφωνίες με τη Λιβύη, το μήνυμα που ο Ντέιβιντ Χάρις δίνει σε Ουάσιγκτον και Βρυξέλλες είναι πως «οι νταήδες (ταραξίες - bullies) καταλαβαίνουν τη δύναμη κι όχι την αδυναμία, την αναποφασιστικότητα και τον κατευνασμό. Οι ΗΠΑ, το Ισραήλ, η Ελλάδα, η Κύπρος - και θα προσθέσω και την Αίγυπτο – είναι σημαντικό να σταθούν ως ένας απέναντι σ' αυτόν τον περιφερειακό νταή. Αυτό δεν είναι το τέλος της στρατηγικής, αλλά η αρχή», πρόσθεσε ο ηγέτης της Αμερικανοεβραϊκής Επιτροπής.

Ιστορικής σημασίας το νομοσχέδιο

Ο διευθύνων σύμβουλος της AJC, Ντέιβιντ Χάρις, χαρακτηρίζει το νομοσχέδιο για την Ανατολική Μεσόγειο «ιστορικό», σημειώνοντας ότι θα συμβάλει στη μεταμόρφωση της σχέσης των ΗΠΑ με την Ελλάδα και την Κύπρο, στην Ανατολική Μεσόγειο. «Δεν είναι απλώς ένα ακόμη γεγονός στην Ουάσιγκτον, αλλά κάτι για το οποίο πολλοί από μας πάλεψαν κι ονειρεύτηκαν. Είναι ένα τεράστιο βήμα βαθιάς στρατηγικής σημασίας για την περιοχή», πρόσθεσε. Η ουσία του νόμου είναι πως θεσμοθετεί την εμπλοκή των ΗΠΑ στην τριμερή συνεργασία Ελλάδα - Κύπρου-Ισραήλ (3+1) κι όπως αναφέρει ο Έντι Ζεμενίδης, «την επιστομοποιεί ως θεσμό». «Από τις συνεχείς εκθέσεις που πρόκειται να υποβάλει ο Υπουργός Εξωτερικών και εντολή ο Υπουργός Ενέργειας να συμμετέχει στην ενεργειακή διπλωματία, μέχρι τη θεμελιώδη αλλαγή της αμυντικής μας πολιτικής για την Κύπρο και την επανένταξη της Ελλάδας στο πρόγραμμα στρατιωτικής βοήθειας των ΗΠΑ μετά από περισσότερα από 20 χρόνια». Ο Έντι Ζεμενίδης παρομοιάζει τα θέματα συνεργασίας για την ενέργεια και την ασφάλεια που εγείρονται στο νόμο, με το ρόλο που έπαιξε το ατσάλι κι ο άνθρακας για την δημιουργία της ΕΟΚ. «Λέει πως οι ΗΠΑ υιοθετούν αυτά που συμβαίνουν στην Ανατολική Μεσόγειο. Λέει επίσης πως θα βασίσουν την στρατηγική τους στους τρεις δημοκρατικούς εταίρους, χωρίς πλέον να μας υποχρεώνουν να συμμετέχει άλλη χώρα, όπως γινόταν πριν λίγα χρόνια, όταν μας ζητούσαν να συμπεριλαμβάνεται κι η Τουρκία». Για τον διευθύνοντα σύμβουλο της AJC Ντέιβιντ Χάρις, το επόμενο βήμα πρέπει είναι η διασφάλιση της εφαρμογής των προνοιών του νομοσχεδίου, που δεν γίνεται εν μια νυκτί. Πέραν της θεσμοθέτησης της σχέσης Ελλάδας – Κύπρου – Ισραήλ μέσω του νόμου, αυτό που ο Ντέιβιντ Χάρις βλέπει είναι η επανατοποθέτηση της αμερικανικής γεωστρατηγικής πολιτικής. Όπως σημειώνει, για πολλά χρόνια οι ΗΠΑ βασίζονταν κυρίως στην Τουρκία για την Ανατολική Μεσόγειο. «Τώρα Δημοκρατικοί και Ρεπουμπλικανοί έχουν εξίσου αντιληφθεί πως δεν μπορούμε πλέον να βασιζόμαστε στην Τουρκία. Τώρα η πρώτη μας γραμμή είναι αυτό που για χρόνια ήταν φανερό για το HALC και την AJC, η Ελλάδα, η Κύπρος και το Ισραήλ. Κι ελπίζουμε να δούμε αυξανόμενη εμπλοκή αρκετών Αράβων εταίρων, ξεκινώντας με την Αίγυπτο και την Ιορδανία».

Το UAV που «προσγειώνει» και το Κυπριακό

Εγκαινίασε την αεροπορική βάση Λευκονοίκου που μαζί με τη ναυτική Τρικόμου εδραιώνουν την παρουσία της Τουρκίας στη Μεσόγειο

Του ΓΑΒΡΙΗΛ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Με την πρόσφατη προσγείωση του μη επανδρωμένου αεροσκάφους BAYRACTAR TB2 στο «εξασμένο» αεροδρόμιο Λευκονοίκου η Τουρκία επιχειρεί να επιτύχει δύο στρατηγικούς στόχους: Πρώτον, την προώθηση της βάσης εξόρμησης των UAV για συνεχή επιτήρηση των περιοχών, στις οποίες πραγματοποιεί παράνομες και έκνομες έρευνες και γεωτρήσεις με παράλληλη την εδραίωση της «ανώδυνης» παρουσίας της στο χώρο της Ανατολικής Μεσογείου. Φαίνεται ότι η απογείωση των UAV από τα νότια αεροδρόμιά της αντιμετωπίζει προβλήματα εμβέλειας, αυτονομίας και ελέγχου λόγω μεγάλης απόστασης των περιοχών που θέλει να καλύψει.

Δεύτερον, την επαναλειτούργια και αναβάθμιση του αεροδρομίου ώστε σταδιακά να αποκτήσει τις αναγκαίες υποδομές μιας πλήρους αεροπορικής βάσης για μόνιμη ή προσωρινή στάθμευση μαχητικών αεροσκαφών. Η εγκαθίδρυση μιας μόνιμης Αεροπορικής Βάσης, μαζί με την φημολογούμενη ή κυοφορούμενη Ναυτική Βάση στο Τρίκωμο, εδραιώνουν την Νεοθωμανική επεκτατική πολιτική της Τουρκίας στο χώρο της Ανατολικής Μεσογείου. Οι στρατιωτικές και μεγάλου κόστους επενδύσεις της στην οικοδόμηση Αεροπορικής και Ναυτικής βάσης προφανώς δεν θα εγκαταλειφθούν με οποιαδήποτε λύση του Κυπριακού προβλήματος, αλλά θα ενταχθούν στο πλαίσιο διμερών συμφωνιών που έχουν ήδη συννομολογηθεί με το Τουρκοκυπριακό συνιστών κράτος.

Σε μια τέτοια εξέλιξη, η Τουρκία θα μπορούσε να υποχωρήσει και να απεμπολήσει τα πολύκροτα εγγυητικά και επεμβατικά δικαιώματά της, τα οποία πλέον θα στερούνται στρατηγικής σημασίας. Συγκεκριμένα, στις 16 Δεκεμβρίου πραγματοποιήθηκε στο παράνομο αεροδρόμιο Λευκονοίκου η πρώτη προσγείωση μη επανδρωμένου αεροσκάφους τύπου BAYRACTAR TB2 της Τουρκικής πολεμικής αεροπορίας. Μία ακόμα επεκτατική επίδειξη της Τουρκικής διπλωματίας με την συναίνεση της «Τουρκοκυπριακής Διοίκησης», τηρουμένων

Η κίνηση αυτή και τα επιχειρησιακά χαρακτηριστικά των μη επανδρωμένων αεροσκαφών αυτής της κατηγορίας δεν αποτελούν στρατιωτική απειλή ούτε επιβαρύνεται το ισχύον αντισοζύγιο δυνάμεων στην Κύπρο.

των προσχημάτων «διακρατικών» συμφωνιών. Η κίνηση αυτή και τα επιχειρησιακά χαρακτηριστικά των μη επανδρωμένων αεροσκαφών αυτής της κατηγορίας δεν αποτελούν στρατιωτική απειλή ούτε επιβαρύνεται το ισχύον αντισοζύγιο δυνάμεων στην Κύπρο. Επιδιώξη όμως είναι η επαναλειτούργια και σταδιακή αναβάθμιση της αεροπορικής βάσης στο κατεχόμενο Λευκόνοικο. Το αεροδρόμιο Λευκονοίκου (Gecit Kale) κατασκευάστηκε το 1990 με προοπτική να αποτελέσει αεροπορική βάση της Τουρκικής πολεμικής Αεροπορίας. Διαθέτει υποδομές προσγείωσης μαχητικών αεροσκαφών αλλά όχι επανεξυπηρέτησης. Δηλαδή διαθέτει διάδρομο προσγείωσης μήκους 3 KM και πλάτους 45 M, τερματικό σταθμό επιβατών, πύργο ελέγχου, πίστα στάθμευσης αεροσκαφών και ραδιοναυτικά βοηθήματα.

Δεν διαθέτει καταφύγιο ή υπόστεγα αεροσκαφών, αποθήκες καυσίμων και πυρομαχικών και άλλες υποδομές που απαιτούνται για την επανεξυπηρέτηση μαχητικών αεροσκαφών. Στην δεκαετία του 1990, περίοδος διεξαγωγής των εκατέρωθεν μεγάλων κλίμακας διακλαδικών ασκήσεων «ΤΑΥΡΟΣ» και «ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ-ΤΟΞΟΤΗΣ», χρησιμοποιήθηκε για την προσγείωση και προσωρινή στάθμευση μαχητικών αεροσκαφών F-16. Η ενέργεια αυτή αποτελούσε αντίδραση στην προσγείωση Ελληνικών μαχητικών αεροσκαφών στην αεροπορική βάση Πάφου.

Τελευταία στάθμευση μαχητικών αεροσκαφών πραγματοποιήθηκε το 2000 όταν στο πλαίσιο εφαρμο-

Οι επενδύσεις της Άγκυρας στην οικοδόμηση Αεροπορικής και Ναυτικής βάσης στην Κύπρο, στο πλαίσιο μιας λύσης προφανώς θα ενταχθούν στο πλαίσιο διμερών συμφωνιών που έχουν ήδη συννομολογηθεί με τη «ΤΔΒΚ». Σε μια τέτοια εξέλιξη η Τουρκία θα μπορούσε να απεμπολήσει τα πολύκροτα εγγυητικά και επεμβατικά δικαιώματά της, τα οποία

γής Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) και οι δύο πλευρές Ελλάδα-Τουρκία ανακοίνωναν ακύρωση των μεγάλων κλίμακας διακλαδικών ασκήσεων στην ευρύτερη περιοχή της Κύπρου. Στην περίοδο 2002-2004 όταν στο πολιτικό αεροδρόμιο της Τύμπου γίνονταν έργα ανακατασκευής και αναβάθμισης, λειτουργούσε ως αεροδρόμιο εξυπηρέτησης επιβατών. Έκτοτε εγκαταλείφθηκε και όπως είναι γνωστό όταν ένα αεροδρόμιο δεν λειτουργεί παραδίδεται στη φθορά του χρόνου με πασιφανές παράδειγμα τη σημερινή κατάσταση του αεροδρομίου Λευκωσίας.

Τεχνολογία αεροσκαφών

Η επιχειρησιακή ανάπτυξη των μη επανδρωμένων αεροσκαφών αποτελεί την τεχνολογία του μέλλοντος για την αεροδιαστημική και εξελικτικά θα φτάσουμε σε ρομποτικές αερομαχίες. Εξοπλισμένα με πυρομαχικά ή συστήματα έρευνας και επιτήρησης κατηγοροποιούνται σύμφωνα με την οροφή

πτήσης, ταχύτητα, ακτίνα δράσης και αυτονομία σε μεγάλο ύψους (HALE - High Altitude Long Endurance), σε μεσαίου ύψους (MALE - Medium Altitude Long Endurance) και χαμηλού ύψους επιτήρησης πεδίου μάχης (TACTICAL).

Η Τουρκία ξεκίνησε την ανάπτυξη της τεχνολογίας μη επανδρωμένων αεροσκαφών το 2000 και βρίσκεται εξελικτικά σε πολύ προχωρημένο στάδιο. Στη βιομηχανία ανάπτυξης της τεχνολογίας UAV πρωτοποριακή θέση κατέχει η βιομηχανική μονάδα BAYKAR, η οποία κατασκευάζει το MALE-UAV BAYRACTAR TB2 που είδαμε να προσγειώνεται στο αεροδρόμιο Λευκονοίκου. Πρωτοποριακή θέση στην τεχνολογία αλλά και προνομιακή στην αγορά καθώς η εταιρεία αυτή ανήκει στην οικογένεια Μπαϊρακτάρ μέλος της οποίας ο Σελτζούκ Μπαϊρακτάρ τυγχάνει γαμπρός του Ερντογάν. Η BAYKAR λοιπόν δραστηριοποιείται με κρατικές χορηγίες πολλών εκατομμυρίων για έρευνα και ανάπτυξη τεχνολογίας.

Το UAV BAYRACTAR παραδόθηκε στην Τουρκική πολεμική αεροπορία το 2014 και χρησιμοποιήθηκε ευρέως στις επιχειρήσεις «Ασπίδα του Ευφράτη», «Κλάδος Ελαίας» και «Πηγή Ειρήνης» στη Συρία. Δεν είναι εξοπλισμένο με πυρομαχικά αλλά με συστήματα έρευνας και επιτήρησης, δηλαδή Ραντάρ, ηλεκτροοπτική κάμερα και θερμική κάμερα για αποστολή ζωντανής εικόνας σε συγκεκριμένα κέντρα ελέγχου χερσαία, εναέρια ή πλωτά.

Επίσης φέρει συστήματα ανίχνευσης ή και παρεμβολής συχνότητων ασυρμάτων επικοινωνιών και εκπομπών σταθμών Ραντάρ. Αξιοσημείωτο το γεγονός ότι με τις ανάλογες πολιτικές εγγυήσεις και στήριξη του Τούρκου προέδρου το προϊόν της εταιρείας BAYKAR έχει εξαχθεί ή συννομολογήθηκαν συμβόλαια με την Ουκρανία, το Κατάρ, το Κουβέιτ, το Αζερμπαϊτζάν και τη Μαλαισία.

Στις 6 Δεκεμβρίου πραγματοποιήθηκε η πρώτη δοκιμαστική

πτήση του εξοπλισμένου με πυρομαχικά μη επανδρωμένου αεροσκάφους του AKINCI που σημαίνει «Επιδρομέας». Πρόκειται για δικινητήριο μη επανδρωμένο αεροσκάφος με μεγάλη αυτονομία και ακτίνα δράσης που θα δύναται να μεταφέρει ένα τόνο εξωτερικά φορτία ρουκέτες, βόμβες και πύραυλο πλεύσης ακτίνας 250 KM. Ακόμα όμως βρίσκεται στο στάδιο δοκιμών και η πλήρης ανάπτυξη του διαφημίζεται για τα τέλη του προσεχούς έτους.

Πρόσφατα πραγματοποιήθηκε στην Κωνσταντινούπολη η μεγάλη έκθεση «Teknofest», μία τεχνολογική φιάστα που οργανώνει τα τελευταία δύο χρόνια ο γαμπρός του Ερντογάν, Σελτζούκ Μπαϊρακτάρ, προκειμένου να παρουσιάσει ό,τι νεότερο έχει παράξει και αναπτύξει η Τουρκική Αμυντική βιομηχανία. Εκεί παρουσιάστηκε το νέο μη επανδρωμένο εξοπλισμένο αεροσκάφος της Τουρκίας το AKINCI.

Η Τουρκία φιλοδοξεί, παρά την οικονομική κρίση που αντιμετωπίζει, να εντάξει στο οπλοστάσιο της μεγάλου βελνεκούς και βαριά οπλισμένα μη επανδρωμένα αεροσκάφη που θα έχουν την ικανότητα ακόμη και για αεροπορικά χτυπήματα ακριβείας. Το εξοπλισμένο Ak nc μπορεί κάλλιστα να αντικαταστήσει τα F-16 που επιχειρούν στο βόρειο Ιράκ, στην βόρεια Συρία καθώς και σε κάθε μέτωπο επιχειρήσεων της Τουρκικής πολεμικής αεροπορίας.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος η Τουρκία θα αποκτήσει την δυνατότητα με χαμηλού κόστους τεχνολογία να επιτρέπει καθόλο το 24ωρο την «Γαλάζια Πατρίδα» της, δηλαδή το Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο. Προς το παρόν, το πρόγραμμα βρίσκεται στο στάδιο δοκιμών και διαφήμισης. Η ολοκλήρωσή του αντιμετωπίζει προβλήματα προμήθειας του κατάλληλου κινητήρα που δεν παράγεται στην Τουρκία, της αεροπλοϊμότητας και αεροδυναμικής ευστάθειας με τα εξωτερικά φορτία και των συστημάτων πλοήγησης.

Ο κ. Γαβριήλ Δημητρίου είναι Υποπρόεδρος ε.α. πρώην Διοικητής Αεροπορίας

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΕΤΡΟΥ ΖΑΡΟΥΝΑ

Τα τουρκικά drones προπομπός της άλλης λύσης

Πλείστοι αναλυτές και δημοσιογράφοι αλλά και πολιτικά κόμματα σχολιάζουν την άφιξη των τουρκικών drones στο Λευκόνοικο, επισημαίνοντας ή τις τεχνικές τους δυνατότητες ή τις επιπτώσεις στην περιφερειακή ασφάλεια. Αδυνατούν, όμως, να δουν πώς τα drones και οι υπό δημιουργία υποδομές στο Λευκόνοικο αποτελούν τμήμα ενός ευρύτερου τουρκικού σχεδιασμού που ονομάζεται κυρίαρχη βάση. Αυτή περιλαμβάνει και ναυτικό τμήμα που θα κατασκευαστεί στο παρακείμενο Μπογάζι. Αυτή η βάση έχει να κάνει με τον νέο τουρκικό στρατηγικό σχεδιασμό για τη δημιουργία της Γαλάζιας Πατρίδας. Όπως πολύ ξεκάθαρα εξήγησε ο πατέρας της Γαλάζιας Πατρίδας ναύαρχος Cem Gurdeniz στο πλαίσιο της Γαλάζιας

Πατρίδας η «ΤΔΒΚ» δεν θα πρέπει να αφεθεί να ενσωματωθεί σε μία κυπριακή ομοσπονδία αλλά να χρησιμοποιηθεί ως εφαλτήριο για την προβολή δύναμης σε Ανατολική Μεσόγειο και Ερυθρά Θάλασσα και ακόμα πιο πέρα.

Όπως παραδέχεται και ο τέως τούρκος διπλωμάτης και ειδικός στα θέματα δικαίου της θάλασσας Yunus Emre Acikgonul η θάλασσα πολιτική της Τουρκίας αυτό το καιρό χαράσσεται όχι από διπλωμάτες και νομικούς, αλλά από ναυάρχους εν αποστρατεία, εννοώντας τόσο τον Gurdeniz όσο και τον Cihat Yaycı. Ο τελευταίος είναι ο δημιουργός και του χάρτη στον οποίο βασίστηκε το μνημόνιο που η Τουρκία υπογράψε με την κυβέρνηση του Σάρατζ στην Τρίπολη της Λιβύης. Όπως φαίνεται η ιδέα για

Πέραν όμως από τον πολιτικό σχεδιασμό για την κυρίαρχη βάση τα drones εξυπηρετούν και τακτικές ανάγκες των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων και της ΜΙΤ.

χωριστό υπό τουρκική επιρροή τ/κ κράτος έχει τύχει επεξεργασίας από τα στρατηγικά μυαλά της Τουρκίας και από εκεί προέκυψε το σχέδιο για κυρίαρχη βάση. Κάτι τέτοιο θα επιτρέπει τη διασφάλιση της οιοινεί παρουσίας της Τουρκίας στην Κύπρο.

Ταυτόχρονα και παράλληλα θα διασφαλίζεται και ο έλεγχος του

νότου και των Ε/κ μέσα από τις δομές ενός κοινού κράτους με ομοσπονδιακό ή και συνομοσπονδιακό χαρακτήρα και τη συνένωση των κατεχομένων με την Κ.Δ. Δεν είναι καθόλου τυχαίο που την άφιξη των drones ακολούθησαν οι πληροφορίες για τη ναυτική βάση στο Μπογάζι.

Πέραν, όμως από τον πολιτικό σχεδιασμό για την κυρίαρχη βάση τα drones εξυπηρετούν και τακτικές ανάγκες των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων και της ΜΙΤ. Αυτές έχουν να κάνουν πρωτίστως με τη συνεχή και άνετη επιτήρηση των θαλάσσιων ζωνών μεταξύ της Κύπρου και του Λιβάνου, του Ισραήλ και της Αιγύπτου. Η περιορισμένη ακτίνα δράσης τους, μόλις 200 χιλιόμετρα, δεν επιτρέπει την επιτήρηση από το Λευκόνοικο των γεωτρή-

σεων στα δυτικά της Κύπρου. Αυτή γίνεται πολύ πιο άνετα από την αντίστοιχη βάση drones του Dalaman (μία από τις συνολικά 9 που διαθέτει σήμερα η Τουρκία) στις τουρκικές ακτές απέναντι από τη Ρόδο. Η δυνατότητα κάποιων τύπων τουρκικών drones να φέρουν οπλισμό επιτρέπει και τη χρήση τους σε στρατιωτικές επιχειρήσεις σε βάρος της Εθνικής Φρουράς. Ακόμα πιο επικίνδυνο είναι το ενδεχόμενο για χρήση τους σε περίοδο ειρηνική σε ειδικές επιχειρήσεις από τη ΜΙΤ κατά κυπριακών υποδομών στο πρότυπο των επιθέσεων του Ιράν κατά των διυλιστηρίων της Aramco στη Σαουδική Αραβία.

Έχω την αίσθηση ότι λειτουργούμε ως Επιμηθείς τη στιγμή που το τουρκικό πρόγραμμα ανάπτυξης

και παραγωγής drones εξελίσσεται εδώ και 12 χρόνια. Παράλληλα τα τελευταία 2 χρόνια λαμβάνει χώρα η επιχειρησιακή χρήση τους στα πεδία των μαχών σε νοτιοανατολική Τουρκία, Συρία, Ιράκ και Λιβύη. Όλα αυτά έστω και καθυστερημένα θα πρέπει να θέσουν σε συναγερμό την Κ.Δ. τόσο για τη στρατηγική αξιολόγηση και παρακολούθηση των τουρκικών κινήσεων όσο και για την τακτική αντιμετώπιση των drones με ηλεκτρονικά μέσα, καθώς και εξειδικευμένα αντιαεροπορικά μέσα. Η επαναλειτούργια του Γεωστρατηγικού Συμβουλίου καθίσταται απαραίτητη όσο ποτέ.

Ο κ. Πέτρος Ζαρούνας είναι διεθνολόγος. Διετέλεσε γραμματέα του Γεωστρατηγικού Συμβουλίου της Κ.Δ. την περίοδο 2014-2018.

MC MEDOCHEMIE

43 ΧΡΟΝΙΑ

φροντίδα για τον άνθρωπο και την υγεία

Κυρώσεις σε πρόσωπα, όχι σε εταιρείες

Έντονο παρασκήνιο στις Βρυξέλλες γύρω από τα στοχευμένα μέτρα με απομακρυσμένο και το σενάριο επιβολής ποινών σε ΤΡΑΟ

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν το περασμένο καλοκαίρι η Τουρκία εισέβαλε στην κυπριακή ΑΟΖ, η κυβέρνηση υποστήριξε πως η Ε.Ε. θα λάβει μέτρα που θα «πονέσουν» την Τουρκία. Ακολούθησαν το φθινόπωρο οι συζητήσεις στην Ε.Ε. για «στοχευμένα» μέτρα, νομικές κυρώσεις δηλαδή κατά εταιρειών και φυσικών προσώπων εντός της κυπριακής ΑΟΖ με το Συμβούλιο των Κρατών Μελών της Ε.Ε. (σε σύνθεση Υπουργών Εξωτερικών) να υιοθετεί τον Νοέμβριο τα περιοριστικά

Η Κυπριακή Δημοκρατία έδωσε το τελευταίο δεκαήμερο στοιχεία γύρω από τα πρόσωπα και τις εταιρείες που σχετίζονται με την τουρκική εταιρεία ΤΡΑΟ, κρατώντας πλήρως ενήμερους τους Ευρωπαίους αξιωματούχους για όσα διαμείβονται.

Τα μέτρα που θα είχαν κόστος την Τουρκία φαίνεται να επικεντρώνονται πλέον σε υπαλλήλους των εταιρειών, στους οποίους θα απαγορευθεί η είσοδος στην Ε.Ε. και παγοποίηση -έναν έχουν- περιουσιών τους σε ευρωπαϊκό έδαφος.

μέτρα σε σχέση με τις παράνομες δραστηριότητες γεώτρησης της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο. Το τελευταίο δεκαήμερο, ωστόσο, καθώς γίνεται προεργασία γύρω από τις κυρώσεις, παρατηρείται έντονο παρασκήνιο, με κράτη μέλη της Ε.Ε. να παρουσιάζονται απρόθυμα στο να ταβάλουν με την Τουρκία, ενώ σύμφωνα με την ενημέρωση που έχει η «Κ», οι κυρώσεις θα περιοριστούν πλέον σε πρόσωπα και όχι σε εταιρείες που συνεργάζονται με την τουρκική Κρατική Εταιρεία Πετρέλαιου (ΤΡΑΟ), δύσκολο θεωρείται δε και το ενδεχόμενο κυρώσεων

ακόμα και στην ΤΡΑΟ. Όλα αυτά ενώ η Λευκωσία αναμένει το επόμενο διάστημα κορύφωση των τουρκικών προκλήσεων με επεισόδια στην Πράσινη Γραμμή.

Τι μεσολάβησε από το καλοκαίρι, όταν θεωρούσαμε δεδομένες τις κυρώσεις που θα στοιχίσουν οικονομικά στην Τουρκία, μέχρι σήμερα, είναι ένα ζήτημα το οποίο συζητείται εντόνως στις Βρυξέλλες αλλά και στη Λευκωσία. Όπως αναφέρουν ξένοι διπλωματικοί κύκλοι, η Λευκωσία το τελευταίο διάστημα κατέβαλε σοβαρές προσπάθειες για να πετύχει συγκεκριμένες κυρώσεις

σε αρκετά πρόσωπα, αλλά και σε εταιρείες που συνεργάζονται με την ΤΡΑΟ. Μάλιστα, η Κυπριακή Δημοκρατία έδωσε λεπτομερή στοιχεία για τη δράση προσώπων και εταιρειών που σχετίζονται με την ΤΡΑΟ, με τους Ευρωπαίους να είναι πλήρως ενήμεροι. Όπως αναφέρουν κύκλοι των Βρυξελλών δύο κράτη μέλη, η Φιλανδία και η Ουγγαρία, είχαν υποσχεθεί στην Τουρκία ότι δεν θα ληφθούν μέτρα και πως η σελίδα με τις κυρώσεις που αφορούν πρόσωπα και τις συγκεκριμένες εταιρείες θα μείνει λευκή.

Η σελίδα των κυρώσεων βεβαίως

δεν θα παραμείνει λευκή, καθώς θα ληφθούν μέτρα εναντίον προσώπων. Πρόσωπα που σίγουρα δεν είναι πολιτικά, όπως ανέμεναν κόμματα της αντιπολίτευσης, αλλά μικρός αριθμός υπαλλήλων των εταιρειών (και χαμηλόβαθμοι αλλά υψηλόβαθμοι) που θα τους απαγορευτεί στην ουσία η είσοδος στην Ε.Ε. και θα παγοποιηθεί περιουσία στην Ε.Ε, σε όσους διαθέτουν. Ένα από τα ζητήματα που θα κρίνουν και την αποτελεσματικότητα των μέτρων είναι κατά πόσο τα πρόσωπα που βρίσκονται στη λίστα των κυρώσεων έχουν περιουσία στην Ε.Ε. Το σε-

νάριο πάντως πρόκλησης οικονομικού κόστους στις εταιρείες που συνεργάστηκαν με την τουρκική εταιρεία απομακρύνεται, καθώς διπλωματικοί κύκλοι θεωρούν πολύ δύσκολη ακόμη και τη συμπερίληψη της ΤΡΑΟ σε κυρώσεις, πόσο μάλλον τη συμπερίληψη άλλων εταιρειών.

Συναντήσεις με Άγκυρα

Σημειώνεται πως στις προθέσεις επιβολής κυρώσεων ήταν το πάγωμα των συναντήσεων κορυφής Ε.Ε. – Τουρκίας και ο τερματισμός των επαφών υψηλού επιπέδου των 28 με την Τουρκία. Μέτρα τα οποία

απομακρύνονται, αν λάβουμε υπόψη τις τοποθετήσεις Ευρωπαίων αξιωματούχων και κυβερνήσεων κρατών μελών για την ανάγκη σύσφιξης της συνεργασίας Ε.Ε. με την Τουρκία, δεδομένων και των προκλήσεων που υπάρχουν στο μεταναστευτικό. Φάνηκε και με την πρόσφατη επίσκεψη του αντιπροέδρου της Κομισιόν Μαργαρίτη Σχοινά στην Άγκυρα για το μεταναστευτικό, σε συνδυασμό με τη συνέντευξή του στην «Κ», υποστηρίζοντας ότι είναι πολύ σημαντικό να υπάρχουν κανάλια επικοινωνίας Ελλάδας – Τουρκίας.

Οι «NAVTEX» και η τουρκική συμπεριφορά

Του **ΚΥΡΙΑΚΟΥ Ν. ΠΟΧΑΝΗ**

Με «ANTI- NAVTEX» αντέδρασε η Άγκυρα στην κοινή άσκηση Κύπρου-Γερμανίας που έγινε νότια της κυπριακής ΑΟΖ και ολοκληρώθηκε το μεσημέρι της Πέμπτης. Κατά τη διάρκεια της άσκησης ο υδρογραφικός σταθμός της Αττάλειας εξέδωσε «ANTI- NAVTEX» διά της οποίας χαρακτηρίζεται άκυρη η οδηγία που εξέδωσε το ΚΣΕΔ δεσμεύοντας την περιοχή νότια της Κύπρου. Ταυτόχρονα, προχώρησε στην παράνομη δέσμευση περιοχών εντός της Κυπριακής ΑΟΖ και της Ελληνικής υφαλοκρηπίδας για τη διεξαγωγή ασκήσεων από το τουρκικό ναυτικό προσεχώς. Τι όμως είναι οι «NAVTEX» και οι «ANTI- NAVTEX», οι οποίες μπήκαν αιφνιδίας στη ζωή μας; Τα τελευταία χρόνια όχι μόνο μάθαμε για αυτές, αλλά ακούμε και για τις «παράνομες NAVTEX» η χρήση των οποίων, λίγο πολύ, «απειλεί» και τα κυριαρχικά μας δικαιώματα. Το πλέον αδόκιμο από όσα έχουμε ακούσει, είναι οι περιβόητες «ANTI- NAVTEX» οι οποίες σκοπό έχουν την ακύρωση κάποιων άλλων. Το «NAVTEX» είναι η συντεταγμένη ονομασία του διεθνούς συστήματος μετάδοσης πληροφοριών και οδηγιών που αφορούν στους ναυτιλλομένους, και που ονομάζεται NAVigational TELEX.

Είναι μία διεθνής, αυτοματοποιημένη, μεσαίων συχνότητων και απευθείας εκτύπωσης Υπηρεσία, μέσω της οποίας μεταφέρονται οι λεγόμενες «Αγγελίες προς τους Ναυτιλλομένους» (Notice to Mariners) που σχετίζονται με την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας. Αυτές οι Αγγελίες αφορούν κυρίως σε μετεωρολογικά δελτία, ναυτιλιακούς κινδύνους, καταστάσεις φάρων και άλλων ναυτιλιακών βοηθημάτων, περιορισμούς θαλάσσιων κυκλοφοριών, πεδία ναυτικών ασκήσεων και ναυτικών πυρών όπως επίσης σε περιπτώσεις ναυτικών αποκλεισμών και σε χαρακτηρισμό θαλασσίων περιοχών ως εμπόλεμων. Η Υπηρεσία NAVTEX είναι εργαλείο του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (ΙΜΟ), του Διεθνούς Υδρογραφικού Οργανισμού (ΙΗΟ) και της Παγκόσμιας Οργάνωσης Ναυτιλιακών Προειδοποιήσεων (WWNWS). Είναι επίσης κύριο στοιχείο του Παγκόσμιου Ναυτιλιακού Συστήματος Ασφάλειας Κινδύνων (GMDSS) και της Διεθνούς Συνθήκης για την Ασφάλεια της Ζωής στη Θάλασσα (SOLAS). Για την αποδοτικότερη χρησιμοποίηση της εν λόγω

Η εκπομπή «ANTI-NAVTEX» όπως συχνά συμβαίνει από πλευράς Τουρκίας προκειμένου να «καταργήσει» «NAVTEX» που εκδόθηκαν από το Κύπρος Ράδιο με σκοπό πολιτικό όφελος, αποτελεί κατάχρηση του Συστήματος, κατάφωρη παραβίαση των θεσπισμένων κανονισμών ασφαλείας, αλλά και επικίνδυνη ενέργεια σε μια περιοχή η οποία χαρακτηρίζεται από «συνωστισμό» πολεμικών και εμπορικών πλοίων, ερευνητικών και εξεδρών γεώτρησης.

υπηρεσίας, οι ωκεανοί και οι θάλασσες έχουν χωριστεί σε 21 περιοχές, οι οποίες ονομάζονται Περιοχές Ναυσιπλοΐας (NAVAREAS – NAVigational AREAs) οι οποίες αναγνωρίζονται με λατινικούς αριθμούς (I – XXI) και περιλαμβάνουν Παράκτιους Ραδιοφωνικούς Σταθμούς (NAVTEXCRS – Coastal Radio Stations). Για κάθε NAVAREA, έχει οριστεί μία χώρα ως συντονιστής και διανομή των Πληροφοριών Ασφάλειας Ναυσιπλοΐας (MSI – Maritime Safety Information). Μέσα σε κάθε NAVAREA, έχουν καθοριστεί οι λεγόμενες Περιοχές Εξυπηρέτησης (Service Area). Τα κράτη της Μεσογείου και Μαύρης Θάλασσας κι ως εκ τούτου η Κύπρος, η Ελλάδα και η Τουρκία, ανήκουν στην NAVAREA III, όπου συντονιστής είναι η Ισπανία. Η Κ.Δ., για την εξυπηρέτηση της περιοχής ευθύνης της έχει συγκροτήσει τον Παράκτιο Σταθμό, το γνωστό «Κύπρος Ράδιο». Ο Παράκτιος Σταθμός «Κύπρος Ράδιο» με διακριτικό κλήσεως 5BA άρχισε να εκπέμπει «Αγγελίες προς Ναυτιλλομένους» το 1987 και από τις 30 Ιουνίου 2015 η παροχή υπηρεσιών του έχει περιέλθει στις αρμοδιότητες του ΚΣΕΔ Λάρνακας. Οι Αγγελίες εκπέμπονται με βάση τα καθορισμένα πρότυπα και τις διαδικασίες που προβλέπονται στο «Εγχειρίδιο ΙΜΟΝΑΥΤΕΧ» και μπορούν να καλύψουν, περιφερειακά τους σταθμούς εκπομπής,

μία περιοχή 250 ναυτικών μιλίων ή 450 χιλιομέτρων. Ο καθορισμός των περιοχών εξυπηρέτησης του κάθε Παράκτιου μέσα σε κάθε NAVAREA, έγινε από ειδική επιτροπή που συστάθηκε από το Διεθνές Υδρογραφικό Οργανισμό, με γνώμονα τη δημιουργία ενός συντονισμένου δικτύου εκπομπών για την παροχή των πληροφοριών και για τις οποίες αναφερθήκαμε πιο πάνω. Από την πιο πάνω συνοπτική ανάλυση εξάγεται το συμπέρασμα ότι η εκπομπή των εν λόγω αγγελιών μέσα στις περιοχές εξυπηρέτησης των Παράκτιων Σταθμών, δεν συνδέεται και δεν είναι συνυφασμένη με κυριαρχία ή κυριαρχικό δικαίωμα σε αυτές αλλά ούτε και δεσμεύει οτιδήποτε.

Οι «Αγγελίες προς Ναυτιλλομένους», ή οι γνωστές «NAVTEX», αποτελούν προειδοποιήσεις που αφορούν στην εν γένει ασφάλεια της ναυσιπλοΐας και όχι σε δεσμεύσεις περιοχών. Με λίγα λόγια αποτελεί μία αρμοδιότητα του παράκτιου κράτους που την έχει αναλάβει μέσα στο πλαίσιο διεθνών τεχνικών οδηγιών η οποία θα πρέπει να τυγχάνει της ανάλογης αποδοχής και σεβασμού από τα λοιπά γειτονίζοντα κράτη προκειμένου να μην δημιουργούνται, υπερκαλύψεις περιοχών (overlapping areas) και ως εκ τούτου, σύγχυση από τους ναυτιλλομένους και το ενδεχόμενο ναυτικού ατυχήματος. Το 2006, ο Συντονιστής της NAVAREA III, κατέθεσε σχετικό χάρτη

Πρόκειται για Αγγελίες – προειδοποιήσεις που αφορούν στην εν γένει ασφάλεια της ναυσιπλοΐας και όχι σε δεσμεύσεις περιοχών

στον οποίο καθορίστηκαν με σαφήνεια τα όρια των περιοχών ευθύνης και εξυπηρέτησης κάθε Παράκτιου, χωρίς να υπάρχει ένσταση από τα εμπλεκόμενα κράτη της Αν. Μεσογείου. Το 2008, η Τουρκική Υδρογραφική Υπηρεσία ζήτησε από το Συντονιστή της NAVAREA III, τον επανακαθορισμό των υπόψη περιοχών εξυπηρέτησης κάτι που απορρίφθηκε από τον Γενικό Συντονιστή, με σχετική υπόδειξη ότι αλλαγές των ορίων των υπόψη περιοχών θα μπορούν να γίνουν αποδεκτές μετά από συμφωνία όλων των εμπλεκόμενων κρατών. Έτσι, λοιπόν, η Τουρκία, μέσα πάντα στο πλαίσιο των προσχεδιασμένων διεκδικήσεων της, τόσο στο Αιγαίο όσον και στην Αν. Μεσόγειο, άρχισε μετά από το 2008, να εκπέμπει σταδιακά δικές της αγγελίες σε περιοχές εξυπηρέτησης του Κύπρος Ράδιο, αρχικά κατόπιν αιτήσεως προς και μέσω της NAVAREA III (Ισπανία), και μετά με απευθείας μετάδοση από τους δικούς της Παράκτιους Σταθμούς, προκαλώντας σχετική σύγχυση κυρίως στις περιοχές που βρίσκονται επίσημα στην ευθύνη της Κ.Δ. Η Τουρκία, διατηρώντας την ίδια προκλητική στάση, επανήλθε το 2017 με χάρτη απεικόνισης προτεινόμενων Περιοχών Εξυπηρέτησης, στη Μαύρη Θάλασσα, Αιγαίο και Αν. Μεσόγειο, που λίγο – πολύ ταυτίζονται με τις γνωστές διεκδικήσεις της σε ΑΟΖ και Υφαλοκρηπίδα. Εδώ όμως, θα πρέπει να διευκρινισθεί ότι οι υπόψη λειτουργικές θαλάσσιες ζώνες όπως και οι ζώνες εθνικής κυριαρχίας, καμία απολύτως σχέση έχουν με τις περιοχές εξυπηρέτησης από τους Παράκτιους Σταθμούς.

Θα πρέπει επίσης να τονισθεί ότι οι παράνομες ενέργειες της Τουρκίας, μέσα στο πλαίσιο αυτής της ναυτιλιακής εξυπηρέτησης, δεν κατοχυρώνουν κάποια δικαιοδοσία στις περιοχές και πόσο μάλλον κυριαρχία ή παρόμοιο δικαίωμα.

Ο κ. Κυριάκος Ν. Ποχάνης είναι αρχιπλοίαρχος (ε.α.) του Πολεμικού Ναυτικού.

Σε τι αποσκοπούν οι παράτυπες τουρκικές NAVTEX

Η Τουρκία δεν αναγνωρίζει την Κ.Δ. και ως εκ τούτου δεν συνεργάζεται με αυτή. Αν δηλαδή πήλε να εκδώσει κάποια Αγγελία μέσα στα πλαίσια της ασφαλείας των ναυτιλλομένων, εντός της Περιοχής Εξυπηρέτησης του Κύπρος Ράδιο, η ενδεχόμενη ενέργεια θα ήταν η συνεργασία και ο συντονισμός, όπως συμβαίνει σε παρόμοιες περιπτώσεις μεταξύ άλλων κρατών. Είναι προφανές όμως ότι ο στόχος της είναι η συνύφανση ενός πολιτικού προβλήματος με διεθνείς τεχνικές διαδικασίες που καμία απολύτως σχέση έχουν μεταξύ τους. Η εκπομπή Αγγελιών, από πλευράς Τουρκίας, σε περιοχές αρμοδιότητας του Κύπρος Ράδιο, αποτελεί παρατυπία τεχνικής φύσεως η οποία είναι αντίθετη προς τους κανονισμούς ασφαλείας που έχουν θεσπιστεί μέσα στο πλαίσιο του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού και του Διεθνούς Υδρογραφικού Οργανισμού. Παρατυπία που δυνατόν να αντιμετωπισθεί αρμοδίως, με συστάσεις για συμμόρφωση από την πλευρά των Οργανισμών, διότι δημιουργεί σύγχυση στους ναυτιλλομένους με πιθανό κίνδυνο ατυχήματος, κάτι που σίγουρα δεν επιθυμούμε. Από την άλλη, αν το περιεχόμενο της Αγγελίας αφορά σε δραστηριότητες που σκοπό έχουν την αμφισβήτηση της δικαιοδοσίας της Κ.Δ. στην επίσημα καθορισθείσα περιοχή ευθύνης της, οι ενδεχόμενες παραστάσεις είναι σίγουρο ότι γίνονται από το Υπουργείο Εξωτερικών σε διεθνές επίπεδο, όπως και για κάθε άλλη παρόμοια ενέργεια. Η εκπομπή όμως «ANTI-NAVTEX» όπως συχνά συμβαίνει από πλευράς Τουρκίας προκειμένου να «καταργήσει» «NAVTEX» που εκδόθηκαν από το Κύπρος Ράδιο με σκοπό πολιτικό όφελος, αποτελεί κατάχρηση του Συστήματος, κατάφωρη παραβίαση των θεσπισμένων κανονισμών ασφαλείας, αλλά και επικίνδυνη ενέργεια. Οι ενέργειες που γίνονται μέχρι σήμερα από τους αρμόδιους Οργανισμούς για αντιμετώπιση του φαινομένου, εκτιμώνται ως αναποτελεσματικές και οι συστάσεις χλιαρές παρά τις εντονότερες παραστάσεις από την πλευρά μας, το δε ενδεχόμενο ναυτικού ατυχήματος, είναι μεγάλο και κυρίως σε μια περιοχή η οποία χαρακτηρίζεται από «συνωστισμό» πολεμικών και εμπορικών πλοίων, ερευνητικών και εξεδρών γεώτρησης.

Αλλαγές Αβέρωφ με ορίζοντα το 2021

Δίνει έμφαση στο αστικό ακροατήριο με την επιστροφή Χάρη και τις αλλαγές στην κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Η **παραίτηση** του Λευτέρη Χριστοφόρου από τη θέση του αναπληρωτή προέδρου του ΔΗΣΥ δεν αποτέλεσε κεραυνό εν αιθρία στην Πινδάρου, αλλά ήταν η προδιαγεγραμμένη πορεία μετά και την περιρρέουσα που είχε δημιουργηθεί για να θέσει εαυτόν στη διάθεση του κόμματος. Η κίνησή του, αποτελεί την τελευταία πράξη στη διαδικασία ανανέωσης του κόμματος. Διαδικασία που ξεκίνησε με τον διορισμό της Στέλλας Κυριακίδου στην Κομισιόν, τον ανασχηματισμό της κυβέρνησης και τις αλλαγές στην κοινοβουλευτική ομάδα. Αυτές οι αλλαγές λένε εντός Πινδάρου ότι θα βοηθήσουν το κόμμα να στείλει το μήνυμα ότι ο ΔΗΣΥ ανανεώνεται και ίσως να ορθοποδήσει από τη φθορά που υπέστη, όντας 7 χρόνια στη διακυβέρνηση του τόπου, λαμβάνοντας ποσοστά που θα του επιτρέψουν να διατηρήσει την πρωτιά. Για τη διατήρηση της πρωτιάς, ο Αβέρωφ Νεοφύτου στοχεύει στο να ενισχύσει με πρόσωπα τη φιλελεύθερη τάση του κόμματος την οποία απώλεσε τα τελευταία χρόνια.

Συμφωνία των τριών

Μετά και την προαναγγελθείσα παραίτηση του Χάρη Γεωργιάδη από το Υπουργείο Οικονομικών και τη δήλωσή του στην «Κ» πως βλέπει θετικά την επιστροφή στην Πινδάρου, άρχισαν πολλοί να μιλούν για παραίτηση του Λευτέρη Χριστοφόρου από τη θέση του αναπληρωτή και τη διεκδικησή της από τον απερχόμενο υπουργό Οικονομικών. Και δεν λέχθηκε τυχαία, καθώς υπήρξε, όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», μία άτυπη συμφωνία μεταξύ Νίκου Αναστασιάδη, Αβέρωφ Νεοφύτου και Χάρη Γεωργιάδη για μία τέτοια διευθέτηση, καθώς ο πρόεδρος της Δημοκρατίας θέλει τον κ. Γεωργιάδη να αναλαμβάνει τα νηπία του κόμματος. Φάνηκε άλλωστε με την ανάρτησή του αμέσως μετά τον ανασχηματισμό, δίδοντάς του, σύμφωνα με συναγερμικούς κύκλους, το δακτυλίδι για το κόμμα. Υπενθυμίζεται ότι ο Χάρης Γεωργιάδης, μέχρι και τις εκλογές του 2018 και ιδιαίτερα πριν από την κατάρρευση του Συνεργατισμού, θεωρείτο από πολλούς ως ο

Άτυπη συμφωνία μεταξύ Αναστασιάδη, Αβέρωφ και Χάρη για να διεκδικήσει τη θέση του αναπληρωτή προέδρου.

επόμενος πρόεδρος του ΔΗΣΥ και ο κύριος εσωκομματικός αντίπαλος του Αβέρωφ Νεοφύτου σε μία περίοδο που οι σχέσεις του με τον πρόεδρο της Δημοκρατίας δεν ήταν οι καλύτερες. Φιλοδοξία που για άλλους εγκαταλείφθηκε, ενώ για άλλους θεωρείται πως επί του παρόντος παίρνει παράταση, διεκδικώντας τη θέση του δεύτερου τη τάξει και προετοιμάζοντας το έδαφος για την προεδρία στη συνέχεια.

Η διευθέτηση της τριανδρίας, όμως, δεν περιλάμβανε τον κ. Χριστοφόρου και το τι σκέφτεται ο ίδιος να κάνει. Καθόλου τυχαίο ότι το πρώτο διάστημα, στον στενό του περίγυρο υποστήριζε πως κανείς δεν είχε συζητήσει μαζί του το ενδεχόμενο να παραιτηθεί, ενώ δημοσίως υπογράμμιζε με νόημα πως μόλις πριν από έναν χρόνο επανεξελέγη χωρίς ανθυποψήφιο στη θέση. Οι θέσεις του διαφοροποιήθηκαν μετά και το μήνυμα που έστειλε προς τις Βρυξέλλες η Πινδάρου ότι στη γενική συστράτευση του κόμματος, όλοι θα πρέπει να θέσουν εαυτόν στη διάθεση του ΔΗΣΥ. Ο Λευτέρης Χριστοφόρος, γνωστός για τον κομματικό του πατριωτισμό, ξεκαθάρισε, όπως και το 2014, όταν τέθηκε ζήτημα παραίτησής του, πως μπορεί να υπηρετήσει το κόμμα και από τη θέση του απλού μέλους και αυτό κλειδώσε μετά και την κίνηση της περασμένης Παρασκευής. Ο ίδιος, πάντως, διαψεύδει ότι υπήρξε οποιαδήποτε συμφωνία για παραίτησή του ούτως ώστε να αναλάβει ο Χάρης Γεωργιάδης, αν και εκφράζει την ελπίδα πως οι αλλαγές θα βοηθήσουν το κόμμα.

Οι σκέψεις Αβέρωφ

Ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ φαίνεται να αντιλαμβάνεται πως οι χειρισμοί της διακυβέρνησης Αναστασιάδη δεν έχουν αφήσει ανεπιδέσσο το κόμμα, ενώ και το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών έχει δείξει πως η σκλη-

ρή στροφή του ΔΗΣΥ στο Κυπριακό, όχι μόνο δεν του έχει βγει, αλλά έχει απομακρύνει την προοδευτική τάση του κόμματος. Μία επανάληψη των όσων διαμειφθηκαν στις ευρωεκλογές θεωρείται πως θα αποβεί μοιραία. Όχι μόνο για τα ποσοστά του κόμματος αλλά και για τις ευγενείς φιλοδοξίες του Αβέρωφ Νεοφύτου. Ένα κακό αποτέλεσμα θα θεωρηθεί –έστω και αδικώς– εν πολλοίς δική του ήττα και θα ανοίξει τον δρόμο για την εξεύρεση άλλου υποψηφίου για τις προεδρικές εκλογές του 2023. Θα επαναληφθεί συνεπώς το σενάριο του 2008, όταν ο Νίκος Αναστασιάδης έριξε στην προεκλογική μάχη τον Ιωάννη Κασουλίδη. Αυτή τη φορά τη θέση του κ. Κασουλίδη λέγεται πως θα λάβει ο Νίκος Χριστοδουλίδης, ο οποίος έχει σημαντικό έρεισμα στο συναγερμικό ακροατήριο αλλά και ευρύτερα. Νίκη στις βουλευτικές εκλογές ιδιαίτερα μετά και το δύσκολο κλίμα που επικρατεί από τη διακυβέρνηση Αναστασιάδη θα θεωρηθεί προσωπική του νίκη που θα του προσδώσει τους κατάλληλους πολιτικούς πόντους για να διεκδικήσει με αξιώσεις το 2023.

Σε αυτό το πλαίσιο, στόχος είναι ένα δυνατό ψηφοδέλτιο στη Λευκωσία που θα φέρει κοντά την αστική Λευκωσία. Πέραν της επιστροφής Χάρη και της παρουσίας του Δημήτρη Δημητρίου που «τσιμπά» από όλο το συναγερμικό και ευρύτερο ακροατήριο, η είσοδος των Ξένιας Κωνσταντίνου, η οποία έχει ιδιαίτερο έρεισμα στο προοδευτικό ακροατήριο και Μιχάλη Σοφοκλέους, με έρεισμα στη φιλελεύθερη αστική Λευκωσία, ενώ αμφότεροι έχουν διαφωνήσει ανοικτά με τον τρόπο που κινήθηκε ο ΔΗΣΥ στις ευρωεκλογές, αλλά και με τον πρόεδρο Αναστασιάδη, θεωρείται ως μήνυμα ότι ο Αβέρωφ Νεοφύτου στοχεύει όχι μόνο να φέρει κοντά τη φιλελεύθερη τάση που απώλεσε τα προηγούμενα χρόνια, αλλά και να την ενισχύσει, αλλάζοντας το προφίλ του κόμματος, το οποίο είχε καθαρά συντηρητικό χρώμα τα τελευταία χρόνια. Το ερώτημα που εγείρεται είναι κατά πόσο αυτές οι αλλαγές είναι αρκετές για να διατηρήσουν τον ΔΗΣΥ στην πρωτιά και να αποσείσουν την οποία φθορά έχει υποστεί το τελευταίο διάστημα.

Το να ξανακερδίσει την αστική Λευκωσία και τη φιλελεύθερη τάση που απομακρύνθηκε τα τελευταία χρόνια από τον ΔΗΣΥ είναι το κύριο στοίχημα του συναγερμικού προέδρου.

Δύο αναγνώσεις για Γεωργιάδη

Είτε ισχύει είτε όχι η συμφωνία, το σίγουρο είναι πως ο Χάρης Γεωργιάδης θα διεκδικήσει στο ανώτατο συμβούλιο του κόμματος τη θέση του αναπληρωτή προέδρου, με τις απόψεις να διχάζονται κατά πόσο αυτή η κίνηση είναι ένδειξη ανανέωσης. Το κατά πόσο τον βοηθά στην εικόνα του για παράδειγμα η αίσθηση που δόθηκε ότι προωθείται τόσο από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας όσο και από τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ είναι ένα ζήτημα που σπκόνει συζήτηση.

Ο τέως υπουργός Οικονομικών έχει ακόμα σημαντικό έρεισμα στους Συναγερμικούς με δεδομένο ότι στη βάση πέρασε το αφήγημα ότι ανεξαρτήτως της εξέλιξης των Συνεργατισμού, ο ίδιος έβαλε πλάτη για να σώσει το καράβι που ονομάζεται κυπριακή οικονομία. Καθόλου τυχαία και η κίνηση των πλείστον υποψηφίων βουλευτών του 2016, να ζητήσουν από τον Χάρη Γεωργιάδη να ανοίξει τον προεκλογικό τους. Θεωρείται πως ο ίδιος θα δώσει ιδιαίτερη έμφαση στην προεκλογική καμπάνια –κάτι το οποίο δεν μπορούσε να κάνει

Στη Λευκωσία θα υπάρξει συνωστισμός νέων στελεχών που θα διεκδικήσουν εκλογή, ενώ για τον Χάρη Γεωργιάδη αποτελεί την κρίσιμη καμπή που θα καταδείξει αν η βάση τον επιβραβεύει για τη θητεία του στο Υπουργείο Οικονομικών ή όχι.

Ο Λευτέρης Χριστοφόρου όντας στις Βρυξέλλες – καθώς είναι το χαρτί του για να αποδείξει ότι ο Συνεργατισμός δεν έκαψε το πολιτικό του μέλλον και να εκλεγεί βουλευτής Λευκωσίας το 2021.

Καταδεικνύει βεβαίως και ότι ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει θέσει ως στόχο να φέρει κοντά το αστικό ακροατήριο και τη φιλελεύθερη τάση. Τάση που απομακρύνθηκε λόγω Κυπριακού αλλά και εξαιτίας της προεκλογικής εκστρατείας του κόμματος στις ευρωεκλογές. Υπάρχουν, ωστόσο, και οι φωνές εντός του ΔΗΣΥ που θεωρούν πως η θέση που αναλαμβάνει ο Χάρης Γεωργιάδης δεν στέλνει μήνυμα ανανέωσης, καθώς είναι ήδη αρκετά λαβωμένος πολιτικά από την παραμονή του στο Υπουργείο Οικονομικών. Αυτό σε συνδυασμό με την απομάκρυνση του Λευτέρη Χριστοφόρου από την ηγεσία, μπορεί να έχει αρκετές προεκτάσεις για τον Συναγερμό. Ο ίδιος ξεκαθάρισε βεβαίως πως θα μείνει κοντά στο κόμμα, δουλεύοντας με τον ίδιο τρόπο, ωστόσο, ερώτημα είναι ποιος θα καλύψει τη λαϊκή Δεξιά κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας. Ακροατήριο που έχει ως κύριο εκπρόσωπο τον Λευτέρη Χριστοφόρου και αποτελεί τη σπονδυλική στήλη του κόμματος.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Ολοκληρωτική διπλωματία

Η **περιοδεία** του υπουργού Εξωτερικών Νίκου Δένδια στην περιοχή του Κόλπου ήταν μια ανείλημμένη υποχρέωση που η ελληνική διπλωματία είχε αναβάλει για αρκετό καιρό για διάφορους λόγους. Το παράθυρο σοβαρής κρίσης που άνοιξε στην Ανατολική Μεσόγειο, μετά το τουρκοβλικό σύμφωνο για τις θαλάσσιες ζώνες, υποχρεώνει την Αθήνα να αναζητήσει διαύλους με τις σουνιτικές μοναρχίες του

αραβικού κόσμου, από τον Κόλπο μέχρι το Μαγκρέμπ. Οι βλέψεις επέκτασης της επιρροής της Αγκυρας στην περιοχή από τη βόρεια Συρία και τη Λιβύη μέχρι το Κατάρ, το Σουδάν και τη Σομαλία, όσες δόσεις μεγαλομανίας και αν υποδηλώνουν, αποτελούν ένα αγκάθι στο πλευρό του αραβικού εθνικισμού και των ιδιότυπων χαρακτηριστικών τους.

Η Τουρκία του Ερντογάν ουσιαστικά «φλερτάρει» με δυνάμεις οι

οποίες απεργάζονται την ανατροπή πολιτικών δεδομένων δεκαετιών στον αραβικό κόσμο. Οι μοναρχίες που αποτελούσαν την καρδιά του Αραβικού Συνδέσμου αμφισβητούνται, οι δυνάμεις που αναδύονται στη θέση τους είναι αμφίβολο αν προοιωνίζονται θετικές εξελίξεις για το σύνολο της Μεσογείου, περιλαμβανομένου του ανατολικού μέρους της, που αφορά και την Ελλάδα. Σε αυτό το πλαίσιο, η Ελλάδα

πρέπει να είναι ενεργή και, υπό αυτή την έννοια τουλάχιστον, θα πρέπει να υπάρξει μια μικρή διπλωματική επανάσταση.

Ο διπλωματικός μαραθώνιος του κ. Δένδια είναι εξαιρετικά χρήσιμος, ωστόσο θα πρέπει να εμπλακούν ενεργά και οι κατά τόπους ελληνικές αντιπροσωπείες. Οι πρεσβείες θα πρέπει να μετατραπούν σε μικρές αεικίνυτες μονάδες εκπροσώπησης των ελληνικών συμφερόντων, με

σκοπό τη μεταφορά της συζήτησης στην ουσία. Η εποχή που οι διπλωμάτες αποτελούσαν καλοντυμένους φορείς των εθνικών χρωμάτων οφείλει να περάσει ανεπιστρεπτή. Η Ελλάδα παραμένει μια χώρα βαθιά ριζωμένη στις ευρωατλαντικές δομές, ωστόσο, σε μια περίοδο αναδόμησης των ισορροπιών στην ευρύτερη περιοχή, δεν επιτρέπεται επανάπαυση σε κανένα επίπεδο. Ο,τι ισχύει για τον αραβικό κόσμο, ισχύει και για

τη Ρωσία. Η Αθήνα πρέπει να αποκαταστήσει ταχέως και αποτελεσματικούς διαύλους με τη Μόσχα, η οποία αποτελεί σίγουρα έναν εταίρο δίχως τη συγκατάθεση του οποίου η Αγκυρα δύσκολα μπορεί να κινηθεί στη βόρεια Συρία, αλλά και στη Λιβύη. Αυτή η εξαιρετικά δύσκολη περίοδος που έχει ήδη ανοικτεί απαιτεί ένα ρεσιτάλ «ολοκληρωτικής» διπλωματίας από την πλευρά της Αθήνας. Ιδωμεν.

Θες το καλύτερο; Ψάξε το... Σε περιμένουμε!

Καινοτόμες Υπηρεσίες, σε τιμή που σου αξίζει

Προετοιμάσου κατά παντός κινδύνου, για ό,τι μπορεί να επιφυλάσσει το μέλλον με το **BusinessShield**.

IN TRUST WE TRUST.

Οι νομικές αδυναμίες της συγχώνευσης δήμων

Του ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΧΑΤΖΗΧΑΜΠΗ

Η προτεινόμενη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης, με κύρια κατεύθυνση τη συγχώνευση δήμων και κοινοτήτων, παρουσιάζεται ως δεδομένη ως να αφορά μόνο την εξασφάλιση της απαιτούμενης κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας. Καλό όμως είναι να αντιλαμβανόμαστε ότι ενδέχεται να υπάρχουν νομικές αδυναμίες στη διαδικασία με την οποία επιδιώκεται η συγχώνευση και όρια στη δυνατότητα της Βουλής να νομοθετήσει προς τούτο. Το άρθρο αυτό δεν αφορά τα τεchnοκρατικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της προτεινόμενης μεταρρύθμισης ούτε τη σοφία οποιασδήποτε επί μέρους συγχώνευσης, παρά μόνο τη νομική διάσταση του πράγματος.

Κατ’ αρχάς, η δομή και η λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης δεν είναι πλέον αποκλειστικά θέμα που αφορά την κυπριακή νομοθεσία ώστε να εμπίπτει στην απόλυτη κρίση του Κυπρίου νομοθέτη. Από το 1988 η Κυπριακή Δημοκρατία έχει κυρώσει τον Ευρωπαϊκό Χάρτη Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Συμβουλίου της Ευρώπης με τον Κυρωτικό Νόμο 27/1988. Ως εκ τούτου, ο Χάρτης όχι απλώς αποτελεί μέρος του Κυπριακού δικαίου, αλλά και έχει αυξημένη ισχύ έναντι της κυπριακής νομοθεσίας δυνάμει του Άρθρου 169 του Συντάγματος εφ’ όσον συνιστά διεθνή συμφωνία. Η θεμελιακή αρχή του Χάρτη, όπως διατυπώνεται στο προοίμιο του, είναι η αρχή της δημοκρατικότητας στην τοπική αυτοδιοίκηση, βάσει της οποίας και αναγνωρίζεται ευθέως το δικαίωμα των πολιτών να συμμετέχουν στη διαχείριση των αφορώντων την τοπική αυτοδιοίκηση. Σε αυτό το πνεύμα, το Άρθρο 5 του Χάρτη ορίζει συγκεκριμένα όσον αφορά το θέμα μας, ότι: «Για κάθε τροποποίηση των τοπικών εδαφικών ορίων, πρέπει να διεξάγονται εκ

Η Κυπριακή Δημοκρατία δεν είναι πλέον ελεύθερη να διαφοροποιεί με νομοθεσία τα των δήμων παρά μόνο ενεργώντας στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Συμβουλίου της Ευρώπης τον οποίο έχει ενσωματώσει στο δίκαιό της.

των προτέρων διαβουλεύσεις με τους ενδιαφερομένους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, ενδεχομένως μέσω δημοψηφίσματος εφόσον επιτρέπεται από τον νόμο».

Εφαρμόζοντας την αρχή αυτή του Χάρτη υπεράνω της δικής της νομοθεσίας, η Κυπριακή Δημοκρατία έχει τροποποιήσει αναλόγως τον περί Δήμων νόμο ακόμα και πριν από την κύρωση του Χάρτη. Συγκεκριμένα – Το άρθρο 5 του νόμου προνοεί ότι συγχώνευση μονάδας τοπικής αυτοδιοίκησης (όρος που περιλαμβάνει και δήμο) με όμορο δήμο μπορεί να γίνει με διάταγμα του Υπουργικού Συμβουλίου εφ’ όσον υποβάλλεται αίτημα από την εν λόγω μονάδα τοπικής αυτοδιοίκησης ή ο ίδιος κρίνει ότι είναι επιθυμητή η συγχώνευση και εφ’ όσον συγκατατίθεται ο όμορος δήμος, οπότε και διεξάγεται δημοψήφισμα στην εν λόγω μονάδα το οποίο να απολήγει στην έγκριση της συγχώνευσης για να καταστεί δυνατή η έκδοση του διατάγματος.

Στο ίδιο πνεύμα είναι και το άρθρο 6, το οποίο αφορά την κατάργηση δήμου με διάταγμα του Υπουργικού Συμβουλίου και απαιτεί δημοψήφισμα εφ’ όσον τούτο ζητηθεί

από τον επηρεαζόμενο δήμο, το άρθρο 7, το οποίο αφορά την αλλαγή ονόματος δήμου με διάταγμα του Υπουργικού Συμβουλίου (την οποία εμμέσως συνεπάγεται και η συγχώνευση δήμων) και απαιτεί απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου με πλειοψηφία τριών τετάρτων των μελών του, και το άρθρο 8, το οποίο αφορά τον επανακαθορισμό, τροποποίηση, επέκταση ή περιορισμό των δημοτικών ορίων δήμου με διάταγμα του Υπουργικού Συμβουλίου (τα οποία εμμέσως συνεπάγεται και η συγχώνευση δήμων) και απαιτεί προς τούτο αίτηση των ενδιαφερομένων αρχών. Στα άρθρα αυτά, λοιπόν, όπως και στο άρθρο 5, αναγνωρίζεται η αρχή της συμμετοχής και συγκατάθεσης των δημοτών και της τοπικής αρχής σε ενέργειες της κεντρικής κυβέρνησης που την επηρεάζουν, σύμφωνα με τη θεμελιακή αρχή του Χάρτη, και ειδικά όσον αφορά τη συγχώνευση όμορων δήμων σύμφωνα με τη ρητή επιταγή του Άρθρου 5 αυτού για δημοψήφισμα.

Εφ’ όσον, λοιπόν, ισχύουν οι ως άνω πρόνοιες του περί Δήμων Νόμου, δεν είναι νομικά δυνατή η συγχώνευση όμορων δήμων χωρίς δη-

μοψήφισμα σύμφωνα με το άρθρο 5, ούτε η επακόλουθη της συγχώνευσης αλλαγή του ονόματος δήμου χωρίς απόφαση τριών τετάρτων των μελών του Δημοτικού Συμβουλίου σύμφωνα με το άρθρο 7, ούτε ο επακόλουθος της συγχώνευσης επανακαθορισμός, τροποποίηση, επέκταση ή περιορισμός των δημοτικών ορίων των επηρεαζόμενων δήμων χωρίς προς τούτο αίτησή τους σύμφωνα με το άρθρο 8. Η συγκατάθεση του δήμου ή και των δημοτών του είναι έτσι απαραίτητη για κάθε μεταβολή που τον αφορά. Περαιτέρω, η συγχώνευση βάσει του άρθρου 5 επιτρέπεται μόνο μεταξύ όμορων δήμων, που δεν είναι πάντοτε η περίπτωση στις προτεινόμενες συγχωνεύσεις, αφού, π.χ. στην περίπτωση της Δερύνειας, αυτή δεν είναι όμορος με την Αγία Νάπα. Η πρόνοια για συγχώνευση μόνο μεταξύ όμορων δήμων δεν είναι τυχαία αλλά πολύ λογική και πραγματιστική, βασισμένη στη γεωγραφική συνάφεια των δήμων που καθορίζει και τα ενδεχόμενα κοινά τους συμφέροντα.

Εξ άλλου, η διαδικασία την οποία ο ίδιος ο νόμος καθορίζει στα άρθρα 5, 6, 7 και 8 είναι διά διατάγματος

του Υπουργικού Συμβουλίου. Ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατή η διά νόμου μεταβολή της υπόστασης και των δεδομένων των δήμων ως άνω παρά μόνο μέσω της διαδικασίας που προβλέπεται στα εν λόγω άρθρα.

Ενδεχόμενη δε κατάργηση των άρθρων 5, 6, 7 και 8 και συγχώνευση των δήμων με νόμο χωρίς την εμπλοκή και συγκατάθεση των δήμων και των δημοτών θα αντιστρατεύεται τόσο τη γενική αρχή όσο και ειδικά το άρθρο 5 του Χάρτη, που όπως ελέχθη δεν μπορεί να γίνει, αφού ο Χάρτης υπερισχύει της κυπριακής νομοθεσίας, και θα συνιστά καθολική αναιρέση της αρχής της δημοκρατικότητας που διέπει τον Χάρτη και το Άρθρο 5 αυτού αφού θα αποκλείει εντελώς τους πολίτες και τους επηρεαζόμενους δήμους από το να έχουν δημοκρατικό λόγο στη συγχώνευση. Συγχρόνως, θα συνιστά κατάργηση κεκτημένων δικαιωμάτων των δήμων και των δημοτών που μόνο ως οπισθοδρομηση της δημοκρατικής διακυβέρνησης θα μπορεί να χαρακτηριστεί. Σε τέτοια περίπτωση, ο επηρεαζόμενος δήμος και ενδεχομένως και οι δημότες του θα μπορούν και οφείλουν να απευθυνθούν προς το Κογκρέσο Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών του Συμβουλίου της Ευρώπης, το οποίο είναι επιφορτισμένο με το καθήκον της παρακολούθησης της εφαρμογής του Χάρτη και να του ζητήσουν να εξετάσει κατά πόσο η Δημοκρατία τηρεί τις υποχρεώσεις της βάσει του Χάρτη, ιδιαίτερα την αρχή της δημοκρατικότητας ως προς τη διαδικασία της συγχώνευσης. Και εν πάση περιπτώσει βέβαια, οποιοσδήποτε επηρεαζόμενος δήμος ή δημότης θα μπορεί να εγείρει θέμα παρανομίας της συγχώνευσης και λειτουργίας του νέου δήμου ως κατά παράβαση του Χάρτη με προσφυγή ενώπιον του Διοικητικού Δικαστηρίου, προ-

σβάλλοντας οποιαδήποτε απόφαση του νέου δήμου που τους επηρεάζει, οπότε το θέμα μπορεί τελικά να καταλήξει και στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ανατρέποντας όλη τη μεταρρύθμιση και εκθέτοντας τη Δημοκρατία.

Η ουσία του θέματος είναι ότι η Δημοκρατία δεν είναι πλέον ελεύθερη να διαφοροποιεί με νομοθεσία τα των δήμων παρά μόνο ενεργώντας στο πλαίσιο του Χάρτη τον οποίο έχει ενσωματώσει στο δίκαιό της και ο οποίος, ως κυρωθείσα διεθνής σύμβαση έχει αυξημένη ισχύ από τους δικούς της νόμους. Υπάρχουν αξίες, όπως είναι η δημοκρατική συμμετοχή των πολιτών στα αφορώντα την τοπική αυτοδιοίκηση, που έχουν τεθεί από τον Χάρτη και τον ίδιο τον νόμο υπεράνω οποιωνδήποτε τεchnοκρατικών επιδιώξεων όσον αφορά την αποτελεσματικότητα της τοπικής αυτοδιοίκησης που λέγεται ότι διέπει τους σκοπούς της προτεινόμενης μεταρρύθμισης. Οι τελικές επιλογές που απευθύνονται στις αλλαγές στη δομή και λειτουργία των δήμων ανήκουν στους ίδιους τους δημότες, οι οποίοι και επηρεάζονται ευθέως και όχι στην οποιαδήποτε πατερναλιστική πολιτική της κεντρικής κυβέρνησης που προκαθορίζει μονομερώς τι είναι για το καλό των δήμων. Ούτε θα άρμοζε να ήταν διαφορετικά. Η αναγκαστική διά νόμου συγχώνευση δήμων την οποία έστω και ένας δήμος δεν επιθυμεί προσβάλλει όχι μόνο την ιδέα της τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά και την ίδια την ιδέα της τοπικής ταυτότητας ως συνισταμένης από ανθρώπους με συναισθήματα και όχι απρόσωπα οικονομολογικά και τεchnοκρατικά δεδομένα.

Ο κ. Δημήτρης Χατζηχαμπής είναι πρώην πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

Ο Όμιλος Louis σας εύχεται
Χαρούμενα Χριστούγεννα
και Ευτυχισμένο το Νέο Έτος

LOUIS

Ο ΝΙΚΟΣ ΝΟΥΡΗΣ ΣΤΗΝ «Κ»

Εκ των πραγμάτων η Κύπρος είναι μόνη της στο μεταναστευτικό

Οι παράνομες ροές από τα κατεχόμενα αλλά και η μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι ψηλά στην ατζέντα του νέου ΥΠΕΣ

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Στην πρώτη του συνέντευξη ως υπουργός Εσωτερικών ο Νίκος Νουρής παρουσιάζει το πλαίσιο των ενεργειών του, καθορίζοντας την ατζέντα και τις προτεραιότητές του. Ο κ. Νουρής αξιολογεί ως το πιο σοβαρό πρόβλημα που καλείται να διαχειριστεί και να επιλύσει τις παράνομες ροές από τα Κατεχόμενα. Για την ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης της τοπικής αυτοδιοίκησης ο υπουργός Εσωτερικών εμφανίζεται ανοικτός σε διάλογο όχι όμως σε αλλαγές που αγγίζουν τον πυρήνα των αλλαγών. Δεικτικός είναι ο κ. Νουρής και για το επενδυτικό πρόγραμμα με τις υπηκοότητες.

—Είστε σε ένα υπουργείο, το μεγαλύτερο από πλευράς αρμοδιοτήτων. Υπάρχουν θέματα τα οποία χρήζουν άμεσας αντιμετώπισης;

—Σαφέστατα υπάρχουν. Αυτή τη στιγμή, ύψιστης προτεραιότητας είναι η πρόωθηση της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας για την τοπική αυτοδιοίκηση. Είμαστε σε πάρα πολύ καλό δρόμο. Το ένα νομοσχέδιο, το ένα από τα τρία, των επαρχιακών συμπλεγμάτων, είναι ήδη στη Βουλή και έχει τύχει επεξεργασίας, για το δεύτερο περί Δήμων είμαστε στην τελική φάση. Ευελπιστώ αρχές Ιανουαρίου να έχει ολοκληρωθεί, που είναι και το δυσκολότερο και των περί κοινοτήτων το οποίο θεωρώ ότι θα είναι έτοιμο για να προωθηθούν στη Βουλή. Η μεταρρύθμιση θα αλλάξει τη ζωή των πολιτών και θέλω να ελπίζω ότι τα κοινοβουλευτικά κόμματα θα τη στηρίξουν. Είμαι έτοιμος να παρακάθομαι στις συνεδρίες της Επιτροπής Εσωτερικών και δύο φορές την εβδομάδα για να ολοκληρώσουμε αυτή τη μεταρρύθμιση, το συντομότερο δυνατόν για να πάει στην Ολομέλεια για ψήφιση. Δεύτερη προτεραιότητα είναι το μεταναστευτικό, το οποίο δεν επιδέχεται καμιάς καθυστέρησης στην αντιμετώπισή του. Είναι ένα πρόβλημα που εάν δεν το αντιμετωπίσουμε σωστά, μπορεί να αποδειχθεί ότι αποτελεί κίνδυνο και για τον κοινωνικό ιστό της χώρας.

—Όπως είναι δομημένο το Υπουργείο Εσωτερικών μπορεί να παράγει αποτελεσματικό έργο;

—Δεν πρόκειται να κρυφτώ. Η κρατική μηχανή αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα και έχει πολλές δυσλειτουργίες, όμως αυτό που έχω βιώσει τις πρώτες μέρες παρουσίας μου στο Υπουργείο είναι πως μέσα σε αυτή τη δαιδαλώδη κρατική μηχανή υπάρχει ένα πολύ αξιόλογο στελεχειακό δυναμικό και είναι πρόκληση για τον κάθε υπουργό να εντοπίσει, αυτό το προσωπικό για να μπορέσουμε να μεγιστοποιήσουμε την παραγωγή έργου. Θεωρώ, και έτσι είναι το Υπουργείο Εσωτερικών είναι Υπουργείο του πολίτη και σε αυτή την κατεύθυνση θα κινηθώ.

—Προκύπτει ανάγκη κάποιες

“

Εάν η Ε.Ε. ανταποκριθεί θετικά στο αίτημά μας, για την επανεγκατάσταση συγκεκριμένου αριθμού προσφύγων, τότε η Κυπριακή Δημοκρατία μπορεί κάλλιστα από μόνης της, να διαχειριστεί το πρόβλημα στα υπόλοιπα.

“

Δεν στρατιωτικοποιούμε το ζήτημα και ούτε θέλουμε να στείλουμε αυτό το μήνυμα και γι' αυτό οι περιπολίες που γίνονται είναι διακριτικές, έχει υπάρξει εκπαίδευση των συγκεκριμένων σωμάτων ασφαλείας.

υπηρεσίες να μετακινηθούν σε άλλα Υπουργεία;

—Υπάρχει συνάφεια με αρκετά Υπουργεία και θα μπορούσε να μετακινηθούν, κάποιες υπηρεσίες. Όπως για παράδειγμα στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, όπου υπάρχουν κάποιες επικαλύψεις. Είναι θέματα που μπορούμε να συζητήσουμε, ενδεχόμενα δε να μπορούσε να δημιουργηθεί ένα πρόσθετο Υπουργείο, το οποίο θα αναλάβει ευθύνες του ΥΠΕΣ. Αφενός θα δώσω όλες τις δυνάμεις για να τιμώσω και να ικανοποιώ την πρόταση του προέδρου της Δημοκρατίας και αφετέρου θεωρώ πρόκληση την παραγωγή έργου, υπέρ των πολιτών. —**Έχετε ενώπιόν σας δύο σοβαρά ζητήματα. Το πρώτο αφορά το μεταναστευτικό. Τι παραλάβετε και τι πρέπει να γίνει;**

—Ηδη έχουμε τεράστιους ρυθμούς ροών, ιδιαίτερα από τη γραμμή αντιπαράταξης προς τις ελεύθερες περιοχές, και είναι γι' αυτό τον λόγο που έχουμε αποφασίσει πολύ συγκεκριμένα μέτρα με πρώτο τις πεζές, μεικτές περιπολίες Αστυνομίας και Στρατού, ξεκινώντας από τη Λευκωσία σε μια προσπάθεια να αντιμετωπίσουμε τις παράνομες εισροές και σε ένα δεύτερο στάδιο να εμπεδώσουμε το αίσθημα ασφάλειας των πολιτών. Τρέχουμε μια διαδικασία σύντημησης του χρόνου εξέτασης των αιτήσεων πολιτικού ασύλου. Σήμερα ο χρόνος εξέτασης είναι υπέρμετρα μεγάλος. Έχουμε πολλές συνεργασίες, ανάμεσα σε

Το επενδυτικό πρόγραμμα των υπηκοοτήτων θα πρέπει να συνεχισθεί, ξεκαθαρίζει ο Νίκος Νουρής. Ο υπουργός Εσωτερικών θεωρεί πως τα ύποπτα περιστατικά είναι λίγα σε σχέση με το σύνολο των διαβατηρίων που παραχωρήθηκαν.

αυτές και με το Ανώτατο το Δικαστήριο, προκειμένου να ξεπεράσουμε κάποιες νομικές φύσεις προβλήματα. Έχουμε συμφωνήσει με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην αποστολή έτοιμων μονάδων γραφειακών και της επιχορήγησης συγκεκριμένου αριθμού γραφειοκρατικού προσωπικού, ώστε να ενδυναμωθεί η εξεταστική υπηρεσία της Υπηρεσίας Ασύλου. Ανάλογα με τις εξελίξεις θα ακολουθήσουν και άλλες πολλές συγκεκριμένες κινήσεις για να μπορέσουμε να ελέγξουμε τους αριθμούς, παραμονής μεταναστών στην Κύπρο. —**Για την Πράσινη Γραμμή ειδικότερα;**

—Χρειάζονται λεπτοί χειρισμοί. Έχει εκπονηθεί συγκεκριμένο σχέδιο για να μπορέσουμε να ελέγξουμε τις μεταναστευτικές ροές. Εάν κάποιος αναλογισθεί πως το 80% των μεταναστών που εισέρχουν παράνομα στη Δημοκρατία προέρχεται από τα Κατεχόμενα και το υπόλοιπο από θαλάσσης, αντιλαμβάνεται πως το πρόβλημα είναι υπαρκτό.

—**Εδώ και κάποιο χρονικό διάστημα το Υπουργικό Συμβούλιο ενίσχυσε τον κανονισμό διέλευσης από τα οδοφράγματα. Έχετε**

στοιχεία που να δείχνουν ότι τα μέτρα αποδίδουν;

—Είναι πρώιμο και πρόωρο να εξαχθούν συμπεράσματα. Είναι μια αλληλουχία δράσεων που πρέπει να γίνουν με πολλά συναρμώδια υπουργεία, όπως Υπουργείο Δικαιοσύνης και το Υπουργείο Άμυνας. Επί της πολιτικής και όχι επί της στατιστικής, είναι ξεκάθαρη η βούληση της κυβέρνησης και θα προσπαθήσουμε άμεσα να υλοποιήσουμε τις εξαγγελίες. —**Μέχρι ποιο βαθμό η Κύπρος από μόνη της μπορεί, αν μπορεί, να διαχειριστεί τις μεταναστευτικές ροές;**

—Εκ των πραγμάτων η Κύπρος αυτή τη στιγμή είναι μόνη της. Η προσδοκία και η προσπάθεια που γίνεται είναι μόνο προς μια κατεύθυνση, τη μεγάλη μας οικογένεια, την Ε.Ε. Εάν η Ε.Ε. ανταποκριθεί θετικά στο αίτημά μας, για την επανεγκατάσταση συγκεκριμένου αριθμού προσφύγων, τότε η Κυπριακή Δημοκρατία μπορεί κάλλιστα από μόνη της να διαχειριστεί το πρόβλημα στα υπόλοιπα. Και στη δημιουργία των κατάλληλων υποδομών και στον τρόπο σίτισης και ενσωμάτωσης στον κοινωνικό ιστό. Υπάρχει τρόπος να αντιμετωπιστεί το

πρόβλημα, φθάνει να υπάρχει και η συναίνεση και η διάθεση εκ μέρους της Ε.Ε. για να αντιληφθεί πως δεν μπορεί η Κύπρος να φιλοξενεί στα εδάφη της μετανάστες που το ποσοστό τους ανέρχεται στο 3,5% του πληθυσμού. Είναι ένας αριθμός υπέρμετρα μεγάλος που πρέπει να συγκρατηθεί και ο μοναδικός τρόπος είναι να αποδεχθούν οι ευρωπαϊκές χώρες μια ισότιμη και ισομερή κατανομή μεταναστών που εμείς τους έχουμε υπολογίσει στις 5 χιλιάδες. Η μοναδική βοήθεια που θέλουμε είναι στην απορρόφηση αριθμού μεταναστών.

—**Ποια η ανάγκη για κοινές περιπολίες Αστυνομίας και Εθνικής Φρουράς;**

—Για αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης, ξεκινώντας από συγκεκριμένη περιοχή. Επίσης, θέλουμε να στείλουμε το ξεκάθαρο μήνυμα προς τους πολίτες και τους επισκέπτες πως αυτή η χώρα έχει σώματα ασφαλείας. Από την άλλη είμαι κατηγορηματικός, δεν στρατιωτικοποιούμε το ζήτημα και ούτε θέλουμε να στείλουμε αυτό το μήνυμα και γι' αυτό οι περιπολίες που γίνονται είναι διακριτικές, έχει υπάρξει εκπαίδευση των συγκεκριμένων σωμάτων ασφαλείας.

Αδίκες οι βολές για τα διαβατήρια

—**Η έρευνα για τα διαβατήρια που δόθηκαν στο πλαίσιο του επενδυτικού προγράμματος πού βρίσκεται;**
—Η Κύπρος βρέθηκε στο στόχαστρο και θεωρώ άδικο, τον τρόπο διαχείρισης της Κυπριακής Δημοκρατίας απ' όλους, συμπεριλαμβανομένων και των βολών που δέχθηκε το επενδυτικό πρόγραμμα, κυρίως από το εσωτερικό, από την αντιπολίτευση. Το λέω αυτό γιατί οι αριθμοί μιλούν από μόνοι τους. Έχουμε παραχωρήσει συνολικά γύρω στις 4 χιλιάδες υπηκοότητες και φαίνεται να υπάρχουν προβληματικές γύρω στις 26 περιπτώσεις, που έχουν προωθηθεί στην τριμελή επιτροπή για έρευνα.

—**Δεν έχουν αφαιρεθεί διαβατήρια;**

—Οχι. Το ποσοστό είναι εξαιρετικά χαμηλό σε σχέση με τον συνολικό αριθμό και τα οφέλη τα οποία έχει προσφέρει το πρόγραμμα, στη συγκεκριμένη δύσκολη στιγμή που βίωσε η Κύπρος. Την ίδια ώρα ξεκαθαρίζουμε. Επειδή τα κριτήρια ήταν διαφορετικά και σαφώς πιο χαλαρά κατά την έναρξη του προγράμματος, ναι, ενδεχόμενα αρκετές υπηκοότητες που δόθηκαν τότε, εάν σήμερα υποβάλλονταν, οι αιτήσεις με τα νέα κριτήρια που ισχύουν να μην εγκρίνονταν. Σήμερα έχουμε τα πλέον αυστηρά κριτήρια, μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε. Έχουμε βάλει οροφή στην παραχώρηση, μέχρι 700 διαβατήρια για κάθε χρόνο. Ήδη για φέτος δεν φθάνουν το ανώτερο όριο. Έγινε υπέρμετρα φασαρία και κριτική εναντίον της κυβέρνησης. Ωστόσο και σήμερα υπάρχει λάθος στον τρόπο με τον οποίο πολιτεύομαστε στο πρόγραμμα. Θεωρώ πως τα νέα κριτήρια μπορούσε να μην ήταν τόσο αυστηρά, όπως ενδεχόμενα και το 2011 δεν υπήρχε η εμπειρία του προγράμματος να μπορούσαν τα κριτήρια να ήταν πιο αυστηρά.

—**Μπορεί να συνεχισθεί το επενδυτικό πρόγραμμα ή πρέπει να τερματισθεί;**

—Θα εκφράσω την προσωπική μου θέση και θα πω να πρέπει να συνεχισθεί. Είναι ένα εργαλείο που έχει βοηθήσει τα μέγιστα την Κύπρο. Αυτό δεν σημαίνει πως υποστηρίζω, πως θα πρέπει να γίνουν λάθη ή να αφήσουμε να γίνονται λάθη. Θα στείλουμε λανθασμένο μήνυμα, κατά την εκτίμησή μου, εάν προχωρήσουμε σε αναστολή του προγράμματος, είναι ωσάν να ομολογούμε ότι φτιάξαμε μια μηχανή παραγωγής υπηκοοτήτων για να υπερηφηνόμαστε κάποιους συγκεκριμένους σκοπούς.

Για την κυβέρνηση δεν είναι αυτοσκοπός οι συνενώσεις δήμων ή κοινοτήτων

—**Το δεύτερο μεγάλο ζήτημα αφορά τη μεταρρύθμιση στην τοπική αυτοδιοίκηση. Πότε θα πάει το πακέτο νομοσχεδίων στη Βουλή;**

—Η προσδοκία μου είναι εντός Ιανουαρίου. Κλείνουμε την τελική προσπάθεια με την Ένωση Δήμων. Θέλω να ελπίζω πως τις επόμενες λίγες μέρες θα είναι ενώπιον όλων μας και το τελικό κείμενο, με τις προσθαφαιρέσεις που έχουν γίνει.

—**Με τους ρυθμούς που υπάρχουν είναι εφικτό η μεταρρύθμιση να είναι πραγματικότητα μέχρι τον ερχόμενο Μάρτιο;**

—Όπως και στο ΓεΣΥ έτσι και

στη μεταρρύθμιση, οι εμπλεκόμενοι είναι πολλοί, τα κοινοβουλευτικά κόμματα έχουν διαφορετικές απόψεις. Θα γίνουν πολλές συνεδρίες για να καταλήξουμε σε ένα τελικό αποτέλεσμα. Δεν μπορώ να προβλέψω τη στάση των κομμάτων, αυτό που μπορώ να πω είναι πως η πόρτα μου θα είναι ανοικτή, ιδιαίτερα για τα κόμματα. Δεύτερον είμαι έτοιμος να συζητήσω με οποιονδήποτε θα το ήθελε, επί των συγκεκριμένων νομοσχεδίων για να λύσουμε απορίες. Η κυβέρνηση θα υποστηρίξει τη συγκεκριμένη πρόταση, με επιχειρήματα και θέλω να πιστεύω ότι θα είμαστε αρκούντως πειστικοί για να μπορέσουμε

να φέρουμε κοντά και συναινετικά το κοινοβουλευτικά κόμματα για να περάσουμε και να ψηφίσουμε τη νομοθεσία.

—**Επί της αρχής, η στάση του ΑΚΕΛ είναι βοηθητική;**

—Δεν θέλω να τοποθετηθώ για το κάθε κόμμα. Σέβομαι τις θέσεις η κάθε κόμματος. Θα έχω συναντήσεις μαζί τους. Η προσδοκία μου είναι να επικρατήσει, εάν είναι δυνατόν, μια ομόφωνη προσέγγιση στη μεταρρύθμιση.

—**Σε σχέση με το μέγεθος των αλλαγών, οι αντιδράσεις που καταγράφονται είναι διαχειρίσιμες. Οι αντιδράσεις αυτές μπορούν να επιφέρουν αλλαγές;**

—Οι αντιδράσεις είναι απόλυτα κατανοητές και δικαιολογημένες. Όταν προχωράς σε μια τόσο ριζοσπαστική μεταρρύθμιση θα ήταν αφύσικο, αδιανόητο, να μην υπήρχαν αντιδράσεις. Από εκεί και μετά με σεβασμό στην αντίθεση άποψη δεν έχω ακούσει καμία από τις αντιδράσεις να εστιάζεται σε συγκεκριμένες διαφωνίες επί των νομοσχεδίων πέρα από τα τοπικιστικού χαρακτήρα θέματα. Ο καθένας που έχει διαφωνήσει είναι γιατί δεν θέλει να ενσωματωθεί με τον άλφα ή τον βήτα, στα θέματα των συνενώσεων. Για την κυβέρνηση δεν ήταν και δεν είναι αυτοσκοπός οι συνενώσεις δήμων ή κοινοτήτων.

Είναι όμως αναγκαία προϋπόθεση και το όχημα μετάβασης στη νέα εποχή. Όλοι, μηδενός εξαιρουμένου, έχουν συμφωνήσει ότι το υφιστάμενο μοντέλο τοπικής αυτοδιοίκησης έχει κλείσει τον κύκλο του. Κρατώ την τελευταία απόφαση της Ένωσης Δήμων που ήταν ομόφωνη. Το έχουν πει οι τοπικοί άρχοντες με τον πλέον δημοκρατικό τρόπο. Για το θέμα των αλλαγών. Εμείς έχουμε τη θέση μας, θα επιχειρηματολογήσουμε, δεν είμαστε δογματικοί. Εμείς δεν θα έχουμε ένσταση να συζητήσουμε κάποιες διαφοροποιήσεις, αλλά το να αλλάξουμε δομικά συστατικά της μεταρρύθμισης αυτό δεν θα το πρά-

ζούμε. Δεν συζητούμε αλλαγές. Είμαστε ανοικτοί σε συζήτηση.

—**Έτσι όπως έχει διαμορφωθεί το σκηνικό, σε πολιτικό και τοπικό επίπεδο, πιστεύετε πως η μεταρρύθμιση θα ολοκληρωθεί αισίως;**

—Οι πρώην συνάδελφοί μου, στην τοπική αυτοδιοίκηση, γιατί από εκεί προέρχομαι, θα ακούσουν τους πολίτες τους, τις ανάγκες τους και είμαι σίγουρος πως στο τέλος της ημέρας θα μπουκ στην άκρη όλα εκείνα τα προβλήματα οι πικρίες ή οι διαφωνίες που υπάρχουν, μεταξύ τοπικών αξιωματούχων και θα πρυστανεύσει αυτό που ο πολίτης θέλει.

Οι τρεις μάγοι της Βουλής και τα δώρα τους για το ΓεΣΥ

Κάτι τρέχει..

Κάτι ψήνεται στον χώρο της υγείας που, όπως πληροφορούμαι, θα εκτονώσει το συγκρουσιακό κλίμα που υπάρχει για το Γε-ΣΥ. Εμπλοκή έχουν τρία κόμματα τα οποία βγαίνουν μπροστά για να σπάσει ο πάγος μεταξύ ιδιωτικού τομέα υγείας και κυβέρνησης. Πρόσωπο που γνωρίζει από πρώτο χέρι τα τεκταινόμενα, υποστηρίζει πως η προσπάθεια που καταβάλλεται έχει σοβαρές πιθανότητες να στεφθεί με επιτυχία, αρκεί και ο Λόφος του Προεδρικού να πατήσει πάνω στην πρόταση που έχει ετοιμασθεί. Η πρόταση με βάση τα όσα γνωρίζω δεν αλλάζει τη φυσιογνωμία του ΓεΣΥ, αλλά βελτιώνει σημαντικά προβλήματα του συστήματος, τα οποία θα έπρεπε να είχαν επιλυθεί, πριν το ΓεΣΥ μπει στη ζωή μας.

• • • • •

Ανοίγει ο δρόμος

Η σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε την περασμένη Παρασκευή στη Βουλή, μου έλεγε πρόσωπο που συμμετείχε, ουσιαστικά άνοιξε τον δρόμο για διορθωτικές κινήσεις στο ΓεΣΥ. Ακόμα και κόμματα που στο παρελθόν δεν ήθελαν να ακούσουν κουβέντα, φαίνεται να κατανοούν πως χρειάζονται κάποιες αλλαγές για να δουλέψει το σύστημα. Το μόνο κόμμα που παραμένει αμετακίνητο είναι το ΑΚΕΛ, το οποίο συνεχώς επαναλαμβάνει όχι σε αλλαγή της φυσιογνωμίας του ΓεΣΥ, τη στιγμή που και ο Δημοκρατικός Συναγερμός διαβεβαιώνει πως το ΓεΣΥ δεν αλλάζει. Ακόμα και αυτές οι ιδιωτικές κλινικές, λένε τώρα πως το ΓεΣΥ ήλθε για να μείνει και πως η ένταξή τους στο σύστημα είναι μονόδρομος.

• • • • •

Οι κινέζοι της ΕΣΚ

Οι αναφορές του γενικού εισαγγελέα για διεφθαρμένα μέσα και δημοσιογράφους, στη τετριμμένη λογική κάποιος, κάπου, κάποτε δεν με εξέπληξε. Αυτό που προκαλεί τεράστια έκπληξη είναι η απουσία του εκφραστικού οργάνου των δημοσιογράφων, της Ένωσης Συντακτών Κύπρου. Ούτε μια ανακοίνωση, όχι για υπεράσπιση των μελών της, αλλά για να μπει επιτέλους ένα τέρμα στην επικίνδυνη και προσβλητική τακτική του τσουβαλιάσματος ενός επαγγελματικού κλάδου. Στην ΕΣΚ το παίζουν Κινέζοι και δεν βγήκαν να καλέσουν τους δύο γενικούς, εισαγγελέα και ελεγκτή, να πουν δημόσια τα πράγματα με το όνομά τους. Και ύστερα ενοχλεί που λένε πως είναι μόνο για χορούς και πανηγύρια.

• • • • •

«**Υπουργέ**, σου ετοιμάζω μια πρόταση για το ΓεΣΥ με την οποία ο Άντρος θα κόβει κούρβες, τώρα τις γιορτές, στις Πάνω και Κάτω Αρόδες».

Έκλεισαν το μαγαζί

Και όμως συμβαίνει στην Κύπρο του πολιτισμού. Την περίοδο των γιορτών, Χριστουγέννων και νέου έτους, οι οργανισμοί που παράγουν έργο πολιτισμού κατεβάζουν τα ρολά και πάνε διακοπές. Εν αντιθέσει με άλλες χώρες όπου την περίοδο των γιορτών, θεατρικά σχήματα και άλλα σύνολα είναι επί σκηνής, στην Κύπρο η Συμφωνική Ορχήστρα άφησε το φιλοθεάμον κοινό στα κρύα του λουτρού. Σε άλλες χώρες το συγκεκριμένο κομμάτι ψυχαγωγίας βρίσκεται επί ποδός προσφέροντας πολλές προτάσεις στο κοινό. Εδώ μάλλον λειτουργούν με δεδομένα δημόσιου τομέα. Κλείνουν το μαγαζί πριν από τα Χριστούγεννα και το ανοίγουν μετά τα

Φώτα. Όχι θα κάτσουν να σκάσουν. Υπάρχουν μέρες και μετά τις γιορτές.

• • • • •

«Έφυγε» κύριος

Η παραιτήση του Λευτέρη Χριστοφώρου, από τη θέση του αναπληρωτή προέδρου του ΔΗΣΥ δεν εξέπληξε. Αυτό που αφήνει πίσω με τον τρόπο εξόδου του, αφορά τον ίδιο πρώτα ως άνθρωπο και μετά ως πολιτικό. Η παραιτήση δεν ήταν επιλογή του και όσα επικαλέστηκε δημόσια τιμούν τον ίδιο. Βεβαίως ανοικτά δεν πείστηκε να παραιτηθεί αλλά η περιρρέουσα ατμόσφαιρα ήταν αυτή που οδήγησε τον Αμμοχωστιανό ευρωβου-

λευτή του ΔΗΣΥ να δώσει χώρο στην Πινδάρου για την επιστροφή του Χάρη Γεωργιάδη στο κόμμα, βάζοντας στην άκρη για την ώρα, τις όποιες κομματικές του φιλοδοξίες. Στάση που καταγράφεται στα θετικά και που σίγουρα θα την εξαργυρώσει όταν θα έλθει το πλήρωμα του χρόνου.

• • • • •

Τα δώρα του προέδρου

«Και του χρόνου να είναι μια χρονιά με ευχάριστες προοπτικές για την Ελλάδα μας, αλλά και για την Κύπρο μας. Μπορεί να είστε μακριά από τα σπίτια σας, αλλά πάλι είστε σε δική σας πατρίδα, σε δικό σας χώρο». Το πιο

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΝΙΚΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ

Ο εκ Πάφου υπουργός Εξωτερικών έδωσε το άπαν των δυνάμεών του για τις κυρώσεις στην Τουρκία, οι οποίες όπως όλα δείχνουν θα είναι σαν αυτές που εξαγγέλλει μέρα παρά μέρα ο Ντόναλντ Τραμπ. Θα καϊδεύουν τον σουλτάνο της Αγκυρας και τα αττιά τα δικά μας.

Ζεστό προεδρικό δώρο προς τη δύναμη της ΕΛΔΥΚ για τα Χριστούγεννα και την Πρωτοχρονιά. Μια αγκαλιά και ένα ευχαριστώ διά στόματος του Νίκου Αναστασιάδη. Η ΕΛΔΥΚ που διαχρονικά και δικαιωματικά συνεχίζει να έχει μια ξεχωριστή θέση στις καρδιές όλων μας. Άξιος πρεσβευτής της Ελλάδας στην Κύπρο. Όλα καλά και άγια. Καμία τετραήμερη για Ελλάδα κ. πρόεδρε για τα παιδιά...

• • • • •

Οι φόβοι του ΥΠΕΣ

Στο Υπουργείο Εσωτερικών τρέχουν να ολοκληρωθεί ο έλεγχος των νομοσχεδίων για τη μεταρρύθμιση, της τοπικής αυτοδιοίκησης από τη Νομική Υπηρεσία, προκειμένου να ξεκινήσει η συζήτηση στη Βουλή. Η ανησυχία του νέου υπουργού είναι να έχει ολοκληρωθεί η ψήφιση των νομοσχεδίων πριν ξεκινήσει η προεκλογική περίοδος, για τις βουλευτικές του 2021. Και οι λόγοι είναι προφανείς. Οι μουχταραίοι που αντιδρούν με τις συνενώσεις, ήδη έχουν διαμηνύσει στη Λευκωσία πως τους περιμένουν στην επόμενη κάλη για να τους στολίσουν καταλλήλως. Προειδοποιήσεις που στρέφονται και προς το ΑΚΕΛ που έχει πει ναι. Ο Νίκος Νουρής έχει εμπειρία στα κοινοβουλευτικά, γνωρίζει από πρώτο χέρι πως λειτουργούν τα κόμματα σε προεκλογικές περιόδους, σε παντός είδους πιέσεις και εφαρμόζει το ρητό «Των φρονίμων τα παιδιά πριν πεινάσουν μαγειρεύουν».

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

Μέχρι εδώ ωραία

Του **ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΑΣΙΜΑΤΗ**

Η Επιτροπή «Ελλάδα 2021», που διοργανώνει τους εορτασμούς των 200 ετών της σύγχρονης Ελλάδας, παρουσίασε την περασμένη εβδομάδα το επιτελικό σχέδιό της για τη μεγάλη επέτειο. Λάθος, συγγνώμη! Για να είμαι ακριβής, όταν λέω ότι η Επιτροπή παρουσίασε, εννοώ ότι η Γιάννα παρουσίασε. Η επιτροπή των 31 επιλέκτων παρίστατο βεβαίως, αφού ήταν η πρώτη ολομέλεια της, και μάλιστα μίλησαν αργότερα. Το σχέδιο, όμως, το παρουσίασε η Γιάννα.

Το πρώτο που σημείωσα είναι ότι, τόσο στην προετοιμασία όσο και στις εκδηλώσεις του εορτασμού, η Επιτροπή έχει αποφασίσει να απλώσει τις δράσεις της σε ολόκληρη την επικράτεια, αλλά και στην ομογένεια. Προφανώς, αυτό γίνεται επειδή η πρόθεση της οργανωτικής επιτροπής (και του πρωθυπουργού) είναι να αξιοποιηθεί ο εορτασμός για την τόνωση της εθνικής αυτοσυνειδησίας - κατά κάποιον τρόπο, σαν φάρμακο στην κουλτούρα του διχασμού. Ολο αυτό το ωραίο «ταρατίζουμ», εν πάση περιπτώσει, να εξάψει έναν πατριωτισμό, του είδους εκείνου που μας κάνει για λίγο να υπερβαίνουμε τις γραμμές του διχασμού. Ελπίζω, βέβαια, να πρόκειται για έναν σύγχρονο πατριωτισμό, όχι για εκείνον της φουστάνελας και θεωρώ τις ελπίδες μου βάσιμες, διότι, αντικειμενικά, στην Επιτροπή υπερτερούν αριθμητικά οι σοβαροί άνθρωποι.

Αν αυτός είναι ο σκοπός, δηλαδή ο εορτασμός να τονώσει (και είθε να εκσυγχρονίσει, θα προσέθετα) τον πατριωτισμό όλων των Ελλήνων, τότε σωστά ανοίγεται η διοργάνωση σε ολόκληρη την Ελλάδα. Θα ήταν ανόητο να συγκεντρωθεί σε μεγα-

λειώδεις εκδηλώσεις που θα αφορούσαν μόνο τα μεγάλα αστικά κέντρα. Από την άλλη πλευρά, βέβαια, η διεύρυνση είναι πάντα εχθρός της εμπάθουσας. Αν λοιπόν δεν υπάρχει τουλάχιστον κεντρική ιδέα, η διοργάνωση κινδυνεύει να διασπαρεί σε ασήμαντες, που δεν θα αφήσουν κάτι ουσιαστικό (δηλαδή, πνευματικό - γιατί ντρέπομαι να το πω!), αλλά μόνο βρουσούλες, γεφυράκια και άλλα τέτοια, στην καλύτερη περίπτωση. Σωστά το θέτει η Γιάννα, ότι η επιτυχία της διοργάνω-

σης θα εξαρτηθεί εντέλει από τη συμμετοχή του κόσμου. Όταν όμως προσθέτει ότι «αυτή η γιορτή είναι από όλους για όλους χωρίς αποκλεισμούς και μπορεί να εκφραστεί με τρόπους όσους η φαντασία και η δημιουργικότητα επιτρέπουν», ένα «ωχ!» σου περνά αστραπιαία από το μυαλό. Στην Ελλάδα δεν είμαστε;

Οι δράσεις της διοργάνωσης θα αναπτυχθούν επάνω σε τέσσερις άξονες. Ο πρώτος, προσωπικά, με ενθουσιάζει: είναι η σύνδεση της

Ελληνικής Επανάστασης με τον κύκλο των ευρωπαϊκών επαναστάσεων της περιόδου. Αυτό είναι ό,τι ακριβώς μας λείπει και το χρειαζόμαστε, δηλαδή η κατανόηση της Ιστορίας μας μέσα στην ευρύτερη εικόνα του κόσμου. Δεν μας μικραίνει αυτό -ας το πούμε απώλεια της ιστορικής μοναδικότητάς μας-, όπως φοβούνται ορισμένοι. Αντιθέτως, μας μεγαλώνει στις σωστές διαστάσεις μας, διότι από την αφήγηση προβάλλει η εικόνα μιας χώρας η οποία για τα μέτρα της συχνά

βρίσκεται στην πρωτοπορία των τάσεων της Ευρωπαϊκής Ιστορίας.

Η πολυτιμότερη προσφορά αυτής της υπόθεσης θα ήταν αν μας άφηνε μια εικόνα της ιστορικής διαδρομής μας που επιτέλους θα περιέχει και τον υπόλοιπο κόσμο. Θα ήταν ουσίωδης συμβολή στην αντιμετώπιση αυτού που, καλώς ή κακώς, το λέμε συχνά «εθνικό αυτισμό». Μάλιστα, η σύνδεση της δικής μας Επανάστασης με την Ευρωπαϊκή Ιστορία είναι ένας εξυπνος τρόπος για να εισαγά-

γεις εμμέσως στη συζήτηση διάφορα «ευαίσθητα» θέματα χωρίς να χρειασθεί να διακινδυνεύσεις ενοχλήσεις και παρεξηγήσεις. Ας πούμε, δεν χρειάζεται να θέσεις ρητώς το ζήτημα ότι και εμείς χρωστάμε στους ξένους, δεν είναι μόνον εκείνοι που μονίμως μας χρωστάνε. Τίθεται από μόνο του, το υποβάλλει η ίδια η αφήγηση.

Ο δεύτερος άξονας είναι «η δυναμική της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας», δηλαδή το σήμερα. Ομολογούμενως, εδώ υπάρχει ένα σημαντικό χρονικό άλμα: πηδήσαμε δύο αιώνες, τι έγινε στο μεταξύ και φθάσαμε στο σήμερα; Σοφό το άλμα, όμως, διότι αν καθίσεις να εμπλακείς με τους κατά καιρούς διχασμούς που σημάδεψαν την πορεία μας, εφαρμόζεις τη συνταγή της αυτοκαταστροφής. Η Επιτροπή θα κατέληγε μια διαρκής αναπαράσταση των επικών εμφύλιων συγκρούσεων της σύγχρονης Ιστορίας μας - σαν παραλλαγή του σκετς των Μόνι Πάιθον με τις κυρίες. Αλλωστε, η δυναμική που προκύπτει από την εικόνα των 200 ετών της ανεξαρτησίας είναι ευρωπαϊκή. Με παθογένειες, κουσούρια, σακαλιλίκια, πείτε τα όπως θέλετε, πάντως σαφώς ευρωπαϊκή.

Τώρα, για τους άλλους δύο άξονες δεν έχω χώρο να επεκταθώ. Θα είμαι σύντομος, λοιπόν. Ο ένας είναι «οι προοπτικές για το μέλλον», και η σύνδεσή του με τους δύο προηγούμενους είναι αυτονόητη. Ο άλλος είναι οι μεγάλοι Έλληνες των 200 ετών, αλλά δεν έχει σημασία: με τη Γιάννα πρόεδρο, κανείς άλλος δεν έχει πιθανότητες...

ΦΑΛΗΡΕΥΣ
kassimatis@kathimerini.gr

ΑΚΑΡΙΑΙΑ / Της ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ

Υπάρχουν όρια στον εμπαιγμό

Δυστυχώς (ή ευτυχώς) δεν πείθει κανέναν πολίτη ούτε το ξαφνικό ενδιαφέρον του προέδρου της Βουλής αλλά ούτε και του προέδρου του ΔΗΣΥ για τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζει το ΓΕΣΥ. Μπορεί η μνήμη μας σ' αυτό τον τόπο να συναγωνίζεται με κείνη του χρυσόψαρου (και είναι γνωστό πλέον ότι σ' αυτό το θλιβερό δεδομένο ποντάρουν οι πολιτικοί μας αρχηγοί για να μας εμπαιξουν) αλλά υπάρχει και ένα όριο, το οποίο όταν το περάσουν, ξυπνά η χαμένη μας μνήμη. Και αρχίζουμε να θυμόμαστε ποιοι πολέμησαν (κρυφά και φανερά) το ΓΕΣΥ και ποιοι ακόμα και την υσάτην, όταν ο πρώην υπουργός Υγείας κ. Παμπορίδης μίλούσε για Ιούδες, προσπάθησαν να δυναμιτίσουν, για δικά τους μικροκομματικά συμφέροντα, το μεγαλύτερο καλό που είδε ποτέ ο τόπος. Και είναι κάτι περισσότερο από τραγικό να εμφανίζονται σήμερα οι πολέμιοι του ΓΕΣΥ ως προστάτες του, έχοντας την εσφαλμένη βεβαιότητα ότι θα μας πείσουν πως εκείνο για το οποίο κόπτονται είναι να διορθώσουν τις όποιες στρεβλώσεις του συστήματος υγείας.

Και μόνο που αποφασίζει ο κ. Συλλούρης όλως «τυχαίως», την ώρα που βρίσκεται σε τελική ευθεία ο διάλογος για την ένταξη των ιδιωτικών νοσηλευτηρίων, να συγκαλέσει σύσκεψη πολιτικών αρχηγών, όχι μόνο δεν προκαλεί ανακούφιση η κίνησή του, αλλά το ακριβώς αντίθετο. Δημιουργεί τις εύλογες υποψίες πως και πάλι παίζονται «παιχνίδια» πίσω από την πλάτη του κόσμου και πως «ομάδες πίεσης» κινούν υπόγεια νήματα εις βάρος του δημόσιου συμφέροντος. Πότε προηγουμένως και για ποιο σημαντικό θέμα ο κ. Συλλούρης επέδειξε ενδιαφέρον να συγκαλέσει σύσκεψη πολιτικών αρχηγών; Και με ποια αρμοδιότητα η Βουλή ανακατεύεται στη διαχείριση των προβλημάτων του ΓΕΣΥ; Το έργο της Βουλής, αν δεν απατώμαι, έχει τελειώσει με την ψήφιση των σχετικών νομοσχεδίων, για τα οποία –θυμόμαστε πολύ καλά– έπρεπε να δώσει μάχη ο πρώην υπουργός Υγείας προκειμένου οι φίλτατοι βουλευτές να τα ψηφίσουν. Από πού και ως πού τώρα συσκέπτονται για να κάνουν και εισηγήσεις για την επίλυση των προβλημάτων; Δεν τους περνά καν από το μυαλό ότι ο σκεπτόμενος πολίτης δεν είναι διατεθειμένος να δεχτεί το παραμικρό κήρυγμα από αυτούς, εφόσον πλέον γνωρίζει πως την ώρα που έπρεπε, είναι αυτοί οι ίδιοι που προσπάθησαν υπογείως να δυναμιτίσουν το σύστημα υγείας;

Μέσα σ' αυτή τη σήψη και τη διαφθορά που πνίγει τον δημόσιο βίο μας, αν κάτι έγινε προς το συμφέρον του κόσμου είναι μόνο το ΓΕΣΥ. Κι' αυτό χάρη στις μάχες που έδωσε ο πρώην υπουργός Υγείας, ο οποίος είχε το τσαγανό να τα βάλει με τα μεγαλοσυμφέροντα και να μην πτοηθεί από τις μικροκομματικές μονούβρες των πολιτικάντινων μας. Αντιθέτως, τους ξεμπρόστασε όλους, υπογραμμίζοντας πως μέσα από το ΓΕΣΥ θα κριθούν όλοι. Και είχε απόλυτο δίκαιο. Διότι κρίθηκαν και απέτυχαν παταγωδώς να περάσουν το τεστ, δεδομένου ότι ο πολίτης εξακολουθεί να παρακολουθεί τις συζητήσεις για το ΓΕΣΥ να επικεντρώνονται μόνο στα συμφέροντα των γιατρών, των συνδικαλιστών και των όποιων άλλων εμπλεκόμενων ομάδων δεν εννοούν να αντιληφθούν πως πρόκειται για τη μεγαλύτερη μεταρρύθμιση που έγινε ποτέ και πως ως τέτοια οφείλουν να τη σεβαστούν, παραμερίζοντας τα ιδιότελά τους συμφέροντα. Γι' αυτό βέβαια χρειάζεται να έχει κανείς συλλογική συνείδηση και όχι ατομική, κι αυτή τη συνείδηση είναι που οφείλει κανείς να ξυπνήσει σε όλους τους εμπλεκόμενους στο ΓΕΣΥ αν γνοιάζεται πραγματικά για το συμφέρον του πολίτη. Αυτού του πολίτη που για χρόνια σερόνταν σε ένα άθλιο σύστημα δημόσιας υγείας, το οποίο εξευτέλιζε την αξιοπρέπεία του, προκειμένου κάποιοι να συνεχίσουν απόητοι την ασυδοσία εις βάρος του. Ο πολίτης σήμερα είναι διατεθειμένος να κάνει υπομονή ώστε να ξεπεραστούν τα προβλήματα του ΓΕΣΥ. Εκείνο όμως το οποίο δεν είναι διατεθειμένος να κάνει είναι να ανεχτεί τους πόλαι ποτέ πολλούς της αξιοπρέπειας του να παριστάνουν σήμερα, με απύθμενο θράσος, τους υπέρμαχους της φιλοσοφίας που διέπει το ΓΕΣΥ.

elenixenou11@gmail.com

Η Ταϊλανδή περφόρμερ «Bee» κατά τη διάρκεια του φεστιβάλ (20 με 22 Δεκεμβρίου) Siam Street Festival 2019 στην Μπανγκόκ. Στο φεστιβάλ διοργανώνονται 21 παραστάσεις από 10 διαφορετικές χώρες.

ΔΙΕΛΚΥΣΤΙΝΔΑ / Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Θλιβερά μόνοι

Η πρόθεση έχει σημασία στον ποινικό κώδικα. Στην πολιτική, σημασία έχει το αποτέλεσμα. Γιατί το λέμε όμως αυτό; Όταν η Τουρκία απειλούσε με γεώτρηση στην κυπριακή ΑΟΖ, η κυβέρνηση διαβεβαίωνε μέσω διαρρών σε ΜΜΕ, πως κάτι τέτοιο δεν πρόκειται να γίνει και η Τουρκία δεν έχει τέτοια τεχνονομία, δεν έχει τρυπάνια και δεν πρόκειται να βρει τρυπάνια γιατί καμιά εταιρεία δεν πρόκειται να συνεργαστεί σε μία παράνομη γεώτρηση. Και ενώ από το 2016 διαμνύαμε πως η κυβέρνηση θα μελετήσει νομικά μέτρα στο ενδεχόμενο νέας πρόκλησης στην κυπριακή ΑΟΖ, βρεθήκαμε για ακόμη μία φορά προ εκπλήξεων. Χρειάστηκε δηλαδή, να περάσουν λίγοι μόνοι μήνες για να διαπιστωθεί πως και τρυπάνια βρήκε η Τουρκία και με εταιρείες μπορούσε εύκολα να συνεργαστεί παρά το παράνομο της γεώτρησης.

Ήταν τότε που ο πρόεδρος Αναστασιάδης μέσα στην παραζάλη των αερίων, πετρελαίων, τριμερών και της χειραψίας που αντάλλαξε με τον υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ Μάικ Πομπέο, ο οποίος, ειρήσθω εν παρόδω, παρουσιάστηκε στην τριμερή σύνοδο για να στηρίξει τον Νετανιάχου στον προεκλογικό του– διαμήνυσε πως η ΑΟΖ είναι διασφαλισμένη. Υποστήριζε μάλιστα πως οι δηλώσεις Πομπέο, ότι δηλαδή δεν θα επιτρέψουν διενέργεια παράνομης γεώτρησης από την Τουρκία στην κυπριακή ΑΟΖ, «είναι ένα ισχυρό μήνυμα» και «αποτελέσματα των συντονισμένων ενεργειών του Κίπρου και Ελλάδας». Το ισχυρό μήνυμα των ΗΠΑ ακόμα το περιμένουμε, ασφαλώς, ενώ το Ισραήλ, έστω κι αν εμείς παίζαμε αφελώς το ανατουρκικό παιχνίδι - αφήγημα για την επανεκλογή Νετανιάχου, περιορίστηκε σε χλιαρές δηλώσεις εναντίον της Τουρκίας.

Όμως πέραν των Τριμερών που, όπως διαμνύαμε, διασφαλίζουν την ΑΟΖ, δημιουργούν τόξα που απομονώνουν στην ουσία την Τουρκία και μετατρέπουν την Κύπρο σε αβύθιστο αεροπλανοφόρο η κυβέρνηση έστειλε στη συνέχεια το μήνυμα πως η Ε.Ε. δεν πρόκειται να μείνει άπραγη. Ενδεικτικά τα μέτρα που όπως λέγαμε θα ληφθούν από τους Ευρωπαίους εταίρους μας και θα πονέσουν την Τουρκία. Αρχίσια, μάλιστα, να αναλαμβάνουμε ενέργειες, επιδίδοντας εντάλματα σύλληψης της τουρκικής εταιρείας ΤΡΑΟ, ενώ μέχρι και πριν από λίγες μέρες στέλεχος της αντιπολίτευσης θεωρούσε πως στο πλαίσιο των μέτρων της Ε.Ε. θα εντάσσονταν και συλλήψεις πολιτικών προσώπων. Αλυσμό-

νπτες και οι διαρροές της κυβέρνησης ότι η Ε.Ε. θα λάμβανε τα ίδια μέτρα εναντίον της Τουρκίας, όπως αυτά που λήφθηκαν εναντίον της Ρωσίας στο ζήτημα της Ουκρανίας.

Θλιβερές καταστάσεις, αν λάβουμε υπόψη το σημερινό αποτέλεσμα. Και λέμε το σημερινό αποτέλεσμα αν λάβουμε υπόψη πως στις Βρυξέλλες εξελίσσεται έντονο παρασκήνιο με τα όποια μέτρα κυρώσεων εναντίον της Τουρκίας για τις τουρκικές προκλήσεις να περιορίζονται σε πρόσωπα και όχι σε εταιρείες που συνδέονται με την ΤΡΑΟ. Κράτη μέλη προσπαθούν να αποφύγουν τα όποια δυναμικά μέτρα, άλλα πίσω από κλειστές πόρτες υποσχονται «λευκή» την κόλλα των κυρώσεων προς την Τουρκία. Είτε γιατί δεν θέλουν να ταβάλουν μαζί τους φοβούμενοι τις μεταναστευτικές ροές που απειλούν τις χώρες τους είτε γιατί τη θεωρούν έναν καλό σύμμαχο τον οποίο δεν θέλουν να χάσουν. Ακόμα και η Ελλάδα και δεν το λέμε καταγγελνικά, διά του Ευρωπαϊκού επιτρόπου Μαργαρίτη Σχοινά, διαμνύει πως είναι πολύ σημαντικό να υπάρχουν κανάλια επικοινωνίας Ελλάδας - Τουρκίας. Καταρρίπτοντας το αφήγημα και τις επιδιώξεις για πάγωμα υψηλών διαλόγων και συναντήσεων.

Μεγαλοϊδεατισμοί και υπερφίαλες προσεγγίσεις που μόνο ζημιά μας έκαναν, αποτρέποντάς μας από το να ακολουθήσουμε πολιτική με ψυχραιμία και ρεαλισμό. Οι υπεραπλουστεύσεις και οι λεονταρισμοί υπήρξαν διαχρονικά μία από τις μεγαλύτερες παθογένειες αυτού του τόπου. Από την αλαζονεία του Μακαρίου, τις διαβεβαιώσεις του Σπύρου Κυπριανού ότι δεν θα ιδρυθεί το ψευδοκράτος, από την πολιτική του ενεργού φραϊστείου του Κληρίδη, τους παλληκαρισμούς του Τάσσου στα Ηνωμένα Έθνη μέχρι και την πολιτική που ακολουθεί ο Νίκος Αναστασιάδης σήμερα. Κοινός παρονομαστής είναι η δημιουργία ψευδαισθήσεων για να διασωθεί το γόητρο και η εικόνα της διακυβέρνησης στο εσωτερικό.

Η πολιτική όμως σήμερα ξεπερνά την όποια επικοινωνιακή διαχείριση. Και με δεδομένο ότι οι τουρκικές προκλήσεις δεν λένε να κοπιάσουν, αλλά να ενταθούν, ίσως να είναι καιρός να σκεφτούμε λίγο πιο ώριμα. Αφήνοντας κατά μέρος τις μαγκιές ότι θα απομονώσουμε την Τουρκία αλλά κυρίως τη δημιουργία ψευδαισθήσεων στο εσωτερικό. Γιατί είμαστε θλιβερά μόνοι. Και κανείς δεν πρόκειται να έρθει να μας σώσει.

economidou@kathimerini.com.cy

ΒΟΛΕΣ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Η χαρά των Χριστουγέννων

Ξακουστός έλληνας ιερωμένος στις Ηνωμένες Πολιτείες, την ώρα κατά την οποία χιλιάδες πιστοί προέπεμψαν για τον ουρανό τον γέροντα της Αριζόνας, τον Εφραίμ τον Φιλοθέητη, την ώρα της εξοδίου ακολουθίας, παραδεχόταν την αποτυχία του δικού αγώνα, για να φέρει νέους –ομογενείς– στην Εκκλησία. Έλεγε ότι εμείς πολεμούσαμε με πάρτι, με γιορτές, με παρελάσεις και χίλιες δυο άλλες εκδηλώσεις, χωρίς αποτελέσματα τις περισσότερες φορές. Ένας ταπεινός μοναχός, με λίγα λόγια και πολλά θαύματα, κατάφερε για πρώτη φορά στην ιστορία της Αμερικής, να ιδρυθούν πέραν των 20 ορθόδοξων μοναστηριών και πέτυχε να σχηματίζουν ουρές, νέοι και νέες, για να πάρουν τις συμβουλές και τις ευχές του. Για την ιστορία, ο άγιος ιερομόναχος Εφραίμ, πνευματικοπαίδι του αγίου γέροντος Ιωσήφ του Ησυχαστή, ήταν γιούμενος στην Ιερά Μονή Φιλοθέου του Αγίου Όρους και συνέβαλε στην ανασύσταση πολλών μοναστηριών στο Άγιο Όρος και στην ίδρυση πολλών μοναστηριών σε όλη την Ελλάδα.

Το μοναχιασμένο μελαγχολικό πλήθος των Χριστουγέννων πολεμά συνήθως στις μεγαλουπόλεις του κόσμου για να περάσει καλά τα Χριστούγεννα, κάτω από φαντασμαγορικά δέντρα, αμέτρητα λαμπάκια και πελώρια γεύματα και δείπνα. Ο Τζέρολντ Ροζενμπάουμ, καθηγητής ψυχολογίας στο Χάρβαρντ λέει ότι: «οι άνθρωποι προσδοκούν να περάσουν τις πιο υπέροχες γιορτές, όμως η πραγματικότητα τους απογοητεύει. Ευθύνονται και τα Μέσα Ενημέρωσης. Η ιδανική εικόνα που προβάλλουν δεν ανταποκρίνεται στην πραγματική ζωή. Μόλις ανάνουν τα πολύχρωμα λαμπάκια, αυτομάτως όλοι σκέπτονται όσα πρέπει να κάνουν, όσα δεν πρόλαβαν πέρσιου, όσα θα ήθελαν, πόσο ωραία περνούσαν μικροί... Το άγχος στα ύψη. Ακόμη κι αν νιώθουν χάλια, πρέπει να δεικνουν χαρούμενοι». Στο μικρό χωριό Καντού της επαρχίας Λεμεσού έφτιαξαν ένα διαφορετικό χριστουγεννιάτικο δέντρο, με λάστιχα αυτοκινήτων. Τα μεγάλα κάτω και τα μικρά πάνω. Τα έβαψαν με διάφορα χρώματα, τοποθέτησαν στην κορυφή ένα ξεχωριστό αστέρι και έβαλαν γύρω-γύρω λαμπάκια. Πριν από μερικές μέρες, μαζεύτηκαν τα παιδιά του χωριού, μαζί με τους γονείς και τους φίλους τους, άναψαν τα λαμπάκια και τραγούδησαν γύρω από το δέντρο. Η χαρά των παιδιών και των μεγάλων ήταν απεριόριστη. Οι πόλεις και τα χωριά της Κύπρου, αυτές τις μέρες ανταγωνίζονται σε πανάκριβους εορταστικούς στολισμούς. Κάθε πάσσαλος και εντυπωσιακή φωτιστική σύνθεση και κάθε πλατεία πλαστικοί απβασίλλιδες και ψεύτικα δεντράκια. Ακόμη χριστουγεννιάτικα χωριά και πανηγυράκια, ώστε όλοι να γιορτάζουν, όπως οι συμπολίτες μας, στις ψυχρές χώρες της βόρειας Ευρώπης.

Το μοναχιασμένο πλήθος κράζει και στην Κύπρο. Αναζητά ένα χέρι για να αγγίξει και ένα αψί για να ακούσει τον πόνο του. Τρέχει, όπως τον Θανάση Βέγγο, από ρεβελιόν σε πάρτι και τα τανάπαλι. Στα μπαράκια και τα νυκτερινά κέντρα, η δυνατή μουσική και τα εκτυφλωτικά φώτα, δεν σε αφήνουν να μιλήσεις και να συναντήσεις τον άλλο, τον διπλανό σου, τον αγαπημένο σου. Έπρεπε να ασπρίσουν τα λιγοστά μαλλιά του αείμνηστου Βέγγου, για να πει: «έπρεπε να γεράσω αγόρι μου, για να μάθω τι είναι «ευτυχία»! Τελικά ευτυχία είναι ένα ζευγάρι χέρια, δύο χέρια σφιχτά δεμένα. Αυτά που θα σε αγκαλιάσουν, θα σε κρατήσουν, θα σε κοιμίσουν, θα σε περιποιηθούν, θα σου μαγειρέψουν, θα σε καϊδέψουν και στο τέλος θα σου κλείσουν τα μάτια. Τα πολλά χέρια απλώς σε κατσιάζουν. Είναι μόνο χάσιμο χρόνου. Θα το δεις κι εσύ όσο μεγαλώνεις».

Στο διάβα του χρόνου, ανάμεσα στους «Κύκλωπες και τους Λαοσυργάνες» της ζωής, εμφανίζεται εκεί που δεν το περιμένεις το θαύμα. Αν είσαι «τυχερός», αν τολμήσεις, θα βρεις τον δρόμο για την πραγματική ειρήνη, η οποία γεννάται στις ψυχές, μέσα από την αγάπη, προς τον άλλο, προς τον αδελφό, ακόμη και προς τον εχθρό. Ο Χριστός που γεννάται σήμερα, όπως ψάλλει η Εκκλησία, γεννιέται και στις ψυχές όλων των ανθρώπων, οι οποίοι δεν κρατούν την ομπρέλα του εγωισμού. Αρκει ο άνθρωπος να πει με την ψυχή του: «Δόξα εν υψίστοις Θεώ και επί γης ειρήνη...» Τότε το θαύμα φανερώνεται. Η χαρά έρχεται στη γη. Ο άνθρωπος ανεβαίνει στον ουρανό. Ο φόβος και η κόλαση διαλύονται και ο παράδεισος της αγάπης και της ευτυχίας βασιλεύει.

kaparispan@yahoo.gr

ΑΡΘΡΟ / Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΛΙΝΟΥ

Πώς το brain drain θα ωφελήσει την Ελλάδα

Η ελληνική κυβέρνηση ανακοίνωσε πρόσφατα τη χρηματοδότηση σειράς μέτρων για την αντιμετώπιση του λεγόμενου «brain drain». Παρόλο που αυτή η απόφαση έχει πολλά θετικά σημεία, διερωτώμαι μήπως αξίζει να σκεφτούμε διαφορετικά. Μήπως είναι καλύτερα αντί για τη χρηματοδότηση του επαναπατρισμού των Ελλήνων με «υψηλή ειδίκευση και επιστημονική εμπειρία», να χρηματοδοτήσουμε ακριβώς το αντίθετο; Να στηρίξουμε, δηλαδή, τις σπουδές σε διεθνώς αναγνωρισμένα πανεπιστημιακά κέντρα του εξωτερικού, των αρίστων νέων μας, των κορυφαίων εγκεφάλων της κάθε γενιάς, για να αποκτήσουν υψηλή εξειδίκευση και επιστημονική εμπειρία την οποία μετά θα μεταφέρουν πίσω στη χώρα μας. Η ιδέα είναι να θεσμοθετηθεί

η διευκόλυνση των πιο λαμπρών νέων Ελλήνων να εκπαιδευθούν και να μετεκπαιδευθούν στο Χάρβαρντ, στο MIT, στο Στάνφορντ, στο Κέμπριτζ, και σε όλα τα άλλα κορυφαία πανεπιστήμια του κόσμου, με την παράλληλη υποχρέωση της επιστροφής και εργασίας στην Ελλάδα μετά το τέλος των σπουδών τους.

Ιστορικά, συνήθως οι πλούσιες οικογένειες της χώρας μας και οι απόφοιτοι των επώνυμων ιδιωτικών σχολείων είχαν και έχουν αυτές τις δυνατότητες. Αντίθετα, οι λιγότερο εύπορες οικογένειες ή οι άριστοι μαθητές των δημόσιων σχολείων και ειδικά εκείνων της επαρχίας δεν έχουν τις δυνατότητες για προετοιμασία για τα IB certificates ή τις εξετάσεις για SAT 1 ή SAT2. Δεν γνωρίζουν τις πολύ διαφορετικές διαδικασίες που απαιτούνται για να γίνουν

Να διευκολύνεται η εκπαίδευση νέων Ελλήνων σε κορυφαία πανεπιστήμια (στη φωτ. το Χάρβαρντ) με τον όρο της επιστροφής στην Ελλάδα.

δεκτοί στα μεγάλα πανεπιστήμια του κόσμου, έστω κι αν έχουν τα ουσιαστικά προσόντα ή ακόμη περισσότερο από εκείνους που τελικά γίνονται δεκτοί. Πόσο σημαντική γ' αυτούς και για τη χώρα μας θα ήταν η δημιουργία ενός κρατικού οργανισμού που θα διευκόλυνε την εκπαίδευση και μετεκπαίδευσή τους στα κορυφαία ακαδημαϊκά κέντρα διεθνώς, με την προϋπόθεση ότι θα επιστρέψουν για να προσφέρουν στη χώρα τους την «υψηλή ειδίκευση και επιστημονική εμπειρία» που θα αποκτήσουν στο εξωτερικό;

Αν κάποιος ισχυριστεί ότι δεν θα επιστρέψουν, υπάρχουν αντίθετα επιχειρήματα. Οι χρηματοδοτούμενοι, π.χ., με τις σημαντικές υποτροφίες Fulbright νέοι Έλληνες επιστήμονες, που έχουν μετεκπαιδευθεί στα καλύτερα αμερικανικά πανεπιστήμια,

υποχρεούνται νομικά να επιστρέψουν για να εργαστούν στη χώρα τους για τουλάχιστον δύο χρόνια πριν τους δοθεί η άδεια να συνεχίσουν να εργάζονται στις ΗΠΑ σε περίπτωση που το επιθυμούν. Μεγάλες και οικονομικά ισχυρές χώρες της Ασίας, όπως π.χ. η Σιγκαπούρη, στηρίζουν ουσιαστικά την εκπαίδευσή των μελλοντικών δημοσίων λειτουργών τους με μεγάλα ποσά τόσο για τη μετεκπαίδευσή τους στο εξωτερικό όσο και τη μισθοδοσία τους (με εντυπωσιακά ποσά) όταν επιστρέψουν στη χώρα τους. Μήπως είναι καλύτερα να χρηματοδοτήσουμε ένα θεσμοθετημένο προσωρινό brain drain ώστε να έχουμε ένα ποιοτικά καλύτερο και μονιμότερο brain gain;

Ο κ. Δημήτρης Λινός είναι καθηγητής Ιατρικής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Η «στιγμή της αλήθειας» στα ελληνοτουρκικά

Του ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ

Οι πρώτοι μίνες του 2020 θα είναι δύσκολοι για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Όλα δείχνουν ότι θα φτάσουμε στη «στιγμή της αλήθειας», καθώς ο Ερντογάν μοιάζει αποφασισμένος να θέλει να προχωρήσει και να βάλει στο τραπέζι τις τουρκικές διεκδικήσεις τόσο στο Αιγαίο όσο και στην Ανατολική Μεσόγειο. Το αν αυτό θα γίνει έπεται από μια μεγάλη ένταση ή όχι, θα φανεί. Ο σχεδιασμός και οι προβλέψεις σε αυτά τα θέματα είναι πολύ επικίνδυνα.

Πρέπει να ζυγίσουμε τις συμμαχίες μας χωρίς να περιμένουμε κάποιο σωτήρα. Και χωρίς κραυγές και εσωτερικές έριδες.

Ο Αλέξης Τσίπρας είπε κάτι πολύ σωστό πριν από λίγες ημέρες. Η Ελλάδα και η Κύπρος είναι θύματα της επιτυχίας τους. Διαδοχικές ελληνικές κυβερνήσεις από το 2010 και μετά σφυρηλάτησαν την τριγωνική σχέση με το Ισραήλ και κατόπιν και με την Αίγυπτο και εν μέρει με τις ΗΠΑ. Επαιξαν, επίσης, σωστά το χαρτί της ενέργειας. Ο στρατηγικός σχεδιασμός ήταν εξαιρετικός και έφερε αποτελέσματα.

Προειδοποιούσαν βεβαίως πολλοί, και από αυτήν εδώ τη στήλη, ότι χρειάζεται αυτοσυγκράτηση από την πλευρά μας, αλλά και ρεαλιστικές προσδοκίες. Οποιοι Έλληνες αξιωματούχους συναντήθηκε

με ομολόγους του στο Ισραήλ άκουσε, για παράδειγμα, τη στερεότυπη φράση «η συνεργασία είναι στενή και θα βαθύνει και άλλο, αλλά σε αυτή την περιοχή κανείς δεν πολεμάει τον πόλεμο κάποιου άλλου».

Εν τω μεταξύ, τα γεωπολιτικά δεδομένα άλλαξαν. Ο Ερντογάν παραμέρισε το υποурγείο Εξωτερικών του και είναι αγκαλιά με το παλιό βαθύ κράτος και τους μηχανισμούς των Γκρίζων Λύκων. Εσωτερικά πιέζεται. Ο Τραμπ του έδωσε το πράσινο φως για τη Συρία και μαζί τη βεβαιότητα ότι μπορεί να κάνει ό,τι θέλει, άσχετα με το τι λέει το αμερικανικό βαθύ κράτος. Η Μέρκελ τον αντιμετωπίζει με τρόπο λόγω του προσφυγικού. Με τη Μόσχα τα έχει καλά. Ο Νετανιάχου, που είχε πολύ ισχυρές απόψεις για τον Ερντογάν, βρίσκεται σε πολύ δύσκολη θέση και δεν είναι εκείνος που λαμβάνει τις αποφάσεις.

Ο Ερντογάν έβλεπε ότι το ελληνικό και κυπριακό παιχνίδι έβγαινε, γεγονός που σήμαινε ότι θα είχε απέναντί του ζώνες επιρροής και συμμαχίες που θα τον απέκλειαν ουσιαστικά από την Ανατολική Μεσόγειο. Ζύγισε τα πράγματα, εσωτερικά και εξωτερικά, και αποφάσισε να αντιδράσει δυναμικά.

Εδώ βρισκόμαστε σήμερα. Πρέπει να ζυγίσουμε τις δικές μας συμμαχίες χωρίς να περιμένουμε κάποιο σωτήρα. Και χωρίς κραυγές και εσωτερικές έριδες.

Όσο για τη Δύση, είτε είναι οι ΗΠΑ είτε η Ευρώπη, καλό είναι να γνωρίζει ότι, όπως ξέραμε όλοι, η στιγμή της αλήθειας για τις σχέσεις με την Ελλάδα θα εκχόταν σε μία κρίση με την Τουρκία. Εκεί όπου μετράς συμμάχους και φίλους.

Η Ευρώπη το 2020

Του ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΑΑΝΙΔΗ

Όταν ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ Αλέξης Τσίπρας ανεδείχθη πρωθυπουργός τον Ιανουάριο του 2015, η Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν ακόμη μία συγκροτημένη και στέρεη οντότητα, θωρακισμένη απόλυτα ώστε να εξουδετερώσει τις ερασιτεχνικές, επαναστατικές απόπειρες της νέας κυβέρνησης, εξαναγκάζοντάς την σε οδυνηρή προσαρμογή στα ευρωπαϊκά ισχύοντα.

Αντίθετα, ο σημερινός πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης είναι αναγκασμένος να κινηθεί, κατά το νέο έτος, σε μίαν Ευρώπη, στην οποία από την 31η Ιανουαρίου 2020 δεν θα ανήκει πλέον το Ηνωμένο Βασίλειο, μετά τον πρόσφατο

κανείς στις διαφοροποιήσεις των κρατών της Ανατολικής Ευρώπης και στο ιδιότυπο αντάρτικο του Ιταλού Ματέο Σαλβίνι. Απέχουμε πολύ βεβαίως από την αποσάθρωση του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, αλλά οι αρρυθμίες είναι σαφείς και σοβαρότατες.

Από την άλλη πλευρά και έπειτα από μία μαρτυρική πρωθυπουργία της Τερέζα Μέι, στη διάρκεια της οποίας ένα ευρύτατο πλιν όμως αβαθές φιλοευρωπαϊκό βρετανικό κατεστημένο σε συνεργασία με «το καρτέλ» των Βρυξελλών προσπάθησε ανεπιτυχώς να ακυρώσει το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος εξόδου του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ε.Ε., ανεδείχθη ο κ. Τζόνσον. Ακραία θεληματικός πρωθυπουργός, ριψοκίνδυνος, θα διοχετεύσει τη μαχητικότητα του για να εξασφαλίσει όρους ευνοϊκότατους εμπορικής συνεργασίας.

Η Γερμανίδα καγκελάριας Άγκελα Μέρκελ διαισθάνθηκε τον κίνδυνο και στη δήλωσή της ευθύς μετά το αποτέλεσμα των εκλογών προειδοποίησε τους εταίρους της ότι «έχουμε πλέον τον ανταγωνιστή έξω από την πόρτα μας», τονίζοντας την ανάγκη αλλαγών και «την ταχύτερη λήψη αποφάσεων» στην Ε.Ε. Κάτι ανάλογο, με τη στομφώδη γαλατική υπερβολή, είπε και ο πρόεδρος Μακρόν. Εύκολα διατυπώνεται ευκολογία. Δύσκολη η εφαρμογή τους στον δεινοσαυρικό ευρωπαϊκό μηχανισμό.

Σε μία κρίσιμη στιγμή, όπου κυριαρχεί διεθνώς αστάθεια και τάσεις ισχυρές ανατροπής, η Βρετανία αποχώρησε από τον ευρωπαϊκό επίγειο παράδεισο. Και ενώ όλοι προεξοφλούσαν σκληρότητα επιτήμια, ανάλογα του βιβλικού προπατορικού αμαρτήματος, ήρθε η ώρα να αναλογισθούν οι ηγέτες μας τις υστερήσεις του Πύργου της Βαβέλ των ημερών μας, που ανήγειραν με βαβυλώνεια υποροψία.

Ηρθε η ώρα να αναλογισθούν οι ηγέτες μας τις υστερήσεις του Πύργου της Βαβέλ των ημερών μας, που ανήγειραν με βαβυλώνεια υποροψία.

εκλογικό θρίαμβο του Μπόρις Τζόνσον. Από άποψη οικονομική, πολιτική και ευρύτερων συνεπειών της ευρωπαϊκής εικόνας στη διεθνή σκηνή, η αποχώρηση της Βρετανίας είναι μια εξέλιξη, οι επιπτώσεις της οποίας δεν είναι δυνατόν να προσδιορισθούν με ακρίβεια, αν και ασφαλώς θα είναι σοβαρότατες.

Ισως τα πράγματα να ήταν διαφορετικά, εάν η πολιτική τάξη της Γερμανίας δεν εναφάνιζε συμπτώματα κοπώσεως και γηράνεως και αδυναμία πειστικής ανανέωσης των δύο μεγαλύτερων κομμάτων εξουσίας. Ισως να ήταν διαφορετικά, εάν δεν διαψεύδονταν οι ελπίδες περί ενός ανανεωτικού μετασχηματισμού της Γαλλίας αλλά και της Ε.Ε. που είχε δημιουργήσει η εκλογή του Εμανουέλ Μακρόν. Παρέλκει φυσικά να αναφερθεί

Το 2019 επιταχύνθηκαν οι πολιτικές εξελίξεις και τα φυσικά φαινόμενα που επιπράζουν όλο τον πλανήτη. Οι τρομακτικές συνέπειες της κλιματικής κρίσης, οι σκιές πάνω από την παγκόσμια οικονομία, τα κύματα μεταναστών και προσφύγων, η χαλάρωση των κανόνων της διεθνούς διακυβέρνησης που ενθαρρύνει την επιθετικότητα ολόένα και περισσότερο ηγετών και χωρών, επιπράζουν όλο τον πλανήτη. Πόσο μάλλον τη χώρα μας, που βρίσκεται στην πρώτη γραμμή των εξελίξεων, που είναι στο ευαίσθητο στάδιο της ανάκαμψης, που δεν έχει ξεφύγει από την κρίση και τις συνέπειές της. Ο χρόνος που κλείνει έδειξε ότι, όσο και αν προσπαθεί η Ελλάδα να συνέλθει, το μέλλον της εξαρτάται από εξελίξεις που η ίδια δεν μπορεί να επιπράσει. Αυτό που μπορεί και οφείλει να κάνει είναι να είναι έτοιμη, με την κοινωνία ενημερωμένη και τον πολιτικό κόσμο να επιχειρεί κάποια συνεννόηση.

Με τις εθνικές εκλογές του Ιουλίου έκλεισε ο κύκλος των κυβερνήσεων συνεργασίας που άνοιξε με την κρίση,

Το 2019 σήμανε συναγερμό

Του ΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΠΑ

όταν το ΠΑΣΟΚ του Γιώργου Παπανδρέου, παρότι κέρδισε το 43,9% των ψήφων στις εκλογές του 2009, δεν άντεξε μόνο του το βάρος της διαχείρισης της κρίσης. Τώρα, με αυτοδυναμία, η κυβέρνηση της Ν.Δ. είναι σε θέση να κυβερνήσει όπως θέλει, ενώ ο ΣΥΡΙΖΑ βρίσκεται σε αναζήτηση νέας ταυτότητας και πορείας: θα επιχειρήσει να «ενσωματώσει» τους κεντροαριστερούς και κεντρώους ψηφοφόρους που τον στήριξαν ή θα επιστρέψει στην εστία της ριζοσπαστικής αριστεράς; Το γεγονός ότι το κόμμα του Αλέξη Τσίπρα κέρδισε 31% τον Ιούλιο δίνει στον ίδιο την πρωτοβουλία των κινήσεων για την επόμενη ημέρα. Επιπλέον, όμως, τον καθιστά υπεύθυνο να διαχειριστεί αυτή τη δύναμη και προς όφελος της χώρας. Για να αντιμετωπίσει η Ελλάδα τα ιδιαίτερα προβλήματά της και για να αντεπεξέλθει στις προκλήσεις της εποχής, πρέπει να αποφευχθούν οι άνευ ουσίας δικασμοί που χαρακτηρίζουν την πολιτική μας. Ο Κυριάκος Μητσοτάκης και ο Αλέξης Τσίπρας είναι ικανοί να έρθουν σε τέτοια συνεννόηση, παρά τους «πολεμοχαρείς» στους κόλπους των παρατάξεών τους.

Η τουρκική επιθετικότητα είναι

η πιο ορατή εκδήλωση των κινδύνων που συσσωρεύονται. Μας αναγκάζει να διαπιστώσουμε ότι, όσο και αν βαυκαλιζόμαστε ότι είμαστε το κέντρο του κόσμου και έχουμε πάντα δίκιο, οι απειλές απαιτούν αίσθηση της πραγματικότητας, νηφαλιότητα, αποφασιστικότητα και συνεργασίες. Όσο εμείς ομφαλοσκοπούμε, τόσο η Τουρκία θα επιχειρεί να μας φέρει προτελεσμένων· όσο εμείς πιστεύουμε ότι προτεραιότητα είναι οι μεταξύ μας διαμάχες (και κάθε ημέρα υπάρχει μια για να φανατίζει τους οπαδούς), τόσο εμποδίζεται η εξέλιξη της Ελλάδας σε μια σύγχρονη χώρα όπου θα ήταν αυτονόητη η συνεργασία για τη λύση προβλημάτων και για την εξέλιξη προβληματικών, ακραίων συμπεριφορών (είτε συνδικαλιστών, είτε αστυνομικών, είτε αντιεξουσιαστών).

Το 2019 βρεθήκαμε, επίσης, με νέο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με νέες ηγεσίες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Οι μηχανισμοί αυτοί καλούνται να προωθήσουν τα συμφέροντα των ευρωπαϊκών λαών και να τους προστατεύσουν μέσα σε έναν κόσμο ολόένα

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ

Λαθρεπιβάτες στη Γιορτή

Οι λέξεις αντιστέκονται καρφωμένες στην εμπειρία που τις γέννησε.

Επειδή είναι συντελεσμένη η αποξένωση των προστάρηδων, δημοτικών και πολιτικών μας αρχόντων, αλλά και της συντριπτικής πλειονότητας των επισκόπων μας, από την έκρηξη της βιωματικής ελπίδας που γεννάει τη Γιορτή.

Ο φορμαλισμός έχει νεκρώσει ευαισθησίες και βιώματα. Μπαίνουμε στην άλλοτε Γιορτή, όπως οι αγελαίοι τουρίστες στο άλλοτε «ιερό» του Παρθενώνα. Οι ξεναγοί φλυαρούν βαρετές αναλύσεις, στο πλήθος αρκεί ο θησαυρισμός ενός ακόμα τίτλου επισκόπου σε κοινά θαυμάζόμενο αξιοθέατο. Τι ακριβώς θαυμάζουν στον Παρθενώνα οι αιώνες, ποια αλήθεια, ποιο «νόημα» του κόσμου και της ζωής έχει αποτυπωθεί σε αυτό το αρχιτεκτόνημα, γιατί αυτή η τέχνη ήταν «πολιτικό» κατόρθωμα; Ερωτήματα που δεν γιγνώνονται σε αγελαίους τουρίστες. Ο Παρθενώνας λειτουργεί, όπως σήμερα το χριστουγεννιάτικο δέντρο: για συναισθηματική ψευδοποίηση των πρωταρχικών ενδιαφερόντων, που είναι η αργία, τα ψώνια, το καλό φαί. Τα Χριστούγεννα είναι ένα εμπορικό εφεύρημα για επιπλέον ικανοποίηση της καταναλωτικής μας βουλίας, όπως είναι και ο Παρθενώνας κράτους για επιπλέον εισροή τουριστικού συναλλάγματος.

Οι λέξεις όμως αντιστέκονται καρφωμένες στην εμπειρία που τις

γέννησε: Θεάνθρωπος, λύτρωση, νίκη καταπάνω στον θάνατο. Στεριώνουν το καράβι που περιφέρονται τα παιδιά ψέλνοντας τα κάλαντα και διαπλέοντας τους αιώνες. Οι λαθρεπιβάτες στο καράβι, δηλαδή στη Γιορτή, έρχονται και παρέρχονται. Οι αρμοί του νοήματος αντιστέκονται.

Πώς θα προσεγγίσει τους στέρεους αρμούς του νοήματος (αν ποτέ το θελήσει) το σημερινό παιδί, ο έφηβος, το κατ' εξοχήν θύμα της νεοελληνικής εξαχρείωσης; Με τη νωχέλεια αραχτή στην καφετέρια, τη μοναξιά ανατριχιαστική στο ορθόδακτο, το κενό των ανέραστων σχέσεων φαρμάκι στα σωθικά του;

Μια τηλεγραφική «κατήχηση» για λαθρεπιβάτες στη Γιορτή θα μπορούσε, ίσως, να συνοψισθεί στο συνωμοτικό ψιθύρισμα: Η οδός για την αλήθεια και τη ζωή, την αλήθεια της ζωής και τη ζωή της αλήθειας, είναι η αμνηχανία, όχι η βεβαιότητα. Οι βεβαιότητες μυρίζουν ιδεολόγημα, εγωτική ψυχολογική θωράκιση, άρνηση της διακίνησης, δηλαδή της ενλικίωσης. Η ταπεινή αμνηχανία είναι παρίστανση από κάθε πλασματική αυτασφάλιση, άρα ετοιμότητα σχέσης, αγαπητικής αυτοπροσφοράς.

Η ζωτική και ζωοποιός αμνηχανία ξεκινάει με ερωτήματα: Αν το αδύναμο βρέφος στη φάτνη της Βηθλεέμ δεν είναι μια παραμυθένια γραφικότητα, αν είναι ο Θεός που έγινε άνθρωπος, τότε τι θα πει Θεός και τι θα πει άνθρωπος; Κι αν μόνο τον έρωτα (όποτε και αν μου χαρίσει) αληθινά τον γιορτάζω, πώς θα γίνει να ψηλαφώ εμπειρικά τον Θεό εραστή και όχι χωροφύ-

πο έντονου ανταγωνισμού και αυξανόμενης αστάθειας. Επίσης, πρέπει να διαχειριστούν την υπονόμευση του ΝΑΤΟ από τον Αμερικανό πρόεδρο Τραμπ, καθώς και τις αντιδημοκρατικές συμπεριφορές που αναπτύσσονται σε χώρες που συνορεύουν με την Ε.Ε. αλλά και σε κάποια από τα μέλη της. Επικίνδυνη αδυναμία της Ε.Ε. είναι η ασάφεια που επικρατεί στην ισχυρότερη χώρα της, τη Γερμανία, καθώς βγαίνει προς το τέλος της η θητεία της Άγκελα Μέρκελ στην καγκελαρία χωρίς να διαφαίνεται η πορεία της χώρας τα επόμενα χρόνια. Ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν διατυπώνει αναγκαίους προβληματισμούς και προτείνει λύσεις για το μέλλον της Ε.Ε., όμως χωρίς τη συνεργασία της Γερμανίας τίποτα δεν μπορεί να γίνει. Μια ισχυρή Ευρώπη είναι προϋπόθεση για την ανάκαμψη και την επιβίωση της Ελλάδας. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να προσπαθήσουμε κι εμείς, αλλά ότι χωρίς την Ευρώπη, ότι και αν κάνουμε δεν θα αρκεί. Γι' αυτό, προτεραιότητα είναι η σοβαρότητα, η εσωτερική συνοχή και συνεννόηση, η δραστική συμμετοχή στην Ε.Ε. και η ανάπτυξη αξιοπίστων συμμαχιών.

Αυστηρές ποινές ή θάνατος

Του ΧΡΥΣΗ ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ

Οι αριθμοί είναι αδιαμφισβήτητοι. Τα τελευταία πολλά χρόνια, κάθε βδομάδα, ένας συμπολίτης μας σκοτώνεται σε τροχαίο δυστύχημα. Πολλοί περισσότεροι είναι οι συμπολίτες μας, που είδαν τα όνειρά τους να θρυμματίζονται και τις ζωές τους να αλλάζουν δραματικά και οριστικά, εξαιτίας ενός σοβαρού τραυματισμού, με αμετάβλητες συνέπειες. Η σκληρή πραγματικότητα, λοιπόν, είναι πως τα τροχαία δυστυχήματα συνθέτουν μια μεγάλη, ίσως τη μεγαλύτερη, κοινωνική μάστιγα στην Κύπρο. Δύο είναι οι πυλώνες αντιμετώπισης αυτής της μάστιγας, με απώτερο στόχο ασφαλώς την ελαχιστοποίηση αυτού του τραγικού φαινομένου και, κατ' επέκταση, την ελαχιστοποίηση του αριθμού των συνανθρώπων μας που χάνουν τις ζωές τους ή τραυματίζονται σε τροχαία στη χώρα μας. Ο πρώτος πυλώνας αφορά την ατομική ευθύνη. Αφορά δηλαδή το πώς ο κάθε οδηγός, ο κάθε πεζός, ο κάθε ποδηλάτης, ο κάθε μοτοσικλετιστής

Να συνειδητοποιούμε την ευθύνη απέναντι στον εαυτό μας, στις οικογένειές μας, στους γύρω μας, και να προστατεύουμε τους πάντες, λίγο περισσότερο.

ενεργεί με τρόπο, που να προστατεύει τον εαυτό του, τους συνεπιβάτες του και τους συνανθρώπους του. Αφορά, με άλλα λόγια, το πώς και σε ποιο βαθμό, ο καθένας και η καθεμία από εμάς τηρούμε αυστηρά τον Νόμο και τον Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας. Η τήρηση του ορίου ταχύτητας, η χρήση της ζώνης ασφαλείας, τόσο από τον οδηγό και τον συνοδηγό, όσο –το τονίζουμε– και από τους επιβάτες που κάθονται στα πίσω καθίσματα, η οδήγηση με τα χέρια στο τιμόνι και το βλέμμα στον δρόμο και όχι με το ένα χέρι στο κινητό και το μισό βλέμμα στην οθόνη του, η χρήση κράνους, η μη οδήγηση όταν έχουμε πει, η χρήση φωσφορούχου γιλέκου όταν περπατάμε βράδυ σε δρόμο ή όταν κατεβαίνουμε εκτάκτως από το αυτοκίνητο και το μη παρκάρισμα πάνω στα πεζοδρόμιο είναι απλές, αλλά θεμελιώδεις πρακτικές, οι οποίες, αν τηρούνται από όλες και όλους, θα μειώσουν δραστικά τα τροχαία δυστυχήματα και ακόμα πιο δραστικά τα θύματά τους. Παρακαλώ, μην με παρεξηγήτε: Δεν νουθετώ, ούτε υποδύομαι τον αλάνθαστο κριτή. Αντίθετα. Έτυχε και εγώ, όπως πι-

στεύω όλες και όλοι μας, να παραβιάσω κάποιες από αυτές τις σωστές πρακτικές. Το θέμα είναι, καθώς περνούν τα χρόνια, καθώς ωριμάζουμε και, κυρίως, καθώς ακούμε καθημερινώς για τόσα και τόσα τραγικά δυστυχήματα, να βελτιωνόμαστε. Να συνειδητοποιούμε την ευθύνη απέναντι στον εαυτό μας, στις οικογένειές μας, στους γύρω μας, και να προστατεύουμε τους πάντες, λίγο περισσότερο.

Ο δεύτερος πυλώνας αφορά τη συλλογική ευθύνη. Αφορά δηλαδή το πώς η Πολιτεία, το κράτος, οι θεσμοί ενεργούν προκειμένου να προστατεύσουν, άμεσα ή έμμεσα, τους πολίτες που βρίσκονται διαρκώς στους δρόμους, κατά δεκάδες χιλιάδες. Το οδικό δίκτυο, η ποιότητα του οδοστρώματος, η οδική σήμανση, ο έλεγχος της κατάστασης των οχημάτων, ο οδικός φωτισμός, καθώς και η ποιότητα και η προσβασιμότητα των πεζοδρομίων, είναι τα κυριότερα κεφάλαια, για τα οποία το κράτος και η τοπική αυτοδιοίκηση έχουν την ευθύνη, προκειμένου όλα να είναι στο ψηλότερο δυνατό επίπεδο ποιότητας. Και εμείς, ως πολίτες, έχουμε χρέος και καθήκον να απαιτούμε από την

Πολιτεία να ανταποκρίνεται σε αυτή της την ευθύνη, με αποτελεσματικότητα και συνέπεια, πάντα και παντού. Όμως, το κλειδί της επιτυχίας, κατά την άποψή μου, στον αγώνα για μείωση των τροχαίων δυστυχημάτων στην Κύπρο, βρίσκεται ακριβώς στο σημείο που οι δύο πιο πάνω πυλώνες συναντώνται: Στις ποινές. Στις ποινές, που η συλλογική ευθύνη οφείλει να επιβάλλει όταν η ατομική ευθύνη είναι λειψή, ή εντελώς απούσα. Στις ποινές, που το κράτος και οι εντεταλμένοι θεσμοί του, δηλαδή η Αστυνομία και το Δικαστήριο, οφείλουν να επιβάλλουν στα άτομα που ενεργούν ανεύθυνα, έναντι του εαυτού τους και της κοινωνίας, παραβιάζοντας τον Νόμο και τον Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας.

Ακράδαντα πιστεύω, και επιφραστα λέω, πως οι ποινές πρέπει να είναι πολύ πιο αυστηρές. Και να επιβάλλονται όσο το δυνατόν πιο άμεσα. Μόνο όταν οι ποινές είναι αυστηρές και άμεσες, θα καταστούν αποτρεπτικές. Και μόνο η αποτροπή μπορεί να μειώσει ή να εξαλείψει, τις παραβάσεις που οδηγούν στα τροχαία, στους θανάτους και τους τραυματισμούς. Και πριν σπεύσει κάποιος να πει ότι «εν μέσω οικονομικής κρίσης δεν θα πρέπει να υπάρχουν ψηλά πρόστιμα», υποδεικνύω το εξής: Όποιος τηρεί τον Νόμο και τον Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας, δεν πρόκειται να πληρώσει ποτέ του ούτε ένα ευρώ. Τόσο απλά.

Ο κ. Χρύσης Παντελίδης είναι μέλος της Γραμματείας του ΔΗΚΟ.

Ο καθεδρικός Ναός του Αγίου Βίτου στην Πράγα τυλιγμένος σε πέπλο ομίχλης...

Ερντογάν-Τουρκοκύπριοι συγκατοίκηση μετ' εμπόδιων...

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Η σχέση ανάμεσα στον Τ. Ερντογάν και την τ/κ κοινότητα έχει παρελθόν, έχει παρόν και ασφαλώς έχει θέματα και για το 2020. Θέματα από το παρελθόν: Με την ανάληψη της εξουσίας από το ΚΑΔ στην Τουρκία (2002) ο Τ. Ερντογάν μαζί με το συνιδρυτή του κόμματος Α. Γκιουλ, έτρεξαν ζητήματα. Συνοπτικά: πέταξαν τον Ραούφ στο χρονοντούλαπο της ιστορίας. Έδωσαν ανοικτή στήριξη στις διαδηλώσεις των Τ/κ για επίλυση και ένταξη στην Ε.Ε. (2003). Επέβαλαν το δεύτερο στην ιεραρχία της τ/κ κοινότητας Μ. Α. Ταλάτ ως διαπραγματευτή στις συνομιλίες για επίλυση του Κυπριακού, αντί του Ρ. Ντενκτάς. Στήριξαν το σχέδιο λύσης του ΟΗΕ (2004), με ανανέωση της ελπίδας για ένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε.

Παρά την αρχική ευφορία που προκάλεσε ανάμεσα στην πλειοψηφία της τ/κ κοινότητας η στάση Ερντογάν στο Κυπριακό, σταδιακά οι σχέσεις Ερντογάν –Τ/κ, άλλαξαν περιεχόμενο. Η τ/κ οικονομία εξαρτάται από την οικονομική βοήθεια της Τουρκίας (μισθοί, συντάξεις, υποδομές, λειτουργία του μηχανισμού διοίκησης). Αυτό δεν άρεσε στον Ερντογάν, ο οποίος ήδη πετύχαινε «κινέζικους» ρυθμούς ανάπτυξης στη χώρα του.

Οι συναντήσεις του με την τ/κ ηγεσία δεν οδηγούσαν σε κάποιο αποτέλεσμα. Γι' αυτό είπε στους Τ/κ δημόσια στις 17 Ιουλίου 2010 τα εξής: «Αν δεν αφήσετε τις παλιές συνήθειες και συνεχιστεί να λέτε όχι, εγώ δεν θέλω να ψαρέψω, θέλω

μόνο ψάρι, η κατάσταση αυτή θα συνεχιστεί... Κάθε χρόνο δίνουμε περισσότερα στην ΤΔΒΚ. Από τα 200 εκατ. δολάρια στα 600 φέτος...». Εισηγήθηκε στην ίδια δήλωση και τους τρόπους ανάπτυξης: «περισσότερες ιδιωτικοποιήσεις εταιρειών, μεταρρύθμιση τραπεζικού τομέα, μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας με υποθαλάσσια καλώδια».

Έκτοτε κύλησε αρκετό νερό στο αυλάκι. Η επιμονή Ερντογάν για να αλλάξει η οικονομική πολιτική των Τ/κ προκάλεσε αντιδράσεις, και παρά την υπογραφή «μνημονίων», τα αποτελέσματα δεν ήταν ικανοποιητικά. Ο Ερντογάν έχανε σε δημοτικότητα ανάμεσα στην τ/κ κοινότητα. Κορυφαίο παράδειγμα, η διεξαγωγή του δημοψηφίσματος για τη συνταγματική αλλαγή στην Τουρκία. Η πλειοψηφία των κατοίκων τουρκικής υπηκοότητας ανάμεσα στους Τ/κ, ψήφισε κατά της πρότασης Ερντογάν- «η ψηφοφορία που διεξήχθη από τις 5 έως τις 9 Απριλίου 2017 έδωσε 43,39% στο «ναι» και 56,61% στο «όχι», (ΚΥΠΕ 16/4).

Παρόν: κομβικό σημείο για τις μετέπειτα σχέσεις Ερντογάν - Τ/κ υπήρξε το 2017 και η διάσκεψη στο Κραν Μοντάνα. Παρά την εκτίμηση Ακιντζί ότι η λύση είναι εφικτή, ο Ερντογάν έκανε την αντίθεση εκτίμηση. Θεωρούσε ότι ο Ν. Αναστασιάδης δεν ήθελε διαμοιρασμό της εξουσίας με τους Τ/κ. Παρά ταύτα έδωσε πλήρη κάλυψη στον Μεβλούτ Τσαβούσογλου για να αποδεχθεί τερματισμό των εγγυήσεων και των επεμβατικών δικαιω-

μάτων που προέκυπταν από το Σύνταγμα του 1960, και αποδέχθηκε την ταχεία αποχώρηση του τουρκικού στρατού. Γι' αυτό ο γ.γ. του ΟΗΕ Α. Γκουτιέρες, που έζησε τα γεγονότα από πρώτο χέρι, δύο ημέρες μετά, σε συνάντησή του με τον Τ. Ερντογάν, επαίνεσε δημόσια την Τουρκία για τη στάση της στο Κραν Μοντάνα. Αυτή η αρνητική εξέλιξη, οδήγησε τον Τ. Ερντογάν να αλλάξει τις προτεραιότητες της τουρκικής πολιτικής στο Κυπριακό. Ο Μ. Τσαβούσογλου έναν χρόνο μετά το ναυάγιο, σε σύσκεψη με τα τ/κ κόμματα ζήτησε αλλαγή στην αξιολόγηση των προτεραιοτήτων της τ/κ κοινότητας. Ζήτησε να μπει στην ατζέντα και το ζήτημα των «άλλων» λύσεων-δύο «κράτη», συνομοσπονδία, και η διζωνική/δικοινοτική ομοσπονδία με βάση τα κείμενα του ΟΗΕ να παραμείνει στο τραπέζι, αν η ε/κ ηγεσία το επιθυμεί. Ο Μ. Ακιντζί διαφώνησε πλήρως με την πρόταση Τσαβούσογλου, την ίδια στιγμή που ταλαντευόταν ακόμα και το παραδοσιακά φιλικό προς τη λύση ΡΤΚ. Οι καλές σχέσεις Ερντογάν-Ακιντζί ανήκουν πλέον στο παρελθόν.

2020: Σε τέσσερις μήνες οι Τ/κ

πάνε στις κάλπες για την εκλογή του ηγέτη τους για τα επόμενα πέντε χρόνια. Οι σχέσεις της τουρκικής ηγεσίας με τον Μ. Ακιντζί φαίνεται να βρίσκονται στο ναδίρ, παρά ταύτα ο Μ. Ακιντζί στις δημοσκοπήσεις προηγείται με μεγάλη διαφορά έναντι κάθε άλλου υποψήφιου. Πολλοί Ε/κ νομίζουν ότι οι Τ/κ είναι πειθήνια όργανα της Τουρκίας. Στην πράξη, όμως, στη μετακεμαλική περίοδο, όποιος έχει τη στήριξη της Τουρκίας χάνει τις εκλογές, παράδειγμα η ανοικτή στήριξη ΚΑΔ στον Μ. Α. Ταλάτ το 2010, με τελικό νικητή τον Ν. Έρογλου. Ακόμα και ο «ΥΠΕΕ» Κ. Όζερσαϊ υποχρεώθηκε να διαφωνήσει σε παρεμβάσεις της Άγκυρας στον χώρο των ΜΜΕ.

Η μάχη για την «κοινοτική επιβίωση» ταυτίζεται με την μάχη για τη διατήρηση της τ/κ ταυτότητας: ούτε «εξάρτημα» της Τουρκίας, ούτε επιστροφή κάτω από την ηγεμονία των Ε/κ (1964-74), κοσμική παιδεία, φιλοευρωπαϊκός προσανατολισμός. Οι Τ/κ διεκδικούν μια διακριτή ταυτότητα και αυτήν εκφράζει με τον πιο καθαρό τρόπο ο μετριοπαθής σοσιαλδημοκράτης πολιτικός Μ. Ακιντζί. Με εντυπωσιακή συνέπεια στηρίζει τον εφικτό συμβιβασμό στο νησί. Ο ΟΗΕ καθόρισε τις βάσεις αυτού του συμβιβασμού, ενώ ο γ.γ. Α. Γκουτιέρες προσδιόρισε το περιεχόμενό του: «Λύση στη βάση διζωνικής, δικινοτικής ομοσπονδίας, με πολιτική ισότητα», (Βερολίνο, 25/11/2019)

www.larkoslarkou.org.cy

Ες Χάγην, λοιπόν, τα σπουδαία

Του ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Και ενώ όλα ήταν μαύρα κι άραχνα σε σχέση με την προοπτική επίλυσης του Κυπριακού και ενώ η Τουρκία κλιμακώνει την ένταση χωρίς να υπάρχουν για μας τρόποι αποτροπής, αίφνης παρουσιάζεται μια μεγάλη δυνατότητα. Αίφνης η κυβέρνηση αποφαίεται να προσφύγει στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Για να είμαστε σωστοί ήδη είχε προσφύγει και αυτό διέρρευσε κατά τη διάρκεια του τελευταίου Εθνικού Συμβουλίου.

«Η απόφαση της Κυπριακής Δημοκρατίας να προσφύγει στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης για επίλυση των διαφορών με την Τουρκία δεν είναι επικοινωνιακό ζήτημα, αλλά μια ουσιαστική κίνηση», δήλωσε ο ΥΠΕΕ Νίκος Χριστοδουλίδης, σημειώνοντας παράλληλα πως η Λευκωσία προβαίνει σε πολλές κινήσεις αυτού του επιπέδου που δεν δημοσιοποιούνται.

Το εσωτερικό μέτωπο υποδέχθηκε την κίνηση αυτή ποικιλοτρό-

πως. Οι «πατριωτικές» δυνάμεις, δηλαδή οι του απορριπτικού μετώπου, τη χαιρέτησαν. Μάλιστα, δήλωσαν ότι ήταν διαχρονικά δική τους πρόταση. ΔΗΚΟ και ΕΔΕΚ διεκδικούν την πατρότητα αυτής της κίνησης. «Το ΔΗΚΟ ανέκαθεν θεωρούσε ότι το διεθνές δικαίο αποτελεί το ισχυρότερο όπλο της Κυπριακής Δημοκρατίας», δήλωσε ο Νικόλας Παπαδόπουλος προσθέτοντας ότι αποτελεί μία απάντηση στην προσπάθεια «γκριζαρίσματος» που επιχειρεί η Τουρκία στην περιοχή μας. Οι δυνάμεις της «όποιας λύσης» αντέδρασαν με προβληματισμό. Αν και δεν το δήλωσαν δημόσια, ουσιαστικά απογοητεύθηκαν γιατί περίμεναν ότι οι «μυστικές» κινήσεις, για τις οποίες περπατούν, θα ήταν ουσιαστικά μέτρα αντίδρασης και όχι προσφυγή στη Χάγη.

Από ό, τι φαίνεται αλλάζει η στρατηγική μας. Η φιλοσοφία του Τάσου Παπαδόπουλου, ο οποίος πίστευε ότι το Κυπριακό είναι νομικό θέμα, εφαρμόζεται κατά γράμμα. Εμμέσως πλην σαφώς αυτό διαμνύει και ο

Νίκος Χριστοδουλίδης, όταν λέει ότι η Λευκωσία προβαίνει και σε πολλές άλλες κινήσεις του επιπέδου της Χάγης.

Σίγουρα στο άμεσο μέλλον θα διαφανεί σε πια άλλα διεθνή νομικά σώματα, αν βέβαια έχουν απομείνει, θα προσφύγουμε. Ίσως τέτοιες ενέργειες να έχουν ήδη δρομολογηθεί και εμπίπτουν στα πολλά που κατά τον ΥΠΕΕ γίνονται αλλά δεν δημοσιοποιούνται.

Τελικά αυτό που ο Γλαύκος Κληρίδης έλεγε χαριτολογώντας και με δόση ειρωνείας, «τι θα κάνουμε, θα τους αγκαλίσουμε;», υπεραμυνόμενος της φιλοσοφίας ότι το Κυπριακό είναι πρωτίστως πολιτικό και όχι νομικό θέμα, έγινε η επίσημη μας στρατηγική. Τώρα το πώς κάποιοι ακολουθούν πιστά τις παρακαταθήκες του πολιτικού τους πατέρα, υιοθετώντας πολιτικές και συνταγές Τάσου Παπαδόπουλου είναι πραγματικά άξιον απορίας, το οποίο χρήζει ειδικής επιστημονικής ανάλυσης.

Αν και όλοι αντιλαμβάνονται τις δυσκολίες αυτού του χειριρ-

ματος, για τον λόγο ότι δεν υπάρχει η συναίνεση της Άγκυρας, διάφοροι διεθνολόγοι και πολιτικοί αναλυτές, που τις τελευταίες μέρες έχουν εντυπωσιακά αυξηθεί και παραελαύνουν από τα ΜΜΕ, δηλώνουν ότι η κίνηση αυτή είναι σωστή. Μάλιστα, οι πλέον «πονηροί» ισχυρίζονται ότι μόνο και μόνο η άρνηση της Τουρκίας να αποδεχθεί εκδίκαση της υπόθεσης αποδεικνύει την ένοχη της. Απλή αλλά ευρηματική λογική. Αφού φοβάται να δικαστεί σημαίνει ότι παραδέχεται ενοχή. Με μια κίνηση ματ εμμέσως πλην σαφώς έχει καταδικαστεί.

Αυτό, όμως, που προκάλεσε αισθηση είναι το σκεπτικό που ανέπτυξε ο Αβέρωφ Νεοφύτου. Με μια αντιφατική δήλωση δύο ταχυτήτων, δηλαδή κυβερνητική στήριξη και παράλληλα πραγματισμό, αφού υπεραμύνθηκε της απόφασης της κυβέρνησης, γιατί όπως λέει ενισχύει τα πολιτικά μας επιχειρήματα, αιτιολόγησε τη θέση του ως εξής: «Με παρειαρισκόμενους διπλωμάτες και ανθρώπους που ασχολούνται παγκόσμια και με τα θέματα οικο-

νομίας αλλά και εξωτερικών σχέσεων, το ερώτημά τους ήταν: Καλά, ως Κυπριακή Δημοκρατία γιατί δεν κάνετε διάλογο με την Τουρκία όσο αφορά τα θέματα της ΑΟΖ; Και η απάντησή μου ήταν, να δεν είμαστε εμείς που αρνούμαστε να έρθουμε σε διάλογο. Είναι η Τουρκία που από το 1964 αρνείται να συνομιλήσει με την Κυπριακή Δημοκρατία γιατί κατά τη λανθασμένη άποψή της, δεν την αναγνωρίζει. Άρα ποια άλλη διέξοδος είχε η Κυπριακή Δημοκρατία, από το να προσφύγει στη Χάγη;». Λογικότατο επιχειρήμα. Όμως εξαρτάται με ποιους συνομιλεί. Αν είναι ηλικιακά νέοι οικονομολόγοι και πολιτικοί σίγουρα με την προσφυγή στην Χάγη θα τους αποστομώσει. Το πρόβλημα είναι όταν συνομιλεί με παλιούς πολιτικούς γνώστες του Κυπριακού. Σε τέτοια περίπτωση αυτό που θα πάρει, στο καλύτερο σενάριο, θα είναι ένα ευγενικό μεν αλλά ειρωνικό μειδίαμα.

Αφού, λοιπόν, θέλει να επιχειρηματολογήσει με βάση το πιο πάνω σκεπτικό θα πρέπει να προετοιμα-

στεί για το τι θα απαντήσει για τις άλλες δεκάδες διεξόδους που είχαμε πριν να καταλήξουμε στη Χάγη.

Ειδικότερα θα πρέπει να απαντήσει για τη συμφωνία Κληρίδη – Ντενκτάς του 1972, για το Αγγλοαμερικανο-καναδικό σχέδιο, τις ιδέες αξιολόγησης Κουρτ Βάλντχαϊμ, τους δείκτες Ντε Κουεγιάρ, τα σημεία εργασίας Ντε Κουεγιάρ, το σχέδιο Ανάν και το πολύ πρόσφατο Κραν Μοντάνα. Ακόμα, καλό θα ήταν να μην αναφέρεται σε χρονολογίες όπως το 1964. Καλύτερα να αποφύγει παλιές πονεμένες ιστορίες της περιόδου 1963-1964, όταν ο εθνάρχης μας με τα 13 σημεία ουσιαστικά διέλυσε την Κυπριακή Δημοκρατία με επακόλουθο την πρώτη διχοτόμηση της πατρίδας μας. Στο σημείο αυτό το ρητό, «η σιωπή είναι χρυσός», θα τον βοηθήσει τα μέγιστα. Ες Χάγην, λοιπόν, τα σπουδαία. Έτσι και αλλιώς, κατά τον Αβέρωφ Νεοφύτου, δεν έχουμε άλλη διέξοδο.

Ο κ. Θεόδωρος Θεοδώρου είναι ειδικός προγραμμάτων ηλεκτρ. υπολογιστών.

Ο ΚΟΥΝΤΡΕΤ ΟΖΕΡΣΑΪ ΣΤΗΝ «Κ»

Οι τελευταίοι που θα μπορούσαν να μας ασκήσουν κριτική είναι οι Ε/κ

Τα νέα μέτρα της Δημοκρατίας για το προσφυγικό και για τους τουρίστες θα επηρεάσουν αρνητικά τις σχέσεις των δύο κοινοτήτων

Συνέντευξη στον **ΝΙΚΟ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Λίγο μετά την άφιξη τουρκικών μη επανδρωμένων αεροσκαφών στο αεροδρόμιο του κατεχόμενου Λευκονοίκου, η «Κ» συνάντησε τον «αντιπρόεδρο» της «κυβέρνησης» και «υπουργό Εξωτερικών» Κουντρέτ Όζερσαϊ και συζήτησε τις τελευταίες εξελίξεις στην περιοχή και πώς αυτές επηρεάζουν τις σχέσεις των δύο κοινοτήτων. Ο κ. Όζερσαϊ μιλάει για τα νέα στρατιωτικά σχέδια που έρχονται στο προσκήνιο της τ/κ επικαιρότητας, προειδοποιεί για τις επιπτώσεις των μέτρων που σχεδιάζει η κυπριακή κυβέρνηση για το προσφυγικό ζήτημα και προβάλλει μια εναλλακτική προσέγγιση για τη λύση του Κυπριακού.

—Θα ήθελα να ξεκινήσω ζητώντας την άποψή σας σχετικά με την στάθμευση τουρκικών μη επανδρωμένων αεροσκαφών (drones) στο βόρειο τμήμα της Κύπρου;

—Υπάρχουν δύο θεμελιώδη ζητήματα. Πρώτον, έτσι καθιστούμε πιο αποτελεσματική μια επιχείρηση, η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη.

—Σε τι αναφέρεστε με τον όρο «επιχείρηση»;

—Η επιχείρηση των drones (σ.σ. ίθα στα τουρκικά) βρίσκεται σε εξέλιξη εδώ και καιρό. Τα drones που απογειώνονται από το Νταλάμαν της Τουρκίας επιχειρούν στις περιοχές όπου διεξάγουμε έρευνες και γεωτρήσεις. Στη νέα περίοδο καθιστούμε πιο αποτελεσματική αυτή την επιχείρηση. Στο παρελθόν, εξαιτίας του παράγοντα της απόστασης, η παρακολούθηση σε 24ωρη βάση ήταν προβληματική. Γι' αυτό τον λόγο παραχωρήσαμε άδεια για τη χρήση του αεροδρομίου της ΤΑΒΚ, ώστε η όλη επιχείρηση να είναι πιο αποτελεσματική στη συνέχεια. Δεύτερον, δεν κάνουμε αυτό το βήμα μονάχα λόγω του ότι κάτι παρόμοιο έπραξε και η ε/κ πλευρά, αλλά διότι ο 21ος αιώνας συνοδεύεται από νέες ανάγκες και εμείς είμαστε υποχρεωμένοι να ανταποκριθούμε σε αυτές. Την ίδια ώρα, θα πρέπει να υπογραμμίσω ότι έτσι εξισορροπούμε την κατάσταση με την ε/κ πλευρά στην περιοχή.

—Μετά τα drones, ενδέχεται να ακολουθήσει η ανάπτυξη των τουρκικών F-16;

—Την παρούσα στιγμή η Τουρκική Δημοκρατία ήδη διαθέτει στο Μπογάζι έναν αεροδιάδρομο, τον οποίο χρησιμοποιεί για στρατιωτικές ανάγκες. Στρατιωτικά αεροσκάφη προσγειώθηκαν και στο παρελθόν στο αεροδρόμιο του Γκε-

“

«Ξεκινάμε με τρία θέματα, αυτά στην συνέχεια γίνονται 13, αναπτύσσεται κλίμα εμπιστοσύνης και σταδιακά μετατρέπεται σε συνεταιρισμό», επισημαίνει ο κ. Όζερσαϊ.

“

«Εάν διαπιστώσω ότι παραβιάζονται στην πράξη τα δικαιώματά μου, θα υποχρεωθώ να αντιδράσω. Γι' αυτό τον λόγο επιλέγω να προλάβω τη στιγμή της αντίδρασης και να εξασφαλίσω εκ νέου την ισορροπία».

τούτκαλε (σ.σ. Λευκονοίκου). Εφόσον υπάρξει ανάγκη η ΤΑΒΚ, εντός των δυνατοτήτων της, θα συνεργαστεί με την Τουρκική Δημοκρατία. Αυτή τη στιγμή δεν τίθεται τέτοιο ζήτημα.

Αν όμως αυτή προκύψει, θα πρέπει να σας υπενθυμίσω ότι η Τουρκία είναι σύμμαχός μας και στρατηγικός μας εταίρος. Προσωπικά, ελπίζω ότι δεν θα προκύψει κάτι τέτοιο στο μέλλον. Παράλληλα, υπενθυμίζω τις συνεργασίες της ε/κ πλευράς με τις ΗΠΑ, τους Γάλλους και το ζήτημα της χρήσης των λιμανιών, λ.χ. του Μαρί. Η ε/κ πολιτική ηγεσία παρέχει δικαιώματα χρήσης (σ.σ. λιμανιών) στους συμμάχους της. Σε συνδυασμό με τις προαναφερόμενες δύο επισημάνσεις θα ήθελα να αναφερθώ και σε ένα τρίτο ζήτημα.

Εάν βρεθούμε σε κατάσταση αναμονής (σ.σ. σε θέση θεατή) στην εν λόγω περιοχή τότε θα χαλάσει η ισορροπία. Τότε θα προκύψει το ενδεχόμενο της σύγκρουσης. Και αυτό διότι, εάν διαπιστώσω ότι παραβιάζονται στην πράξη τα δικαιώματά μου, θα υποχρεωθώ να αντιδράσω. Γι' αυτό τον λόγο επιλέγω να προλάβω τη στιγμή της αντίδρασης και να εξασφαλίσω εκ νέου την ισορροπία.

«Αν δηλώσουν ότι επιθυμούν να συνεργαστούμε για την αντιμετώπιση του προβλήματος της παράνομης διέλευσης ατόμων, είμαστε έτοιμοι για αυτό, με τη διαμεσολάβηση του ΟΗΕ», λέει στην «Κ» ο Κουντρέτ Όζερσαϊ.

—Εδώ θα ήθελα να ζητήσω την άποψή σας για τις φήμες που αφορούν τη δημιουργία μιας τουρκικής στρατιωτικής βάσης στην περιοχή της Αμμοχώστου.

—Σε αυτήν την περιοχή διεξάγουμε έρευνες (σ.σ. για φυσικό αέριο) και γεωτρήσεις εδώ και καιρό. Κατά διαστήματα, πολεμικά σκάφη συνοδεύουν τα σκάφη που διεξάγουν τις έρευνες. Κάποια από αυτά τα στρατιωτικά σκάφη επισκέπτονται το λιμάνι της Αμμοχώστου, για στάση, αναμονή ή τροφοδοσία. Με λίγα λόγια η συνεργασία μας με την Τουρκία σε αυτό το πεδίο βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη. Όπως συμβαίνει μέχρι σήμερα έτσι και στο μέλλον, εφόσον υπάρξει ανάγκη, θα συνεργαστούμε με την Τουρκία. Πρόκειται για μια χώρα που έχει στρατεύματα στο νησί με βάση τη συνθήκη των εγγυήσεων και η οποία κατά διαστήματα μας ζητάει άδεια για χρήση των λιμανιών μας. Εμείς παραχωρούμε προσωρινές άδειες. Εν συντομία, εμείς προσαρμόζομαστε στις ανάγκες και την τεχνολογία που αλλάζουν. Την ίδια στιγμή υπογραμμίζω ότι με βάση πρόσφατα βήματά της, η τελευταία που θα μπορούσε να μας ασκήσει κριτική είναι η ε/κ πλευρά.

Νέα μέτρα για προσφυγικό —Πρόσφατα ήρθαν στο προσκήνιο δηλώσεις σας που αφορούν τα οδοφράγματα, αλλά και την αντίδρασή σας στις σκέψεις και τα σχέδια της ε/κ πλευράς σχετικά με το καθεστώς της Πράσινης Γραμμής. Θα ήθελα να μας αναπτύξετε τη σκέψη σας.

—Ποια είναι η τελευταία κατάσταση σε αυτό το ζήτημα; Αυτό πρέπει να το ρωτήσουμε στην ε/κ πλευρά. Πρώτα από όλα, έχουμε μια νομοθεσία (σ.σ. ένα καταστατικό) στο πλαίσιο της Ε.Ε. που εφαρμόζεται από το 2004. Όταν στο παρελθόν η ε/κ πλευρά επιχειρήσει να περιορίσει τη χρήση του, βρέθηκε αντιμέτωπη με την Ε.Ε. Επιχείρησαν να δικάσουν Ε/κ που χρησιμοποιούν το αεροδρόμιο Έρτζαν (σ.σ. Τύμβου). Το ε/κ δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ισχύει η ανωτερότητα του ευρωπαϊκού δικαίου. Την ίδια ώρα, η Ε.Ε. παρέχει στην ε/κ πλευρά τη δυνατότητα κάποιων ρυθμίσεων με βάση ορισμένες ανάγκες, όπως η δημόσια τάξη. Σήμερα βλέπουμε ότι η ε/κ πλευρά διατηρεί το καταστατικό και προχωρεί στην τροποποίηση κάποιων κωδικών εφαρμογής (σ.σ. άρθρων). Ακόμη δεν ξεκίνησαν αυτήν τη διαδικασία. Ωστόσο, εάν επιχειρή-

σουν να εκμεταλλευτούν αυτό το ζήτημα, να εμποδίσουν τη μετάβαση των τουριστών που φτάνουν στο νησί μέσω του αεροδρομίου της Λάρνακας στον βορρά, δηλαδή να επιβάλουν (σ.σ. οικονομική) ασφυξία στους Τ/κ, οι σχέσεις των δύο κοινοτήτων θα επηρεαστούν αρνητικά. Τότε και εμείς θα ξεκινήσουμε να αναρωτιόμαστε τι μπορούμε να κάνουμε ώστε να πονέσει η ε/κ πλευρά;

—Αναφέρεστε σε πιθανά αντιπона στο πεδίο της οικονομίας...

—Φυσικά. Εσύ πραγματοποιείς βήματα για να πλήξεις την οικονομία μου. Τι σε ενοχλεί ο τουρίστας που φτάνει στον βορρά μέσω Λάρνακας; Εάν επιχειρήσεις να εκμεταλλευτείς αυτό το ζήτημα για να πλήξεις την οικονομία μου, τότε και εγώ θα κάνω το ίδιο. Το περιεχόμενο αυτών των βημάτων δεν έχει μεγάλη σημασία. Το σημαντικό είναι το ότι η ε/κ πλευρά ισχυρίζεται ότι επιδιώκει συνολική λύση. Με τα νέα της βήματα μας δείχνει ότι δεν είναι ειλικρινής. Σε μια περίοδο που ο γ.γ. του ΟΗΕ ζητάει να πληροφορηθεί για τα μέτρα που λαμβάνονται για τη βελτίωση του κλίματος στις σχέσεις των δύο πλευ-

ρών, συναντιέστε λοιπόν στο Βερολίνο και ενώ δίδουν καταβάλλονται προσπάθειες για λύση, στην πραγματικότητα, (σ.σ. η ε/κ πλευρά) παίρνει το πιάτο από τον συνομιλητή της. Από το 2004 μέχρι σήμερα περιμένουμε την ε/κ πλευρά να αλλάξει στάση, να προσεγγίσει πιο θετικά την προοπτική του καταμερισμού. Ωστόσο, τα μηνύματα που λαμβάνουμε είναι προς την αντίθετη κατεύθυνση. Εν συντομία, η ε/κ πλευρά πρέπει να ανακοινώσει αυτό που επιχειρεί να κάνει με τη νέα αλλαγή. Ποιος είναι ο στόχος τους; Η παρεμπόδιση της παράνομης διέλευσης ατόμων; Γνωρίζουμε πολύ καλά ότι αυτή δεν γίνεται από τις συνοριακές πύλες, αλλά από άλλες περιοχές. Αν δηλώσουν ότι επιθυμούν να συνεργαστούμε για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος, είμαστε έτοιμοι για αυτό, με τη διαμεσολάβηση του ΟΗΕ. Ελάτε να ανταλλάξουμε πληροφορίες, να αντιμετωπίσουμε από κοινού το πρόβλημα της παράνομης μεταναστευσης χωρίς να εισέλθουμε στο ζήτημα της αναγνώρισης. Σε γενικές γραμμές, λοιπόν, ζητώ από την ε/κ πλευρά να ξεκαθαρίσει τον στόχο της με τις νέες ρυθμίσεις, και την Ε.Ε. να υψώσει το ανάστημά της. Δεν είναι δυνατόν από τη μία η Ε.Ε. να τάσσεται υπέρ της σύμφιξης των σχέσεων των δύο κοινοτήτων και από την άλλη να παραμένει σιωπηλή απέναντι σε μια πλευρά που πλάνητε το πνεύμα της συνεργασίας. Σε μια τέτοια περίπτωση, η εικόνα της Ε.Ε. στην ΤΑΒΚ θα δεχθεί ισχυρό πλήγμα.

—Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τις μη ελεγχόμενες μετακινήσεις ατόμων από την δική σας πλευρά προς την άλλη; Υπάρχει μεγάλη αύξηση στους αριθμούς;

—Οχι δεν τίθεται τέτοιο ζήτημα. Πρόσφατα υποστηρίξαμε τις εργασίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για αυτό το ζήτημα. Ουδέποτε επιτρέψαμε την παράνομη διέλευση στις συνοριακές πύλες. Μάλιστα, υπήρξαν περιπτώσεις που προχωρήσαμε σε συλλήψεις και ξεκινήσαμε αστυνομικά έρευνα. Επίσης, η ε/κ πλευρά ισχυρίστηκε ότι κάποιος αφρικανικής καταγωγής φοιτητής στον βορρά, μεταβαίνουν στη δική της πλευρά. Ως υπουργός Εξωτερικών ζήτησα από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ να με ενημερώσει για τις λεπτομέρειες αυτών των υποθέσεων. Και αυτό διότι δεν εγκρίνω κάτι τέτοιο και είμαι έτοιμος να καταπολεμήσω το φαινόμενο. Αν μου δώσεις τις σχετικές ελευθερίες θα μπορώ να εστιάσω στην υποθέσει, να ερευνήσω αν αφορά ένα πανεπιστήμιο ή μια συγκεκριμένη χώρα.

Η εξελικτική φόρμουλα για τη λύση του Κυπριακού

—Ποια είναι η άποψή σας για την επόμενη περίοδο του Κυπριακού και τις εξελίξεις που ακολουθούν στο ζήτημα του φυσικού αερίου;

—Αυτή τη στιγμή δεν υφίσταται διαδικασία διαπραγματεύσεων. Εάν δεν εξετάσουμε τους λόγους, τα root causes, για τους οποίους δεν επιτεύχθηκε συνολική λύση τότε ούτε σε έναν αιώνα δεν πρόκειται να φτάσουμε πουθενά. Προσωπικά πιστεύω ότι το πρόβλημα δεν αφορά την ομοσπονδία. Πρόκειται για ένα σύστημα που εφαρμόζεται σε διάφορες περιοχές. Θα μπορούσε να έχει θετικά αποτελέσματα και για την Κύπρο. Όμως δεν υφίστανται οι συνθήκες της ομοσπονδίας στην Κύπρο. Οι δύο πλευρές δεν εμπιστεύονται η μία την άλλη. Μία από τις πλευρές δεν επιθυμεί να μοιραστεί τη διοίκηση και τον πλούτο. Δεν υπάρχει

“

«Οι δύο πλευρές δεν εμπιστεύονται η μία την άλλη. Μία από τις πλευρές δεν επιθυμεί να μοιραστεί τη διοίκηση και τον πλούτο. ».

κουλτούρα ομοσπονδίας. Βιώσαμε μια ομοσπονδία για τρία χρόνια, μια πικρή εμπειρία. Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά, μία από τις πλευρές δεν έχει τόσο μεγάλη ανάγκη τη λύση όσο η άλλη. Εφόσον δεν υφίστανται οι συνθήκες για ομο-

«Να οικοδομήσουμε τον συνεταιρισμό από κάτω προς τα πάνω. Λ.χ. ελάτε να συνεργαστούμε για την παράνομη μετανάστευση, τη διεθνή τρομοκρατία» λέει ο κ. Όζερσαϊ στον συντάκτη της «Κ» Νίκο Στέλγια.

σπονδία, τότε ασ ξεκινήσουμε με βάση τις υφιστάμενες συνθήκες, από ένα σημείο, τη συνεργασία. Να οικοδομήσουμε τον συνεταιρισμό από κάτω προς τα πάνω. Λ.χ. ελάτε να συνεργαστούμε για την παράνομη μετανάστευση, τη διεθνή τρομοκρατία. Εφόσον έχουμε συνεργασία για την ανταλλαγή των ένοχων ατόμων τρίτων χωρών, γιατί να μη διευρύνουμε αυτή τη συνεργασία; Αναφέρομαι στον συνεταιρισμό με βάση τη συνεργασία. Υπογραμμίζω τον όρο συνεταιρισμό. Προτείνω μια εξελικτική προσέγγιση, από κάτω προς τα πάνω, βήμα προς βήμα. Ξεκινάμε με τρία θέματα, αυτά στη συνέχεια γίνονται 13, αναπτύσσεται κλίμα εμπιστοσύνης και σταδιακά μετατρέπεται σε συνεταιρισμό. Ελάτε να μην αποφασίσουμε σήμερα για το τι θα είναι αυτός ο συνεταιρισμός

ούστερα από 10 ή 15 χρόνια, αν θα είναι δηλαδή ομοσπονδία, συνμοσπονδία, δύο κράτη κ.ο.κ.

—Εν τω μεταξύ τι θα συμβεί στο ζήτημα του αερίου;

—Δεν πρέπει να ξεκινάμε ότι στην περιοχή μας οι μεγάλες δυνάμεις παίζουν το δικό τους παιχνίδι. Ποιος θα είναι ο δικός μας ο ρόλος; Το βήμα των ΗΠΑ για το εμπάργκο όπλων μας δείχνει ότι βρισκόμαστε πλέον στο επίκεντρο μιας μεγάλης σύγκρουσης. Αν δεν θέλουμε να γίνουμε πόνια πρέπει να συνεργαστούμε. Διαφορετικά, επαναλαμβάνω ότι θα μετατραπούμε σε κομπάρσους. **—Και ταυτοχρόνως, όπως είχατε δηλώσει πιο πριν, θα χαιρετιόμαστε από τις πλατφόρμες, έτσι δεν είναι;**

—Φυσικά. Οι ξεχωριστές ενέργειες θα συνεχιστούν.

Η μεγάλη δοκιμασία των χριστιανών

Δύο καταξιωμένοι πανεπιστημιακοί μιλούν στην «Κ» για την τύχη των αποδεκατισμένων πληθυσμών στη Μέση Ανατολή

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΖΙΜΑ**

Μπορεί οι πολεμικές συγκρούσεις στη Συρία και στο Ιράκ να περιορίστηκαν και η απειλή του Ισλαμικού Κράτους να έχει αμβυνθεί, όμως στη ρευστή μεταπολεμική πραγματικότητα, με το ισλάμ σε πρωτοφανή θέση ισχύος και τα γεωπολιτικά παιχνίδια σε πλήρη εξέλιξη, το μέλλον για τους δοκιμαζόμενους χριστιανικούς πληθυσμούς της Μέσης Ανατολής μόνο ευοίωνο δεν προοιωνίζεται.

Παραμονές Χριστουγέννων, άγιες ημέρες των απανταχού χριστιανών, δύο πανεπιστημιακοί, ο καθηγητής των Αβρααμικών Σπουδών στο Κέμπριτζ της Μεγάλης Βρετανίας Γκαρθ Φόουντεν και ο ομόλογός του (ομότιμος πλέον) των Ελληνοαραβικών Σπουδών στο Γέιλ των ΗΠΑ Δημήτρης Γούτας, μιλούν στην «Κ» για την τύχη των χριστιανικών κοινοτήτων στη Μέση Ανατολή και στη Μεσοποταμία. Και δεν εμφανίζονται αισιόδοξοι. Θεωρούν τους χριστιανούς στη γη της Βίβλου ακούσια πιόνια στη μεγάλη γεωπολιτική σκακιέρα και τη χριστιανική Δύση κυρίως υπαίτια για το δράμα τους.

— Πώς βλέπετε το μέλλον των χριστιανικών πληθυσμών στη μεταπολεμική Μέση Ανατολή; Το διαμορφούμενο στάτους εγγυάται την ασφάλεια και τα θρησκευτικά τους δικαιώματα;

Γκαρθ Φόουντεν: Δεν νομίζω ότι μπορεί να υπάρξουν για τους χριστιανούς εγγυήσεις. Όλα είναι στα χέρια των μεγάλων δυνάμεων, των Ιρανών από τη μια και από την άλλη των Αμερικανών, είναι και η Ρωσία και η Τουρκία στο παιχνίδι. Και όλοι κάνουν ό,τι θέλουν στη βάση των συμφερόντων τους. Βλέπουμε φοβερούς παραλληλισμούς με την αρχαιότητα και ειδικά με τη Σασανιδική εποχή, τον 3ο και τον 7ο αιώνα, όταν το Ιράν προσπαθούσε να επεκταθεί στη Μεσόγειο Θάλασσα. Σήμερα διαπιστώνουμε ότι επικρατεί κάτι παρόμοιο και στην Αραβία και στον Λίβανο, στη Συρία, στο Ιράκ. Ο ιρανικός παράγοντας είναι σε πολύ ισχυρή θέση αυτή τη στιγμή και προσπαθεί να φτιάξει ένα ιρανικό τόξο, ένα σιιτικό τόξο, εκμεταλλευόμενος τις σιιτικές κοινότητες του Λιβάνου, της Υεμένης, του Ιράκ βεβαίως και της Συρίας κ.λπ. Αυτό δεν διαμνύει κάτι αισιόδοξο για την επιβίωση των χριστιανών.

— Εσείς, κ. Γούτα, είστε αισιόδοξοι ότι ο χριστιανικός πολιτισμός θ' ανθίσει και πάλι;

Δημήτρης Γούτας: Μάλλον όχι, η κατάσταση είναι πολύ ασταθής και διαμορφώνεται ανάλογα με το πού φυσάει ο άνεμος. Οι δυνάμεις των ισχυρών παικτών θα μεταχειριστούν οποιοδήποτε μέσο μπορούν για να πάρουν μια καλύτερη θέση στη μεγάλη γεωπολιτική σκακιέρα στην περιοχή. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον οι χριστιανικές μειονότητες είναι και αυτές ένα από τα «στρατιωτάκια», οπότε δεν μπορεί να έχεις βεβαιότητα στο τι θα συμβεί. Γκ. Φ.: Η φυγή των χριστιανών υπήρξε μεγάλη. Εξ όσων γνωρίζουμε δεν υπάρχουν πλέον στο Χαλέπι συμπα-

Συριακές σημαίες έχουν τοποθετηθεί στον ακρωτηριασμένο σταυρό, στην κορυφή κατεστραμμένης εκκλησίας σε προάστιο της Δαμασκού. Οι χριστιανοί πληθυσμοί δοκιμάζονται στις χώρες της Μέσης Ανατολής και το μέλλον τους, σύμφωνα με τους δύο καθηγητές που μιλούν στην «Κ», δεν είναι ευοίωνο.

«Οι χριστιανοί της Δύσης, καθολικοί και προτεστάντες, δεν ενδιαφέρονται για τους χριστιανούς της Μέσης Ανατολής», λέει ο Δημήτρης Γούτας.

γείς χριστιανικές κοινότητες, έχουν φύγει προς την Ευρώπη και κυρίως προς τη Βαρύτο. Η εικόνα παραμένει ασαφής. Στη Συρία το κράτος έχει διαλυθεί και οι συνθήκες επιβίωσης είναι πάρα πολύ αρνητικές. Το Ιράκ σπαράσσεται στον νότο από αιματηρές ταραχές, γίνονται φοβέρες φασκατέχνον και είναι όλα ρευστά. Το μόνο μέρος όπου εξακολουθεί να υπάρχει πλέον μια πάρα πολύ μεγάλη και συμπαγής χριστιανική μειονότητα, είναι η Αίγυπτος. Αλλά και εκεί η ισχύς υπερβάλλεται από τους ίδιους τους χριστιανούς και υποβαθμίζεται από την κρατική εξουσία. Δεν ξέρουμε δηλαδή πόσοι ακριβώς είναι οι χριστιανοί. Είναι δέκα εκατομμύρια που λένε οι κόπτες ή πέντε εκατομμύρια που ισχυρίζεται ο πρόεδρος Σίσι; Σε κάθε περίπτωση μόνο στην Αίγυπτο υπάρχει μια πολύ συμπαγής κοινότητα, η οποία δεν θα έπρεπε να κινδυνεύει, αλλά βλέπουμε ότι και εκεί οι χριστιανοί διακατέχονται και δικαίως από μια τρομερή ανασφάλεια.

— Η χριστιανική Δύση νομίζετε ότι έκανε το χρέος της σε αυτή τη δοκιμασία των αδελφών της Ανατολής;

Δ. Γ.: Καθόλου, ο Μπους έδωσε το Ιράκ στους σίιτες οι οποίοι προσπαθούσαν να έρθουν στην εξουσία από τον 10ο αιώνα και δεν τα κατάφεραν στη διαμάχη με τους σουνίτες. Και τώρα, ξαφνικά, δέκα αιώ-

Ο καθηγητής Ελληνοαραβικών Σπουδών στο Γέιλ Δημήτρης Γούτας και ο καθηγητής Αβρααμικών Σπουδών στο Κέμπριτζ Γκαρθ Φόουντεν.

νες μετά έρχεται ο Μπους, δίδωνει τους σουνίτες και δίνει την εξουσία (σ.σ. γελάει) στους σίιτες. Βεβαίως το Ιράν εκμεταλλεύθηκε αυτή την κατάσταση και έφθασε σε θέση ισχύος. Οπότε οι άλλες μειονότητες εκεί πέρα, θρησκευτικές και μη έπεσαν θύματα, χρησιμοποιήθηκαν και θα εξακολουθήσουν να χρησιμοποιούνται ως πιόνια στη σκακιέρα ανάλογα με το πώς θα πάει το ρεύμα.

Εξετάζοντας γεωπολιτικά και οικονομικά την όλη υπόθεση βλέπω ότι οι χριστιανοί της Δύσης, καθολικοί και προτεστάντες, δεν ενδιαφέρονται για τους χριστιανούς της Μέσης Ανατολής καθόλου. Κανείς δεν μιλάει για τη συρρίκνωση του χριστιανικού στοιχείου στην Παλαιστίνη όπου ο χριστιανικός πληθυσμός, ορθόδοξος κυρίως, έχει μειωθεί κατά 50%. Εχουμε τη δραματική μείωση των πληθυσμών στο Ιράκ στη Συρία, όλα αυτά ως αποτέλεσμα των πολέμων που ξεκίνησαν οι Αμερικανοί. Δεν καίγεται καρφί στους Αμερικανούς ότι χάνονται αυ-

τοί οι χριστιανικοί πληθυσμοί εκεί πέρα, αυτοί συνεχίζουν τον χαβή τους. Οπότε, επαναλαμβάνω, δεν βλέπω καθόλου ρόδινο το μέλλον, αλλά ως μην στεναχωριόμαστε γιατί εμείς είμαστε υπαίτιοι γι' αυτό. Επομένως, πρέπει να δούμε και εμείς τις ευθύνες μας. Οι Δυτικοί που θα έπρεπε να ενδιαφέρονται για την τύχη τους όχι μόνο δεν το κάνουν, αλλά είναι οι πραγματικοί υπαίτιοι και για τα δεινά τους.

— Είχε θρησκευτικές διαστάσεις αυτή η πολεμική σύγκρουση στη Μέση Ανατολή;

Δ. Γ.: Ελαβε και θρησκευτικές διαστάσεις, καθώς οι μουσουλμάνοι που αισθάνθηκαν ότι στο Ιράκ βρίσκονταν υπό κατοχή, πλέον ως προσφορότερο τρόπο συσπείρωσης και άμυνας βρήκαν τη θρησκεία. Η πολιτική διένεξη εξελίχθηκε αναγκαστικά σε θρησκευτική. Ο Μπους γκρέμισε όλο το σύστημα των συνιτών και του Σαντάμ, κατεδάφισε τον στρατό τους, έδωσε στους σίιτες την εξουσία. Και τι έγινε λοι-

«Η φυγή των χριστιανών υπήρξε μεγάλη. Εξ όσων γνωρίζουμε δεν υπάρχουν πλέον στο Χαλέπι συμπαγείς κοινότητες», αναφέρει ο Γκαρθ Φόουντεν.

πόν; Ενα κομμάτι του σουνιτικού στρατού του Σαντάμ έφτιαξε το ISIS και ένα κομμάτι του σουνιτικού πληθυσμού αισθάνθηκε την ανάγκη να αμυνθεί απέναντι στην επέλαση των Αμερικανών. Τα αποτελέσματα γνωστά. Δημιουργήθηκε η θρησκευτική διένεξη σουνιτών-σιιτών χωρίς να υπάρχουν γνηρείς λόγους, και προκλήθηκαν συσπειρώσεις σε θρησκευτική βάση. Οι Ιρανοί σίιτες μπήκαν στο Ιράκ, ενεπλάκησαν στην Υεμένη, η Χεζμπολάχ είναι δικό τους παιδί, στη Συρία βοήθησαν στρατιωτικά τον Ασσαντ που και αυτός είναι σίιτης Αλεβίτης. Από το τίποτα η πολιτική αυτή σύρραξη έλαβε και θρησκευτικά χαρακτηριστικά. Ηταν ο μόνος τρόπος άμυνας που είχαν οι πληθυσμοί εκεί απέναντι στην επέλαση των Αμερικανών.

— Από τους πρόσφατους πολέμους το σιιτικό Ισλάμ γβαινει ενισχυμένο. Συνιστά αυτό επιπλέον απειλή για τους χριστιανικούς πληθυσμούς ή μπορεί να έχουν καλύτερη αντιμετώπιση από ό,τι θα είχαν με σουνιτική κυριαρχία; **Γκ. Φ.:** Κοιτάξτε, στο σιιτικό Ιράν οι χριστιανοί είναι σε μια ασφαλή θέση. Δεν υποφέρουν από το ιρανικό καθεστώς και βρίσκονται σε καλύτερη θέση για παράδειγμα από τους Ζωροάστρες, που είναι πολύ πιο λίγοι και καταφρονούνται από το Ισλάμ γιατί δεν αναφέρονται στο Κοράνι

ως λαός της Βίβλου. Σε αντίθεση με τους χριστιανούς αναφέρονται και προστατεύονται, όπως και οι Εβραίοι. Πάλι τονίζω ότι μιλάω θεωρητικά, αλλά δεν βλέπω τον λόγο να κινδυνεύουν ιδιαίτερα οι χριστιανοί από αυτή τη σιιτική ηγεμονία. Θα δούμε όμως.

Δ. Γ.: Οχι, δεν νομίζω, γιατί και ιστορικά δεν έχουμε τέτοιες αποδείξεις, σε αντίθεση με τους σουνίτες που προσπαθούσαν να μειώσουν τη θρησκευτική χριστιανική παρουσία σε όλα τα επίπεδα, θρησκευτικό πολιτισμικό, κ.α. Οι σίιτες δεν είχαν τέτοιες τάσεις, είναι πιο ανεκτικοί σ' αυτά τα θέματα από τους σουνίτες. Οπως τώρα στον Λίβανο, όπου παίζεται σκληρό παιχνίδι, από τη μια οι σίιτες, από την άλλη οι σουνίτες και κάπου στη μέση οι χριστιανοί, πολλές χριστιανικές μειονότητες υποστηρίζουν τη Χεζμπολάχ. Οπωσδήποτε οι ορθόδοξοι αλλά και οι μαρωνίτες θέλοντας και μη γιατί η Χεζμπολάχ μάχεται για την ανεξαρτησία του Λιβάνου για να μην τεθεί υπό ισραηλινή κατοχή.

— Εχουμε εικόνα για τις καταστροφές που υπέστησαν τα χριστιανικά μνημεία; Χάθηκαν κειμήλια; **Γκ. Φ.:** Είχαμε προβλέψει με την έναρξη του πολέμου ότι κάτι τέτοιο μπορεί να γίνει και είχαμε καταβάλει μεγάλη προσπάθεια ειδικά στο βόρειο Ιράκ ώστε να καταγραφούν χειρόγραφα. Υπάρχουν χειρόγραφα που έχουν σκαναριστεί, καταγραφεί. Ενα σημαντικό κομμάτι αυτού του πλούτου έχει σωθεί με αυτή τη μορφή. Στο Χαλέπι στη Συρία, για παράδειγμα, υπήρχε ένα μοναδικό χειρόγραφο του Μιχαήλ του Σύρου, ιστορικού χρονογράφου του 13ου αιώνα, το οποίο ήταν μία από τις βασικές μας πηγές για την ιστορία του χριστιανισμού της Μέσης Ανατολής στην ύστερη αρχαιότητα και την προ ισλαμική εποχή. Ενα πολύ όμορφο χειρόγραφο, το οποίο είχα την τύχη να δω το 1996. Το είχαν σε ασφαλές μέρος σε μια εκκλησία, που ανοίγει με τρία διαφορετικά κλειδιά, όπως στις θυρίδες στις τράπεζες. Το χειρόγραφο αυτό φωτογραφήθηκε και εκδόθηκε στις ΗΠΑ. Αυτό σώθηκε με αυτή τη μορφή, το τι έγινε το πρωτότυπο δεν γνωρίζουμε.

Μπορεί να το πήγαν στη Βαρύτο, ίσως κάπου αλλού. Ενα σημαντικό κομμάτι αυτού του πλούτου έχει σωθεί υπό κάποια μορφή. Το άλλο σημαντικό που πρέπει να τονιστεί είναι ότι πάρα πολλοί άνθρωποι χριστιανοί έχουν φύγει και έχουν εγκατασταθεί στην Ευρώπη και στην Αμερική όπου έχουν φτιάξει εκκλησίες και μοναστήρια. Στην Ολλανδία για παράδειγμα ίδρυσαν μοναστήρι Συροορθόδοξων. Συνεισφέρουν σημαντικά στο επιστημονικό επίπεδο, όπου πλέον δεν ασχολούνται μόνο Ευρωπαίοι, γιατί μπαίνουν στην επιστήμη, στην έρευνα, άνθρωποι που ήρθαν από τη Μέση Ανατολή, έχουν ένα υποβάθρο και ξέρουν πάρα πολύ καλά τις γλώσσες της περιοχής. Μελετούν τη δική τους παράδοση και ενδεχομένως να μην είχε συμβεί αυτό εάν οι κοινότητες δεν βρίσκονταν υπό πίεση.

Οι θαρραλέοι Έλληνες της Μοζαμβίκης που έσωσαν δύο εκκλησίες

Όταν μετά την αποχώρηση των Πορτογάλων το μαρξιστικό καθεστώς που εγκαταστάθηκε στην ανεξάρτητη πλέον Μοζαμβίκη κρατικοποίησε τα πάντα στη χώρα, στο στόχαστρό του μπήκαν και οι ελληνορθόδοξες εκκλησίες. Στη μακρινή αυτή χώρα της υποσαχάριας Αφρικής δεν είχαν απομείνει παρά μόνο ελάχιστοι Έλληνες από τις 2.500 που ζούσαν εκεί, αρμονικά με τους ντόπιους πριν από την ανεξαρτησία —με τη συντριπτική πλειονότητα να την έχει εγκαταλείψει υπό τον φόβο εμφυλίου πολέμου—, και που ασκούσαν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα σε δύο όλες κι όλες εκκλησίες.

Η 78χρονη σήμερα Μαρία Τσιπλάκη και ο σύζυγός της Γιώργος, τότε επίτιμος πρόξενος της Ελλάδας, υπερασπίστηκαν με αυταπάρνηση —και τελικά διέσωσαν— τις δύο

εκκλησίες, τις οποίες επιχείρησε το καθεστώς να κλείσει.

«Είχαμε δύο εκκλησίες, στην πρωτεύουσα Μαπούτο των Ταξιάρχων και της Αγίας Τριάδος που είναι και η πιο παλιά ελληνορθόδο-

«Μια μέρα ήρθε η αστυνομία και επιχείρησε να σπάσει τις πόρτες της εκκλησίας. Ηθελαν να την κάνουν σινεμά», λέει η κ. Τσιπλάκη.

ξη στην υποσαχάρια Αφρική, στην πόλη Μπαϊρα. Τis είχαν κτίσει Έλληνες και κινδυνέψαμε να μας τις πάρουν», αφηγήθηκε στην «Κ» με αφορμή τη βράβευσή της πρόσφατα

Η κ. Μαρία Τσιπλάκη βραβεύθηκε πρόσφατα στην Αθήνα από τη Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού.

στην Αθήνα από τη Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού. «Στο Μαπούτο ήθελαν να την κάνουν σινεμά. Παλέψαμε. Αλλά μας πήραν το "Αθήναιο" που ήταν

η λέσχη των Ελλήνων και το ονόμασαν "παλάτι των γραμμάτων". Μια μέρα ήρθε η αστυνομία και επιχείρησε να σπάσει τις πόρτες της εκκλησίας. Τρέξαμε με τον σύζυγό μου να τους εμποδίσουμε. Εκείνος μπήκε μπροστά και τους είπε ότι θα σπάσουν την πόρτα μόνο εάν τον σκοτώσουν. Δεν τόλμυσαν λόγω της διπλωματικής του ιδιότητας. Εκοψαν όμως το ηλεκτρικό ρεύμα και το νερό. Σφράγισαν την κεντρική πόρτα και δεν μας επέτρεπαν να εκκλησιαστούμε και έτσι αναγκάζομασταν να μπαίνομε από μια μικρή άλλη πόρτα από τα πλάγια για ν' ανάψουμε ένα κερί. Η κατάσταση ήταν δύσκολη. Στην Μπαϊρα την εκκλησία υπερασπίστηκε ένας άλλος σπουδαίος άνθρωπος ο κ. Μαυρός, ο οποίος παρότι είχε ένα πόδι πήγαινε καθημερινά εκεί στηριζόμενος σε δε-

κανίκια και τη φρουρούσε. Τελικά τις σώσαμε και είμαστε περήφανοι ως χριστιανοί γι' αυτό».

Σήμερα οι χριστιανοί ασκούν απρόσκοπτα τα θρησκευτικά τους καθήκοντα, αλλά στη χώρα έχουν αρχίσει να συσσωρεύονται σύννεφα του ισλαμικού εξτρεισμού, όχι άσχετα με το πετρέλαιο και τα διανύματα. Οπως λέει η κ. Τσιπλάκη, η οποία εξακολουθεί να ζει στο Μαπούτο, στη βόρεια Μοζαμβίκη έχουν αρχίσει οι συγκρούσεις του στρατού με δυνάμεις τζιχαντιστών που επιδίδονται σε σφαγές. «Υπάρχει πρόβλημα στις επαρχίες που συνορεύουν με την Τανζανία όπου έχουμε τζιχάντ. Από τότε που βρήκαν πετρέλαιο και αέριο άρχισαν συγκρούσεις. Μέχρι τότε ήταν ήσυχια. Οι μουσουλμάνοι στο κέντρο και στον νότο είναι ήσυχτοι, γίνονται ακόμα και γάμοι μεταξύ χριστιανών και

μουσουλμάνων. Τώρα όμως αρχίζουν και αγριεύουν οι μουσουλμάνοι. Διακυβεύονται συμφέροντα».

Υπάρχουν πολλοί Κινέζοι που έχουν αγοράσει σχεδόν τη μισή Μοζαμβίκη, οι Ρώσοι είναι εκεί από την αρχή της ανεξαρτησίας αλλά έχουν χάσει έδαφος από τους Κινέζους. Από τότε που το φυσικό αέριο πέρασε στους Αμερικανούς και βρέθηκαν και διαμάντια άρχισε το τζιχάντ. Οι εκκλησίες μας πάντως λειτουργούν κανονικά. Έλληνες χριστιανοί από τους παλιούς είμαστε γύρω στα εξήντα άτομα, υπάρχουν όμως πολλοί ντόπιοι. Εχουμε δεσπότη Ελλάδα και ιερείς Μοζαμβικανούς. Υπάρχει φτώχεια και πείνα, ενώ έχουν αρχίσει και επιθέσεις εναντίον των χριστιανών, τώρα έχει γεμίσει η Μοζαμβίκη με τζαμιά. Εχουν μπει δυνατά η Τουρκία, που έχει κτίσει σχολεία, και η Σαουδική Αραβία».

ΣΠΙΤΙ & ΖΩΗ

Το περιοδικό για το σπίτι, τον άνθρωπο και την καλή ζωή

ΟΙ ΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ 2020

ΚΑΛΩΣΟΡΙΖΟΥΜΕ ΤΗ ΝΕΑ ΧΙΛΙΕΤΙΑ ΜΕ
ΤΗΝ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΡΝΟΥ ΚΑΙ
ΤΗ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΛΑΣΙΚΟΥ

BAZAAR

Ο ΓΥΡΟΣ ΤΟΥ
ΚΟΣΜΟΥ ΜΕΣΑ
ΑΠΟ ΤΑ ΝΕΑ
ΠΡΟΪΟΝΤΑ

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Τέσσερις φορές που «αγγίξαμε» το θερμό επεισόδιο

Όσα συνέβησαν κατά το θυελλώδες 2018

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Η κύρωση του συμφώνου για τον ορισμό θαλάσσιων ζωνών Τουρκίας -Λιβύης, ενεργοποίησε αμέσως τα αντανakλαστικά της Αθήνας, η οποία και επεξεργάζεται όλα τα σενάρια που υπάρχουν στο τραπέζι, όπως αυτά έχουν τεθεί στο Μέγαρο Μαξίμου και στο υπουργείο Εξωτερικών από τους επιτελείς του ΓΕΕΘΑ. Ζητούμενο είναι, βεβαίως, πώς θα αποφευχθεί το θερμό επεισόδιο και, αν όχι, ποιοι θα είναι οι τρόποι αντιμετώπισής του. Κατά τη διάρκεια του 2018, το οποίο ήταν και το πλέον προβληματικό σε επιχειρησιακό πεδίο, η Ελλάδα και η Τουρκία έφθασαν τουλάχιστον τέσσερις φορές στα πρόθυρα θερμού επεισοδίου. Η «Κ» φέρνει σήμερα στο φως ορισμένες λεπτομέρειες από εκείνα τα τέσσερα περιστατικά που λίγο έλειψε να οδηγήσουν σε γενικευμένη κρίση στο Αιγαίο και ήταν έως σήμερα άγνωστες.

Περιστατικό 1

Η πρώτη φορά καταγράφηκε στις 17 Ιανουαρίου 2018, όταν τουρκική ακταιωρός επιχειρήσει να πλεύρισει την κανονιοφόρο «Νικηφόρος» του Πολεμικού Ναυτικού (Π.Ν.), στην ευρύτερη περιοχή των Ιμίων. Οι χειρισμοί του κυβερνήτη της κανονιοφόρου, πλωτάρχη Γιώργου Λαϊάκη (νυν υποπλοιστής του υπουργού Εθνικής Αμυνας Νίκου Παναγιωτόπουλου), οδήγησαν στην αποτροπή των τουρκικών σχεδιασμών. Εν συνέχεια, ακολούθησε μια διαχείριση με σκοπό την αποφυγή της έντασης, καθώς τις αμέσως επόμενες ώρες υπήρξε τεράστια κινητοποίηση του τουρκικού στόλου. Από την ελληνική πλευρά υπολογίστηκε ότι σε λιγότερο από δύο ώρες στην περιοχή μπορούσαν να καταπλεύσουν συνολικά 12 τουρκικά πλοία. Σε συντονισμό ανάμεσα στο Μέγαρο Μαξίμου, στο υπουργείο Εξωτερικών και στο ΓΕΕΘΑ, αποφασίστηκε το Π.Ν. να παραμείνει μόλις με ένα πλοίο στην περιοχή προκειμένου να μη δοθεί σήμα κλιμάκωσης.

Περιστατικό 2

Ήταν απολύτως σαφές ότι οι Τούρκοι επιθυμούσαν κλιμάκω-

ση, κάτι που φάνηκε λίγες ημέρες μετά. Λίγο πριν από τα μεσάνυχτα της Δευτέρας 12 Φεβρουαρίου 2018, η τουρκική ακταιωρός «Υμυτ», εμβόλισε το περιπολικό ανοικτής θαλάσσης του Λιμενικού «Γαύδος» πάνω στη γραμμή των χωρικών υδάτων Ελλάδας -Τουρκίας στα Ιμια. Και τότε, από την Αθήνα δόθηκε εντολή για αποστολή της κανονιοφόρου «Πολεμιστής» στην περιοχή, αλλά σε ορατή απόσταση από τα Ιμια. Σε απόσταση ασφαλείας έμειναν και δύο τουρκικές πυραυλάκατοι, ενώ εκείνη την στιγμή είχε τεθεί σε λειτουργία ο διαύλος επικοινωνίας ανάμεσα στους δύο αρχηγούς Ευάγγελο Αποστολάκη και Χουλουσί Ακάρ. Την επόμενη ημέρα (Τρίτη 13/2) ενεργοποιήθηκε ο διαύλος επικοινωνίας ανάμεσα στους δύο τότε πρωθυπουργούς Αλέξη Τσίπρα και Μπιναλί Γιλντιρίμ. Τις δύο επόμενες ημέρες (14 και 15/2)

Η «Κ» φέρνει στο φως λεπτομέρειες από εκείνα τα περιστατικά που λίγο έλειψε να οδηγήσουν σε γενικευμένη κρίση στο Αιγαίο και ήταν έως σήμερα άγνωστες.

και παρά την επικοινωνία Τσίπρα - Γιλντιρίμ υπήρξαν νέες εντάσεις, καμία εκ των οποίων δεν οδήγησε σε κλιμάκωση, ιδίως όταν η φρεγάτα «Μπουγιούκντατ» παραβίασε τα χωρικά ύδατα στις Οινούσσες.

Περιστατικό 3

Μέσα σε αυτό το εξαιρετικά εύθραυστο κλίμα, στο υπουργείο Εθνικής Αμυνας έφθαναν πληροφορίες για την ανάρτηση ελληνικών σημαιών στα νησιά Ανθρωποφάγοι στο σύμπλεγμα των Φούρνων. Στις 16 Απριλίου 2018 ο Τούρκος πρωθυπουργός Μπιναλί Γιλντιρίμ δήλωνε δημόσια ότι άνδρες της τουρκικής ακτοφυλακής αφαίρεσαν ελληνικές σημαίες οι οποίες είχαν αναρτηθεί στον Με-

Τον Οκτώβριο του 2018, το ερευνητικό σκάφος «Μπαρμπαρός» κινήθηκε στο ανατολικότερο άκρο της ελληνικής υφαλοκρηπίδας πλαισιωμένο από φρεγάτες του τουρκικού ναυτικού (αριστερά). Δύο ελληνικές φρεγάτες επιτήρησαν διαδοχικά το τουρκικό σκάφος, έως ότου αυτό αποχώρησε, ύστερα από 15 ημέρες. Νωρίτερα, τον Ιανουάριο του 2018, τουρκική ακταιωρός είχε επιχειρήσει να πλεύρισει την κανονιοφόρο «Νικηφόρος» (δεξιά).

Οι συζητήσεις για τα εξοπλιστικά

Το κλίμα έντασης τροφοδοτεί και την εντατικοποίηση των συζητήσεων για την προώθηση εξοπλιστικών προγραμμάτων. Μόλις πριν από λίγες ημέρες στη Λάρισα έγινε επίδειξη των δυνατοτήτων αμερικανικών UAV τύπου MQ-9 Guardian. Η Λόκκιντ έχει ήδη ξεκινήσει τις επαφές για την πιθανότητα προώθησης των F-35 σε εύθετο χρόνο, ενώ ήδη έχει αναλάβει τον εκσυγχρονισμό των F-16, αλλά και των αεροσκαφών ναυτικής συνεργασίας P-3. Ωστόσο, οι πλέον εντατικές συζητήσεις αφορούν την αγορά δύο γαλλικών φρεγατών Belh@rra, το κόστος των οποίων (με τον οπλισμό τους αντιαεροπορικών Aster 30 και πυραύλων Scalp Naval) υπολογίζεται στα 2,6 δισ. ευρώ. Το ιδιαίτερα υψηλό κόστος προβληματίζει την ελληνική πλευρά γι' αυτό και αναμένεται ότι τον Ιανουάριο οι Γάλλοι θα αντιπροτείνουν τη δημιουργία ενός «οικοσυστήματος» που σε βάθος χρόνου θα μεταφέρει σημαντική τεχνολογία και τεχνολογία, με τη δημιουργία υποδομών με διάρκεια ζωής πέραν του σταδίου κατασκευής των πλοίων. Θα προτείνουν, δηλαδή, συνεργασία σε τομείς όπως η ανάπτυξη από κοινού με ελληνικές επιχειρήσεις τεχνολογίας αιχμής, δημιουργία κέντρων για την εκπαίδευση προσωπικού σε νέα προηγμένα συστήματα, τη συνεργασία στο πεδίο της έρευνας με πανεπιστημιακά ιδρύματα σε τομείς ψηφιακής τεχνολογίας ή και τεχνικής νοημοσύνης.

γάλο Ανθρωποφάγο. Τα τουρκικά ΜΜΕ δημοσίευσαν, μάλιστα, φωτογραφίες των Ελλήνων που είχαν προχωρήσει σε αυτή την ενέργεια. Όπως αποκαλύπτει σήμερα η «Κ», στην πραγματικότητα ουδέποτε ανέβηκαν στον Μεγάλο Ανθρωποφάγο τουρκικές δυνάμεις. Αντιθέτως, αμέσως μετά τη γνωστοποίηση των πληροφοριών για «σημαίες», έσπευσε στον Μεγάλο Ανθρωποφάγο κλιμάκιο των ειδικών δυνάμεων. Εκεί βρήκαν δεκάδες σημαίες, άλλες τοποθετημένες με μπετόβρεγες, άλλες σπασμένες από τον αέρα, καθώς, επίσης, σημάδια από παλαιότερες τοποθετήσεις. Αφού διασταυρώθηκαν οι πληροφορίες για ορισμένους από όσους είχαν επιχειρήσει να τοπο-

θετήσουν σημαίες εκεί, αλλά και στα Ιμια, αποφασίστηκε να παραμείνει μικρή ναυτική δύναμη γύρω από το σύμπλεγμα των Ανθρωποφάγων, προκειμένου να αποφευχθεί πιθανή προβοκάτσια. Γύρω από τα νησιά έκαναν περιπολίες για σχεδόν δύο μήνες σκάφη του Π.Ν. και του Λιμενικού.

Περιστατικό 4

Η τελευταία φορά κατά την οποία Ελλάδα και Τουρκία έφθασαν στο κατώφλι του θερμού επεισοδίου ήταν και η σοβαρότερη, όταν τον Οκτώβριο του 2018 το ερευνητικό σκάφος «Μπαρμπαρός», κινήθηκε στο ανατολικότερο άκρο της ελληνικής υφαλοκρηπίδας προκειμένου να διεξαγάγει σεισμικές έρευνες. Το

«Μπαρμπαρός» έπλευσε στην περιοχή πλαισιωμένο από τρεις πάνοπλες φρεγάτες του τουρκικού ναυτικού, με βάση παράνομη ΝΑΥΤΕΧ που είχε εκδοθεί από αναρμόδιο για την περιοχή σταθμό (Αττάλεια). Στην Αθήνα εξετάστηκαν δύο σενάρια: το πρώτο ήταν η αναλογική απάντηση, το δεύτερο ήταν εκείνο που επελέγη, δηλαδή η αποστολή φρεγάτας η οποία ανέλαβε να δείξει τα όρια της Ελλάδας, μέσω προβολής της σημαίας, αλλά και αγνώστους κειμένου σχετικά με τον παράνομο χαρακτήρα των τουρκικών ενεργειών. Για 15 ημέρες, έως ότου το «Μπαρμπαρός» αποχωρήσει, στην περιοχή βρισκόταν αρχικά η φρεγάτα «Νικηφόρος Φωκάς» και εν συνέχεια η φρεγάτα «Σαλαμίς». Οι εντολές που υπήρχαν από την Αθήνα στους κυβερνήτες των δύο φρεγατών ήταν να μη μετακινηθούν από τη θέση τους και να μην επιτρέψουν σε καμία περίπτωση τον πλου του τουρκικού ερευνητικού πλοίου προς τα δυτικά. Στην Αθήνα υπήρχε σαφής εικόνα ότι οι Τούρκοι ουσιαστικά επιχειρούσαν να κινηθούν ακόμα πιο δυτικά, εγγύτερα στο Καστελλόριζο.

Η Λιβύη

Από τα παραπάνω περιστατικά έμπειροι επιτελείς, στρατιωτικοί και διπλωμάτες, αντιλαμβάνονται ότι μετά τον Ιούλιο του 2016 και την απόπειρα πραξικοπήματος κατά του προέδρου Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, το σύνολο των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων (ΤΕΔ) βρίσκεται απόλυτα συντονισμένο με το προεδρικό παλάτι. Η πολιτιστική αυτονομία του τουρκικού ναυτικού ή της αεροπορίας

της εξωτερικής μας πολιτικής ήταν από κοινού προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Σήμερα, πρέπει να επανεκκινήσουμε τις συζητήσεις για υπογραφή συνποσχετικού που θα ανοίξει τον δρόμο προς τη Χάγη.

Αν η Τουρκία το υπογράψει, που δεν το θεωρώ αδύνατο, μιας και είχε επιτευχθεί το 1975 μεταξύ Καραμανλή και Ντεμιρέλ, αναγνωρίζει τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου, παρότι δεν έχει επικυρώσει τη Σύμβαση του ΟΗΕ για το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας, ούτε τη Σύμβαση της Γενεύης για την υφαλοκρηπίδα, τις οποίες είναι απίθανο να υπογράψει.

Για να το πετύχουμε, πρέπει στο πλαίσιο της νέας ευρωπαϊκής ειδικής σχέσης η Τουρκία να αποδεχθεί δύο πράγματα: τη δικαιοδοσία της Χάγης για τα όρια των θαλασσίων ζωνών της με την Ευρώπη και την επίλυση του Κυπριακού μέσω διζωνικής - διοικητικής ομοσπονδίας. Κι αν η Αγκυρα αρνηθεί να υπογράψει συνποσχετικό, τότε θα εκτεθεί διεθνώς ότι δεν επιθυμεί τον διάλογο κι ότι δεν διαθέτει επιχειρήματα.

που συχνά-πυκνά παρατηρούσε η Αθήνα, έπαψε. Υπό αυτή την έννοια, οι δηλώσεις του κ. Ερντογάν για έρευνες στα νότια της Κρήτης μετά το νέο έτος, λαμβάνονται πολύ σοβαρά υπόψη και βάσει αυτών γίνεται και ο σχετικός σχεδιασμός.

Οι Τούρκοι, αμέσως μετά το σύμφωνο με την Τρίπολη, έχουν σπεύσει να «στραγγαλίσουν» τις διπλωματικές διεξόδους της Αθήνας. Ενδεικτικό παράδειγμα οι πληροφορίες των τελευταίων ημερών περί σύγκλισης με το Ισραήλ. Στην Αθήνα, πάντως, αρμόδιοι παράγοντες επισημαίνουν ότι ο Ισραηλινός παράγοντας είναι στην πραγματικότητα πολύ κρίσιμος στην παρούσα φάση, θα κινηθεί υπέρ της Ελλάδας σε περίπτωση έντασης, παρά το γεγονός ότι η Ιερουσαλήμ βρίσκεται σε εσωτερική κρίση λόγω της πολιτικής αστάθειας ενόψει των νέων, τρίτων εκλογών τον ερχόμενο Μάρτιο.

Η Αθήνα αντιλαμβάνεται, επίσης, ότι η Αίγυπτος αλλά και οι συνιτικές μοναρχίες του αραβικού κόσμου, λογίζουν την τουρκική δραστηριοποίηση ως ευθεία απειλή προς τα καθεστώτα τους και δεν θα αφήσουν την Αγκυρα να επεκτείνει την επιρροή της στη Λιβύη. Επίσης, το στρατιωτικό σύμφωνο με την Τρίπολη, αλλά και οι τουρκικοί σχεδιασμοί για στρατιωτική βάση στη Λιβύη φαίνεται ότι έχουν ενεργοποιήσει τα αντανakλαστικά σε Μόσχα και Ουάσινγκτον, κάτι που η Αγκυρα επιχειρούσε να αποφύγει τους τελευταίους μήνες, καθώς επιθυμεί να έχει θέση στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων για το μέλλον της βορειοαφρικανικής χώρας.

Μια χώρα χρειάζεται ισχυρές συμμάχους και ισχυρή άμυνα. Στην κατεύθυνση της αμυντικής θωράκισης κινείται η ενίσχυση των Ενόπλων Δυνάμεων. Η επικείμενη αναβάθμιση των F-16 είναι χρήσιμη, όμως οφείλουμε να αυξήσουμε και το στρατιωτικό προσωπικό. Ηρθε η ώρα να συζητήσουμε είτε για πρόσληψη νέων επαγγελματιών οπλιτών είτε για επιμύκνωση της θητείας και υποχρεωτική στράτευση στα 18.

Σήμερα στην Ελλάδα, χάρη στις πρωτοβουλίες του Κυριάκου Μητσοτάκη, υπάρχει εθνική συναίνεση στα ελληνοτουρκικά, και αυτό είναι το ισχυρότερο όπλο μας. Εφόσον όλοι στρατευθούν στον ίδιο στόχο, θα είμαστε πιο αποτελεσματικοί στη δύσκολη διπλωματική μάχη που πρέπει να δώσουμε ο καθένας από τη δική του θέση. Είμαστε έτοιμοι να προσέλθουμε στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων με την Τουρκία, με καθαρές κουβέντες και καλή πίστη. Όμως, καταπάτηση της εθνικής μας κυριαρχίας δεν θα δεχθούμε ποτέ.

* Η κ. Ντόρα Μπακογιάννη είναι βουλευτής της Ν.Δ., πρώην υπουργός.

ΑΠΟΨΗ

Η ειδική σχέση Τουρκίας - Ε.Ε. και ο δρόμος προς τη Χάγη

Της **ΝΤΟΡΑΣ ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗ***

Σήμερα διανύουμε περίοδο ευρύτερης αναστάτωσης στην Ανατολική Μεσόγειο. Μετά την αραβική «άνοιξη», ήρθε η συριακή κρίση για να ανατρέψει την ισορροπία δυνάμεων. Σταδιακά διαμορφώνεται μια νέα περιφερειακή πραγματικότητα που αφορά την Ελλάδα όχι μόνο λόγω γεωγραφικής θέσης, αλλά και λόγω της τακτικής της Τουρκίας.

Πρωταρχικό μας μέλημα πρέπει να είναι η αναπροσαρμογή της πολιτικής έναντι της Τουρκίας. Πορευτήκαμε επί 20 χρόνια, μετά το Ελσίνκι, στη βάση της ευρωπαϊκής προοπτικής της Τουρκίας. Όμως, αυτή η προοπτική σήμερα δεν υφίσταται. Ας είμαστε ειλικρινείς: Η πλήρης ένταξη των γειτόνων στην Ε.Ε. δεν αποτελεί στόχο ούτε για την Ευρώπη ούτε για την Τουρκία. Αντ' αυτού, θα μπορούσαμε να επιδιώξουμε μια ειδική σχέση με την Τουρκία, η οποία θα συμπεριλαμβάνει και ζητήματα άμυνας και ασφάλειας. Δεν πρέπει να επιτρέψουμε την καθιέρωση μιας «συναλλακτικής διπλωματίας» μεταξύ Ευρώπης και Τουρκίας, στη βάση

Είμαστε έτοιμοι να προσέλθουμε στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων με την Τουρκία, όμως καταπάτηση της εθνικής μας κυριαρχίας δεν θα δεχθούμε ποτέ.

του κυνισμού. Δεν αρκεί απλά μια οικονομική συμφωνία. Χρειαζόμαστε μια συμφωνία που θα λαμβάνει υπ' όψιν και τα θέματα ασφαλείας Ελλάδας και Κύπρου, άρα των ευρωπαϊκών συνόρων.

Οι ελληνοτουρκικές σχέσεις, ήδη επιβαρυνμένες από τις ενέργειες της Τουρκίας, δέχθηκαν βαρύ πλήγμα με την υπόθεση της Λιβύης. Για τον λόγο αυτό, ο πρωθυπουργός και το υπουργείο Εξωτερικών με επικεφαλής τον Νίκο Δένδια έχουν επιδοθεί σε διπλωματικό μαραθώνιο που έχει εξασφαλίσει την αλληλεγγύη των Ευρωπαίων εταίρων. Η «συμφωνία» Αγκυρας - Τρίπολης δεν εί-

ναι κενό γράμμα. Είναι μια συμφωνία που υπεγράφη ανάμεσα στην Τουρκία και σε μια αναγνωρισμένη κυβέρνηση από τον ΟΗΕ. Όμως, είναι ασύμβατη με το διεθνές δίκαιο, δεν παράγει έννομα αποτελέσματα και δεν δεσμεύει τρίτους. Αποτελεί την αντίδραση της Τουρκίας στα σχήματα συνεργασίας όπου πρωταγωνιστεί η Ελλάδα.

Η νέα πραγματικότητα στη Μεσόγειο προκαλεί ανασφάλεια στον Ερντογάν, ο οποίος πλέον αναμετρείται με την τουρκική ιστορία. Οραματίζεται να εξελιχθεί σε νέο εθνοπάτερ, στόχο που θα ήθελε να υλοποιήσει το 2023, μαζί με την 100ή επέτειο της ανακήρυξης της Τουρκικής Δημοκρατίας. Έτσι, ο ίδιος επιχειρεί να μπει στο ενεργειακό παιχνίδι υπογράφοντας συμφωνία με μια χώρα με ασταθή κυβέρνηση που φαίνεται υπό κατάρρευση.

Ορθώς η Ελλάδα πιέζει με στρατηγική διπλωματικής απομόνωσης της Τουρκίας και ταυτόχρονη προώθηση των ΗΠΑ και της Ρωσίας.

Η Τουρκία υπονόησε ότι θα αναμειχθεί στον λιβυκό εμφύλιο. Όμως, η

διεθνής κοινότητα και ιδίως η Ελλάδα δεν πρόκειται να αποδεχθούν μια δεύτερη «Συρία» στη Μεσόγειο. Δεν είμαστε αδύναμοι. Διαθέτουμε ενεργά διπλωματικά εργαλεία και ενεργούς συμμάχους.

Σήμερα η χώρα μας οφείλει να αδράξει τις ευκαιρίες και να ολοκληρώσει τις συμφωνίες οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών με Αλβανία, Ιταλία και Αίγυπτο. Μετά την υπαναχώρηση των Τιράνων και την ακύρωση της υποδειγματικής συμφωνίας του 2009, η Ελλάδα δικαιούται να επεκτείνει την αιγιαλιτίδα ζώνη στα 12 ν.μ. Επιπλέον, οφείλει να επανεκκινήσει τη διαπραγμάτευση με την Ιταλία για οριοθέτηση ΑΟΖ, που λόγω αντιδράσεων από Ιταλούς αλιείς είχε «παγώσει» στο παρελθόν. Πρέπει οι «μαύρες τρύπες» των οριοθετήσεων, δυτικά και νότια, να κλείσουν οριστικά.

Παρά τις δυσκολίες, παραμένω οπαδός της επίλυσης των διαφορών, για το καλό και των δύο λαών. Η λύση στο θέμα της υφαλοκρηπίδας με διμερή συμφωνία δεν είναι εφικτή. Γι' αυτό και από τον Κωνσταντίνο Καραμανλή, η σταθερά

Παραπομπή του Τραμπ με... βαριά καρδιά

Η στρατηγική, οι φόβοι και τα διλήμματα των Δημοκρατικών στον δρόμο προς τις προεδρικές εκλογές του 2020

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

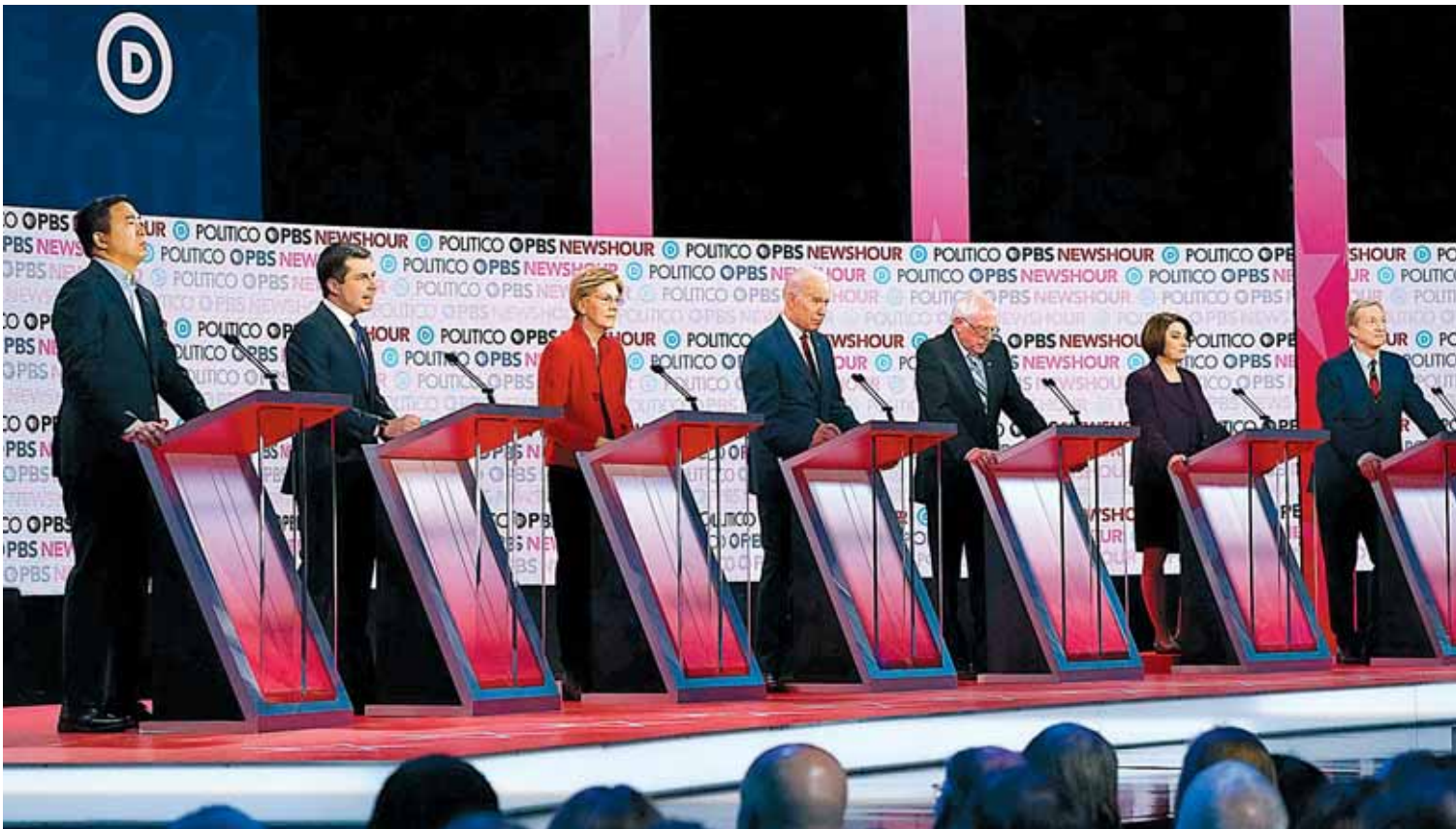
Η κοφτή χειρονομία της προέδρου της αμερικανικής Βουλής, Νάνσι Πελόσι, προς τους Δημοκρατικούς του σώματος να σταματήσουν να χειροκροτούν μόλις ανακοινώθηκε το αποτέλεσμα της πρώτης ψηφοφορίας για την παραπομπή του Αμερικανού προέδρου Ντόναλντ Τραμπ με το αίτημα της καθάρσεως, είναι ενδεικτική της στρατηγικής που αναμένεται να ακολουθήσει το κόμμα της στον δρόμο προς τις εκλογές. Η ίδια ήταν άλλωστε εξαιρετικά επιφυλακτική ως προς τη σκοπιμότητα της παραπομπής Τραμπ, άλλαξε όμως γνώμη στην πορεία της διαδικασίας.

Είναι σαφές ότι ο Αμερικανός πρόεδρος θα επιχειρήσει να εκμεταλλευτεί την παραπομπή για ψηφοθηρικούς σκοπούς, εμφανίζοντας εαυτόν ως θύμα ενός κυνηγιού μαγισσών, κατά την προσφιλή του έκφραση.

Οι υψηλοί τόνοι, η συνωμοσιολογία και η πόλωση τον ευνοούν συσπειρώνουν το εκλογικό του ακροατήριο. Υπό αυτό το πρίσμα οι Δημοκρατικοί αποφεύγουν τις θριαμβολογίες και την οποιαδήποτε υπόνοια ρεβανσισμού, υιοθετώντας τη στάση της Πελόσι «δεν μας άφησε άλλα περιθώρια με τη συμπεριφορά του» παρά να προχωρήσουμε στην παραπομπή του. Το μεγαλύτερο διακύβευμα για το κόμμα είναι το κεντρώο, μετριοπαθές κομμάτι των ψηφοφόρων.

Δεν είναι τυχαίο ότι πολλοί Δημοκρατικοί επέλεξαν να αποκαλέσουν την Τετάρτη «μία θλιβερή μέρα», στη διάρκεια της οποίας παραπέμφθηκε στη Δικαιοσύνη από τη Βουλή ο τρίτος μόλις πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών. Έκαναν λόγο για χρέος προς την Ιστορία, ενώ προσπίδαναν να οικοδομήσουν μια αναλυτική επικριρηματολογία, με παραδείγματα, για να στοιχειοθετήσουν τις δύο κατηγορίες εις βάρος του Τραμπ. Στόχος τους ήταν να προσαπίσουν τη δημοκρατική τάξη και το Σύνταγμα.

Κεντρικό ρόλο στην παραπομπή έπαιξαν οι νεοφερμένοι της Βουλής, που προέρχονται από περιοχές τις οποίες είχε κερδίσει ο Αμερικανός πρόεδρος το 2016. Παρά το προσω-

Οι συμμετέχοντες στην τηλεμαχία των υποψηφίων για το χρίσμα των Δημοκρατικών, στο Λος Άντζελες. Από αριστερά, ο επιχειρηματίας Αντρίου Γιανγκ, ο δήμαρχος του Σάουθ Μπεντ στην Ιντιάνα Πιτ Μπάτιγκικ, η γερουσιαστής Ελίζαμπεθ Ουόρεν, ο πρώην αντιπρόεδρος Τζο Μπάιντεν, ο γερουσιαστής Μπέρνι Σάντερς, η γερουσιαστής Εϊμι Κλόμπουτσαρ και ο δισεκατομμυριούχος οικολόγος ακτιβιστής Τομ Στάιερ.

Το μεγαλύτερο διακύβευμα για το κόμμα είναι το κεντρώο, μετριοπαθές κομμάτι των ψηφοφόρων.

πικό κόστος που θα μπορούσε να έχει η απόφασή τους και να τους οδηγήσει σε αδυναμία επανεκλογής, οι περισσότεροι εξ αυτών τάχθηκαν υπέρ της συνέχισης της διαδικασίας. Το βασικό τους επιχείρημα ήταν πως όσο διστακτική και τοζική κι αν είναι μια παραπομπή προέδρου, οι ενέργειες του Τραμπ δεν ήταν δυνατόν να παραμείνουν ατιμώρητες. Παρά τη δύσκολη ψηφοφορία, οι βουλευτές μπορούν τώρα να επιστρέψουν στις περιφέρειές τους για τις χριστουγεννιά-

τικες διακοπές και να εξηγήσουν στους ψηφοφόρους τους όχι μόνο την ανάγκη παραπομπής Τραμπ για τη διαφύλαξη του Συντάγματος, αλλά και τα νομοσχέδια που προώθησαν και είναι παντελώς άσχετα με το μέλλον του Αμερικανού προέδρου. Ετσι, αυτή την εβδομάδα αναμενόταν να εγκριθεί η εμπορική συμφωνία ΗΠΑ - Μεξικού - Καναδά, από τις άμεσες προτεραιότητες των μετριοπαθών βουλευτών.

Κούρσα για επτά

Ένα 24ωρο μετά την ευτυγορία της Βουλής των Αντιπροσώπων, πραγματοποιήθηκε στην Καλιφόρνια το τελευταίο ντιμπέι των Δημοκρατικών υποψηφίων για το χρίσμα μέσα στο 2019. Με δεδομένο ότι δεν θα πραγματοποιηθεί άλλο για τον επόμενο μήνα, μία περίοδο κατά την οποία θα κυριάρχει το ζήτημα της παραπομπής, οι επτά που απέμειναν στην κούρ-

σα θέλπσαν να εξασφαλίσουν κάποια εντυπωσιακά στιγμιότυπα, που θα αναπαραχθούν μαζίκά στα σόσιαλ μίντια. Οι συμμετέχοντες στην τηλεμαχία του Λος Άντζελες ήταν ο πρώην αντιπρόεδρος Τζο Μπάιντεν, οι γερουσιαστές Μπέρνι Σάντερς και Ελίζαμπεθ Ουόρεν, ο δήμαρχος του Σάουθ Μπεντ στην Ιντιάνα, Πιτ Μπάτιγκικ, η γερουσιαστής Εϊμι Κλόμπουτσαρ, ο επιχειρηματίας Αντρίου Γιανγκ και ο δισεκατομμυριούχος οικολόγος ακτιβιστής Τομ Στάιερ. Στην τελευταία δημοσκοπήση του NBC News και της Wall Street Journal, ο Μπάιντεν εξακολουθεί να προηγείται με 28% έναντι 21% για τον Σάντερς και 18% για την Ουόρεν, έξι εβδομάδες προτού αρχίσουν οι προκριματικές εκλογές. Ο πρώην δήμαρχος της Νέας Υόρκης, Μάικλ Μπλούμπεργκ, ο οποίος εισήλθε αργά στην εσωκομματική κούρσα συγκεντρώνει μόλις 4% και τερ-

ματίζει τελευταίος. Η διαδικασία της ανάδειξης του Δημοκρατικού υποψηφίου για το χρίσμα ξεκινάει στις 3 Φεβρουαρίου από την Αϊόβα και ακολουθούν το Νιου Χαμσάιρ, η Νεβάδα και η Νότια Καρολίνα. Η σουπερ Τρίτη, όταν 14 πολιτείες διοργανώνουν προκριματικές εκλογές, είναι στις 3 Μαρτίου. Η σταθερότητα της απήκησης του Μπάιντεν έχει αφινιδιάσει τους πολιτικούς αναλυτές των ΗΠΑ, οι οποίοι θεωρούσαν ότι ο επιρρεπής στις γκάφες, 77χρονος πρώην αντιπρόεδρος του Μπαράκ Ομπάμα θα έχανε διαρκώς υποστηρικτές όσο περνούσε ο καιρός. Ωστόσο η ίδια δημοσκοπήση τον εμφανίζει να συγκρατεί τις δυνάμεις του και στους κόλπους της αφροαμερικανικής κοινότητας με τους μισούς σχεδόν ψηφοφόρους της συγκεκριμένης ομάδας να τον προτιμούν.

Παράλληλα προηγείται της Ουόρεν και στις γυναίκες, αν και στους

νέους κάτω των 35 ετών, η κυριαρχία του Σάντερς είναι απόλυτη με 43% έναντι 13% του Μπάιντεν. Το στοιχείο της έρευνας που θα έπρεπε να λάβουν υπόψη τους οι αριστεροί υποψήφιοι - αντίπαλοι του Μπάιντεν, Ουόρεν και Σάντερς, είναι πως η βάση του κόμματος διψάει για μια ατζέντα μεγάλων μεταρρυθμίσεων, ακόμη και αν γνωρίζουν πως είναι δύσκολη η εφαρμογή τους, όπως η ένταξη όλων των Αμερικανών σε ένα ενιαίο σύστημα υγείας και ο επακόλουθος παροπλισμός των ιδιωτικών εταιρειών ασφάλισης.

Προειδοποίηση

Όπως σημειώναν σε πρόσφατο άρθρο τους οι New York Times, οι δύο αριστεροί υποψήφιοι έχουν προς το παρόν σύμφωνο μη επίθεσης, αλλά το μεγαλύτερο πρόβλημα για τον καθένα είναι η ύπαρξη του άλλου. Πρόκειται για ευλογία και κατάρα, υπογραμμίζουν στην εφημερίδα τα αριστερά στελέχη του κόμματος, καθώς αμφότεροι οι υποψήφιοι πραγματοποιούν μια καλά οργανωμένη και άρτια χρηματοδοτούμενη εκστρατεία. Με δεδομένη την ιδεολογική τους συγγένεια, το αποτέλεσμα θα μπορούσε να είναι η αλληλοεξόντωσή τους και η επικράτηση ενός πιο κεντρώου υποψηφίου, προειδοποιούν.

Μία πιθανή συμμαχία θα μπορούσε να προβλέπει κοινή υποψηφιότητα των δύο, ενώ μια άλλη εκδοχή είναι να επιχειρήσουν να μείνουν και οι δύο στη μάχη για να κατακτήσουν τον μεγαλύτερο δυνατό αριθμό αριστερών εκλεκτόρων. Η δεύτερη εκδοχή θεωρείται εξαιρετικά πιθανή, καθώς και ο Σάντερς και η Ουόρεν έχουν μαζέψει πάνω από 25 εκατ. δολάρια και δεν πρόκειται να αντιμετωπίσουν στο εγγύς μέλλον το μεγαλύτερο πρόβλημα που εξωθεί έναν υποψήφιο στην έξοδο: την έλλειψη χρηματοδότησης. Ακριβώς αυτή η δυναμική της εσωκομματικής Αριστεράς ήταν που θεωρήθηκε το κατεστημένο του κόμματος και οδήγησε στις δύο κεντρώες υποψηφιότητες, που υποβλήθηκαν καθυστερημένα: εκείνη του Μπλούμπεργκ και του Πάτρικ Ντεβάλ, πρώην κυβερνήτη της Μασαχουσέτης.

Η πλέον πολωτική φυσιογνωμία μιας χώρας με τοξική πολιτική σκηνή

Τον **PETER BAKER**
THE NEW YORK TIMES

Ουδείς εξεπλάγη από την απόφαση της Βουλής των Αντιπροσώπων να ζητήσει την καθάρηση του προέδρου Ντόναλντ Τραμπ. Από την πρώτη ημέρα της θητείας του, ο Τραμπ ξεκαθάρισε ότι δεν θα ακολουθούσε τις συμβάσεις της προεδρίας. Η παραπομπή του ήταν έτσι σχεδόν αναπόφευκτη, έχοντας αναδειχθεί στην πλέον πολωτική φυσιογνωμία μιας χώρας με τοξική πολιτική σκηνή.

Πολλοί υποστηρίζουν ότι ο Τραμπ υπέσκαψε τους δημοκρατικούς θεσμούς. Αγνοώντας τις νοθεσίες πιο συγκρατημένων προκατόχων του, ο Τραμπ διατήρησε παράτυπα τις μεσιτικές του επιχειρήσεις, κατέβαλε χρηματικά ποσά σε φερόμενη ως εξωσυζυγική του σύντροφο και προσπάθησε να παρεμποδίσει έρευνες που τον απειλούσαν. Η αδιάκοπη ροή ψευδολογίας, όπως σε ό,τι αφορά τις συναλλαγές του με την Ουκρανία, διέλυσαν την αξιοπιστία του, παρά την πεποίθηση των οπαδών του πως αποτελεί πολέμιο του διεφθαρμένου

συστήματος και είναι θύμα κομματικής καταδίωξης.

Οι παραπομπές προέδρων γίνονται σε περιόδους αναταραχής, όταν η πολιτική πίεση τείνει να προκαλέσει κοινωνική έκρηξη και το μέλλον είναι αβέβαιο. Οι μάχες παραπομπής για τους προέδρους Αντρίου Τζόνσον, Ρίτσαρντ Νίξον και Μπιλ Κλίντον σημειώθηκαν σε κρίσιμες στιγμές της αμερικανικής ιστορίας. Ο Τραμπ, χάρη στην ικανότητά του να διχάζει, αποτελεί την προσωποποίηση ενός ιδεολογικού κατακερματισμού του έθνους, που θυμίζει την εποχή μετά τον αμερικανικό εμφύλιο, τα χρόνια του Βιετνάμ και το σκάνδαλο του Ουότεργκεϊτ. Όπως αναμενόταν, η συζήτηση στη Βουλή των Αντιπροσώπων ήταν λιγότερο δραματική, με τους βουλευτές να ακολουθούν πιστά την κομματική γραμμή. Εκφράσεις όπως «ουδείς είναι υπέρων του νόμου» (χρησιμοποιήθηκε περισσότερες από 60 φορές στο βήμα), «θλιβερή ημέρα» και «απάτη» (από 29 φορές η κάθε μία) ήταν μεταξύ των πλέον δημοφιλών.

Για τους Δημοκρατικούς, η διαδικασία ανέδιδε αίσθηση επείγουσας αποστολής με στόχο τον περι-

ορισμό της δράσης βουτηγμένου στην ανομία προέδρου. Όσο για τους Ρεπουμπλικανούς, ένα κόμμα που κάποτε τον αντιμετώπιζε με καχυποψία, επέλεξαν να τον αγκαλιάσουν και να ταχθούν στο πλευρό του για να αντιμετωπίσουν την «παράνομη και αντισυνταγματική απόπειρα» ακύρωσης της νίκης του στις εκλογές του 2016.

Στην περίπτωση του Αντρίου Τζόνσον, η παραπομπή του για καθάρηση το 1868 δεν αφορούσε στην πραγματικότητα την παράνομη απόλυση του υπουργού Πολέμου, αλλά την ίδια τη φύση της χώρας μετά τον Εμφύλιο. Ο αντιπρόεδρος Τζόνσον, γνωστός για τις ρατσιστικές θέσεις του, διεδέχθηκε τον Λίνκολν μετά τη δολοφονία του και επεδίωξε να επαναφέρει τις πολιτείες του Νότου στην Ένωση με τις ελάχιστες δυνατός αλλαγές, την ώρα που οι Ρεπουμπλικανοί αντίπαλοί του φιλοδοχούσαν να επιβάλουν νέα τάξη πραγμάτων, εγγυώμενοι ίσα δικαιώματα για τους απελευθέρους μαύρους σκλάβους.

Εναν αιώνα αργότερα, η παρ' ολίγον παραπομπή του Νίξον το 1974 αποτέλεσε την κορύφωση

Οι παραπομπές προέδρων γίνονται σε περιόδους αναταραχής, όταν η πολιτική πίεση τείνει να προκαλέσει κοινωνική έκρηξη.

μιας δεκαετίας κοινωνικής αναταραχής, με σημαδιακά γεγονότα τη δολοφονία του προέδρου Κένεντι και του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, το κίνημα για τα δικαιώματα των Αφροαμερικανών, τον πόλεμο στο Βιετνάμ, την απελευθέρωση των γυναικών, τη σεξουαλική επανάσταση και, τελικά, το σκάνδαλο Ουότεργκεϊτ. Τη στιγμή που η χώρα κλυδωνιζόταν, ο Νίξον επέλεξε να παραιτηθεί προτού η Βουλή ψηφίσει την παραπομπή του.

Η διαδικασία με στόχο την καθάρηση του Κλίντον το 1998 πραγματοποιήθηκε σε περίοδο πολιτικής νηνεμίας και οικονομικής ευμάρειας. Η άφιξη στον Λευκό Οίκο εκπροσώπων της μεταπολεμικής γενιάς, με ιστορία εξωσυζυγικών σχέσεων και χρήσης ναρκωτικών,

που απέφυγε να υπηρετήσει στον στρατό, προσέβαλε τους οπαδούς της παράδοσης. Την ίδια ώρα, η ανάδειξη του Νιουτ Γκίνγκριτς και των «αιμοσταγών» Ρεπουμπλικανών του συνέπεσε με την αυγή της εποχής του Ίντερνετ, η οποία ολοκλήρωσε τη «βαλκανοποίηση» της Αμερικής.

Η απροσδόκητη άνοδος του Τραμπ στην εξουσία αντικατοπτρίζει τη μεταμόρφωση της αμερικανικής πολιτικής, με διακριτές αφηγήσεις από κάθε ένα από τα ανταγωνιστικά μέσα ενημέρωσης. Για κάποιους, η εκλογή Τραμπ αποτελεί την εξέγερση των καθημερινών ανθρώπων κατά των προνομίων στην ανατολική και τη δυτική ακτή της χώρας. Η στήριξη σε έναν εύπορο παρουσιαστή τηλεοπτικών εκπομπών, με στόχο την καταπολέμηση του συστήματος, έφερε στον Λευκό Οίκο τον πρώτο πρόεδρο με μπενδική εμπειρία σε κυβερνητική θέση ή στον στρατό.

Σουρεαλισμός

Την ώρα που η Βουλή ψηφίζει την παραπομπή του ενώπιον της Γερουσίας, ο πρόεδρος Τραμπ βρίσκεται σε προεκλογική συγκέ-

ντρωση στο Μίσιγκαν, μιλώντας ενώπιον χιλιάδων οπαδών του για την αποτελεσματικότητα των πλυντηρίων πιάτων. Το πρώτο ημίωρο της ομιλίας του, ο Τραμπ απέφυγε να αναφερθεί στη διαδικασία στο Κογκρέσο. Αφού ενημερώθηκε για το αποτέλεσμα, ο πρόεδρος εκφώνησε τη μακροσκελέστερη ομιλία του, την οποία οι πολιτικοί συντάκτες χαρακτήρισαν ως την πλέον παραληρηματική. Ο πρόεδρος αφιέρωσε αρκετά λεπτά σε υβριστικούς χαρακτηρισμούς εναντίον της βουλευτού Ντέμπι Ντίνγκελ, η οποία εξελέγη στην έδρα του εκλιπόντος Δημοκρατικού συζύγου της, λέγοντας ότι ο Ντίνγκελ βρίσκεται ήδη στην κόλαση. Αμέσως μετά, ο Τραμπ σχολίασε εκτενώς το πρόβλημα της χαμηλής πίεσης των δικτύων ύδρευσης, οκτιρόντας τις νοικοκυρές για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν με τα πλυντήρια πιάτων. Τέλος, ο Τραμπ στράφηκε για μία ακόμη φορά εναντίον της υποψηφίας για το χρίσμα των Δημοκρατικών, Ελίζαμπεθ Ουόρεν, λέγοντας ότι ο 13χρονος γιος του, Μπάρον, θα μπορούσε να συγκεντρώσει περισσότερο κόσμο σε προεκλογική συγκέντρωση.

αθηναινιτης

**Σταθερές τιμές,
καλύτερες και από προσφορές!**

Δύσκολη η μετά Brexit εποχή για την Ευρώπη

Ανατροπή εσωτερικών ισορροπιών, ενώ ο Τραμπ έχει κηρύξει οικονομικό πόλεμο

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Το 2020 προμηνύεται κρίσιμη χρονιά για το μέλλον του ευρωπαϊκού εγχειρήματος, ενδεχομένως πιο δύσκολη και από το 2016, που έφερε την επικράτηση του Brexit στο βρετανικό δημοψήφισμα και τη νίκη του Ντόναλντ Τραμπ στις αμερικανικές εκλογές. Ένα χρόνο αργότερα, οι κραδασμοί από το δίδυμο σοκ είχαν σε μεγάλο βαθμό απορροφηθεί, κυρίως χάρη στη νίκη του Εμανουέλ Μακρόν. Το φαινόμενο ντόμινο που πολλοί φοβούνταν – μετά τη Βρετανία, θα μπορούσαν να ακολουθήσουν η Ουγγαρία, η Ιταλία, ίσως η Ολλανδία, γιατί όχι και η Γαλλία– δεν ήρθε ποτέ. Τόσο η Μαρίν Λεπέν όσο και ο Ματέο Σαλβίνι απέσυραν τα συνθήματα για έξοδο από την Ε.Ε. ή έστω από την Ευρώζωνη. Εχοντας στεγανω-

Η δρομολογημένη έξοδος της Βρετανίας και οι αμερικανικές εκλογές του Νοεμβρίου καθιστούν το 2020 εξαιρετικά κρίσιμη χρονιά.

πούσει το σκάφος, οι ηγέτες της Ε.Ε. δύσκολα έκρυβαν την ελπίδα τους ότι το Brexit θα μπορούσε να ακυρωθεί με ένα δεύτερο δημοψήφισμα και ότι ο Τραμπ θα αποδεικνυόταν μια δυσάρεστη, αλλά σύντομη παρένθεση.

Με την εκπνοή του 2019, ο ευρωπαϊκός κόσμος μοιάζει να γυρίζει πίσω στο σημείο μηδέν όπου βρισκόταν προ τετραετίας, αν όχι και σε βαρύτερα ναρκοθετημένο έδαφος. Ο Τραμπ αποδείχθηκε ότι δεν ήταν ένα βραχύβιο ιστορικό ατύχημα, αλλά σύμπτωμα μονιμότερων ρευμάτων στην Αμερική και συνολικά στον δυτικό κόσμο. Οι Δημοκρατικοί αναζητούν απεγνωσμένα κάποιον Μεσσία να τους σώσει στην αναμέτρηση του 2020, έστω κι αν αυτός λέγεται Μάικλ Μπλούμπεργκ, κάτι που θα υποχρέωνε τους πολίτες της ισχυρότερης δημοκρατίας του πλανήτη να επιλέξουν μεταξύ δύο δισεκατομμυριούχων, στην όγδοη δεκαετία της ζωής τους. Η παραπομπή του Τραμπ από τη Βουλή των Αντιπροσώπων αποτελεί στοιχείο υψηλού πολιτικού ρίσκου για τους Δημοκρατικούς, καθώς οι δημοσκοπήσεις μαρτυρούν ότι από τη στιγμή που ξεκίνησε η όλη διαδικασία, η δημοτικότητα του προέδρου σημείωσε όχι αμελητέα άνοδο.

Αν η ευρωατλαντική συνοχή δοκιμάστηκε σκληρά τα τρία πρώτα χρόνια του Τραμπ, μια δεύτερη τετραετία του στον Λευκό Οίκο θα μπορούσε να μετατρέψει το ρήγμα του Ατλαντικού σε τεκτονική άβυσσο.

Ο Αμερικανός πρόεδρος δεν έκρυψε ποτέ ότι αντιμετωπίζει την Ευρώπη λιγότερο ως γεωπολιτικό σύμμαχο και περισσότερο ως οικονομικό αντίπαλο, ότι εύχεται τη διάλυση της Ε.Ε. και ότι

Είτε με τη Μάργκαρετ Θάτσερ, είτε με τον Τόνι Μπλερ, είτε με τον Μπόρις Τζόνσον (φωτ.), η Βρετανία ήταν ένας από τους ισχυρότερους υποστηρικτές του οικονομικού φιλελευθερισμού μέσα στην Ευρώπη, αποκρούοντας τις πιέσεις της Γαλλίας και άλλων χωρών υπέρ του ευρωπαϊκού προστατευτισμού και της κοινωνικής συνοχής.

«Ε.Ε. που θα προστατεύει τους λαούς της»

Γεγονός είναι ότι η Ε.Ε. των «27» συνιστά το μοναδικό μοντέλο πολυεθνικής ολοκλήρωσης σε έναν κόσμο ισχυρών, ανταγωνιστικών κρατών με επικεφαλής ηγέτες που έχουν ποντάρει στη μία ή στην άλλη μορφή εθνικισμού: Τραμπ, Σι, Πούτιν, Μόντι, Τζόνσον, Ερντογάν, Μπολσονάρο, Νετανιάχου – ο κατάλογος μπορεί να επεκταθεί σε μάκρος. Η παράλυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, οι εμπορικοί πόλεμοι και η άνοδος των αισθημάτων υπέρ της εθνικής κυριαρχίας σε πολλές χώρες καθιστούν τις προκλήσεις ισχυρότερες. Από την πρώτη στιγμή που ήρθε στην εξουσία, ο Εμανουέλ Μακρόν έδωσε τη δική του απάντηση, προβάλλοντας το σύνθημα για «ευρωπαϊκή κυριαρχία», δηλαδή για μετατροπή της Ε.Ε. σε πολιτική οντότητα. Γλώσσα Μακρόν χρησιμοποίησε την εβδομάδα που πέρασε και η νέα πρόεδρος της Κομισιόν, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, μιλώντας για «στρατηγική αυτονομία» μιας «Ευρώπης που θα προστατεύει» τους λαούς της. Το πώς, πόσο και πότε θα αποκρυσταλλωθούν όλα αυτά, παραμένει βεβαίως άγνωστο.

εννοεί να αποσπάσει για τα καλά τη Βρετανία από το βαρυντικό της πεδίο. Στη εκπνοή του 2019, κήρυξε οικονομικό πόλεμο κατά της Γερμανίας και όλης της Ευρώπης, απειλώντας με σοβαρές κυρώσεις για τον αγωγό μεταφοράς ρωσικού φυσικού αερίου Nord Stream 2. Απολύτως δικαιολογημένα, η Αγκελα Μέρκελ καυτηρίασε την εξωφρενική επιλογή της Ουάσιγκτον να εκβιάζει με ωμό τρόπο συμμάχους, αμφισβητώντας στοιχειώδη κυριαρχικά τους δικαιώματα.

Το πιο επείγον πρόβλημα για την Ε.Ε. είναι, βέβαια, η διακρίση του αναπότρεπτου, πλέον, Brexit. Ο ψυχολογικός-πολιτικός αντίκτυπος σε όλη την Ευρώπη θα είναι μεγάλος, καθώς για πρώτη φορά στην ιστορία της ολοκλήρωσης μια χώρα-μέλος θα πάρει διαζύγιο από τους εταίρους της. Η έξοδος ενός τόσο σημαντικού κράτους όχι μόνο θα εξασθενήσει οικονομικά την Ένωση (η Βρετανία είναι από τους μεγαλύτερους χρηματοδότες της Ε.Ε. και σημα-

ντικό τμήμα της ενιαίας αγοράς της), αλλά και θα τροποποιήσει αισθητά τους εσωτερικούς συσχετισμούς της.

Είτε με τη Θάτσερ, είτε με τον Μπλερ, είτε με τον Τζόνσον, η Βρετανία ήταν ένας από τους ισχυρότερους υποστηρικτές του οικονομικού φιλελευθερισμού μέσα στην Ευρώπη, αποκρούοντας τις πιέσεις της Γαλλίας και άλλων χωρών υπέρ του ευρωπαϊκού προστατευτισμού και της κοινωνικής συνοχής. Από την 1η Φεβρουαρίου, η Γερμανία θα αναπολεί έναν πολύτιμο, σε αυτό το πεδίο, σύμμαχο.

Η στρατιωτική ισχύς

Ταυτόχρονα, η Γαλλία θα είναι στο εξής η μόνη χώρα-μέλος της Ε.Ε. με στρατό διεθνούς εμβέλειας, πυρηνικά όπλα και δικαίωμα βέτο στο Συμβούλιο Ασφαλείας, στοιχεία που την αναδεικνύουν στον κατεξοχήν πολιτικο-στρατιωτικό εκπρόσωπο της Ευρώπης.

Με την επίσημη έξοδο της Βρετανίας από την Ένωση θα αρχί-

σουν επίσημα οι διαπραγματεύσεις Λονδίνου - Βρυξελλών για τη μελλοντική εμπορική τους σχέση. Πιστός στην προεκλογική του δέσμευση, ο Τζόνσον έθεσε ως όριο για την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων το τέλος του 2020, καθώς δεν θέλει να παραπεταθεί η μεταβατική περίοδος, κατά την οποία η χώρα του θα είναι υποχρεωμένη να υπακούσει σε ευρωπαϊκούς κανόνες χωρίς να έχει πλέον κανένα λόγο γι' αυτούς. Εκπρόσωποι της Κομισιόν έκαναν λόγο για ασφυκτικό χρονοδιάγραμμα, αμφισβητώντας κατά πόσο αρκούν 11 μήνες για να επιτευχθεί και να επικυρωθεί συμφωνία για τόσο πολλά και τόσο σύνθετα ζητήματα, από τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες μέχρι την αλιεία.

Τα τεχνικά προβλήματα μπορούν, ωστόσο, να ξεπεραστούν εάν υπάρξει πολιτική βούληση. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να συμφωνηθεί μια «μίνι» εμπορική συμφωνία μέχρι το τέλος του 2020, που θα καλύπτει τα πιο καίρια ζητήματα, αφήνοντας λεπτομέρειες και ήσσονος σημασίας τομείς της οικονομίας για αργότερα.

Το δίλημμα για τους «27» είναι πρωτίστως πολιτικό: θα επιλέξουν μια όσο γίνεται πιο στενή σχέση με τη Βρετανία (ο Μακρόν έχει προτείνει και Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Ασφαλείας με τη συμμετοχή του Ηνωμένου Βασιλείου) με κίνδυνο να ενθαρρύνουν στο μέλλον μιμητές της; Ή θα επιλέξουν μια σκληρή γραμμή, διακινδυνεύοντας ένα Brexit χωρίς συμφωνία που θα βλάψει και τα δικά τους οικονομικά συμφέροντα, ενώ θα σπρώξει ακόμη περισσότερο τη Βρετανία προς την αμερικανική τροχιά; Ένα δύσκολο σταυρόλεξο για πολύ δυνατούς λύτες.

Η ατζέντα Μόντι άναψε μεγάλες φωτιές στην Ινδία

Ξεσηκώθηκαν οι μουσουλμάνοι

Της **ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΣΗ**

Η **Ινδία** είναι ένα γιγάντιο πολύχρωμο μωσαϊκό το οποίο ο εθνικιστής πρωθυπουργός Ναρέντρα Μόντι επιχειρεί να μετατρέψει σε μονόχρωμο, ινδουιστικό τάπητα, με βάση την αρχή της Χιντού Ράστρα, που θα μπορούσε να μεταφραστεί ως «Ινδία για τους ινδουιστές». Η εβδομάδα που πέρασε ήταν εκείνη κατά την οποία οι «ψαφίδες» δεν έμειναν ατάραχες να παρακολουθήσουν το ξεριζωμά τους, αλλά διαμαρτυρήθηκαν με ένταση, σε επεισόδια των οποίων την ακριβή έκταση δεν γνωρίζουμε γιατί οι Αρχές έκλεισαν σε πολλές περιοχές το Ιντερνέτ. Υπάρχουν πληροφορίες για τουλάχιστον έξι νεκρούς και χιλιάδες συλλήψεις, κάποιες εκ των οποίων, όπως του γνωστού ιστορικού Ραματσάντρα Γκούχα στην πόλη Μπανγκαλόρ, έγιναν σε ζωντανή σύνδεση, την ώρα που έδινε συνέντευξη σε τηλεοπτικό σταθμό.

Οι διαδηλώσεις σε όλα τα μέρη και πλάτη της χώρας πυροδοτήθηκαν από την ψηφιοση, στις 11 Δεκεμβρίου, του νόμου περί ιθαγένειας, ο οποίος διευκολύνει τη χορήγηση ινδικής ιθαγένειας σε πρόσφυγες από το Πακιστάν, το Μπανγκλαντές και το Αφγανιστάν – αρκεί να μην είναι μουσουλμάνοι. Η κυβέρνηση Μόντι υποστηρίζει ότι μοναδικός σκοπός του νόμου αυτού είναι να προστάξει τις μειονότητες που μπορεί να διώκονται στις προαναφερθείσες χώρες στις οποίες πλειοψηφούν οι μουσουλμάνοι.

Για τους 200 εκατομμύρια μουσουλμάνους κατοίκους της χώρας, όμως, ο νόμος κτυπάει ένα δυνατό καμπανάκι συναγερμού. Οι Ινδοί μουσουλμάνοι (περίπου 14% του πληθυσμού) φοβούνται ότι η ατζέντα που υπονοεί η κυβέρνηση Μόντι έχει ως τελικό στόχο τους ίδιους. Μια πρόβα έγινε ήδη στο ανατολικό κρατίδιο Ασάμ, που συνορεύει με το Μπανγκλαντές και

τη Μιανμάρ, στο οποίο ζητήθηκε από τους πολίτες να αποδείξουν ότι η οικογένειά τους ζούσε στην Ινδία πριν από το 1971. Από τα 33 εκατομμύρια κατοίκους του κρατιδίου, περίπου 2 εκατομμύρια, στην πλειονότητά τους μουσουλμάνοι, δεν κατόρθωσαν να προσκομίσουν τα απαιτούμενα έγγραφα και έμειναν ως εκ τούτου χωρίς υπηκοότητα.

Ο Μόντι σκοπεύει να επεκτείνει το πρόγραμμα απόδειξης υπηκοότητας σε όλη τη χώρα, ενώ υπόσχεται στρατόπεδα κράτησης για όσους «κόβονται» στο τεστ. Η επιθετική μετατροπή της Ινδίας σε εξ ολοκλήρου ινδουιστική χώρα ξεκινάει από τα σχολικά βιβλία, από τα οποία ο Μόντι αφαίρεσε κάθε αναφορά σε μουσουλμάνους ηγεμόνες της χώρας, όπως ο Μογγό-

Εκφράζονται φόβοι ότι ο πρωθυπουργός επιχειρεί να ευνοήσει τους ινδουιστές έναντι των υπόλοιπων θρησκευτικών ομάδων της χώρας.

λος αυτοκράτορας Σαχ Τζαχάν που το 1632 έδωσε εντολή να χτιστεί το δισομπότερο σήμερα μνημείο της Ινδίας, το Ταζ Μαχάλ. Η προσφυγή εναντίον του νόμου που συνδέει τη χορήγηση της υπηκοότητας με το θρήσκευμα θα εξεταστεί από το ανώτατο δικαστήριο τον Ιανουάριο, αλλά εν τω μεταξύ οι πολίτες έχουν ξεσηκωθεί για την υπεράσπιση της ισονομίας και ισοπολιτείας. Ο ιστορικός Γκούχα στο παρελθόν είχε εκτιμήσει ότι η Ινδία είναι κατά το 50% δημοκρατία, ενώ στην αρχή της χρονιάς, μιλώντας στο γερμανικό περιοδικό Spiegel έλεγε ότι η πλάστιγγα έχει γείρει στο 40%-60%. Όλα αυτά πριν από τη σύλληψή του σε απευθείας σύνδεση.

Πληροφορίες κάνουν λόγο για τουλάχιστον έξι νεκρούς και χιλιάδες συλλήψεις, με πιο χαρακτηριστική αυτή του γνωστού ιστορικού Ραματσάντρα Γκούχα (φωτ.) στην πόλη Μπανγκαλόρ, που έγινε σε ζωντανή σύνδεση, την ώρα που έδινε συνέντευξη σε τηλεοπτικό σταθμό.

Παράτυποι μετανάστες έχτισαν τα νέα αρχηγεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Την **ενόχληση** της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκάλεσε η αποκάλυψη της εφημερίδας The Guardian ότι το κτίριο των νέων αρχηγείων της Ένωσης, γνωστό κοροϊδευτικά ως «κτίριο διαστημικού αυγού», κατασκευάστηκε με τη βοήθεια παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι έμειναν μάλιστα απλήρωτοι σε ορισμένες φάσεις της κατασκευής.

Το κτίριο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις Βρυξέλλες, με κόστος 350 εκατ. ευρώ, εγκαινιάστηκε το 2016. Στην τελετή εγκαινίων, η ηγεσία της Ε.Ε. υπογράμμισε ότι το «διαστημικό αυγό» εκπροσωπεί ό,τι κα-

λύτερο έχει να επιδείξει η Ένωση. Η βελγική εφημερίδα De Standaard, όμως, αποκάλυψε τις παράνομες πρακτικές ορισμένων υπεργολάβων. Ένας από αυτούς, η εταιρεία Group Diamond Services, που κέρυξε πτώχευση το 2015, βρέθηκε στο επίκεντρο δικαστικής έρευνας μετά τις καταγγελίες Βουλγάρων εργατών ότι απολύθηκαν χωρίς να έχουν πληρωθεί το σύνολο των αποδοχών τους. Η έρευνα φέρεται να τέθηκε στο αρχείο εξαιτίας έλλειψης στοιχείων. Σύμφωνα, ωστόσο, με τη βελγική εφημερίδα, ο φάκελος «κάλυπτε» από τα γραφεία της εισαγγε-

Η αποκάλυψη της Guardian για το γνωστό, κοροϊδευτικά, ως «κτίριο διαστημικού αυγού» προκάλεσε την ενόχληση της Ε.Ε.

λίας. Ο 43χρονος εργάτης Μπεϊχάν Τζελίλοφ, επικεφαλής οκταμελούς συνεργείου ηλεκτροσυγκολλητών, είπε μιλώντας σε δημοσιογράφο: «Πολλά μέλη του συνεργείου δεν δι-

έχταν άδειες εργασίας στο Βέλγιο. Κανείς δεν διέθετε συμβόλαιο, ούτε ασφάλισον». Οι εταιρείες Interbuild και Jan De Nul, που εξασφάλισαν το συμβόλαιο κατασκευής του κτιρίου Ευρώπη, δήλωσαν ότι αγνοούσαν τις παράνομες πρακτικές του υπεργολάβου. Εκπρόσωπος Τύπου των εταιρειών δήλωσε ότι «η εταιρεία υπεργολάβων GDS έχασε το συμβόλαιό της εξαιτίας προβλημάτων στο έργο και κακοτεχνιών. Κάθε εργαζόμενος του υπεργολάβου ελέγχθηκε, έτσι ώστε να βεβαιωθεί ότι κατείχε νόμιμα έγγραφα εργασίας».

Στο μεταξύ, διαδόχωση πραγμα-

τοποιούσαν την Παρασκευή μετανάστες εργάτες χωρίς άδειες παραμονής, έξω από το κτίριο Μπερλεμόν της Ε.Ε., στις Βρυξέλλες, ζητώντας τη νομιμοποίησή τους. Σε άρσεις που κρδαιναν οι συγκεντρωμένοι, αναγράφονταν τα παρακάτω συνθήματα: «Είμαι παράτυπος μετανάστης, αλλά δεν είμαι εγκληματίας», «Πέρασα πάνω από τη μισή ζωή μου στο Βέλγιο, αλλά ακόμη δεν έχω χαρτιά» και «Ύστερα από 10, 20, 25 χρόνια χωρίς χαρτιά στο Βέλγιο, πού είναι ο σεβασμός των νόμων και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων;» Το συνδικάτο παράτυπων

εργατών υπογράμμισε ότι το σύστημα αλληπάλληλων υπεργολάβων στα δημόσια έργα στις Βρυξέλλες, τα περισσότερα ευρωπαϊκά και βελγικά κυβερνητικά κτίρια στην πρωτεύουσά, έχουν κατασκευαστεί με εργασία παράτυπων μεταναστών. «Η κυριαρχία των αφεντικών - εκμεταλλευτών θα συνεχιστεί όσο οι εργαζόμενοι δεν έχουν τη δυνατότητα να καταγγέλλουν τις παρανομίες ενός βάρους τους. Αυτό δεν είναι δυνατό σήμερα», υπογραμμίζει εκπρόσωπος του συνδικάτου.

REUTERS

PARTYING
2020

DECEMBER 28

17:00-24:00

KOSTAKI PANTELIDI AVE.
(ELEFThERIA SQUARE)

DEEJAY SETS BY

JIMMY D | ANTONY 642 | PANAI S PLAYS | BKAS

SPONSOR

HELLENIC
BANK

SUPPORTER

Argyrides
Winery

Tsiakkas
Winery

LIBRARY
GIN GARDEN

Beer Shop
By Moondog's

Vlassides
Winery

MOONDOG'S
BAR & GRILL

Pasta
Strada

HANS &
GRETEL

PALAIA
PINEZA

THE
POTBELLY

BARREL
HOUSE BAR

Προσεχώς η πυξίδα θα δείχνει Ρωσία

Η μετατόπιση του μαγνητικού Βορρά από τον Καναδά προς τη Σιβηρία προβληματίζει την επιστημονική κοινότητα

Ο Γαλιζιος Πλανήτης βρίσκεται σε διαρκή κίνηση και μεταβολή, αλλά ο άξονας περιστροφής του, που καθορίζει τον γεωγραφικό Βορρά και Νότο, μένει πρακτικά αμετάβλητος. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο με τον μαγνητικό Βορρά, ο οποίος, όπως γνωρίζουμε από το 1831, μετατοπίζεται διαρκώς, αναγκάζοντας τους επιστήμονες να αναθεωρούν ανά πενταετία το παγκόσμιο μαγνητικό μοντέλο (WMD) βάσει του οποίου ρυθμίζονται οι διεθνείς ναυτικές και αεροπορικές μεταφορές.

Την περασμένη χρονιά έγινε γνωστό ότι οι αρμόδιες υπηρεσίες αναγκάστηκαν να επισπεύσουν κατά ένα χρόνο την τακτική αναθεώρηση του WMD εξαιτίας μιας απροσδόκηνς ανωμαλίας, για την οποία οι ειδικοί δεν διαθέτουν ακόμη ικανοποιητική εξήγηση: Ο μαγνητικός Βορράς, ο οποίος για την ώρα εντοπίζεται στη νήσο Ελσμερ του Καναδά, στον Αρκτικό Κύκλο, μετατοπίζεται προς δυσμάς με ταχύτητα μεγαλύτερη του προβλεπόμενου και, αν συνεχίσει με τους σημερινούς ρυθμούς, σε κάποια χρόνια θα βρίσκεται στη Σιβηρία. Η είδηση προκάλεσε αρκετό θόρυβο στα διεθνή μίτλια. Κάποιες ιστοσελίδες με ροπή σε προφητείες Αποκάλυψης μίλησαν για τον κίνδυνο εξασθένισης του μαγνητικού πεδίου της Γης, κάτι που θα μπορού-

σε να μας εκθέσει σε επιβλαβείς ακτινοβολίες που έρχονται από το Διάστημα, με ανυπολόγιστες επιπτώσεις στην υγεία των ζώων οργανισμών. Στην πραγματικότητα, οι διακυμάνσεις του γήινου μαγνητισμού αποτελούν έναν συναρπαστικό επιστημονικό γρίφο, αλλά δεν αναμένεται να θέσουν επιτακτικούς κινδύνους για πολλές πολλές γενιές.

Όπως κάθε μαγνητικό πεδίο, έτσι κι εκείνο της Γης δημιουργείται από ηλεκτρικά ρεύματα. Πρόκειται για τα ρεύματα μεταφοράς που δημιουργούνται στον πλούσιο σε μέταλλα (σίδηρο και νικέλιο) εξωτερικό πυρήνα της Γης, ο οποίος βρίσκεται σε ρευστή κατάσταση και περιβάλλει τον στερεό και υπέρθερμο εσωτερικό πυρήνα. Η αλληλεπίδραση του εξωτερικού πυρήνα με τον εσωτερικό είναι εξαιρετικά περίπλοκη, πράγμα που εξηγεί τις διακυμάνσεις του γήινου μαγνητικού πεδίου. Από το 1831 μέχρι σήμερα,

Οι μεταβολές του γήινου μαγνητικού πεδίου επηρεάζουν τα συστήματα GPS και την προστασία μας από επιβλαβείς ακτινοβολίες.

ο μαγνητικός Βορράς υπολογίζεται ότι έχει μετατοπιστεί περίπου κατά 2.200 χιλιόμετρα. Ενώ μέχρι τη δεκαετία του 1990 η μετατόπιση είχε ρυθμό της τάξης των 14 χιλιομέτρων τον χρόνο, την τελευταία δεκαετία έφτασε τα 55 χιλιόμετρα τον χρόνο κατά μέσον όρο.

Όσο παράξενο κι αν ακούγεται, είναι πιο εύκολο να καταλάβουμε τι συμβαίνει στους μακρινούς γαλαξίες, εκατομμύρια έτη φωτός μακριά μας, παρά να ερευνήσουμε τα φαινόμενα που εξελίσσονται μερικές εκατοντάδες ή λίγες χιλιάδες χιλιό-

μετρα κάτω από τα πόδια μας. Ο λόγος είναι απλός: Είναι πιο εύκολο να κοιτάμε τ' αστέρια με δαστημικά τηλεσκόπια, παρά να κάνουμε το «Ταξίδι στο κέντρο της Γης» που ονειρεύτηκε ο Ιούλιος Βερν ή, έστω, να τρυπήσουμε το εσωτερικό της σε βάθος χιλιάδων χιλιομέτρων, περνώντας από διάπυρα τμήματα, με θερμοκρασία συγκρίσιμη με εκείνη του Ηλίου. Τη δεκαετία του 1960, οι Αμερικανοί είχαν προσπαθήσει να ανοίξουν μια πολύ βαθιά τρύπα, κάτω από τον βυθό του Ειρηνικού Ωκεανού, αλλά σταμάτησαν

στα 3.600 μέτρα από την επιφάνεια του πλανήτη, απογοητευμένοι από τις τεχνικές δυσκολίες του εγχειρήματος. Τις δύο επόμενες δεκαετίες, οι Σοβιετικοί κατάφεραν να φτάσουν τα 12.300 μέτρα ανοίγοντας τη βαθύτερη τρύπα στον κόσμο, στη χερσόνησο Κόλα. Αλλά και τα δύο εγχειρήματα έμειναν πάρα πολύ μακριά όχι μόνον από τον εξωτερικό πυρήνα, αλλά και από τον μανδύα, το στρώμα που τον περιβάλλει.

Τα βασαλτικά πετρώματα

Για καλή μας τύχη, μπορούμε να αντλήσουμε πολύτιμες πληροφορίες για το μαγνητικό παρελθόν του πλανήτη μας από βασαλτικά πετρώματα στον βυθό των ωκεανών και άλλα ηφαιστειακά προέλευσης πετρώματα. Η λάβα περιέχει μαγνητικά υλικά τα οποία, όταν παγώνουν, παγώνουν με πόλωση προς τη διεύθυνση του μαγνητικού πεδίου που επικρατούσε εκείνη τη στιγμή, λειτουργούν δηλαδή σαν προϊστορικές πυξίδες. Οι πληροφορίες που αποκομίσαμε αποκάλυψαν κάτι το εντυπωσιακό: εκτός από τις συνήθεις, μικρές κλίμακας διακυμάνσεις, συμβαίνει μία φορά σε 300.000 χρόνια, κατά μέσον όρο, ο μαγνητικός Βορράς και ο μαγνητικός Νότος να αντιστραφούν. Αν συνέβαινε κάτι τέτοιο αύριο, οι πυ-

ξίδες θα έδειχναν όχι τον Βορρά, αλλά τον Νότο.

Εδώ εντοπίζεται η απουσία που προκάλεσε σε ορισμένους η πρόσφατη παρατήρηση: Η επιτάχυνση της μετατόπισης του μαγνητικού Βορρά θα μπορούσε να είναι το προίμιο της επόμενης αντιστροφής (η τελευταία έγινε πριν από 750.000 χρόνια, επομένως έχουμε αργήσει κατά πολύ, με βάση τις στατιστικές). Στη μεταβατική περίοδο που κρατάει η αντιστροφή, όμως, η ένταση του γήινου μαγνητικού πεδίου πέφτει αισθητά. Οι επιπτώσεις θα ήταν σοβαρές όχι μόνο στις παγκόσμιες μεταφορές (αυτό θα μπορούσαμε με αρκετή προσπάθεια να το αντιμετωπίσουμε), αλλά και στην έμβια ύλη.

Πολλοί ζώντες οργανισμοί, όπως τα αποδημητικά πτηνά, ο σολομός και η θαλάσσια κελώνα, αισθάνονται και χρησιμοποιούν τον γήινο μαγνητισμό για να προσανατολιστούν. Το κυριότερο, το γήινο μαγνητικό πεδίο, που εκτείνεται πολύ μακρύτερα από την ατμόσφαιρα, μέσα στο ανοικτό Διάστημα, λειτουργεί σαν προστατευτικό φίλτρο φορτισμένων σωματιδίων (ηλιακός άνεμος) και ακτινοβολιών, που θα μπορούσαν να καταστρέψουν το στρώμα του όζοντος και να μας αφήσουν έκθετους στην επιβλαβή υπεριώδη ακτινοβολία.

π.τ.π.

Αποψη της νήσου Ελσμερ του Καναδά, στον Αρκτικό Κύκλο, όπου εντοπίζεται για την ώρα ο μαγνητικός Βορράς. Μία φορά σε 300.000 χρόνια, κατά μέσον όρο, ο μαγνητικός Βορράς και ο μαγνητικός Νότος αντιστρέφονται.

Ο «Χέωψ» αναζητεί κατοικήσιμους πλανήτες

Απαντήσεις σε τέσσερα ερωτήματα για την αποστολή του δορυφόρου - τηλεσκοπίου της Ευρωπαϊκής Διαστημικής Υπηρεσίας

Του **DENNIS OVERBYE**
THE NEW YORK TIMES

Η αναζήτηση νέων Γαίων συνεχίζεται από την Ευρωπαϊκή Διαστημική Υπηρεσία. Την Τετάρτη εκτοξεύθηκε με απόλυτη επιτυχία το διαστημικό τηλεσκόπιο «Cheops» (Characterising ExOPlanet Satellite), «Χέωψ» επί το ελληνικότερον, από το ευρωπαϊκό διαστημικό κέντρο στο Κουρού της Γουιάνας. Η πρώτη απόπειρα εκτόξευσης του διαστημικού τηλεσκοπίου είχε προγραμματιστεί για την Τρίτη 17 Δεκεμβρίου, αλλά κρίθηκε αναγκαίο να αναβληθεί, κυριολεκτικά το τελευταίο λεπτό, εξαιτίας κάποιου σφάλματος που παρουσιάστηκε στο λογισμικό.

Ο δορυφόρος - διαστημικό τηλεσκόπιο μεταφέρθηκε στο Διάστημα πάνω σε έναν πύραυλο Σογιούζ, ακολουθώντας μία ασυνήθιστη τροχιά από πόλο σε πόλο. Το ταξίδι του μέχρι 700 χιλιόμετρα πάνω από την επιφάνεια της Γης διήρκεσε 145 λεπτά. Ενδεικτικά το διαστημικό τηλεσκόπιο «Χαμπλ» πραγματοποιεί τροχιά σε υψόμετρο 563 χιλιομέτρων από τη γήινη επιφάνεια, κινούμενο από τη Δύση προς την Ανατολή.

Το «Cheops» θα πραγματοποιήσει κύκλο γύρω από τη Γη, πάνω από τη λεγόμενη «διαχωριστική γραμμή» η οποία χωρίζει την ημέρα από τη νύχτα στον πλανήτη μας, με διάμετρο παρόμοια με αυτή του πλανήτη μας, ενώ διαρκώς η κάμερά του θα είναι στραμμένη όχι προς το φως του Ηλίου, αλλά

προς το σκοτάδι. Ας δούμε όμως κάποια στοιχεία για το νέο διαστημικό τηλεσκόπιο.

1 Είναι ο «Χέωψ» διαφορετικός από τους άλλους κυνηγούς εξωπλανητών;

Τα τελευταία τριάντα χρόνια, χιλιάδες εξωπλανήτες ανακαλύφθηκαν από αστρονόμους στη Γη, μεταξύ των οποίων οι βραβευμένοι

Η κάμερά του θα είναι διαρκώς στραμμένη όχι προς το φως του Ηλίου, αλλά προς το σκοτάδι.

με το Νομπέλ Φυσικής 2019, Μισέλ Μαγιόρ και Ντιντιέ Κελόζ. Όμως τους εντόπισαν και πολλοί δορυφόροι, όπως ήταν το διαστημικό τηλεσκόπιο «Κέπλερ» και το «TESS» της NASA, αλλά φυσικά και το «Κορό» της Ευρωπαϊκής Διαστημικής Υπηρεσίας, που εκτοξεύθηκε στις 27 Δεκεμβρίου του 2006. Ωστόσο, το «Cheops», αντί να αναζητήσει περισσότερους νέους πλανήτες, θα επικεντρωθεί και θα μελετήσει ενδελεχώς κάποιους που έχουν ήδη ανακαλυφθεί προκειμένου να τους κατανοήσουν καλύτερα οι ειδικοί.

2 Τι θα προσπαθήσει να επιτύχει η αποστολή «Cheops»;

Πολλοί από τους εξωπλανήτες που έχουν ήδη εντοπίσει οι αστρονόμοι, ανακαλύφθηκαν παρατηρών-

Το τηλεσκόπιο «Cheops» μεταφέρθηκε στο Διάστημα πάνω σε έναν πύραυλο Σογιούζ, ακολουθώντας μία ασυνήθιστη τροχιά από πόλο σε πόλο.

τας τη διακύμανση της κίνησής τους εξαιτίας της βαρυτικής έλξης τους ασκούν στα αστέρια τους καθώς πραγματοποιούν τροχιά γύρω τους. Η συγκεκριμένη μέθοδος επιτρέπει στους αστρονόμους να υπολογίσουν τη μάζα των πλανητών χωρίς, ωστόσο, να μάθουν τίποτα για τη φύση τους ή τη σύνθεσή τους. Το «Cheops» θα μετρήσει τους (αστρικές αναλαμπές) καθώς οι πλανήτες διέρχονται μπροστά τους. Μαζί με τη διακύμανση της κίνησης λόγω της βαρυτικής έλξης, οι μετρήσεις αυτές θα επιτρέψουν στους αστρονόμους να υπολογίσουν τις πυκνότητες των πλανητών

και να διαπιστώσουν κατά πόσον είναι πετρώδεις όπως η Γη ή αέρι-οι, όπως τα νέφη αερίων.

3 Ποιοι είναι οι πρωταρχικοί στόχοι του διαστημικού τηλεσκοπίου «Cheops»;

Βασικός στόχος του είναι ο εντοπισμός κατοικήσιμων πλανητών. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι το διαστημικό τηλεσκόπιο θα στοχεύσει σε άστρα με εξωπλανήτες, των οποίων η μάζα κυμαίνεται μεταξύ αυτών της Γης και εκείνης του Ποσειδώνα. Όμως, η πραγματικότητα είναι ότι μόνο κάποια από αυτά τα συστήματα θα ευθυγραμμιστούν έτσι ώστε οι πλανήτες να διέλθουν μπροστά από τα αστέρια για να μετρηθεί η αστρική αναλαμπή. Τουλάχιστον δώδεκα συστήματα,

εκτιμούν οι ειδικοί, θα πληρούν το συγκεκριμένο κριτήριο και θα αποκαλύψουν πολύτιμες πληροφορίες για τη διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στις «υπερ-Γαίες», πετρώδεις πλανήτες που έχουν μέγεθος πολύ μεγαλύτερο από της Γης, και τους «υπο-Ποσειδώνες», που είναι γνωστοί και ως νάνοι αερίων. Ενα νέο πρόγραμμα αναζήτησης εξωπλανητικών διελεύσεων, από τηλεσκόπια στη Γη, πιθανώς να τροφοδοτήσει με νέους στόχους το διαστημικό τηλεσκόπιο έτσι ώστε να γίνουν περαιτέρω παρατηρήσεις και μετρήσεις.

4 Μπορούμε, άραγε, να αναζητήσουμε εξωπλανήτες από τη Γη;

Οι πρώτοι γνωστοί εξωπλανήτες εντοπίστηκαν με τη βοήθεια γήινων τηλεσκοπίων από την ομάδα του δρος Μαγιόρ και του δρος Κελόζ. Οι ειδικοί χρησιμοποιούσαν τη μέθοδο εντοπισμού με βάση τη διακύμανση της κίνησης λόγω βαρυτικής έλξης. Φυσικά σημαντική υπήρξε και η συμβολή των διαστημικών τηλεσκοπίων όπως το «Κέπλερ» και το «TESS», ιδιαίτερα στην αναζήτηση απομακρυσμένων κόσμων. Όμως, ακόμα και σήμερα οι διαστημικές παρατηρήσεις που γίνονται από τη Γη εξακολουθούν να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, ιδιαίτερα όσον αφορά την πραγματοποίηση περαιτέρω μετρήσεων σε ήδη γνωστά ουράνια σώματα και φυσικά στην ανακάλυψη νέων. Αυτή η δουλειά συνεχίζεται προσφέροντας τροφή για το δια-

στημικό τηλεσκόπιο «Cheops» και τους διαδόχους του.

Τα επόμενα βήματα

Οι αποστολές που έχουν προγραμματιστεί για τα επόμενα χρόνια δεν είναι λίγες. Το διαστημικό τηλεσκόπιο «Τζέιμς Ουέμπ» της NASA πρόκειται να εκτοξευθεί στις 30 Μαρτίου του 2021, προκειμένου να καταγράψει την υπέρυθρη ακτινοβολία από τις πρώτες ημέρες του σύμπαντος και τη θερμότητα των εξωπλανητών. Το πρόγραμμα έχει αντιμετωπίσει αρκετές δυσκολίες μέχρι σήμερα, αλλά τώρα οι υπεύθυνοι αισιοδοξούν ότι θα προχωρήσει κανονικά. Μία ακόμα αμερικανική αποστολή είναι αυτή του «Υπέρυθρου Διαστημικού Τηλεσκοπίου Ευρέος Πεδίου» (WFIRST) που θεωρείται ο διάδοχος του «Χαμπλ». Το WFIRST έχει σχεδιαστεί για την έρευνα της σκοτεινής ενέργειας αλλά και μακρινών εξωπλανητών και επί του παρόντος φαίνεται ότι έχει καταφέρει να επιβιώσει των πολιτικών παιχνιδιών που επηρεάζουν τον προϋπολογισμό της διαστημικής υπηρεσίας.

Φυσικά, στη διαστημική εξερεύνηση δεν πρόκειται να παραμείνει ουραγός η Ευρώπη. Η Ευρωπαϊκή Διαστημική Υπηρεσία έχει ήδη προγραμματίσει την εκτόξευση του «Ευκλείδη» για το 2022. Στόχος του διαστημικού σκάφους είναι η χαρτογράφηση της γεωμετρίας του σύμπαντος έτσι ώστε να κατανοήσουμε καλύτερα τη μυστηριώδη σκοτεινή ύλη και ενέργεια.

Ο χρόνος άσκησης για καύση θερμίδων κατά της παχυσαρκίας

Την επιδημία παχυσαρκίας που πλήττει τον δυτικό κόσμο θα μπορούσε να αντιμετωπίσει η αναγραφή της απόστασης που πρέπει να περπατήσει ή να τρέξει κάποιος, έτσι ώστε να κάψει τις απαραίτητες θερμίδες τροφίμων ή ποτών. Παρότι όλες οι τυποποιημένες τροφές υποχρεούνται να αναγράφουν τα διατροφικά στοιχεία τους στη συσκευασία —όπως την περιεκτικότητα σε θερμίδες—, η τακτική αυτή δεν φαίνεται να επηρεάζει τις αγοραστικές και διατροφικές συνήθειες των καταναλωτών, ενώ ο μέσος όρος βάρους του σύγχρονου ανθρώπου συνεχίζει να αυξάνεται. Μια νέα μελέτη, όμως, προτείνει τη χρήση συμβόλων στη συσκευασία, τα οποία θα δείχνουν πόση φυσική άσκηση απαιτείται για την καύση των θερμίδων του συγκεκριμένου προϊόντος. Ένα αναψυκτικό, για παράδειγμα, που διαθέτει 138 θερμίδες, θα μπορούσε να συνοδεύε-

«Δεν ζητάμε την κατάργηση της υπάρχουσας σήμανσης διατροφικών προϊόντων, αλλά τον εμπλουτισμό της με νέες πληροφορίες», λέει η επικεφαλής της μελέτης.

ται από μικρό σύμβολο ανθρώπου που βαδίζει για 26 λεπτά ή τρέχει για 13 λεπτά. Στον χρόνο αυτό, οι θερμίδες του αναψυκτικού θα έχουν καεί.

Η επιστημονική ομάδα αναφέρει ότι η προσέγγισή της θέτει στο προσκήνιο τις θερμίδες και βοηθά έτσι στην πρόληψη των υπερβολών στο τραπέζι, ωθώντας τους ανθρώπους να κάψουν τις θερμίδες που καταλάωσαν. «Η πρωτοβουλία αυτή θα

Οι καταναλωτές επιλέγουν τροφές με λιγότερες θερμίδες, όταν τα προϊόντα αναγράφουν τον χρόνο άσκησης που χρειάζεται για την καύση τους.

είναι χρήσιμη. Δεν ζητάμε την κατάργηση της υπάρχουσας σήμανσης διατροφικών προϊόντων, αλλά τον εμπλουτισμό της με νέες πληροφορίες», λέει η επικεφαλής της μελέτης, καθηγήτρια Αμάντα Ντέιλι, από το Πανεπιστήμιο του Λάουμπορο, στη Μ. Βρετανία. «Πρέπει να πείσουμε τις εταιρείες να εντάξουν τις πληροφορίες αυτές στις συσκευασίες τους. Πρέπει ο πολίτης να μπορεί να κατανοεί τα στοιχεία αυτά χωρίς να διαθέτει διδακτορικό στα μαθηματικά για να συνειδητοποιήσει τι σημαίνει για το σώμα του η κατανάλωση μισής πίτσας. Αν σας πω ότι κάποια τροφή χρειάζεται 60 λεπτά βαδίσματος για να καεί, θα συνειδητοποιήσετε αμέσως τι σημαίνει αυτό», σημειώνει η δρ Ντέιλι. Στη δημοσίευσή τους στην επιθεώρηση Journal of Epidemiology & Community Health, η δρ Ντέιλι και οι συνάδελφοί της προχώρησαν στην ανάλυση στοιχείων από 14 πα-

λαιότερες μελέτες, εξετάζοντας τις επιπτώσεις συστήματος αναγραφής χρόνου άσκησης. Η ομάδα διαπίστωσε ότι οι καταναλωτές επιλέγουν κατά μέσον όρο τροφές με λιγότερες θερμίδες, όταν τα προϊόντα αναγράφουν τον χρόνο άσκησης που χρειάζεται για την καύση των θερμίδων. Η δρ Φράνκι Φίλιπς, διατροφολόγος και εκπρόσωπος της Βρετανικής Εταιρίας Διατολογίας, υποστηρίζει ότι η αναγραφή χρόνου άσκησης μπορεί να προκαλέσει σύγχυση, όπως και η αναγραφή των θερμίδων, καθώς δεν προσφέρουν ενδείξεις για το αν μια τροφή είναι υγιεινή. «Οι θερμίδες ενός συσκευασμένου σάντουιτς είναι 400, ενώ αυτές μιας σοκολάτας 350. Με αυτή τη λογική, θα μπορούσε κάποιος να υποθέσει ότι η σοκολάτα είναι καλύτερη επιλογή, παρότι το σάντουιτς είναι σαφώς πιο θρεπτικό, καθώς είναι πιο “πλούσιο” σε θερμίδες», εξηγεί η δρ Φίλιπς.

Υποσιτισμός και παχυσαρκία διπλή μάστιγα

Η κακή διατροφή μαστίζει τα νήπια των φτωχών χωρών. Μιωρά και τα παιδιά που εμφανίζουν καθυστέρηση στην ανάπτυξη τους εξαιτίας του υποσιτισμού κινδυνεύουν και από την παχυσαρκία, καθώς τα σακαρόυχα ροφήματα και τα υψηλής επεξεργασίας τρόφιμα υπάρχουν πλέον σε κάθε περιοχή του κόσμου.

Οι ειδικοί προειδοποιούν για μια διπλή μάστιγα ακατάλληλης διατροφής με λιποβαρή και υπέρβαρα παιδιά να ζουν στις ίδιες κοινότητες, ακόμη και στις ίδιες οικογένειες. Μία στις τρεις οικογένειες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος επηρεάζεται από το φαινόμενο, σύμφωνα με ειδικούς του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ). Η αιτία και των δύο προβλημάτων είναι η ίδια: η έλλειψη θρεπτικών τροφίμων. Κάποια παιδιά έχουν πολύ λίγο φαγητό, ενώ κάποια άλλα καταναλώνουν υπερβολικά πολλές άχρηστες θερμίδες.

Τα υψηλής περιεκτικότητας σε λίπη, αλάτι και ζάχαρη σνακς που υπάρχουν σε αφθονία στις πλούσιες χώρες είναι διαθέσιμα σχεδόν σε κάθε χωριό του κόσμου και έχουν ενταχθεί σε μια σταθερή διατροφή ακόμη και των φτωχότερων οικογενειών.

Πολλές εκθέσεις που δημοσιεύτηκαν στην ιατρική επιθεώρηση Lancet από ειδικούς, περιλαμβανομένων και επιστημόνων του ΠΟΥ, αναφέρουν ότι πάνω από το ένα τρίτο των χωρών χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος επηρεάζεται από το πρόβλημα κακής διατροφής. «Αντιμετωπίζουμε μια νέα διατροφική πραγματικότητα», λέει ο επικεφαλής συγγραφέας της έκθεσης, ο δρ Φραντσέσκο Μπράνκα, διευθυντής του τμήματος διατροφής για την υγεία και την ανάπτυξη του ΠΟΥ. «Δεν μπορούμε πλέον να διακρίνουμε δύο κατηγορίες χωρών, χαμηλού εισοδήματος και υποσιτιζόμενες ή υψηλού εισοδήματος και αντιμετώπιζες μόνο με το πρόβλημα της παχυσαρκίας. Η μία στις τρεις οικογένειες με ένα παιδί με καθυστερημένη ανάπτυξη είχε υπέρβαρα μητέρα.

Πρόκειται για ένα παράδοξο. Βλέπουμε ότι η ανεπάρκεια βιταμινών και ιχνοστοιχείων αποτελεί όλο και περισσότερο μια σταθερά παρά τις έντονες προσπάθειές μας να την αντιμετωπίσουμε με πολλά διαφορετικά προγράμματα».

Η κακή διατροφή αποτελεί διττή απειλή για τα παιδιά, ιδιαίτερως των φτωχών χωρών, καθώς κινδυνεύουν από υποσιτισμό, αλλά και παχυσαρκία.

Μυϊκοί πόνοι;

Όσοι υποφέρετε, ξέρετε.

Ο μυϊκός πόνος μπορεί να είναι είτε ξαφνικός είτε χρόνιος.

Τρόποι αντιμετώπισης; Ανάπαυση, αναλγητικά ανάλογα με την ένταση του πόνου, εφαρμογή πάγου ή θερμότητας, ήπιες διατάσεις, μείωση του στρες.

Αν ο πόνος επιμένει, πρέπει να συμβουλευτείτε τον γιατρό ή το φαρμακοποιό σας.

Είναι η υγεία σου.
Δεν είναι παιχνίδι!

Ατμισμα μαριχουάνας, η νέα «τρέλα» των εφήβων

Οι Αμερικανοί έφηβοι πίνουν λιγότερο οινόπνευμα, καπνίζουν λιγότερα συμβατικά τσιγάρα και πειραματίζονται λιγότερο με σκληρά ναρκωτικά. Αυτή την ενθαρρυντική τάση κατέγραψε μια νέα ομοσπονδιακή έρευνα. Ωστόσο, τα ευεργετικά για την υγεία αποτελέσματα τούτων των πρακτικών φαίνεται να εξανεμίζονται από μια δραματική αύξηση του ατμίσματος μαριχουάνας και νικοτίνης.

Τα συμπεράσματα της ετήσιας έκθεσης του Εθνικού Ινστιτούτου Κατάχρησης Εξαρτησιογόνων Ουσιών (NIDA), υπό τον τίτλο «Monitoring the Future», δόθηκαν στη δημοσιότητα και καταγράφουν τις επικρατούσες τάσεις μεταξύ μαθητών της Β΄ Γυμνασίου, της Α΄ Λυκείου και της Γ΄ Λυκείου. Το πιο ανησυχητικό στοιχείο της εφετινής έκθεσης, όπως επισημαίνουν οι ειδικοί, είναι η σημαντική αύξηση των εφήβων που ατμίζουν μαριχουάνα. Μεταξύ των τελειοφοίτων του Λυκείου, το 14% δήλωσε ότι είχε ατμίσει μαριχουάνα τον τελευταίο μήνα. Πριν από έναν χρόνο, το ποσοστό αυτό δεν ξεπερνούσε το 7,5%. Το ποσοστό των εφήβων που δήλωσαν ότι έχουν ατμίσει μαριχουάνα μία ή περισσότερες φορές τον τελευταίο χρόνο διπλασιάστηκε την τελευταία διετία και αυξήθηκε κατά 7% μεταξύ των μαθητών της Β΄ Γυμνασίου, 19,4% για τους μαθητές της Α΄ Λυκείου και 20,8% για τους τελειόφοιτους. Το 3,5% των μαθητών της Γ΄ Λυκείου και το 3% των μαθητών της Α΄ Λυκείου αναφέρουν ότι κάνουν καθημερινή χρήση.

Τουλάχιστον 52 άτομα έχουν χάσει τη ζωή τους από αναπνευστικές λοιμώξεις που προκλήθηκαν από ατμισμα μαριχουάνας.

Η επικεφαλής του Εθνικού Ινστιτούτου Κατάχρησης Εξαρτησιογόνων Ουσιών, δρ Νόρα Βολκόφ, αναφερόμενη στην αύξηση του ατμίσματος νικοτίνης και μαριχουάνας επισημαίνει ότι «πρόκειται για μια εξαιρετικά ανησυχητική τάση». Το ατμισμα μαριχουάνας, άλλωστε, αποτέλεσε τη ρίζα της υγειονομικής κρίσης του περασμένου καλοκαιριού, όταν τουλάχιστον 2.000 άνθρωποι, μεταξύ των οποίων πολλοί έφηβοι και εικοσάρηδες, παρουσίασαν επικίνδυνες αναπνευστικές λοιμώξεις, με βαριά δύσπνοια. Σύμφωνα με τα Κέντρα Ελέγχου Λοιμώξεων και Πρόληψης, καταγράφηκαν 2.409 νοσηλείες λόγω ανα-

«Οι έφηβοι έλαβαν ένα εξαιρετικά λανθασμένο μήνυμα για το ατμισμα: ότι αυτό δεν βλάπτει».

πνευστικών προβλημάτων που προκλήθηκαν από το ατμισμα και 52 θάνατοι.

Παρότι τα αίτια των βλαβερών συνεπειών του ατμίσματος παραμένουν ασαφή, οι ειδικοί εκτιμούν ότι προκαλούνται από τον τρόπο με τον οποίο οι πνεύμονες προσπαθούν να επεξεργαστούν κάποια έλαια που χρησιμοποιούνται στη «μαύρη αγορά» των συσκευών ατμίσματος μαριχουάνας. Ως πιθανό αίτιο αναγνώρισαν το οξικό άλας της βιταμίνης Ε. Όλες οι μορφές χρήσης μαριχουάνας (κάπνισμα, ατμισμα, βρώσιμα) παραμένουν δημοφιλείς μεταξύ των μαθητών λυκείου.

Η χρήση του συμβατικού τσιγάρου μειώνεται διαρκώς: το ποσοστό των τελειόφοιτων που παραδέχθηκαν ότι καπνίζουν έπεσε στο 5,7%, ενώ πριν από πέντε χρόνια βρισκόταν στο 13,6%. Όπως επισημαίνει η δρ Σίον Κιμ Χάρις, παιδίατρος και επικεφαλής του Κέντρου Κατάχρησης Ναρκωτικών Εφήβων του Παιδιατρικού Νοσοκομείου της Βοστώνης, «οι έφηβοι έλαβαν ένα εξαιρετικά λανθασμένο μήνυμα όσον αφορά το ατμισμα: ότι αυτό δεν βλάπτει». Τέλος, η δρ Βολκόφ ευελπιστεί ότι κάποια στιγμή οι έφηβοι θα ξυπνήσουν και θα διαπιστώσουν ότι η μαριχουάνα είναι επικίνδυνη.

Ο εφιάλτης του κινητού σε αεροπλάνα

Σίγουρα, τα αεροπορικά ταξίδια αυτή την περίοδο του χρόνου είναι καστικά. Φανταστείτε, όμως, να είστε στριμωγμένος μέσα στην άτρακτο ενός αεροπλάνου και, εκτός από τα άλλα δεινά, να υφίστασθε μία παραπάνω ενόχληση: ταξιδιώτες που ουρλιάζουν στα κινητά τους τηλέφωνα, ενώ πετάτε στις 35.000 πόδια. Αυτό το εφιαλτικό σενάριο μπορεί να αποδειχθεί πραγματικότητα σε ένα ή δύο χρόνια, σύμφωνα με τους ειδικούς. Η τεχνολογία που επιτρέπει τις τηλεφωνικές κλήσεις από κινητό, ενώ το αεροπλάνο πετά, υπάρχει ήδη. Ωστόσο, τα στελέχη των αεροπορικών εταιρειών δεν πρόκειται να την εφαρμόσουν προτού νιώσουν ότι αποτελεί επιτακτικό αίτημα των επιβατών. Ακόμα και τότε, όμως, οι αερομεταφορείς μπορεί να κωφεύσουν.

Τα πληρώματα των αεροσκαφών επισημαίνουν ότι η χρήση κινητών στις καμπίνες των αεροπλάνων ενδέχεται να οδηγήσει σε χάος, συγκρούσεις και γενικευμένη παραφροσύνη εν ώρα πτήσης. Πιστεύουν ότι οι τηλεφωνικές κλήσεις θα προκαλέσουν εντάσεις, καθώς οι ομιλούντες θα ενοχλούν τους διπλανούς τους με την πχηρή φωνή τους, πυροδοτώντας καβγάδες. Επίσης, οι αεροσυνοδοί φοβούνται ότι η ελεύθερη χρήση κινητών θα αποσπά την προσοχή του επιβατικού κοινού από τις οδηγίες τους, σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. «Στόχος μας», εξηγεί η αεροσυνοδός Κασάντρα Μισέλ Μπράουν της Frontier Airlines, «είναι να εκκενώσουμε το αεροπλάνο μέσα σε 90 δευτερόλεπτα. Οσο καλός και αν είναι ένας επιβάτης στην ταυτόχρονη εκτέλεση πολλών εργασιών, είναι βέβαιο ότι δεν θα καταφέρει να ακολουθήσει τις οδηγίες μου και να εξέλθει του αεροσκάφους με ασφάλεια, εφόσον η προσοχή του είναι εστιασμένη στο τηλέφωνό του».

Δεν είναι, όμως, μόνον οι αεροσυνοδοί που αντιτίθενται στα κινητά. Είναι και πολλοί επιβάτες, οι οποίοι επιμένουν ότι θα δημιουργείται μια άκρως ενοχλητική какоφωνία στους αιθέρες, με αποτέλεσμα να ξεσπούν διαρκώς καβγάδες σχετικά με την αρμόζουσα ένταση της φωνής. Για κάποιους, η προστασία της ιδιωτικότητας του βίου αποτελεί έναν ακόμη λόγο ανησυχίας. Όπως και να έχει, η χρήση των νέας τεχνολογίας κινητών είναι απολύτως ασφαλής για τα σύγχρονα αεροπλάνα, τα οποία έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να παραμένουν αλώβητα από τις ηλεκτρονικές συσκευές που μεταφέρουν οι επιβάτες.

Πολλοί αντιτίθενται στις κλήσεις από κινητά τηλέφωνα στη διάρκεια αεροπορικού ταξιδιού.

Φέτος δεν το χάνει με τίποτα...

Ολα τα σημάδια που δείχνουν ότι η Λίβερπουλ θα κατακτήσει τον τίτλο, μετά από 30 χρόνια

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΤΤΙΧΗ**

Την τελευταία φορά που η Λίβερπουλ κατέκτησε το πρωτάθλημα στην Αγγλία, το όνομα της λίγκας ήταν Football League. Οι Reds, τη σεζόν 1989-90 τερμάτισαν 9 βαθμούς πάνω από την... Άστον Βίλα και οι ομάδες του Μάντσεστερ ήταν στο Νο13 και το Νο14 έχοντας από 48 βαθμούς. Ήταν όμως μία άλλη, πολύ διαφορετική εποχή. Τριάντα χρόνια είναι σίγουρα πάρα πολλά, ειδικά όταν μιλάμε για την Λίβερπουλ, την ομάδα που έχει 18 πρωταθλήματα, 6 Κύπελλα Πρωταθλητριών/Champions League και που βάσει τίτλων είναι η κορυφαία αγγλική. Τριάντα χρόνια μετά, όλα δείχνουν πως έχει έρθει η ώρα να πανηγυρίσει ξανά και να κατακτήσει το πρώτο πρωτάθλημα από τότε που η λίγκα έγινε Premier League. Θα αναλύσουμε τα πολλά στοιχεία που δείχνουν ότι οι Reds δεν θα χάσουν αυτό το πρωτά-

Ο Γιούργκεν Κλοπ δημιούργησε ένα ταχυδυναμικό σύνολο που πνίγει κάθε αντίπαλο, με όπλα στο κέντρο παίκτες που δεν θα αποτελούσαν και τις πρώτες επιλογές στις λίστες των ανταγωνιστών.

θλημα. Με την ολοκλήρωση της 17ης αγωνιστικής της Premier League, την περασμένη Δευτέρα η Λίβερπουλ με 49 βαθμούς, έχει μια πολύ σημαντική διαφορά από την άλλη βασική διεκδικήτρια, τη Μάντσεστερ Σίτι (35 βαθμούς). Πέρυσι η ομάδα του Γκουαρθιόλα έκανε το φινάλε που χρειαζόταν για να κατακτήσει το πρωτάθλημα, με 14 σερί νίκες! Φέτος, τα πράγματα δεν έχουν καμία σχέση για τους Πολίτες που έπειτα από 17 αγωνιστικές μετρούν πολλές απώλειες την ώρα που όταν η Λίβερπουλ χάνει βαθμούς, αποτελεί είδηση. Εκτός αυτού, ο Πεπ φαίνεται να πληρώνει την απόφαση να μην προσθέσει στο ρόστερ του έναν 4ο κεντρικό αμυντικό. Αντίθετα, η Λίβερπουλ δείχνει ότι μπορεί να ανταπεξέλθει στους τραυματισμούς που έχει μέσα στην σεζόν

Πίστη στο πλάνο, επιβολή κυριαρχίας και κάθε ματς σαν τελικός, είναι τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν την Λίβερπουλ.

καλύτερα από οποιαδήποτε άλλη ομάδα βγάζοντας με άπιστευτη άνεση ένα πολύ δύσκολο πρόγραμμα.

Το αξίζει ο Κλοπ

Ο Γιούργκεν Κλοπ κάνει αξιοθαύμαστη δουλειά και όλοι συμφωνούν ότι αξίζει να το πάρει. Δημιούργησε ένα ταχυδυναμικό σύνολο που πνίγει κάθε αντίπαλο με όπλα στο κέντρο παίκτες όπως οι Χέντερσον, Μίλνερ, Λαλάνα. Με ποδοσφαιριστές δηλαδή που δεν θα αποτελούσαν και τις πρώτες επιλογές στις λίστες των ανταγωνιστών τους. Ενίσχυσε την ομάδα με παίκτες που πέρυσι ήταν μόνιμα τραυματίες, αλλά το ρίσκο του βγήκε. Κατάφερε να μεταμορφώσει τη Λίβερπουλ και μετά το Champions League είναι αποφασισμένος να της χαρίσει και την Premier League.

Δεν είναι μυστικό ότι στις επιτυχίες χρειάζεται και τύχη η οποία φέτος χαμογέλασε πολλές φορές στην Λίβερπουλ που όλα της πάνε καλά.

Όλα ξεκίνησαν στις 9/8 όταν η Λίβερπουλ μπήκε με το δεξί στην φετινή Premier League μιας και επικράτησε της Νόριτς με 4-1 κι από τότε έχει μόλις μία ισοπαλία στα 17 συνολικά παιχνίδια που έδωσε μέχρι στιγμής. Ακολούθησαν οι Σαουθάμπτον με 2-1, η άνετη νίκη κόντρα στην Άρσεναλ με 3-1, ενώ τέλειωσε τον μήνα Αύγουστο με διπλό ενάντια στην Μπέρνλι.

Μπορεί να είχαν χάσει τον Άλισον με τραυματισμό και παρόλο που οι Reds δέχονταν σκεδόν σε κάθε παιχνίδι γκολ, εντούτοις μπορούμε να πούμε πως ο Άντριαν κάλυψε επάξια το κενό του Βραζιλιάνου τερματοφύλακα.

Πλέον στο παιχνίδι είχαν μπει και

οι ανατροπές με τον Κλοπ να μεταδίδει αυτό το πνεύμα σιγουριάς όταν το ματς δεν κυλάει όπως θα ήθελε, όχι μόνο στους ποδοσφαιριστές του αλλά και στον ίδιο τον κόσμο. Θυμηθείτε μόνο την πρώτη του δήλωση όταν ανέλαβε τον Οκτώβρη του 2015 που έλεγε να μεταρρώψει τον κόσμο «from doubters to believers». Κι αυτό ακριβώς έκανε!

Αλάνθαστη τον Σεπτέμβριο

Η Λίβερπουλ είχε έναν αλάνθαστο Σεπτέμβριο μιας και επικράτησε των Νιούκαστλ (3-1), Τσέλσι (2-1), Σέφιλντ (1-0) και Λέστερ (2-1) με ανατροπές, με γκολ στις καθυστερήσεις και εκεί άρχισε να μεγαλώνει την ψαλίδα από τους συνδικειδικτές της.

Μπορεί το σερί των οκτώ συνεχόμενων νικών να έσπασε κόντρα στην αιωνία της αντίπαλο, Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ, ωστόσο το αήττητο παρέμεινε. Σε ένα ματς που ελάχιστα θα έχουμε να θυμόμαστε από αυτό, ο Λαλάνα έσωσε στο τέλος τον πόντο για την ομάδα του. Από τότε όμως η Λίβερπουλ δεν ξανακοίταξε πίσω κι αυτό γιατί ακολούθησαν άλλες οκτώ σερί νίκες, με αποτέλεσμα να μεγαλώσει κι άλλο η διαφορά από τις Λέστερ και Μάντσεστερ Σίτι στους 10 και 14 βαθμούς αντίστοιχα. Συγκεκριμένα οι Reds κέρδισαν δύσκολα και μάλιστα με ανατροπή με 2-1 τις Τότεναμ και Άστον Βίλα, έκαναν το καλύτερο τους παιχνίδι κόντρα στην Σίτι, επικρατώντας άνετα με 3-1 και έκλεισαν τον Νοέμβριο με άλλες δυο νίκες με 2-1 κόντρα στις Πάλας και Μπράιτον.

Η αρμάδα του Κλοπ συνεχίζει αιπτόνη και ακόμη δυνατότερη τον τρέχοντα μήνα. Διέλυσε με 5-2 την Έβερτον σε ένα ματς μονόλογο (ποιο ντέρμπι), ενώ ούτε και οι Μπόρνμουθ-Γουότορντ μπόρεσαν να σταθούν εμπόδιο.

Ενδεκάδα που κερδίζει ...

Άλισον κάτω από τα δοκάρια, δεξιά ο Άρνολντ, αριστερά ο Ρόμπερτσον, δίδυμο στην άμυνα οι Φαν Ντάικ-Μάτιπ, στο κέντρο Χέντερσον, Φαμπίνιο, Βαϊνάλντουμ, μπροστά οι «δαιμόνες» Σαλάχ, Μανέ, Φιρμίνο και έχετε την καλύτερη ενδεκάδα της Λίβερπουλ. Το αν θα πάει μέχρι τέλους το αήττητο ασφαλώς και δεν το γνωρίζουμε, αν θα κάνει ρεκόρ βαθμών επίσης δεν ξέρουμε, γνωρίζουμε όμως πολύ καλά είτε το θέλουμε, είτε όχι πως φέτος δύσκολο το χάνει!

μπορούσε να αποχωρήσει. Κανείς δεν έφυγε αλλά στην πράξη προκύπτει πως κάποιοι το μετάνιωσαν. Ίσως αποχωρήσουν περισσότεροι από τους τέσσερις που μπορούν να έρθουν αλλά καλύτερα έτσι παρά να είναι με το ζόρι κάποιοι στο βοηθητικό.

Ανταγωνισμός

Με την επέλαση του Απόλλωνα, που από ότι φαίνεται θα κρατήσει, την αγωνιστική συνέπεια της φετινής Ομόνοιας - που σημειωτέον παίζει το καλύτερο ποδόσφαιρο - την καλή πορεία της Ανόρθωσης και την παραδοσιακή ισχύ του ΑΠΟΕΛ όλα δείχνουν ένα πολύ ανταγωνιστικό πρωτάθλημα. Φέτος τα πράγματα δείχνουν - και είναι - πολύ ευχάριστα, στον αγωνιστικό τομέα γατί βλέπουμε όμορφα παιχνίδια ενώ ο ανταγωνισμός είναι για την ώρα στα ύψη.

Ασόβαροι

Το είπε με τον πιο ξεκάθαρο τρόπο ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, «Δεν υπάρχει περίπτωση να καταργηθεί η κάρτα». Πάμε όμως για τροποποιήσεις στη νομοθεσία σύμφωνα και με το λογικό αίτημα των σωματείων. Αίτημα που εκφράστηκε στην πρόσφατη Γ.Σ. της ΚΟΠ. Όσοι συνεχίζουν να μιλούν για κατάργηση της κάρτας μόνο ασόβαροι μπορεί να χαρακτηριστούν.

ΑΠΟΦΕΙΣ

Δυσκολότερο του κουλουριτζή

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Τέτοιες που είναι οι μέρες, as ανταλλά-

ζουμε ευχές, δώρα, κάρτες και ειδήσεις. Μιας και που δεν είμαστε και ζαχαροπλάστες, φουρνάρηδες ή καταστημα παιγνιδιών, as μας παραγγέλουν μια είδηση, όποια και αν θέλουν. Να βάλουμε όλο μας το μεράκι, την τέχνη και να την παραδώσουμε φρέσκια και εύγευστη στον παραλήπτη. Να τη μοιράσει ανάλογα και να την φάνε όλοι μαζί, όπως

κάνουμε με τα μελομακάρονα ή τους κουραμπιέδες.

Έχουμε χάσει το μπούσουλα μες στο νησί, σε πολλά

θέματα και στη δημοσιογραφία δυστυχώς. Φτάσαμε

πλέον στο σημείο, αντί για την εξεύρεση είδησης, να

τη διαμορφώνουμε. Πώς δηλαδή ο ανθοπώλης περιποιείται

τα άνθη και τα φυτά του, πριν τα βγάλει προς πώληση; Κάτι

τέτοιο. Μας δίνουν το υλικό και κάποια μικρά εργαλεία

για να το χειριστούμε. Έτσι όπως διαμορφώθηκε η κατάσταση, προ πολλών ετών, μάλλον και δεκαετιών,

στο εγγύς μέλλον δεν θα υπάρχουν δημοσιογράφοι αλλά

διεκπεραιωτές ειδήσεων και καταστάσεων.

Και καλά να συμβαίνουν όλα αυτά στο χώρο της αθλη-

τικογραφίας, αναρωτιέμαι τι συμβαίνει σε πολύ σοβα-

ρότερους τομείς, που αφορούν άμεσα ή έμμεσα τη ζωή

μας και των παιδιών μας. Άμα δηλαδή υπάρχει απόλυτος

έλεγχος της εξουσίας στον δημοσιογράφο για ένα πέναλτι

ή οφ σάιτ, διερωτάσαι τι μπορεί να συμβαίνει σε θέματα

όπου διακυβεύονται κονδύλια και τεράστια κομματικά,

οικονομικά ή επιχειρηματικά συμφέροντα. Χωρίς υπερ-

βολές, δεν μπορώ να το διανοηθώ. Γι' αυτό και μάλλον

παραμένει συνειδητή η επιλογή μας να μην εισχωρήσουμε

ποτέ σε χωράφια που λέγονται πολιτικά, οικονομικά ή

αστυνομικά ρεπορτάζ. Φτου, μακριά από μας, πάνω απ'

όλα η υγεία. Καταντήσαμε ως δημοσιογραφικούς κόσμος

να μοιάζουμε πλέον με φουρνάρηδες ή κουλουριτζήδες.

Να παραγγέλλουν και εμείς να παραδίνουμε.

Και καλά στην περίπτωση του κουλουριτζή ό,τι πρ-

αμάτεια πουλήσει, προκύπτει μέσα από τα κεράκια του

και τον ίδιο του τον ιδρώτα. Στο δικό μας το σινάφι δεν

είμαι σίγουρος. Ό,τι μας λεν, ακολουθούμε. Κρύβουμε,

κόβουμε, μορφοποιούμε και μετά ετοιμάζουμε την εί-

δηση... δεν είναι και τόσο δύσκολο. Του κουλουριτζή

είναι μακράν πιο δύσκολο και του ευχόμαστε καλές δου-

λειές ολόχρονα και όχι μονάχα στις γιορτές. Άντε καλή

καρδιά και καλή Χριστούγεννα... σε φίλους και «εκ-

θρούς».

Κατανόηση να υπάρχει...

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ**

Έτσι και αλλιώς, ελάχιστες ήταν από την αρχή οι πιθανότητες για κάθοδο ξένων διαιτητών. Δεν θα αποτελούσε λύση στα προβλήματα της κυπριακής διαιτησίας, θα μας γλίτωνε όμως από πολλά προβλήματα. Ίσως τα δεδομένα να ήταν διαφορετικά, αν η συζήτηση για ένα τέτοιο ενδεχόμενο γινόταν το περασμένο καλοκαίρι, με άνεση χρόνου αλλά και δυνατότητα σωστής αξιολόγησης και κατάλληλου προγραμματισμού, για ένα

τόσο σοβαρό θέμα. Σε πολλά από τα σοβαρά προβλήματα

του κυπριακού ποδοσφαίρου θα μπορούσαν να εξευρεθούν

λύσεις αν αξιοποιούσαμε την καλοκαιρινή περίοδο, αν

γενικότερα λειτουργούσαμε εκ των προτέρων και όχι

εκ των υστέρων και αναλόγως...

Από την άλλη, η πρόσφατη ανακοίνωση της ΚΟΠ,

μετά την άτυπη γενική συνέλευση των σωματείων,

περισσότερο με παραδοχή μοιάζει, αντί για απόρριψη

με επικειρήματα, της θέσης πως μόνο με ξένους διαιτητές

τελειώνει ομαλά το φετινό πρωτάθλημα. Η ΚΟΠ ενπ-

μέρωσε πως ο πρόεδρος της Γιώργος Κούμας, ανέλυσε

στα σωματεία το πλάνο για τον «εμβολιασμό της διαι-

τησίας με νέους διαιτητές. Στην ουσία παραδοχή, πως

με το υφιστάμενο «ρόστερ» διαιτητών δύσκολα τελειώνει

ομαλά το φετινό πρωτάθλημα. Λες και το πρόβλημα

έχει να κάνει με γερασμένους διαιτητές, λες και οι πιο

νέοι που σφυρίζουν τα τελευταία χρόνια έχουν καλύτερη

απόδοση... Την στιγμή που θα έπρεπε να συζητηθεί η

αναγκαιότητα ή όχι για ξένους διαιτητές, ο πρόεδρος

της ΚΟΠ ενημέρωσε για το πλάνο και τον σχεδιασμό

εφαρμογής του VAR τον επόμενο χρόνο. Κάτι σαν πα-

ραδοχή, πως μόνο με τη χρήση της τεχνολογίας μπο-

ρούμε να αποφύγουμε κάποια έστω από τα σοβαρά

λάθη των διαιτητών μας. Πιο απλά, σωπάστε να περά-

σουμε και φέτος και υπομονή μέχρι το VAR να έρθει...

Ζήτησε κατανόηση ο πρόεδρος της ΚΟΠ και συνεργ-

ασία, προκειμένου να ολοκληρωθεί η ποδοσφαιρική

χρονιά με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Υπάρχει κανείς

που πιστεύει πως θα επιδειχθεί κατανόηση απ' όσους

θα βρεθούν στην πλευρά των αδικημένων από σοβαρά

διαιτητικά λάθη; Υπάρχει κανείς που μπορεί να απαν-

τήσει στο ερώτημα, γιατί τα σωματεία δεν αντιδρούν;

Μπορεί κάποιος να εξηγήσει, γιατί από τη στιγμή που

η συντριπτική πλειοψηφία των ομάδων θεωρεί πως

βρίσκεται στη πλευρά των αδικημένων, δεν προκύπτει

μία οργανωμένη προσπάθεια αλλαγής κάποιων δεδο-

μένων και χρόνιων καταστάσεων στην κυπριακή δι-

αιτησία;

Το... άλλοθι της κάρτας

Εξακολουθούν όσοι «φραντικά» τάσσονται εναντίον της κάρτας φιλάθλου, να θεωρούν το συγκεκριμένο μέτρο ως την κύρια αιτία για τις σκεδόν άδειες κερκίδες στα γήπεδά μας. Κανείς, ωστόσο, δεν αναφέρεται στη μη συχνή προσέλευση φιλάθλων, οι οποίοι έχουν εκδώσει την κάρτα ή στη μη προσέλευση αρκετών, σε πολλά παιχνίδια, οι οποίοι είναι κάτοχοι εισιτηρίων διαρκείας! Μπορεί το συγκεκριμένο μέτρο να μην αποτελεί τον ιδανικό τρόπο για την αντιμετώπιση της βίας, όπως εξελίσσεται όμως το θέμα, η κάρτα φιλάθλου δείχνει να αποτελεί το τέλειο άλλοθι για όσους αποφεύγουν εδώ και χρόνια να αγγίξουν πολλά άλλα σοβαρά προβλήματα, τα οποία έχουν απομακρύνει τον φιλάθλο από το γήπεδο...

VAR και κόστος

Το μεγαλύτερο μέρος του ψηλού κόστους για την εφαρμογή του VAR στην Κύπρο, του χρόνου, θα το αναλάβει η ΚΟΠ. Στην πρόσφατη γενική συνέλευση τα σωματεία ενημερώθηκαν πως θα επωμιζονται ετησίως ένα κόστος περίπου στις σαράντα χιλιάδες ευρώ. Οι πληροφορίες λένε, πως το ποσό αναλογεί στις πληρωμές των διαιτητών σε κάθε παιχνίδι από το γηπεδούχο σωματείο, πληρωμές τις οποίες τα τελευταία χρόνια αναλάμβανε η ΚΟΠ, θέλοντας να μην επιβαρύνει τα ήδη άσχημα οικο-

νομικά των σωματείων της, τα δεδομένα, ωστόσο, από του χρόνου αλλάζουν. Ακόμη και έτσι όμως, οι σαράντα περίπου χιλιάδες ευρώ δεν θα πρέπει να θεωρούνται μεγάλο ποσό, έναντι των θετικών που μπορεί να προκύψουν από τη χρήση του VAR.

Ασάντζ

Το γράψαμε και θα το ξαναγράψουμε γιατί έχει την πλάκα του. Ο ερχομός του νέου προπονητή του ΑΠΟΕΛ έχει λάβει τέτοιες διαστάσεις, υπάρχει ένα τέτοιο πέπλο μυστηρίου, τόσο σκοτάδι που νομίζεις αντι για προπονητή θα φέρουν τον Ασάντζ τον ιδρυτή των Wikileaks.

Από σκοτάδι... φως

Υπάρχει μια άτυπη συμφωνία μεταξύ δημοσιογράφων και ομάδων που ρίχνει σκοτάδι σ' ό,τι έχει να κάνει με το μεταγραφικό κομμάτι έως ότου ολοκληρωθούν οι αγωνιστικές υποχρεώσεις. Όταν με το καλό ξυπνήσετε από Δευτέρας ξεκινά άτυπα η μεταγραφική περίοδος. Και ενώ όλα είναι σκοτεινά, ρίχνεται άπλετο φως στο ποιοι έρχονται και ποιοι φεύγουν.

Θέλουμε γήπεδο

Αυτή είναι η κατάληξη των συζητήσεων και η ουσία των όσων βγήκαν από τη συ-

νέλευση για το ποδόσφαιρό μας. Καλό είναι το προπονητικό κέντρο της ΚΟΠ, καλό το VAR και οι κουβέντες για κάρτα φιλάθλου όμως στο γήπεδο χωρίς βελτίωση των εγκαταστάσεων δεν πρόκειται να δούμε. Αναφερόμαστε στην generation X των Κυπρίων και όχι τους παλιούς και παραδοσιακούς οπαδούς που επηρεάζεται από άλλες καταστάσεις η προσέλευσή τους. Όταν γεννιήθηκε μες την τεχνολογία και τις ανέσεις που σου προσφέρει, δεν έχεις κανένα λόγο να πληρώνεις για να βλέπεις ένα προϊόν που για πολλούς λόγους σου σπάει τα νεύρα. Ειδικά όταν δεν έχεις και το κίνητρο του ανήκιν στους οργανωμένους αφού αυτοί ως γνωστό απέχουν. Κακά τα ψέματα δημιουργούσαν γενιές οπαδών οι οργανωμένοι στα πέταλα, κάτι που πλέον χάνεται. Ρίخته χρήμα να φωτιάσουμε γήπεδο 21ου αιώνα γιατί σύντομα θα ψάχνουμε να βρούμε το λάθος.

Ανακατατάξεις

Τελειώνει η χρονιά και αναμένονται αρκετές εξελίξεις στην ΑΕΛ. Είναι η στιγμή που πρέπει να παρθούν αποφάσεις για το πώς θα προχωρήσει η ομάδα από εδώ και πέρα. Έγιναν πολλά το τελευταίο διάστημα που χάλασαν το κλίμα και όταν δεν έρχονται και τα αποτελέσματα η γκρίνια μεγαλώνει. Τα πράγματα είναι απλά: το καλοκαίρι τέθηκαν προς τους ποδοσφαιριστές τα δεδομένα και πως όποιος δεν ήθελε

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
0,36%Χ.Α.
0,10%

Dow Jones

1,31%

Nasdaq

2,20%

Nikkei

-0,86%

Dax

-0,07%

FTSE 100

4,13%

ΒΡΕΤΑΝΙΑ
Αναβάθμιση
οικονομικών
προοπτικών
από οίκους
Fitch και S&P
Σελ. 10

Πετρέλαιο

1,80%

€/ \$

-0,05%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ

Στα 55 τρισ. δολ. το χρέος αναπτυσσόμενων χωρών

Στο **επίπεδο** ρεκόρ των 55 τρισ. δολαρίων εκτινάχθηκε πέρυσι το χρέος των αναπτυσσόμενων χωρών. Από το 2010 μέχρι πέρυσι το χρέος έχει αυξηθεί κατά 54%. Η Παγκόσμια Τράπεζα προειδοποιεί ότι αυξάνονται οι πιθανότητες νέας κρίσης χρέους με επίκεντρο τον αναπτυσσόμενο κόσμο. **Σελ. 8**

ΕΛΛΑΔΑ

Ζεσταίνεται η αγορά εξοχικών στα ορεινά

Η **άνοιξη** της εγχώριας κτηματαγοράς δεν περιορίζεται στο κέντρο της Αθήνας, στα νότια προάστια και στις Κυκλάδες, αλλά πλέον επηρεάζει και τα χειμερινά εξοχικά όπου οι τιμές των κατοικιών σε αυτά έχουν αυξηθεί κατά 8% στη διάρκεια του 2019, καθώς η ζήτηση είναι αυξημένη. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	0,52%	0,00%
Γερμανία	-0,24%	-0,03%
Γαλλία	0,06%	0,03%
Ιταλία	1,38%	0,05%
Ισπανία	0,44%	0,00%
Ιρλανδία	0,07%	0,04%
Ελλάδα	1,34%	0,01%
Ην. Βασίλειο	0,80%	-0,02%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Βραχυ-πρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba2	NP
S&P	BBB-	A-3

Αρνητικά επιτόκια φέρνει το 2020

Μέσα στο πρώτο εξάμηνο αναμένεται να γίνουν οι ανακοινώσεις από τις κυπριακές τράπεζες

Σε **χρεώσεις** των μεγάλων καταθετών αναμένεται να μπουν οι κυπριακές τράπεζες μέσα στο 2020. Αν και στην αρχή όταν πρωτοανακοινώθηκαν τα μέτρα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για την αύξηση του επιτο-

κίου επί των καταθέσεων που «αποθηκεύονται» από 0,4% στο 0,5%, οι κυπριακές τράπεζες θα το εφάρμοζαν από αρχές του 2020. Ωστόσο, αυτό αναμένεται να γίνει έως τον Ιούνιο. Η χρονική καμπή δεν έχει ιδιαίτερη σημα-

σία, απλώς θα γίνει περίπου τρεις μήνες μετά την προειδοποίηση μέσω PSD2, δηλαδή μέσω της ρύθμισης των υπηρεσιών πληρωμών στην Ευρωπαϊκή αγορά. Εκείνο που έχει ιδιαίτερη σημασία, είναι το ύψος της κατάθεσης,

η οποία θα θεωρείται μεγάλη. Το βάρος πέφτει ουσιαστικά στην Ελληνική Τράπεζα και στην Τράπεζα Κύπρου. Η πρώτη ανακοίνωσε επίσημως ότι θα προχωρήσει στην χρέωση των μεγάλων καταθετών, ενώ από την Αγία

Παρασκευή «σκέφτηκαν απλώς φωναχτά» πως εξετάζουν το ενδεχόμενο. Η πραγματικότητα όμως είναι πως και οι δύο θα προχωρήσουν αναπόφευκτα στις χρεώσεις των μεγάλων καταθετών. **Σελ. 5**

Με ρομπότ καλύπτουν την έλλειψη προσωπικού

Σε **αναζήτηση** εργαζομένων με συγκεκριμένες δεξιότητες βρίσκεται μεγάλο μέρος της Ευρώπης, από την ατμομηχανή της ευρωπαϊκής οικονομίας, τη Γερμανία, μέχρι τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης που πάλαי ποτέ ανατολικού μπλοκ. Σε ορισμένες από αυτές το πρόβλημα είναι τόσο οξύ, ώστε μεγάλο ποσοστό των βιομηχανιών τους προεξοφλεί επιπτώσεις στην παραγωγή τους. Σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times αναφέρεται, ειδικότερα, στην περίπτωση της Πολωνίας που αναγκάζεται να επιστρατεύσει τα ρομπότ για να καλύψει τις ανάγκες των βιομηχανιών της σε εργατικά χέρια. **Σελ. 9**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **FLORIAN HEIDER***, **FARZAD SAIDI**** και **GLENN SCHEPENS*****

Τραπεζικός δανεισμός στην εποχή των αρνητικών επιτοκίων

Οι τράπεζες που έχουν υψηλές καταθέσεις δεν επωφελοούνται από το φθνότερο κόστος χρηματοδότησης.

περισσότερο μέσω καταθέσεων βλέπουν μικρότερη μείωση του κόστους χρηματοδότησής τους και συνεπώς μειώνεται η καθαρή τους αξία.

Αυτή η μείωση περιορίζει το κίνητρό τους για χορήγηση δανείων και ενδέχεται επίσης να τις ωθήσει σε «κυνήγι αποδόσεων» σε συγ-

κριση με τράπεζες που έχουν χαμηλότερες καταθέσεις. Σε μελέτη του 2019 ο Johannes Bubeck της Bundesbank παρατηρεί ότι οι τράπεζες με υψηλότερες καταθέσεις αναδιαμορφώνουν το χαρτοφυλάκιο μετοχών και ομολόγων τους όταν γίνονται αρνητικά τα επιτόκια καταθέσεων και στρέφονται σε επενδύσεις που έχουν υψηλότερη απόδοση και υψηλότερο ρίσκο.

Και η αγορά αντιμετωπίζει αυτές τις τράπεζες ως έχουσες υψηλότερο ρίσκο, καθώς αυξάνεται η απόδοση των CDS τους (ασφάλιστρα έναντι κινδύνου χρεοκοπίας), ενώ θεωρεί ότι υπάρχουν περισσότερες πιθανότητες να χρειαστούν κεφαλαιακή ενίσχυση στην περίπτωση που ξεσπάσει χρηματοπιστωτική κρίση. Η έρευνά μας αλλάζει επίσης την

άποψη που έχουμε για τον ρόλο των καταθέσεων ως χαρακτηριστικό τραπεζικού επιχειρηματικού μοντέλου. Συνήθως θεωρείς κανείς ότι οι τράπεζες με υψηλές καταθέσεις είναι οι παραδοσιακοί ενδιάμεσοι που κορηγούν τα περισσότερα δάνεια και είναι οι πιο σταθερές. Δυστυχώς, τα αρνητικά επιτόκια δανεισμού ενδέχεται να αλλάξουν τον ρόλο αυτών των τραπεζών ως βασικού δανειστή της πραγματικής οικονομίας.

* Ο κ. Florian Heider είναι σύμβουλος στη Γενική Διεύθυνση Ερευνών της ΕΚΤ.

** Ο κ. Farzad Saidi είναι βοηθός καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Βοστώνης.

*** Ο κ. Glenn Schepens είναι οικονομολόγος της ΕΚΤ.

ΑΝΑΛΥΣΗ Του DAVID RANDALL / REUTERS

Ανοδική κίνηση και το 2020 για τις αγορές

Τώρα που το αποτέλεσμα των βρετανικών εκλογών απομάκρυνε την αβεβαιότητα γύρω από το Brexit, ΗΠΑ και Κίνα τείνουν να συμφωνήσουν, έστω κι αν δεν έχουν υπογράψει, και η Federal Reserve καθιστά σαφές πως δεν πρόκειται να αλλάξει στάση στο εγγύς μέλλον, είναι πλέον ανοιχτός ο δρόμος για να συνεχιστεί η άνοδος των αγορών το 2020.

Οι διαχειριστές κεφαλαίων εκτιμούν, πάντως, πως παραμένουν σε εκκρεμότητα ορισμένα ζητήματα γύρω από το διεθνές εμπόριο και οι εκλογές που θα γίνουν στις ΗΠΑ τον Νοέμβριο ενδέχεται να επηρεάσουν την πορεία των μετοχών το 2020. Η άνοδος των τιμών των μετοχών θα είναι δώρο σε όσους επενδυτές περίμεναν μάταια να σημειώσουν άνοδο οι τομείς που επηρεάζονται περισσότερο από τον οικονομικό κύκλο, όπως η ενέργεια και ο χρηματοπιστωτικός κλάδος.

Ο δείκτης S&P 500 σημείωσε νέο ρεκόρ την Τρίτη, καθώς οι επενδυτές γύρισαν την πλάτη στα ασφαλή καταφύγια των ομολόγων και έδωσαν συνέχεια στην άνοδο που τον έχει οδηγήσει σε κέρδη 28% τους τελευταίους 12 μήνες. Η απομάκρυνση των κινδύνων που απειλούσαν την αγορά θα μπορούσε να οδηγήσει σε υπερθέρμανσή της, προειδοποιεί ο Τσαρλς Λεμονίδης, διαχειριστής επενδύσεων χαρτοφυλακίου στο hedge fund Value-Works LLC.

Όπως τονίζει ο ίδιος, «μπορεί να δούμε να επικρατεί αισιοδοξία στην αγορά και να καταγραφούν αγορές που δεν εξαρτώνται από τη χρηματιστηριακή αξία των εταιρειών». Ο εν λόγω διαχειριστής επενδύσεων επικεντρώνεται περισσότερο στις χρηματιστηριακές αξίες και έχει αγοράσει μετοχές ενεργειακών εταιρειών όπως η Tidewater και οι εταιρείες βιοτεχνολογίας Gilead Sciences Inc. Εκτιμά πως «οι εταιρείες βιοτεχνολογίας έχουν πολύ χαμηλές τιμές τώρα και είναι πολύ ελκυστικές για τους επενδυτές, αν σκεφθεί κανείς τα θεμελιώδη μακροοικονομικά μέγέθη τους».

Όπως επισημαίνει ο ίδιος αναλυτής, το ενδιαφέρον στρέφεται όλο και περισσότερο στις προεδρικές εκλογές που θα γίνουν στις ΗΠΑ το επόμενο έτος και οι οποίες μπορεί να «παγώσουν» κάθε εν-

διαφέρον των επενδυτών. «Οι προεδρικές εκλογές “παγώνουν” τους επενδυτές και στις δύο πλευρές του πολιτικού φάσματος», τονίζει και εξηγεί πως τα θεμελιώδη μακροοικονομικά μεγέθη της αγοράς είναι πραγματικά καλά, αλλά το κλίμα θα επηρεαστεί αρνητικά από τις εκλογές. Σύμφωνα με τον Στιβ Κιαβαρόνε, διαχειριστή επενδύσεων χαρτοφυλακίου στη Federated Global Allocation Fund, αν υποχωρήσει η αμερικανική αγορά μετοχών μπορεί να προσφέρει μια ευκαιρία στις εταιρείες μικρής κεφαλαιοποίησης, που έως τώρα είχαν πολύ μικρότερη απόδοση σε σύγκριση με τη συνολική πορεία του χρηματιστηρίου.

Ο ίδιος προειδοποιεί, όμως, πως «η αγορά έχει σημειώσει τόσο ραγδαία άνοδο, ώστε ενδέχεται να δούμε μια αιφνιδιαστική και απότομη υποχώρηση για καθαρά τεχνικούς λόγους». Δεν παύει, πάντως, να προβλέπει πως θα σημειωθεί περαιτέρω άνοδος στις μετοχές εταιρειών που δεν έχουν ακολουθήσει έως τώρα τη συνολική άνοδο της αγοράς.

Σύμφωνα με τη Λόρι Καλβαζίνα, επικεφαλής του τομέα στρατηγικών επενδύσεων της RBS Capital Markets, το γεγονός ότι ξεκαθαρίζει το τοπίο γύρω από το Brexit θα προσελκύσει ξανά τους επενδυτές στις ευρωπαϊκές μετοχές, ενώ τα προβλήματα του διεθνούς εμπορίου θα τους προβληματίσουν όσον αφορά την Κίνα.

Η ίδια ανέφερε πως συνομίλησε με επενδυτές που θεωρούν σημαντικό βήμα μπροστά την έκβαση των βρετανικών εκλογών, αλλά όχι και τις εξελίξεις στο σινοαμερικανικό μέτωπο. Ανάλογες είναι οι εκτιμήσεις και του Μπράιαν Κέρμανκ, διαχειριστή επενδύσεων χαρτοφυλακίου στην GOG Partners International Equity. Ο Κέρμανκ έχει στρέψει το χαρτοφυλάκιό του κυρίως σε ευρωπαϊκές μετοχές, όπως του ομίλου London Stock Exchange και της γαλλικής εταιρείας αεροδιαστημικής Safran SA. Ενδιαφέρεται επίσης για τις μετοχές ευρωπαϊκών εταιρειών ενέργειας, που μέχρι τώρα έχουν πιεστεί εξαιτίας της ανησυχίας για την ισχύ της ευρωπαϊκής οικονομίας. Όπως τονίζει, «υπάρχουν πράγματι ενδιαφέροντες ευκαιρίες σε εταιρείες που έως τώρα δεν ήθελε κανείς να πλαιοτήσει».

ΔΗΚΤΗΣ

Τα βρήκε και με ΚΕΔΙΠΕΣ

Την παραχώρηση Ετήσιας Προσαύξησης και Αυτόματης Τιμαριθμικής Αναπροσαρμογής (ΑΤΑ) αναδρομικά από 1/1/2019 ως επίσης και για το 2020, με κατώτατο όριο μηνιαίας προσαύξησης τα €75, αποφάσισε το Διοικητικό Συμβούλιο και η Διεύθυνση της ΚΕΔΙΠΕΣ, αναγνωρίζοντας την προσφορά του προσωπικού. Η πιο πάνω εξέλιξη, σύμφωνα με ανακοίνωση της ΚΕΔΙΠΕΣ, «αποτελεί προσπάθεια επίτευξης θετικού κλίματος συνεργασίας εν αναμονή της ολοκλήρωσης των διαβουλεύσεων με όλες τις Συντεχνίες για κατάληξη σε υπογραφή Ενιαίας Συλλογικής Σύμβασης». Μετά την υπογραφή της σύμβασης και με την Τράπεζα Κύπρου, ανανεώθηκε η συλλογική σύμβαση με παραπάνω από τους μισούς τραπεζοπαλλήλους της Κύπρου. Υπενθυμίζεται πως έχει υπογραφεί και με άλλες τράπεζες.

• • • •

Άνθρακας

Όπως εξηγεί η ΜΟΚΑΣ, η πλατφόρμα «Organised Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP)» που δημοσίευσε στην ιστοσελίδα της στις 14/08/2019 άρθρο με τίτλο «Bank records Link President of Cyprus to “Troika Laundromat”» ήταν άνθρακας. Δικαιωμένο δήλωσε την Παρασκευή το δικηγορικό γραφείο «Νίκος Χρ. Αναστασιάδης & Συνεταίροι Δ.Ε.Π.Ε». «Το εν λόγω πόρισμα αποκαθιστά πλήρως τα πραγματικά γεγονότα και την αλήθεια, αναφέρει στην ανακοίνωσή του το εν λόγω δικηγορικό γραφείο», την οποία υπογράφει ο Δικηγόρος/ Διευθύνων Συνεταίρος Στάθης Α. Λεμής.

• • • •

Περιμέναμε από εκθέσεις;

Έπρεπε να φτάσουμε εδώ για να δούμε πως οι γιατροί θα εκμεταλλεύονταν τα κενά του ΓΕ-ΣΥ; Αφού γιατροί έφτιαξαν το ΓΕΣΥ, ο αρχιτέκτονας δεν ήθερε εξάρχει τα κενά του; Σπρώχνουν ολόένα και περισσότερο στην αποτυχία του σχεδίου και την μετατροπή του σε πολυσσφαλιστικό σύστημα. Επίσης περιμέναμε να δούμε τις ατασθαλίες από εκθέσεις; Μία βόλτα στα φαρμακεία και θα αντιλαμβανόταν ο οποιοσδήποτε πως οι πελάτες - ασθενείς έφευγαν με γεμάτες τις τσάντες φάρμακα.

• • • •

Κορύφωση του δράματος

Η εμπειρία της κίνησης στους δρόμους της πρωτεύουσας αποκτά άλλο νόημα αυτές τις μέρες. Από χθες ξάββατο όσοι αποτολμήσαμε να βγούμε για τα χριστουγεννιάτικα ψώνια, αρχίσαμε να αναπολούμε τις παλιές καλές στιγμές των προηγούμενων εβδομάδων που για να διασχίσουμε για παράδειγμα την Τροόδους σε ώρα αιχής θέλαμε μόνο μισή με μια ώρα, αναλόγως της ώρας και της μέρας. Τι κυκλοφοριακό έμφραγμα, τι σημειωτόν, τι μοτιλιάρισμα. Καμιά λέξη δεν περιγράφει την

Και εγένετο Metropolis Mall με τις ευλογίες του Μητροπολίτη και τις ευχές του Προέδρου-απαραιτήτα συστατικά μιας επιχειρηματικής επένδυσης.

οδηγική εμπειρία αυτές τις μέρες στην πρωτεύουσα. Το δράμα των οδηγών κορυφώνεται και μπαίνουν σε mood μάλλον Μεγάλης Εβδομάδας, παρά των Χριστουγέννων. Και ας μην μιλήσουμε καλύτερα για τα παρκινγκ. Τα καλά

νέα στην προκειμένη, είναι ότι παραδίδεται η Καλλιπόλεως.

• • • •

Ψάχνουν πάρκινγκ και στην Λάρνακα

Με τόσα έργα σε εξέλιξη στο κέντρο της Λάρνακας είναι λογικό οι Λαρνακείς να υποφέρουν από έλλειψη χώρου στάθμευσης, με το δράμα τους να εντείνεται με τα Χριστούγεννα εν όψει. Εδώ παρεμβαίνει ο δήμος, ο οποίος παραχώρησε δημοτικό τεμάχιο στην οδό Ζήνωνος Κιτίεως και ζητά προσφορές για την κατασκευή και τη λειτουργία πολυώροφου χώρου στάθμευσης. Φυσικά η διαδικασία με τα χρονοδιαγράμματα δεν είναι απλή υπόθεση, έτσι η αποσυμφόρηση στους δρόμους της πόλης δεν αναμένεται σύντομα, αλλά τουλάχιστον υπάρχει η καλή θέληση.

• • • •

Μια γωνιά στο ράφι

Ο κούκος αποδόνι στοιχίζει στους προμηθευτές η επιθυμία να βάλουν τα προϊόντα τους σε περίοπτη θέση στο ράφι, προκειμένου να μην μείνουν τελικά στο ράφι. Βέβαια τα ράφια είναι καινούργια και lux, και έγιναν μετά από επενδύσεις εκατομμυρίων οι οποίες πρέπει με τον ένα ή τον άλλο τρόπο να καλυφθούν.

Τεστ αντοχής στην κλιματική αλλαγή για βρετανικές τράπεζες

Η Τράπεζα της Αγγλίας θα υποβάλει τις μεγαλύτερες βρετανικές τράπεζες και τις ασφαλιστικές για πρώτη φορά σε τεστ αντοχής στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής καθώς και της στροφής των επενδύσεων σε πράσινες επενδύσεις. Σύμφωνα με σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times, θα συμμετάσχουν στη δοκιμασία οι επτά μεγαλύτερες τράπεζες που υποβάλλονται γενικότερα στα τεστ αντοχής της Τράπεζας της Αγγλίας. Πρόκειται για τις Barclays, HSBC, Standard Chartered, Royal Bank of Scotland, Santander UK, Lloyds Banking Group και Nationwide αλλά και 39 ασφαλιστικές που ήδη διεξάγουν εμπειρευτικά ανάλογα τεστ σχετικά με την κλιματική αλλαγή.

Με την πρωτοβουλία αυτή, απτή απόδειξη ότι διειοδύει πλέον η κλιματική αλλαγή σε κάθε πτυχή της οικονομίας, η Τράπεζα της Αγγλίας θα αναγκάσει τράπεζες και ασφαλιστικές να αποκαλύψουν τον βαθμό έκθεσής τους σε περιοχές απειλούμενες από ακραία καιρικά φαινόμενα αλλά και σε επενδυτικά χαρτοφυλάκια με ομόλογα εταιρειών που θεωρούνται επιζήμιες για το περιβάλλον. Στη συνέχεια θα αξιολογήσει τους ισολογισμούς των τραπεζών και τη δυνατότητα κάθε τράπεζας και κάθε ασφαλιστικής να αντεπεξέλθει σε περίπτωση που αυξηθούν τα ακραία καιρικά φαινόμενα, όπως οι πλημμύρες και οι

κατολισθήσεις. Θα αξιολογήσει επίσης πόσο εύλωτες είναι τράπεζες και ασφαλιστικές εάν σημειωθεί ξαφνικά κύμα μαζικών πωλήσεων τίτλων εταιρειών οι οποίες θεωρούνται επιβλαβείς για το περιβάλλον. Σημειώτουν ότι στη Βρετανία τα δάνεια που έχουν χορηγήσει οι τράπεζες σε βιομηχανίες παραγωγής ορυκτών καυσίμων και γενικότερα σε εταιρείες που ρυπαίνουν το περιβάλλον, αντιπροσωπεύουν το

Η Τράπεζα της Αγγλίας θα αξιολογήσει τις συνέπειες από πιθανή αύξηση ακραίων καιρικών φαινομένων.

70% των βασικών ιδίων κεφαλαίων, δηλαδή το τμήμα του ενεργητικού της που θεωρείται ασφαλέστερο.

Τέλος, η Τράπεζα της Αγγλίας θα εξετάσει και κατά πόσον εγκυμονεί κινδύνους μετάδοσης στην παγκόσμια οικονομία το οποίο πρόβλημα παρουσιάσουν τράπεζες και ασφαλιστικές στα σενάρια στα οποία θα δοκιμαστούν. Σύμφωνα με τη σχετική ανακοίνωσή της, τα συγκεκριμένα τεστ αντοχής δεν στοχεύουν στο να οδηγήσουν σε αυξήσεις κεφαλαίου, όπως συμβαίνει με τα συνθήκη τεστ κοπώσεως, αλλά μόνον να εντοπίσουν

τυχόν κινδύνους στους ισολογισμούς των τραπεζών και των ασφαλιστικών. Τα τεστ θα γίνουν στη βάση τριών σεναρίων με το πιοτερο να προβλέπει την άνοδο της θερμοκρασίας του πλανήτη κατά λιγότερο από δύο βαθμούς Κελσίου, καθώς θα έχουν μεσολαβήσει οι αναγκαίες πολιτικές σε παγκόσμιο επίπεδο. Το δεύτερο σενάριο αφορά την περίπτωση στην οποία αναβάλλονται οι αναγκαίες πολιτικές κατά μία δεκαετία και λαμβάνονται καθυστερημένα πυροδωτήρες έτσι μαζικές πωλήσεις περιουσιακών στοιχείων. Το τρίτο και χειρότερο σενάριο προβλέπει πως οι κυβερνήσεις δεν κατορθώνουν να καταλήξουν σε συμφωνία για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, με αποτέλεσμα την άνοδο της θερμοκρασίας του πλανήτη κατά 4 βαθμούς Κελσίου μέχρι το 2080, την άνοδο της επιφάνειας της θάλασσας και πολύ συχνά ακραία καιρικά φαινόμενα, όπως οι καταγίδες και οι πλημμύρες.

Οι όμιλοι που θα υποβληθούν στη δοκιμασία έχουν ήδη ειδοποιηθεί ότι πρέπει να αναθέσουν σε ανώτερα στελέχη τους την ευθύνη για τη διαχείριση όσων κινδύνων απορρέουν από την κλιματική αλλαγή. Έχουν, επίσης, προειδοποιηθεί ότι ενδέχεται να υποστούν κυρώσεις αν η Τράπεζα της Αγγλίας κρίνει ότι δεν διαχειρίζονται σωστά τον κίνδυνο. Σε ό,τι αφορά, πάντως, τα

Η κεντρική τράπεζα της χώρας θα αναγκάσει τράπεζες και ασφαλιστικές να αποκαλύψουν τον βαθμό έκθεσής τους σε περιοχές απειλούμενες από ακραία καιρικά φαινόμενα, αλλά και σε επενδυτικά χαρτοφυλάκια με ομόλογα εταιρειών που θεωρούνται επιζήμιες για το περιβάλλον.

αποτελέσματα των τεστ αντοχής θα δημοσιοποιηθούν το δεύτερο εξάμηνο του 2021, στο πλαίσιο των γενικότερων τεστ κοπώσεως που διεξάγει η τράπεζα. Δεν πρόκειται,

πάντως, να αποκαλυφθούν οι συγκεκριμένες επωνυμίες τραπεζών και ασφαλιστικών ούτε να ανακοινωθεί κατά πόσον πέρασαν επιτυχώς ή απέτυχαν στα τεστ. Δεν απο-

κλείεται, όμως, στο μέλλον η Τράπεζα της Αγγλίας να εκθέσει όσες τράπεζες ή εταιρείες εκτιμά πως δεν λαμβάνουν επαρκή μέτρα για την αντιμετώπιση των κινδύνων.

Πονοκέφαλος τα ΜΕΔ στην ΚΕΔΙΠΕΣ

Μόλις στο 3,5% μέσα σε ένα χρόνο από τον Φορέα και την συνεργαζόμενη του εταιρεία την Altamira

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Βρισκόμαστε στα μέσα της διαδικασίας επαναδιαπραγμάτευσης του συμβολαίου που έχει συνάψει η Κυπριακή Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων με την Altamira Asset Management για την διαχείριση των δανείων της πρώτης. Το αποτέλεσμα αυτής της διαπραγμάτευσης αναμένεται στο άμεσο μέλλον, καθώς είναι πολύ κοντά στο να ολοκληρωθεί, ωστόσο είναι ησυχαστικής σημασίας. Και αυτό, διότι, βάσει των αποτελεσμάτων που εξέδωσε εντός της εβδομάδας η ΚΕΔΙΠΕΣ, ο σημαντικότερος δείκτης είναι ένας : ότι η συνολική απομόχλευση (recovery) των δανείων από την έναρξη των εργασιών της ΚΕΔΙΠΕΣ έφτασε σε ένα χρόνο μόλις στο 3,5%. Και υπάρχουν δύο σκέλη. Το 3,5% έχει πολύ μεγάλη διαφορά σε σχέση με τα ποσοστά προόδου που είχε προβάλλει η Altamira ενώπιον του πρώην Συνεργατισμού, κατά τη συμφωνία που επιτεύχθηκε στο τέλος καλοκαιριού του 2017. Τότε, βάσει των πλάνων που είχε παρουσιάσει στον πρώην Συνεργατισμό και είναι εις θέση η «Κ» να γνωρίζει, είχε αναφέρει ότι θα καταφέρει σε πέντε χρόνια τα ΜΕΔ του Συνεργατισμού να εξαλειφθούν σχεδόν εντελώς. Στη νυν ΚΕΔΙΠΕΣ όμως, τα πράγματα είναι διαφορετικά και ο ρυθμός μείωσής τους κρίνεται ως «μη ικανοποιητικός» από άτομα που γνωρίζουν τη συγκεκριμένη αγορά. Το ποσοστό της απομόχλευσης εξάλλου, όπως αναφέρουν τα ίδια πρόσωπα, είναι το σημαντικό στοιχείο, αφού εκεί αποτυπώνεται πως έγινε κατορθωτό για ένα δάνειο που σταμάτησε να πληρώνεται, να ανακτηθεί το ποσό του. Βάσει των στοιχείων της ΚΕΔΙΠΕΣ που αφορούν το διάστημα

Οι χορηγήσεις σε ονομαστική αξία διαμορφώθηκαν σε 7,11 δισ. ευρώ στο τέλος του τρίτου τριμήνου 2019.

από το Σεπτέμβριο του 2018 έως και τον Σεπτέμβριο του 2019, «οι χορηγήσεις σε ονομαστική αξία διαμορφώθηκαν σε 7,11 δισ. ευρώ στο τέλος του τρίτου τριμήνου 2019, από 7,23 δισ. στο προηγούμενο τρίμηνο, σημειώνοντας απομόχλευση 1,7% λόγω εισπράξεων και διαγραφών. Η συνολική απομόχλευση μέσα στο χρόνο ανήλθε σε 3,5%. Δεδομένου λοιπόν της αξιολόγησης από την BDO Κύπρου και Ιρλανδίας πάνω στη συμφωνία που υπογράφηκε το καλοκαίρι του 2017, κατά τη γνώμη των ειδικών του τραπεζικού και όχι μόνο κλάδου, δεν πρέπει να βασιστεί σε απόλυτα νούμερα και σε μείωση ενδεχομένων της τιμής που θα λαμβάνει από κάθε αναδιαρθρωμένο δάνειο, πράξη υπέρ

Οι δαπάνες του Διαχειριστή - ALTAMIRA μέσω του οποίου γίνεται η διαχείριση των χορηγήσεων σε καθυστέρηση πέραν των 90 ημερών, ως επίσης και οι πωλήσεις και ενοικιάσεις ακινήτων, ανήλθαν για ένα έτος στα 42,8 εκατ. ευρώ.

της ΚΕΔΙΠΕΣ και όλα τα συναφή. Αναφέρουν πως θα πρέπει να γίνει ποιοτική η αναδιαπραγμάτευση της απόδοσής τους πάνω στο ομολογούμενως προβληματικό χαρτοφυλάκιο του πρώην Συνεργατισμού που διαχειρίζονται. Την ίδια ώρα, αναφορά γίνεται και για το μεγάλο προσωπικό στο οποίο έχει να διαχειριστεί το δανειακό χαρτοφυλάκιο της τράπεζας, καθώς για τη διαχείριση των δανείων εκτός από τα 200 άτομα της Altamira, υπάρχουν και 350 εργαζόμενοι της ΚΕΔΙΠΕΣ. Συν τοις άλλοις, επανέρχεται στο προσκήνιο η αδυναμία της συμφωνίας που είχε συνάψει η πρώην ΣΚΤ με την Altamira, που είναι ότι θα πληρώνεται βάσει της απόδοσής της, δηλαδή αναλόγως των δανείων

που καταφέρνει να εξυπηρετεί και δίχως να λαμβάνει πάγια πληρωμή. Σε αντίστοιχες συμφωνίες, όπως για παράδειγμα με την APS και την Ελληνική Τράπεζα, η συμφωνία εκτός του ότι προέβλεπε την καταβολή ποσού από την τσεκική APS στην Ελληνική Τράπεζα ύψους σχεδόν 20 εκατ., εάν δεν ικανοποιούσε η απόδοσή της, θα πλήρωνε «πέναντι» στην τράπεζα.

Δύσκολο εγχείρημα

Η Κυβέρνηση εναπόθεσε τις ελπίδες της στο Σχέδιο ΕΣΤΙΑ για την επανεκκίνηση πληρωμών των προβληματικών δανείων που είχαν σταματήσει χρόνια. Η ΕΣΤΙΑ όμως –εκ του αποτελέσματος των συμμετοχών– δεν αναμένεται να βοηθήσει τα μέγιστα για τα δάνεια του Φορέα. Το χαρτοφυλάκιο που έχει να διαχειριστεί η ΚΕΔΙΠΕΣ και που εξυπηρετεί η Altamira δεν έχει μεγάλα «tickets», όπως δηλαδή έχουν τα τραπεζικά ιδρύματα στην Κύπρο. Αυτό τι σημαίνει; Πως οι αναδιαρθρώσεις, ή ακόμα καλύτερα τα «recoveries» που έχει να κάνει η Altamira για λόγο της ΚΕΔΙΠΕΣ δεν είναι ούτε εύκολα, ούτε έχουν μεγάλο μέγεθος ώστε να διαφοροποιούν σημαντικά τα δεδομένα στο χαρτοφυλάκιο της. Ωστόσο, υπάρχει ένας αντίλογος και στο ότι το χαρτοφυλάκιο είναι δύσκολο. Οι περιπτώσεις που χειρίστηκε θα ήταν οι πιο «εύκολες» από τις –ομολογούμενες– δύσκολες περιπτώσεις του δανειακού χαρτοφυλακίου.

Το καλό με όλη τη διαδικασία της απομόχλευσης του χαρτοφυλακίου των δανείων της ΚΕΔΙΠΕΣ είναι πως πλέον δεν έχει τους επόπτες να πιέζουν ασφυκτικά, όπως συνέβαινε στην πρώην ΣΚΤ. Δεν είναι τράπεζα από πέρυσι τον Οκτώβριο.

Οι πληρωμές

Οι δαπάνες του Διαχειριστή - ALTAMIRA μέσω του οποίου γίνεται η διαχείριση των χορηγήσεων σε καθυστέρηση πέραν των 90 ημερών, ως επίσης και οι πωλήσεις και ενοικιάσεις ακινήτων, ανήλθαν για ένα έτος στα 42,8 εκατ. ευρώ. Βάσει των αποτελεσμάτων, οι δαπάνες του δεύτερου τριμήνου του 2019 για την Altamira ανήλθαν στα 11,1 εκατ. ευρώ και για το τρίτο τρίμηνο στα 9,6 εκατ. ευρώ. Η αμοιβή αποτελείται από σταθερή αμοιβή και μεταβλητή αμοιβή στη βάση των λύσεων αναδιάρθρωσης ή ανάκτησης που υλοποιούνται και των εισπράξεων από πωλήσεις και ενοικιάσεις.

Τα περιουσιακά

Υπενθυμίζεται ότι στις 3 Σεπτεμβρίου 2018 ολοκληρώθηκε η συμφωνία μεταφοράς της ΣΚΤ στην Ελληνική. Με τη συναλλαγή μεταφέρθηκαν στην Ελληνική, μεταξύ άλλων, όλες οι καταθέσεις πελατών, οι πλειότες εξυπηρετούμενες χορηγήσεις και τα ομόλογα που κατείχε η πρώην Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα. Στα πλαίσια της συμφωνίας μεταφέρθηκαν στην Ελληνική Τράπεζα 1.100 υπάλληλοι, ενώ η Ελληνική ανέλαβε και το δίκτυο υποκαταστημάτων της πρώην τράπεζας. Τα περιουσιακά στοιχεία που παρέμειναν στην ΚΕΔΙΠΕΣ είναι τα εξής:

- Χορηγήσεις ονομαστικής αξίας 7,3 δισ. ευρώ.
- Ακίνητη περιουσία στις ελεύθερες περιοχές ύψους 681 εκατ. ευρώ και όλη η ακίνητη περιουσία στις κατεχόμενες περιοχές.
- Μετρητά και καταθέσεις σε τράπεζες 81 εκατ. ευρώ.
- Συμμετοχές σε εταιρείες εμπορικού τομέα και άλλα περιουσιακά στοιχεία 121 εκατ. ευρώ.

Η ομάδα μας Μεγαλώνει

Η BidX1 με την επαναστατική διαδικτυακή πλατφόρμα αγοραπωλησίας ακινήτων της, στα πλαίσια επέκτασης των δραστηριοτήτων της στην κυπριακή αγορά ακινήτων, αναζητά να προσλάβει άτομα για τις ακόλουθες θέσεις εργασίας.

- Πωλητές/ Εκτιμητές για οικιστικά ακίνητα
- Πωλητές/ Εκτιμητές για εμπορικά ακίνητα
 - Οικονομικό Διευθυντή/ Λογιστή
- Δύο θέσεις για απόφοιτους πανεπιστημίων είναι επίσης διαθέσιμες

BidX1.

Αποστολή CV στο: careers@cy.bidx1.com

bidx1.com | +357 22 000 380

Στρεβλώσεις φέρνει ο πόλεμος των υπεραγορών

Ανησυχίες για υπερθέρμανση του κλάδου που θα οδηγήσει σε συρρίκνωση των παικτών της αγοράς

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Μια σύντομη συζήτηση με παράγοντες του λιανικού εμπορίου δείχνει ξεκάθαρα την ανησυχία που υπάρχει για πιθανή καταιγίδα, η οποία υποβόσκει στον τομέα του λιανικού τροφίμων ή πιο συγκεκριμένα, των υπεραγορών, η οποία έρχεται σε αντίθεση με την σημερινή νηνεμία που παρουσιάζει ο κλάδος. Όπως, από την στιγμή που γίνονται επενδύσεις εκατομμυρίων για επέκταση της φυσικής παρουσίας υπεραγορών, δίδεται η αίσθηση της ευημερίας στον κλάδο. Ωστόσο, είναι αυτά τα ανοίγματα που δημιουργούν τον προβληματισμό σε όσους παρακολουθούν από κοντά τις εξελίξεις. Οι επεκτάσεις, όπως εξηγούν στην «Κ» πηγές από το λιανικό εμπόριο της Κύπρου, εντείνουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των βασικών παικτών και έχουν αρνητικό αντίκτυπο στις συνεργασίες με εταιρείες προμηθευτών. Οι ίδιες πηγές αναφέρουν ότι η αγορά δεν μπορεί να απορροφήσει νέα ανοίγματα υπεραγορών, ενώ δίνουν πιο παραστατικά την εικόνα αναφέροντας χαρακτηριστικά ότι η Κύπρος είναι ίσως η χώρα με τα περισσότερα τετραγωνικά μέτρα υπεραγοράς ανά κάτοικο σε παγκόσμιο επίπεδο. Διαπίστωση η οποία οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ίσως ο ανταγωνισμός μεταξύ των υπεραγορών, ο οποίος αποτελεί τον μοχλό για τις επενδύσεις και τις νέες αναπτύξεις, να έχει οδηγήσει τις εταιρείες σε υπερβολές και παρακινδυνευμένα βήματα. Εκτιμήσεις αναφέρουν ότι με αυτά τα δεδομένα το μέλλον των υπεραγορών προδιαγράφεται μάλλον δυσοίωνο. Περισσότερη συγχέντρωση, δυσανάλογο εμπαιδισμό για τις ανάγκες της αγοράς και περισσότερη πίεση στους προμηθευτές. Μάλιστα ως αποτέλεσμα των πιο πάνω, δεν θεωρείται απομακρυσμένο σενάριο, τα επόμενα πέντε χρόνια, ο αριθμός των παικτών του λιανικού να μειωθεί από

Θεωρείται ότι το ελεύθερο ωράριο και η λειτουργία και την Κυριακή έχουν αυξήσει το εμπόδιό κατά 25%, ενώ σύμφωνα με εκτιμήσεις οι Κύπριοι έχουν τη μεγαλύτερη αναλογία ανά κάτοικο και τετραγωνικό μέτρο υπεραγοράς.

τους σημερινούς έξι- επτά, στους τρεις ή τέσσερις, είτε λόγω συγχωνεύσεων είτε λόγω λουκέτων.

Οι αριθμοί

Το 2011 οι αριθμοί των καταστημάτων του λιανικού τροφίμων σε σουπερμάρκετ, σημείωνε ρεκόρ και άγγιζε τα 202 παγκύπρια. Ακολούθησε το φιάσκο και η πτώση της αλυσίδας υπεραγορών Ορφανίδης, κάτι που αναπόφευκτα είχε ως αποτέλεσμα ένα μούδιασμα στην αγορά. Δύο χρόνια αργότερα ο αριθμός έπεσε στα 136. Από το 2017 ο αριθμός αυτός άρχισε πάλι να ανεβαίνει και να φτάνει τα 143 το 2017, και τα 145 το 2018. Μέσα στο 2019, ο αριθμός αυτός παρου-

Πληροφορίες αναφέρουν στην «Κ» ότι ήδη μεγάλοι προμηθευτές απέσυραν τα προϊόντα τους από μεγάλες αλυσίδες υπεραγορών, λόγω των απαιτήσεων και των όρων που θέλουν να βάλουν οι δεύτεροι στην συμφωνία τους.

σίασε εκ νέου αύξηση με τα νέα ανοίγματα από τους μεγαλύτερους παίκτες του κλάδου. Πλέον ο αριθμός των καταστημάτων των έξι μεγαλύτερων αλυσίδων υπεραγορών ανέρχονται στα 69 σε όλη την ελεύθερη Κύπρο, ενώ αναμένεται ότι θα αυξηθούν το 2020. Έξι υπεραγορές διατηρεί το METRO -ένα κατάστημα στην Αμμόχωστο, ένα στην Λάρνακα, ένα στην Λεμεσό όπου προγραμματίζεται και δεύτερο, και τρία στην Λευκωσία. Οι υπεραγορές Παπαντωνίου, έχουν πλέον εννέα- πέντε στην Πάφο, τρία στην Λεμεσό και ένα στην Λευκωσία. Ο Αθηνάϊος έχει δύο υπεραγορές στην Λευκωσία, 17 καταστήματα έχει το Lidl και προ-

γραμματίζεται ακόμα ένα, 17 έχει ο Σκλαβενίτης και 15 καταστήματα η ΑΛΦΑΜΕΓΑ. Σε επίπεδο πληροφοριών αναφέρεται ότι ήδη υπάρχει μεγάλη προσφορά καταστημάτων, ενώ και αυτά που άνοιξαν εντός του 2019 θα επιδράσουν στις ισορροπίες της αγοράς μέσα στο 2020. Τότε εκτιμάται ότι θα αυξηθεί περισσότερο ο ανταγωνισμός, η πίεση στις συνεργασίες, θα πέσουν τιμές και αυτό μπορεί να οδηγήσει μακροχρόνια σε φαινόμενα του παρελθόντος. Υπεραγορές να μην μπορούν να πληρώσουν, οι προμηθευτές να διακόψουν συνεργασίες κ.ο.κ.

Προβλήματα με προμηθευτές

Το πιο πάνω σενάριο δεν έχει ακόμα πρακτική εφαρμογή, αφού όπως τονίζεται, δεν υπάρχουν επί του παρόντος υπεραγορές- κακοπληρωτές. Αυτό που υπάρχει ωστόσο είναι η πίεση προς τους προμηθευτές. Στους κύκλους του λιανικού εμπορίου είναι γνωστές ήδη τρεις- τέσσερις περιπτώσεις που προμηθευτές δεν τα βρήκαν στις συμφωνίες με αλυσίδα υπεραγορών και απέσυραν από τα ράφια τους τα προϊόντα τους. Σε επίπεδο συζητήσεων επανέρχεται η περίπτωση του Ορφανίδη, ο οποίος ενήργησε αλόγιστα και παρέσυρε με την πτώχευση του σε οικονομική καταστροφή αριθμό μικρών σε μέγεθος προμηθευτών οι οποίοι δεν είχαν ισχυρό οικονομικό έρεισμα πέραν των συμφωνιών με τα καταστήματα της πτωχεύσασας υπεραγοράς. Έχοντας λοιπόν πρόσφατες τις μήνες προηγούμενων πρακτικών, προμηθευτές βλέπουν μάλλον με επιφυλακτικότητα την επεκατατική στρατηγική των υπεραγορών, καθώς βλέπουν σε αυτή, μια τάση υπερβολής, ικανή να δημιουργήσει σε μακροπρόθεσμο επίπεδο στρεβλώσεις στην αγορά και στο λιανικό εμπόριο της Κύπρου. Εφόσον αυξάνεται η προσφορά, και η ζήτηση παραμένει η ίδια, τότε αναπόφευκτα δημιουργείται

η ανάγκη για μείωση των τιμών μέσω εκπτώσεων και προσφορών. Για να μπορέσει μια υπεραγορά να προχωρήσει σε εκπτώσεις, πρέπει προηγουμένως να έχει καταφέρει να πείσει τον προμηθευτή σε μια πιο συμφέρουσα συμφωνία. Παράγοντες της αγοράς αναφέρουν ότι αυτή η τακτική δεν μπορεί να έχει θετικά αποτελέσματα και στο τέλος θα αποβεί εις βάρος τόσο των προμηθευτών όσο και των ιδίων των υπεραγορών. Ίσως μαθαίνοντας από καταστάσεις του παρελθόντος, υπάρχουν περιπτώσεις προμηθευτών οι οποίοι προχώρησαν στο άνοιγμα των δικών τους καταστημάτων στα οποία τοποθετούν τα προϊόντα τους, μειώνοντας έτσι την έκθεσή τους στις υπεραγορές.

Κοινό μυστικό

Η εικόνα όπως περιγράφεται είναι κοινό μυστικό στους κύκλους των προμηθευτών, ενώ συζητείται και σε επίπεδο εμπορικών επιμελητριών. Πηγές αναφέρουν στην «Κ», ωστόσο, ότι παραδοσιακά οι σχέσεις μεταξύ προμηθευτών και υπεραγορών είναι ευαίσθητες και ότι με εξαίρεση τις μύρες σελίδες για το λιανικό, που προηγήθηκαν των τελευταίων ημερών των υπεραγορών Ορφανίδη οι σχέσεις μεταξύ υπεραγορών και προμηθευτών είναι καλές.

Σε συζητήσεις στους ίδιους κύκλους είναι γνωστή επίσης και η ρήξη στις σχέσεις πρωταγωνιστών και των δύο πλευρών, δηλαδή από πλευράς των υπεραγορών και των προμηθευτών, η οποία είχε ως αποτέλεσμα την αντικατάσταση κυπριακών προϊόντων από τα ράφια των συγκεκριμένων υπεραγορών και την αντικατάσταση τους με εισαγόμενα. Αυτή η εξέλιξη σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μπορεί να λειτουργήσει μόνο πρόσκαιρα, ενώ θεωρείται ότι σε μακροπρόθεσμο επίπεδο θα έχει αρνητικές συνέπειες τόσο για τον κλάδο, όσο και για την οικονομία ευρύτερα.

Νέα σενάρια συγχωνεύσεων στις τηλεπικοινωνίες

Πώς η εξαγορά της μαλτέζικης Vodafone από την Monaco Telecom επηρεάζει την κυπριακή αγορά

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Έχει αναφερθεί στο πρόσφατο παρελθόν από παράγοντες των εταιρειών των τηλεπικοινωνιών ότι η αγορά της Κύπρου είναι πολύ μικρή για τον αριθμό των εταιρειών τηλεπικοινωνιών που δραστηριοποιούνται στην χώρα, ενώ έχει γίνει λόγος κυρίως ανεπίσημα, για ενδεχόμενο συγχωνεύσεων μεταξύ παικτών της αγοράς. Πρόκειται για εκτίμηση η οποία βασίζεται και στα αποτελέσματα της έρευνας του Γραφείου Επιτρόπου Ρυθμίσεως Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και Ταχυδρομείων, η οποία αποτυπώνει τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία των τεσσάρων παικτών στον τομέα των τηλεπικοινωνιών. Για παράδειγμα η Cyta είναι πρώτη στους συνδρομητές σταθερής ευρωζωνικής πρόσβασης, ακολουθεί η Cablenet και τρίτη η Primetel. Αυτό είναι ακόμα και το αδύναμο χαρτί της eric. Από την εταιρεία έχει τοπονηθεί ότι βρίσκεται στους στόχους

της ενίσχυσης της σταθερής ευρωζωνικής σύνδεσης. Στον τομέα της κινητής τηλεφωνίας, το σκανικό διαμορφώνεται ως εξής. Την πρωτιά διατηρεί η Cyta, ακολουθεί η eric, η Primetel και στην τελευταία θέση με πολύ χαμηλά ποσοστά είναι η Cablenet. Θεωρείται λοιπόν έξυπνη κίνηση για τους βασικούς παίκτες, να κάνουν σκέψεις για συγχωνεύσεις ή εξαγορές, ειδικότερα από την στιγμή που τα μερίδια δείχνουν ότι κάποιοι είναι πιο δυνατοί στην κινητή τηλεφωνία και κάποιοι άλλοι στις υπηρεσίες σταθερού δικτύου.

Βάσει των δεδομένων, ένα από τα σενάρια συγχωνεύσεων, ή συνεργασίας, θα ήταν αυτό μεταξύ της eric και μικρότερων εταιρειών όπως η Cablenet ή η Primetel. Αυτό υπήρχε τουλάχιστον σε επίπεδο σκέψης μέχρι εσχάτως. Η κίνηση της Monaco Telecom ωστόσο να εξαγοράσει την Vodafone Μάλτας, έχει ανατρέψει τις όποιες βλέψεις και επιδιώξεις υπήρχαν για συνεργασία με την Cablenet εφόσον οι

Το ποσό εξαγοράς έκλεισε στα 250 εκατομμυρίων ευρώ, ανεβάζοντας το ύψος των επενδύσεων της Monaco Telecom στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, σε πέραν του μισού δισ. σε περίοδο ενάμιση χρόνου.

Μετά την εξαγορά της Vodafone στη Μάλτα, η Monaco βάζει στην ουσία ταφόπλακα σε σενάρια συγχώνευσης eric-Cablenet.

ιδιοκτήτριες εταιρείες των δύο εταιρειών είναι ανταγωνιστές στην αγορά της Μάλτας. Υπενθυμίζεται ότι το 2014 η GO plc με έδρα την Μάλτα ήρθε σε στρατηγική συμφωνία με την Cablenet μέσω της οποίας εξασφάλισε μερίδιο της τάξης του 25% του μετοχικού κεφαλαίου της, ενώ η Monaco Telecom προχώρησε τον Ιούλιο του 2018 στην εξαγορά της MTN Κύπρου-νυν eric.

Επενδύσεις μισού δισ. ευρώ

Η συμφωνία μεταξύ Monaco Te-

lecom και Vodafone Μάλτας ανακοινώθηκε την προηγούμενη εβδομάδα, ενώ είναι ενόπιον της Εθνικής Αρχής Επικοινωνιών της Μάλτας για έγκριση. Το ποσό εξαγοράς έκλεισε στα 250 εκατομμυρίων ευρώ, ανεβάζοντας το ύψος των επενδύσεων της Monaco Telecom στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, σε πέραν του μισού δισ. σε περίοδο ενάμιση χρόνου. Υπενθυμίζεται ότι η επένδυση για εξαγορά της eric τον περασμένο Ιούλιο ανήλθε στα 260 εκατομμύρια ευρώ.

Όπως και στην περίπτωση της εξαγοράς της κυπριακής MTN έτσι και στην μαλτέζικη Vodafone, η εταιρεία θα συνεχίσει να έχει την ίδια επωνυμία για μια μεταβατική περίοδο. Η συμφωνία είναι ενόπιον της Εθνικής Αρχής Επικοινωνιών της Μάλτας για έγκριση. Για το οικονομικό έτος που έληξε στις 31 Μαρτίου 2019, η Vodafone Malta είχε συνολικά έσοδα 82 εκατ. ευρώ, και κέρδη προ φόρων ύψους 32 εκατ. ευρώ.

In the Transformative Age, do you compete or collaborate?

ey.com #BetterQuestions

The better the question. The better the answer. The better the world works.

EY
Building a better working world

© 2019 EY Global Limited. All rights reserved.

Αρνητικά επιτόκια έρχονται μέσα στο 2020

Πρέπει να προειδοποιήσουν μέσω PSD2 οι τράπεζες ώστε να εφαρμόσουν χρεώσεις στους μεγάλους καταθέτες

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Στο χορό της μετακύλησης χρεώσεων έναντι των μεγάλων καταθετών θα μπουν και οι κυπριακές τράπεζες με το νέο χρόνο. Αν και στην αρχή όταν πρωτοανακοινώθηκαν τα μέτρα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για την αύξηση του επιτοκίου επί των καταθέσεων που «αποθηκεύονται» από 0,4% στο 0,5%, οι κυπριακές τράπεζες θα άρχιζαν από αρχές του 2020, ενδεχομένως τελικά να αρχίσουν κοντά στα μέσα του καινούργιου χρόνου. Το βάρος πέφτει ουσιαστικά στην Ελληνική Τράπεζα και στην

Η ΕΚΤ θέλει να ωθήσει τις τράπεζες να χρησιμοποιήσουν τη ρευστότητά τους για ενίσχυση της ευρωπαϊκής οικονομίας και να ενισχυθεί περαιτέρω η αγορά κρατικών ομολόγων.

Με την πορεία που έχουν λάβει πλέον τα επιτόκια, αφού είναι σε ιστορικό χαμηλό, η ρευστότητα των τραπεζών αποδείχτηκε βάρος.

Τράπεζα Κύπρου. Η πρώτη ανακοίνωσε επισήμως ότι θα προχωρήσει στην χρέωση των μεγάλων της καταθετών, ενώ από την Αγία Παρασκευή «σκέφτηκαν απλώς φωναχτά» πως εξετάζουν το ενδεχόμενο. Η πραγματικότητα όμως είναι πως και οι δύο θα προχωρήσουν αναπόφευκτα στις χρεώσεις των μεγάλων καταθετών ανάμεσα στο Μάρτιν και Ιούνιο του 2020. Η χρονική καμπί δεν έχει ιδιαίτερη σημασία, απλώς θα γίνει περίπου τρεις μήνες μετά την προειδοποίηση μέσω PSD2, δηλαδή μέσω της ρύθμισης των υπηρεσιών πληρωμών στην Ευρωπαϊκή αγορά. Εκείνο που έχει ιδιαίτερη σημασία, είναι

το ύψος της κατάθεσης, η οποία θα θεωρείται μεγάλη. Δεν είναι θεμιτό, ωστόσο είναι πιθανό οι δύο τράπεζες να ευθυγραμμίσουν το όριο του «μεγάλου καταθέτη», ώστε να είναι και ανταγωνιστικές σε αυτό τον τομέα. Τραπεζικές πηγές που δεν πρόσκεινται σε καμία από τις δύο τράπεζες τόνισαν στην «Κ» πως ενδεχομένως να υπάρξουν και διαχωρισμοί ανάμεσα στους μεγάλους καταθέτες. Όπως είπαν, δεν είναι τίποτα καθορισμένο ακόμα, εντούτοις δεν έχουν όλοι οι μεγάλοι καταθέτες το ίδιο προφίλ. Πρόβλεψαν το παράδειγμα ενός μεγάλου καταθέτη που απλώς έχει παρκαρισμένες τις καταθέσεις του στην

τράπεζα και ενός άλλου μεγάλου καταθέτη που ναι μεν έχει πολλές καταθέσεις στην εν λόγω τράπεζα, αλλά έχει και άλλες συνεργασίες με αυτήν. Όπως, εξυπηρετούμενο δανεισμό, επενδύσεις σε ασφαλιστικά προϊόντα με εταιρεία θυγατρική της τράπεζας και άλλα επενδυτικά. Ο πρώτος όπως είπαν θα τύχει ενός χειρισμού και ο δεύτερος διαφορετικού. Με την πορεία που έχουν λάβει πλέον τα επιτόκια, που βρίσκονται σε ιστορικό χαμηλό, όλα αυτά η ρευστότητα των τραπεζών αποδείχτηκε βάρος. Στοιχίζει και δεν υπάρχουν πολλές εναλλακτικές για να τοποθετήσουν οι τράπεζες αυτά τη ρευστότητα, πόσω

μάλλον εάν αποδεικνύεται ιδιαίτερώς δύσκολο για να βρεθούν βιώσιμοι δανειολήπτες. Επιπρόσθετα, μπορεί και για τις δύο τράπεζες να ήταν μια καλή χρονιά φέτος και να παρουσίασαν αρκετά κέρδη, εντούτοις η ρευστότητα που υπάρχει στους ισολογισμούς τους στοιχίζει και πιέζει την κερδοφορία. Άρα έχουμε το φαινόμενο ότι ενώ η Ελληνική είναι μια μικρή Τράπεζα για την Κύπρο, η Κύπρος είναι πολύ μικρή για εμάς. Δεδομένου των παραπάνω, οι τράπεζες της Κύπρου, γενικά και όχι μόνο αυτές οι δύο μεγάλες, έχουν προχωρήσει στη διοχέτευση αυτής της ρευστότητας στο εξωτερικό. Ψάχνουν προσε-

κτικά και με χαμηλού ρίσκου επενδύσεις, με τις πιο συνήθεις να είναι τα κοινοπρακτικά δάνεια σε πρότζεκτ του εξωτερικού.

Εναλλακτικές επενδύσεις

Να στραφούν σε επενδύσεις των καταθέσεών τους σε τραπεζικά προϊόντα στοχεύουν οι εν λόγω τράπεζες. Έχουν δομημένα επενδυτικά προϊόντα τα οποία είναι μετοχές, ξένο συνάλλαγμα, προϊόντα σταθερού εισοδήματος και εμπορεύματα. Εκτός από τις χρεώσεις, στην ουσία οι κυπριακές τράπεζες υιοθετούν την πολιτική της ΕΚΤ. Η ΕΚΤ θέλει να ωθήσει τις τράπεζες να χρησιμοποιήσουν τη ρευστότητά τους για ενίσχυση της ευρωπαϊκής οικονομίας, ενώ την ίδια ώρα να ενισχυθεί περαιτέρω η αγορά κρατικών ομολόγων. Σύμφωνα με την πληροφόρηση που υπήρχε μέχρι πρότινος, η Τράπεζα Κύπρου ετοιμαζόταν να ανακοινώσει εναλλακτικά προϊόντα που εστιάζονται σε δύο πυλώνες. Πρώτον, επενδυτικά πακέτα χαμηλού ρίσκου τα οποία να απευθύνονται σε όλο το φάσμα των πελατών, από μεσαίου μεγέθους ιδιώτες μέχρι μεγάλες επιχειρήσεις. Γι' αυτό το σκοπό, στην Αγία Παρασκευή σκέφτονταν την αναβάθμιση συγκεκριμένων μονάδων εντός της τράπεζας. Όσον αφορά στους ιδιώτες, η Τράπεζα Κύπρου είχε διαρρεύσει πως εξέταζε επιλογές που σχετίζονται με ασφαλιστικά προϊόντα, ενώ τόνιζε και το φερελογικό όφελος των πελατών από τέτοιες επιλογές.

Η Ελληνική Τράπεζα από την άλλη, παρουσιάζεται πιο έτοιμη για τέτοια προϊόντα. Το Νοέμβριο ανακοίνωσε συμφωνία με την Allianz Global Investors (AGI) για την διάθεση επενδυτικών προϊόντων. Εκείνο το προϊόν, όπως πλη-

ροφορείται η «Κ», θα το λανσάρι τον Ιανουάριο, το οποίο θα απευθύνεται σε ιδιώτες και σε ταμεία προνοίας. Συμφώνησε για τη διάθεση, στην Κύπρο, μεριδιών (units) οργανισμών Συλλογικών Επενδύσεων σε Κινητές Αξίες («ΟΣΕΚΑ»), υπό τη διαχείριση της AGI.

Πολλές καταθέσεις

Τα τελευταία διαθέσιμα αποτελέσματα της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου αναφέρουν πως οι συνολικές καταθέσεις τον Οκτώβριο του 2019 παρουσίασαν καθαρή μείωση 158,3 εκατ. ευρώ, σε σύγκριση με καθαρή αύξηση 304,1 εκατ. ευρώ τον Σεπτέμβριο 2019. Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής έφθασε στο 1,8%, σε σύγκριση με 2,7% τον Σεπτέμβριο 2019, ενώ το υπόλοιπο των καταθέσεων τον Οκτώβριο 2019 έφθασε στα 48,6 δισ. ευρώ.

Τα συνολικά δάνεια τον Οκτώβριο 2019 παρουσίασαν καθαρή μείωση 75 εκατ. ευρώ, σε σύγκριση με καθαρή αύξηση 27,6 εκατ. τον Σεπτέμβριο 2019. Εντούτοις, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής αυξήθηκε στο 1,3%, σε σύγκριση με -1,2% τον Σεπτέμβριο 2019, επειδή η μείωση των δανείων ήταν κατά πολύ μικρότερη από την αντίστοιχη του περσινού Οκτωβρίου, η οποία ανήλθε στο 1,1 δισ. ευρώ. Το υπόλοιπο των συνολικών δανείων τον Οκτώβριο 2019 έφθασε στα 34,1 δισ. ευρώ.

Τέλος, για τον Οκτώβριο του 2019 το επιτόκιο για καταθέσεις προθεσμίας έως ενός έτους από νοικοκυριά παρουσίασε μείωση στο 0,12%, σε σύγκριση με 0,16% τον Σεπτέμβριο. Το αντίστοιχο επιτόκιο για καταθέσεις από μη χρηματοδοτικές εταιρείες σημείωσε άνοδο στο 0,31%, σε σύγκριση με 0,13% τον Σεπτέμβριο του 2019.

Η ΕΥ Κύπρου, εκ μέρους του πελάτη της, του Ιδρύματος Έρευνας και Καινοτομίας, δέχεται αιτήσεις για την πλήρωση της θέσης του Γενικού Διευθυντή.

Ο ΠΕΛΑΤΗΣ ΜΑΣ

Το Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΙΔΕΚ) είναι ο εθνικός φορέας, αρμόδιος για την υποστήριξη και προώθηση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας στην Κύπρο.

Ως εκτελεστικός βραχίονας του Συστήματος Διακυβέρνησης Έρευνας και Καινοτομίας, το ΙΔΕΚ παρέχει χρηματοδότηση και υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας προς την ερευνητική και επιχειρηματική κοινότητα συνεισφέροντας στην επίτευξη του οράματος «να καταστεί η Κύπρος μια δυναμική και ανταγωνιστική οικονομία με βασικούς πυρήνες ώθησης την έρευνα, την επιστημονική αριστεία, την καινοτομία, την τεχνολογική ανάπτυξη και την επιχειρηματικότητα και να αποτελέσει περιφερειακό κέντρο στους βασικούς αυτούς τομείς».

Η υλοποίηση της αποστολής του ΙΔΕΚ επιτυγχάνεται μέσα από τους βασικούς άξονες δραστηριοτήτων του Ιδρύματος, οι οποίοι περιλαμβάνουν το σχεδιασμό και τη διαχείριση προγραμμάτων επιχορήγησης δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας, την υποστήριξη της ένταξης κυπριακών ερευνητικών ομάδων και επιχειρήσεων σε ευρωπαϊκά και διεθνή προγράμματα και πρωτοβουλίες, την παροχή υπηρεσιών υποστήριξης προς επιχειρήσεις και ερευνητικές ομάδες για ανάπτυξη καινοτομίας, την αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων, τη μεταφορά γνώσης και τη διεθνή δικτύωση, καθώς και την υλοποίηση δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης του κοινού και ειδικών ομάδων - στόχων στα πιο πάνω θέματα.

Η ΘΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο Γενικός Διευθυντής είναι δυναμικός επαγγελματίας με ηγετικό εκτόπισμα, ο οποίος ευθύνεται για την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία του Ιδρύματος. Υποβάλλει προς το Διοικητικό Συμβούλιο εισηγήσεις για τη διαμόρφωση της στρατηγικής και του προϋπολογισμού του Ιδρύματος και μεριμνά για την ετοιμασία και την υλοποίηση του σχεδίου δράσης.

Αναπτύσσει αμφίδρομη επικοινωνία και συνεργασία με το σύνολο του οικοσυστήματος Έρευνας και Καινοτομίας, καθώς και με συναφείς εθνικούς και διεθνείς οργανισμούς και συνεισφέρει στην ανάπτυξη και την υλοποίηση της εθνικής στρατηγικής για την έρευνα και την καινοτομία.

Αναφέρεται στο Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος και είναι υπεύθυνος για την εφαρμογή της πολιτικής και των αποφάσεών του. Λαμβάνει στρατηγική καθοδήγηση από το Διοικητικό Συμβούλιο και βρίσκεται συνεχώς σε στενή συνεργασία μαζί του.

ΤΟ ΙΔΑΝΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ

- Τουλάχιστον 12 χρόνια εργασιακή εμπειρία, εκ των οποίων τουλάχιστον 7 σε υψηλόβαθμη διευθυντική θέση με τεκμηριωμένη διοικητική και εκτελεστική εμπειρία. Ενδεικτικά, η εμπειρία σε διευθυντική θέση δύναται να περιλαμβάνει τα πιο κάτω: εκπόνηση και υλοποίηση στρατηγικών πλάνων και προϋπολογισμού, ανάπτυξη εργασιών και στρατηγικών συνεργιών, ευθύνη για διαχείριση επιχειρησιακών μονάδων (businessunits), ευθύνη στη διαχείριση θεμάτων στο επίπεδο του Διοικητικού Συμβουλίου ή και ανώτατης διοίκησης.
- Έχει εργαστεί στον τομέα Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας, επιχειρηματικότητας ή/και διαχείρισης ερευνητικών κεντρικών ή/και σε οργανισμό / επιχείρηση με τεχνολογικό / ερευνητικό / καινοτόμο περιεχόμενο ή/και νεοφυή επιχείρηση.
- Πολύ καλή γνώση των κοινωνικο-οικονομικών δεδομένων, μέτρων και πολιτικών που επηρεάζουν τον τομέα της Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας και επιχειρηματικότητας, σε τοπικό και διεθνές επίπεδο.
- Έχει ηγετικό εκτόπισμα, με δυνατότητα να εμπνεύσει και να μετουσιώσει το όραμα του Ιδρύματος σε στρατηγικό πλάνο και έχει εμπειρία στη διαχείριση αλλαγής σε επίπεδο οργανισμού και κουλτούρας.
- Έχει άριστες επικοινωνιακές δεξιότητες και κατέχει άριστη γνώση της ελληνικής και αγγλικής γλώσσας.
- Κατέχει πανεπιστημιακό δίπλωμα ή τίτλο ή ισότιμο προσόν (Σημ.: Ο όρος «πανεπιστημιακό δίπλωμα ή τίτλος» καλύπτει και μεταπτυχιακό δίπλωμα ή τίτλο).
- Κατέχει μεταπτυχιακό δίπλωμα ή επαγγελματικό τίτλο ή ισότιμο προσόν.

ΕΡΓΟΔΟΤΗΣΗ & ΠΑΚΕΤΟ ΑΠΟΛΑΒΩΝ

- Παρέχονται πολύ ικανοποιητικές απολαβές και ωφελήματα, αναλόγως προσόντων.
- Το συμβόλαιο εργοδότησης είναι πενταετούς διάρκειας με δικαίωμα ανανέωσης.
- Επιπρόσθετη ενθαρρυντική αμοιβή με βάση την απόδοση / επίτευξη των ετήσιων στόχων που θα τίθενται από το Διοικητικό Συμβούλιο.
- Υψηρεσιακό αυτοκίνητο ή επίδομα αυτοκινήτου.

ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΙΤΗΣΕΩΝ

Οι αιτήσεις πρέπει να υποβάλλονται ηλεκτρονικά μέσω του πιο κάτω συνδέσμου, το αργότερο μέχρι 17 Ιανουαρίου, 2020.

<https://eysurveytool.ey.com/wix/p5026785.aspx>

Οι αιτήσεις θα πρέπει να συνοδεύονται από τα εξής:

- Βιογραφικό σημείωμα.
- Συνοδευτική επιστολή (με φωτογραφία), η οποία να περιλαμβάνει στοιχεία για το όραμα και τη φιλοδοξία του υποψηφίου σχετικά με τη συγκεκριμένη θέση.
- Οποιαδήποτε άλλα έγγραφα που να υποστηρίζουν την αίτηση του υποψηφίου για τη συγκεκριμένη θέση.

Όλες οι αιτήσεις θα τύχουν εμπιστευτικού χειρισμού από την ομάδα Συμβουλευτικών Υπηρεσιών Ανθρώπινου Δυναμικού της ΕΥ.

Σε συνεντεύξεις θα κληθούν μόνο οι επικρατέστεροι υποψήφιοι και η όλη διαδικασία επιλογής και πρόσληψης θα πραγματοποιηθεί με άκρα εκεμύθεια.

500
εκατ. ευρώ

επενδύθηκαν
για την κάνναβη
στην Ευρώπη
το 2018

Μεγάλη αύξηση

Σύμφωνα με την έκθε-
ση «The European Cannabis
Report 2019», το 2018 επεν-
δύθηκαν στην Ευρώπη πε-
ρί τα 500 εκατ. ευρώ στον τομέα
της κάνναβης. Στις ΗΠΑ και
στον Καναδά οι επενδύσεις
στην κάνναβη το 2018 τετρα-
πλασιάστηκαν σε σύγκριση με
το 2017, ενώ στον κλάδο επεν-
δύουν γνωστά funds, όπως για
παράδειγμα η BlackRock.

123
δισ. ευρώ

εκτιμάται ότι θα είναι
η αξία της ευρωπαϊκής
αγοράς κάνναβης
έως το 2028

Η αξία

Η αγορά κάνναβης, σύμφωνα
με την Prohibition Partners,
αναμένεται να είναι η μεγα-
λύτερη νόμιμη αγορά σε βέ-
θος πενταετίας στην Ευρώπη.
Σύμφωνα, μάλιστα, με
την ίδια έκθεση, θεωρείται
ότι η εν λόγω αγορά μπορεί
να συμβάλει στην ανάκαμψη
των οικονομιών στις χώρες,
όπως η Ελλάδα, που επλήγη-
σαν από την κρίση.

1,4
δισ. δολάρια

έως το 2024 εκτιμάται
η παγκόσμια αγορά
ποτών που θα βασίζονται
στην κάνναβη

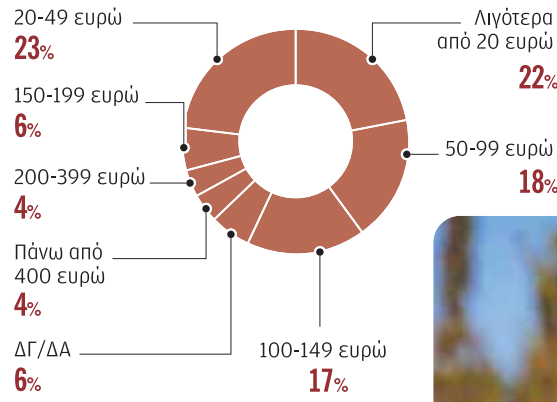
Τα ποτά

Το 2018 η αξία της αγοράς πο-
τών με κάνναβη ήταν ακόμη
σχετικά χαμηλή, στα 185 εκατ.
δολάρια παγκοσμίως. Η γνω-
στή ζυθοποιία Anheuser-Busch
(παράγει την Budweiser) ξε-
κίνησε τη συνεργασία με την
κατασκευαστική εταιρεία της
κάνναβης Tiltray για την
επένδυση 100 εκατ. δολαρίων
στην έρευνα ποτών που περιέ-
χουν τετραϋδροκαναβινόλη.

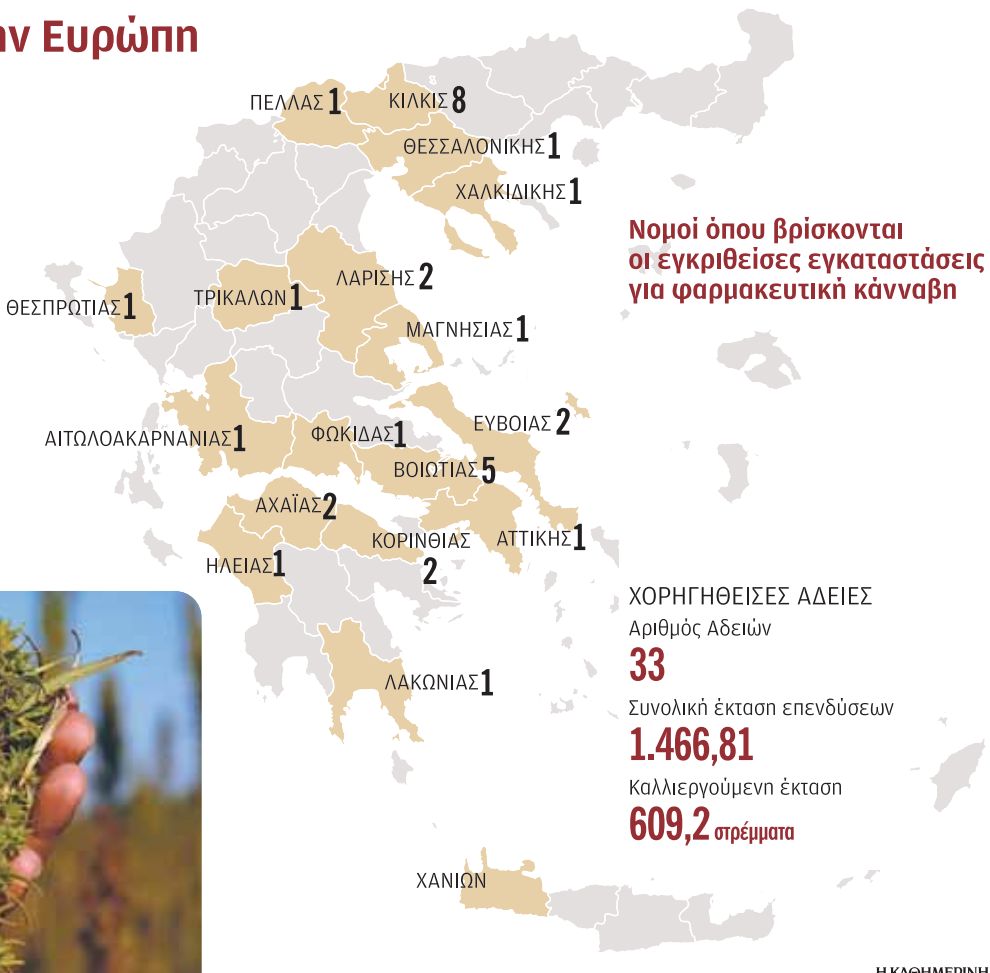
Κυριότεροι λόγοι χρήσης κάνναβιδιόλης στην Ευρώπη

ΜΗΝΙΑΙΑ ΔΑΠΑΝΗ ΓΙΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΝΝΑΒΙΔΙΟΛΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΝΝΑΒΗ	
Αριθμός παραγωγών	Καλλιεργούμενη έκταση
80	3.000 στρέμματα περίπου

Μια πολλά υποσχόμενη νέα αγορά

Οι επενδύσεις στη φαρμακευτική και βιομηχανική κάνναβη μπορούν να δημιουργήσουν χιλιάδες θέσεις

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Σημαντικό μερίδιο από μια αγορά η αξία της οποίας αναμένεται τα επόμενα χρόνια να ανέλθει σε δεκάδες δισεκατομμύρια ευρώ μόνο στην Ευρώπη, την αγορά της φαρμακευτικής και βιομηχανικής κάνναβης, θα μπορούσε να διεκδικήσει η Ελλάδα. Και γιατί λέμε θα μπορούσε; Διότι, αν και το επενδυτικό ενδιαφέρον και για τις δύο μορφές είναι υψηλό, η υλοποίηση των επενδύσεων στη μία κατηγορία, τη φαρμακευτική, δεν έχει ακόμη ξεκινήσει, ενώ στη βιομηχανική κάνναβη πραγματοποιούνται ήδη επενδύσεις από δεκάδες μεσάιους και μικρούς παραγωγούς, με τα προϊόντα τους, όμως, να βρίσκονται επί πολλούς μήνες σε «γκρίζα ζώνη».

Από τον Νοέμβριο του 2018, όταν χορηγήθηκαν οι πρώτες άδειες έγκρισης εγκατάστασης

για την καλλιέργεια και την παραγωγή τελικών προϊόντων φαρμακευτικής κάνναβης, ο αριθμός των εγκρίσεων έχει φτάσει τις 33. Η συνολική έκταση των επενδύσεων που έχουν εγκριθεί είναι 1.466,81 στρέμματα, ενώ η καλλιεργούμενη έκταση που προβλέπεται σε αυτές (όλες σε κλειστές εκτάσεις, που είναι κατά βάση θερμκήπια) φτάνει τα 609,2 στρέμματα.

Την πρωτοκαθεδρία έχει ο Νομός Κιλκίς, όπου έχουν χορηγηθεί 8 από τις 33 άδειες έγκρισης εγκατάστασης, ακολουθεί ο Νομός Βοιωτίας με 5 άδειες, από 2 άδειες έχουν χορηγηθεί σε εταιρείες που επιθυμούν να επενδύσουν στους νομούς Κορινθίας, Αχαΐας, Ευβοίας και Λαρίσης, ενώ από μία άδεια έχει δοθεί σε επενδύσεις στους νομούς Μαγνησίας, Λακωνίας, Θεσπρωτίας, Αιτωλοακαρνανίας, Τρικάλων, Θεσσαλονίκης, Χαλκιδικής,

«Αγκάθι» η καθυστέρηση μιας ΚΥΑ που αφορά τα επίπεδα της τετραϋδροκανναβινόλης στα τρόφιμα.

Αττικής, Φωκίδας, Πέλλας, Χανίων και Ηλείας. Οι συνολικές επενδύσεις εκτιμάται ότι μπορεί να ανέλθουν σε περίπου 1,5 δισ. ευρώ και να δημιουργηθούν έως και 8.000 θέσεις εργασίας, ενισχύοντας την απασχόληση και δίνοντας ζωή στην περιφέρεια. Τα παραπάνω είναι αναμφίβολα εξαιρετικά ενθαρρυντικά, αλλά βρίσκονται ακόμη στο επίπεδο της θεωρίας, υπό την έννοια ότι καμία μονάδα δεν έχει υλοποιηθεί (αυτό θα πρέπει να γίνει εντός 5 ετών από τη στιγμή που θα λά-

βουν τη σχετική έγκριση). Όταν γίνουν οι μονάδες, θα πρέπει στη συνέχεια να υποβάλουν αίτηση έγκρισης λειτουργίας.

Στην κατηγορία της βιομηχανικής κάνναβης, η οποία προορίζεται κυρίως για την παρασκευή τροφίμων και καλλυντικών, καταγράφεται το αντίθετο πρόβλημα: Υπάρχει μεν η παραγωγή, η πρώτη ύλη για τα παραπάνω προϊόντα, όμως εκκρεμεί εδώ και πολλούς μήνες η έκδοση της κοινής υπουργικής απόφασης για τα επίπεδα της τετραϋδροκαναβινόλης (THC) στα τρόφιμα, σε εφαρμογή του σχετικού πορίσματος της επιτροπής του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, το οποίο έχει παραδοθεί από τον Ιανουάριο του 2019.

Η μη έκδοση της ΚΥΑ έχει δημιουργήσει σημαντικές στρεβλώσεις στην αγορά και εμπόδια εισόδου κυρίως στους εγχώριους παραγωγούς, αφού την ίδια ώρα

τα εισαγόμενα προϊόντα κάνναβης μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα. Τις επόμενες ημέρες, εκπρόσωποι της υπό σύσταση Πανελλαδικής Ένωσης Παραγωγών Κάνναβης θα επιδιώξουν συναντήσεις με αρμόδιους παράγοντες των υπουργείων Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Εάν δεν ευοδωθούν αυτές οι προσπάθειες, πάντως, είναι πολύ πιθανό να προσφύγουν στη Δικαιοσύνη κατά της πολιτείας, καθώς της επιρρίπτουν ευθύνη για δημιουργία συνθηκών αθέμιτου ανταγωνισμού, που έχει ως συνέπεια διαφυγόντα κέρδη για τους εγχώριους παραγωγούς.

Σήμερα στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται περί τους 60-70 παραγωγούς, ενώ η συνολική έκταση που καλλιεργείται με βιομηχανική κάνναβη υπολογίζεται σε περίπου 2.000-3.000 στρέμματα.

Σε θέση μάχης οι πολυεθνικές για τα νέα προϊόντα σε τρόφιμα, καλλυντικά

Μπορεί στην Ελλάδα να έχει δοθεί μέχρι στιγμής ιδιαίτερη βαρύτητα στην προσέλκυση επενδύσεων στη φαρμακευτική κάνναβη, όμως την ίδια ώρα στο εξωτερικό οι μεγάλες πολυεθνικές επιχειρούν να λάβουν θέση για να μην χάσουν μερίδια από τα προϊόντα καλλυντικών και τροφίμων που έχουν ως βασικό συστατικό την κάνναβη.

Στην κατηγορία των καλλυντικών, η κάνναβη παρουσιάζεται ως το φυσικό «σούπερ συστατικό», με χρήση κυρίως στα προϊόντα περιποίησης δέρματος, αν και το τελευταίο διάστημα χρησιμοποιείται ακόμη και στην παρασκευή αρωμάτων.

Αρχικά, λόγω του φόβου μή-

πως τα καλλυντικά με κάνναβη συνδεθούν στη συνείδηση των καταναλωτών με την υποκολλητή τους χρήση κάνναβης ως «ψυχαγωγικού μέσου», οι μεγάλοι «παίκτες» δεν ενεπλάκησαν σε αυτή την αγορά, αφήνοντας χώρο σε μικρότερες εταιρείες.

Το τελευταίο διάστημα, ωστόσο, οι μεγάλες εταιρείες του κλάδου διερευνούν τις δυνατότητες δραστηριοποίησης στα καλλυντικά με κάνναβη, μέσω εξαγορών ή μέσω της σύστασης κοινοπρακτικών σχημάτων με μικρότερες εταιρείες.

Σύμφωνα με την πλέον πρόσφατη έκθεση της Prohibition Partners, η παγκόσμια βιομηχανία προϊόντων ομορφιάς με

Το 2024 η αξία της παγκόσμιας αγοράς τροφίμων με κάνναβη θα φτάσει τα 4,7 δισ. δολάρια.

κάνναβη εκτιμάται ότι θα φτάσει το 2024 στα 959 εκατ. δολάρια. Πολύ μεγαλύτερη είναι η αγορά των τροφίμων, η οποία όμως κινείται σε «γκρίζα ζώνη», όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και σε άλλες χώρες. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της έκθεσης της Prohibition Partners, η παγκόσμια αγορά τροφίμων με κάννα-

βη εκτιμάται ότι φέτος διαμορφώνεται σε 1,2 δισ. δολάρια και έως το 2024 η αξία της θα φτάσει τα 4,7 δισ. δολάρια. Και σε αυτή την κατηγορία προϊόντων, οι μεγάλες βιομηχανίες τροφίμων εμφανίστηκαν διστακτικές, αφήνοντας σημαντικό πεδίο δράσης σε νεοφυείς επιχειρήσεις του κλάδου. Στην Ευρώπη, τα τρόφιμα που περιέχουν κάνναβη υπάγονται στην κατηγορία των λεγόμενων «νέων τροφίμων» (novel food), κάτι που σημαίνει ότι θα πρέπει να περνούν από αυστηρές διαδικασίες έγκρισης και αδειοδότησης.

Οι παραγωγοί βιομηχανικής κάνναβης στην Ελλάδα ζητούν να θερμοθετηθεί ως μέγιστο επι-

τρέπομενο όριο περιεκτικότητας σε τετραϋδροκαναβινόλη το 0,3% για τα συστατικά τροφίμων, τα ελαιούχα εκχυλίσματα και τον ανθό από ποικιλίες καταλόγου Ευρωπαϊκής Ένωσης που φτάνει στον καταναλωτή ως τελικό προϊόν (π.χ. ως αφέψημα / τσάι).

Επίσης, ζητούν να βελτιωθεί η υλικοτεχνική υποδομή του Γενικού Χημείου του Κράτους, ώστε να μπορεί να κάνει ποσοτική ανάλυση των κανναβινοειδών, όχι μόνο ποιοτική, όπως κάνει μέχρι σήμερα, και να μπορεί να χαρακτηρίζει άμεσα τα προϊόντα βιομηχανικής κάνναβης με περιεκτικότητα σε τετραϋδροκαναβινόλη μικρότερη από 0,3%.

Θετικοί οι Ευρωπαίοι καταναλωτές, αλλά ζητούν αυστηρό πλαίσιο ελέγχου

Οχι μόνο για τους Έλληνες, αλλά συνολικά για τους Ευρωπαίους καταναλωτές η χρήση της κάνναβης, όχι ως ναρκωτικού αλλά ως συστατικού σε φάρμακα, τρόφιμα και καλλυντικά, είναι κάτι νέο. Αυτός, άλλωστε, είναι και ένας από τους βασικούς λόγους που η ευρωπαϊκή αγορά, μια αγορά 512 εκατομμυρίων ανθρώπων, θεωρείται ότι παρουσιάζει εξαιρετική δυναμική ανάπτυξης.

Αν και πάνω από τους μισούς καταναλωτές στην Ευρώπη (το 56%) γνωρίζουν για τις εναλλακτικές, τις «νόμιμες» χρήσεις της κάνναβης, μόλις το 16%, σύμφωνα με την πανευρωπαϊκή έρευνα της New Frontier Data, που παρουσιάζει η «Κ», έχει δοκιμάσει

προϊόντα με κάνναβη. Αλλωστε, το 58% όσων έχουν δοκιμάσει προϊόντα με κάνναβη, το έχουν πράξει μόλις τους τελευταίους έξι μήνες. Το 40% δοκίμασε προϊόντα κάνναβης για ανακούφιση από τον πόνο, ενώ 31% για μείωση του άγχους. Το 74% όσων έχουν δοκιμάσει προϊόντα κάνναβης δήλωσε ότι είχαν θετικό αντίκτυπο στην ποιότητα ζωής τους.

Οι Ευρωπαίοι καταναλωτές εμφανίζονται να έχουν θετική άποψη για τα προϊόντα κάνναβης, αρκεί αυτά –ειδικά όταν πρόκειται για προϊόντα φαρμακευτικής κάνναβης που έχουν μεγαλύτερη περιεκτικότητα σε τετραϋδροκαναβινόλη– να χρησιμοποιούνται σε αυστηρό πλαίσιο ελέγχου. Ει-

δικότερα, το 35% δηλώνει ότι θα πρέπει να χορηγούνται κατόπιν συνταγής ιατρού, ενώ μόλις ένα 6% δηλώνει ότι δεν πρέπει αυτά τα προϊόντα να νομιμοποιηθούν. Επίσης, το 49% δηλώνει ότι τα προϊόντα κάνναβης θα πρέπει να ελέγχονται σχολαστικά από ειδικά εργαστήρια. Τα πιο δημοφιλή προϊόντα κάνναβης μεταξύ των Ευρωπαίων καταναλωτών είναι το έλαιο και βάμμα κάνναβης (53%), ακολουθούν τα κάπια και οι κάψουλες (23%), ο ανθός κάνναβης (17%) και τα στυλό ατμίσματος (16%). Στην αγορά υπάρχει μεγάλη ποικιλία προϊόντων, ακόμη και σταγόνες για τα μάτια, αλλά και τροφές για ζώα συντροφιάς. «Όσο η αγορά ωριμάζει, μένει να δούμε

Η διαχείριση του πόνου αλλά και η ανακούφιση από αυτόν είναι ο κύριος λόγος που οι καταναλωτές αναζητούν φαρμακευτική κάνναβη.

ποιες από τις αναδυόμενες κατηγορίες θα μετατραπούν σε ηγέτες της αγοράς. Πάντως, τα δεδομένα δείχνουν ότι θα υπάρχει σημαντική ευκαιρία για την ανάπτυξη ειδικών κατηγοριών προϊόντων που θα στοχεύουν συγκεκριμέ-

νες ομάδες καταναλωτών και ειδικές χρήσεις», επισημαίνουν οι συγγραφείς της έκθεσης.

Η διαχείριση του πόνου και η ανακούφιση από αυτόν είναι ο κύριος λόγος που οι καταναλωτές αναζητούν προϊόντα φαρμακευτικής κάνναβης, ενώ σημαντικό κίνητρο είναι η καταπολέμηση του άγχους. Σε πολύ μεγάλο βαθμό, τα σκευάσματα καταναλώνονται για την αντιμετώπιση συμπτωμάτων χρόνιων ασθενειών (38%), ενώ ένα 25% λαμβάνει φαρμακευτική κάνναβη για τη θεραπεία ασθενειών. Σημαντικό είναι το ποσοστό (23%) και όσων παίρνουν φαρμακευτική κάνναβη ως προληπτικό μέσο για κάποιες νόσους.

Μεταξύ όσων κάνουν χρήση

φαρμακευτικής κάνναβης για ιατρικούς λόγους, το 60% ήταν για την αντιμετώπιση του Αλτσχάιμερ, το 58% για την ALS (αμυοτροφική πλάγια σκλήρυνση) και το 40% για την αντιμετώπιση της επιληψίας. Στο πλαίσιο της έκθεσης, διερευνήθηκε και το ποσό που δαπανούν μηνιαίως οι Ευρωπαίοι καταναλωτές για την αγορά προϊόντων με κάνναβη. Το 63% δαπανά λιγότερο από 100 ευρώ τον μήνα, εκ των οποίων το 23% φοδεύει από 20 έως 49 ευρώ, το 22% κάτω από 20 ευρώ και το 18% από 50 έως 99 ευρώ. Ενα υψηλό ποσοστό, το 44%, δηλώνει ότι θα δαπανά περισσότερα χρήματα για την αγορά προϊόντων με κάνναβη τους επόμενους έξι μήνες.

9 στις 10 κενές θέσεις εργασίας καλύπτονται σε ένα μήνα

Ταχύτερα προσλαμβάνουν πλέον οι ελληνικές επιχειρήσεις

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

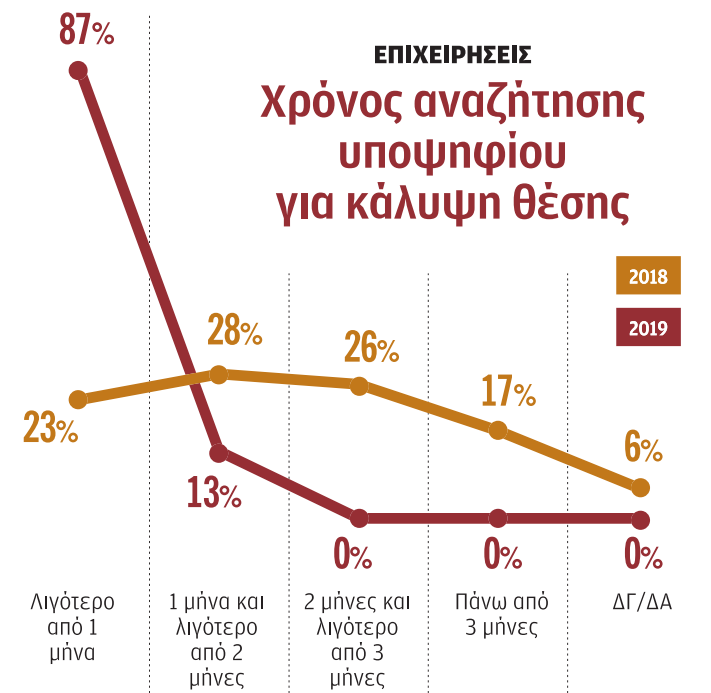
Σημαντική μείωση στον χρόνο κάλυψης μιας κενής θέσης από τις ελληνικές επιχειρήσεις καταγράφει η ετήσια έρευνα της Adecco, που για 5η συνεχή χρονιά παρουσιάζει τις απόψεις εργοδοτών αλλά και εργαζομένων. Την ίδια στιγμή, βέβαια, η εύρεση εργασίας για αυτούς που είναι άνεργοι καθυστερεί περισσότερο. Παράλληλα, καταγράφεται τάση υποχώρησης στα ποσοστά των εργαζομένων που αναζητούν εργασία εκτός Ελλάδας, καθώς και μεταστροφή στην ψυχολογία της αγοράς, με μείωση της διστακτικότητας των επιχειρήσεων για την κάλυψη των θέσεων. Πάντως, ένας στους τέσσερις εργαζομένους και ανέργους αναζητούν εργασία στο εξωτερικό.

Αναλυτικά, και σύμφωνα με τα συμπεράσματα της έρευνας που παρουσιάστηκε, η πλειονότητα των εταιρειών (72%) ενδιαφερόταν να στελεχώσει κάποιο τμήμα της κατά την περίοδο της διεξαγωγής της έρευνας (Σεπτέμβριος - Νοέμβριος 2019). Το ποσοστό είναι περίπου στα ίδια επίπεδα με το 2018 (70%). Διαφορά παρατηρείται στον χρόνο αναζήτησης μέχρι την κάλυψη της θέσης,

ο οποίος έχει περιοριστεί σημαντικά. Σχεδόν 9 στις 10 θέσεις (87%) φαίνεται πως καλύπτονται σε διάστημα ενός μηνός, όταν το αντίστοιχο ποσοστό στην έρευνα του 2018 δεν ξεπερνούσε το 23%.

Από την πλευρά των εργαζομένων, καταγράφεται μείωση στο ποσοστό των συμμετεχόντων (υποψηφίων / εργαζομένων) που απαντούν πως έχουν βρεθεί εκτός αγοράς εργασίας έστω μία φορά κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής πορείας τους. Χαρακτηριστικά, πέρυσι το ποσοστό αυτών που είχαν βρεθεί εκτός αγοράς εργασίας κυμάνθηκε στο 64%, ενώ για το 2019 το ποσοστό αυτό μειώθηκε κατά 3%, στο 61%. Ωστόσο, η επανένταξη για εκείνους που βρέθηκαν ή βρίσκονται εκτός αγοράς σε αρκετές περιπτώσεις καθυστερεί σημαντικά. Περίπου ένας στους τέσσερις χρειάζεται περισσότερο από δύο χρόνια για να ξαναβρεί εργασία, γεγονός που δείχνει πως οι εργοδότες τείνουν να προτιμούν ενεργούς υποψηφίους στην αγορά εργασίας.

Η έρευνα εξέτασε και φέτος την αντιστοιχία μεταξύ των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων που διαθέτουν οι εργαζόμενοι και οι υποψήφιοι και αυτών που αναζητούν οι επιχειρήσεις. Από

7 ΣΤΙΣ 10 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

ενδιαφέρονταν να στελεχώσουν κάποιο τμήμα τους -στα ίδια επίπεδα με 2018- η διαφορά είναι ότι ο χρόνος αναζήτησης μέχρι την κάλυψη της θέσης είναι πιο σύντομος.

ΠΗΓΗ: ADECCO

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μειώνονται οι εργαζόμενοι που αναζητούν εργασία εκτός Ελλάδας.

την πλευρά των εργοδοτών καταγράφηκε η πεποίθηση ότι οι δεξιότητες και οι ικανότητες των υποψηφίων και εργαζομένων δεν ανταποκρίνονται πλήρως, αλλά μόνο μερικώς στις σημερινές ανάγκες. Σύμφωνα με τους υπεύθυνους στελέχωσης των επιχειρήσεων, υπάρχει αναντιστοιχία ανάμεσα σε αυτά που μπορούν να προσφέρουν οι υποψήφιοι και σε εκείνα που έχει ανάγκη η αγορά. Και αυτό γιατί ο ιδανικός υποψήφιος πρέπει να διαθέτει

χαρακτηριστικά όπως εργασιακό ήθος (ποσοστό 98% των επαγγελματιών συμφωνούν ότι είναι μια απαραίτητη δεξιότητα), ικανότητα εργασίας σε ομάδα (ποσοστό 90%), επικοινωνιακές ικανότητες (ποσοστό 85%) και ευελιξία / προσαρμοστικότητα (ποσοστό 90%). Όπως δηλώνουν πολλοί από τους συμμετέχοντες στη διαδικασία επιλογής προσωπικού για τις εταιρείες τους, τα παραπάνω χαρακτηριστικά δεν τα βρήκαν σε ικανοποιητικό επίπεδο στους υποψηφίους που αξιολόγησαν.

Σε αντίθεση με το τι πιστεύουν οι εργοδότες, οι υποψήφιοι εργαζόμενοι στην πλειονότητά τους θεωρούν πως έχουν σε ικανοποιητικό βαθμό τις δεξιότητες που αναφέρθηκαν παραπάνω ως σημαντικές.

Να συνεχισθούν οι μεταρρυθμίσεις ζητούν οι επιχειρηματίες

Βελτίωση στην οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεών τους διαπιστώνουν το τελευταίο εξάμηνο αρκετοί επιχειρηματίες-μέλη του Συνδέσμου Βιομηχανιών Ελλάδος (ΣΒΕ), κυρίως όσον αφορά την αύξηση του αριθμού των πελατών τους και κατ'επέκταση του κύκλου εργασιών τους. Την ίδια ώρα, πάντως, ο επιχειρηματικός κόσμος ζητεί από την κυβέρνηση να συνεχίσει απαρεγκλίτως τη μεταρρυθμιστική προσπάθειά της, με βασικές κατευθύνσεις τον εξορθολογισμό του φορολογικού συστήματος και τη μείωση τόσο του μισθολογικού όσο και του μη μισθολογικού κόστους.

Τα παραπάνω προκύπτουν, μεταξύ άλλων, από έρευνα γνώμης που πραγματοποίησε ο ΣΒΕ για την αποτύπωση των προσδοκιών της μεταποίησης για την ανάπτυξη την επόμενη τριετία. Στην έρευνα συμμετείχαν 123 μεταποιητικές επιχειρήσεις απ' όλους τους κλάδους της βιομηχανίας με έδρες σε ολόκληρη τη χώρα.

Όσον αφορά τις προτεραιότητες της κυβερνητικής πολιτικής από τώρα και για τα επόμενα τρία χρόνια για την έμπρακτη ενίσχυση της παραγωγικής βάσης της χώρας, οι επιχειρήσεις-μέλη του ΣΒΕ θεωρούν ότι θα πρέπει να είναι οι ακόλουθες κατά σειρά προτεραιότητας: αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής (92%), ενισχύσεις και κίνητρα για τη διατήρηση των υφιστάμενων θέσεων εργασίας (90%), μείωση των συντελεστών φορολογίας (89%), λιγότερο αυστηροί κανόνες δανειοδοτήσεων επιχειρήσεων (83%), ισχυρότερα κίνητρα για την υλοποίηση των επενδύσεων (78%), ενίσχυση της ρευστότητας των

Προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, τονίζει ο ΣΒΕ.

ΣΒΕ: Να δοθούν ενισχύσεις και κίνητρα για τη διατήρηση των υφιστάμενων θέσεων εργασίας.

επιχειρήσεων (75%), βελτίωση της λειτουργίας του τραπεζικού συστήματος (70%), αύξηση των δημοσίων επενδύσεων (68%), πληρωμή των οφειλών του κράτους προς τις επιχειρήσεις (65%) και μείωση του κόστους ενέργειας (59%).

Το 40% των επιχειρήσεων διαπίστωσε το τελευταίο εξάμηνο αύξηση του κύκλου εργασιών, το 30% αύξηση των καθαρών κερδών, το 67% αύξηση του αριθμού των πελατών.

Η ρευστότητα αυξήθηκε μόνο για το 17% των επιχειρήσεων, ενώ για το 71% παρέμεινε στα ίδια επίπεδα. Στα ίδια επίπεδα, επίσης, παρέμεινε το κόστος δανεισμού για την πλειονότητα των επιχειρήσεων (89%), ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει ότι για το 45% των επιχειρήσεων μειώθηκαν οι απαιτήσεις από τους πελάτες.

DESSANGE

P A R I S

Une maison de beauté

www.dessagne-cyprus.com

Χαλαρότερους δημοσιονομικούς κανόνες προωθεί η Κομισιόν

Στόχος, οι χώρες με χαμηλό χρέος να αυξήσουν τις κρατικές δαπάνες

Διατεθειμένος να πείσει για αναπροσαρμογή του δημοσιονομικού πλαισίου της Ε.Ε., ώστε αυτή να μην γίνει μόνιμα μια οικονομία με ανάπτυξη 1%, φαίνεται ο νέος επίτροπος Οικονομίας, Πάολο Τζεντιλόνι. Ο Ιταλός επίτροπος δήλωσε στη Φρανκφούρτη ότι επιθυμεί την έναρξη «διεξοδικού διαλόγου» για τη μεταρρύθμιση της δημοσιονομικής διακυβέρνησης της Ε.Ε., πρόθεση που παραδοσιακά αντιμετωπίζεται με έντονο σκεπτικισμό από το Βερολίνο και άλλες πρωτεύουσες του Βορρά. Η Κομισιόν και το Συμβούλιο των κρατών-μελών έχουν την εξουσία να απαιτήσουν από τα μέλη της Ένωσης, ιδιαίτερα αυτά της Ευρωζώνης, να μειώσουν το δημοσιονομικό τους έλλειμμα, ακόμη και να αλλάξουν το προσχέδιο του προϋπολογισμού τους. Ωστόσο, δεν έχουν την εξουσία να απαιτήσουν από τα κράτη-μέλη να χαλαρώσουν τη δημοσιονομική πολιτική τους, είπε χθες ο κ. Τζεντιλόνι, καλώντας τα κράτη-μέλη να συντονίσουν τις αποτελεσματικά την εν λόγω πολιτική τους. Η ΕΚΤ, αλλά και το ΔΝΤ, απευθύνει εδώ και πολύ καιρό έκκληση για χαλάρωση της δημοσιονομικής πολιτικής των κρατών-μελών, επισημαίνοντας ότι η νομισματική πολιτική έχει εξαντλήσει τα όριά της. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα δημοσιεύσει

επισκόπηση του δημοσιονομικού πλαισίου της Ένωσης στις αρχές του επόμενου έτους και ο κ. Τζεντιλόνι θέλει να εκμεταλλευτεί την ευκαιρία. Θεωρητικά οι συνθήκες είναι με το μέρος του. Η Κομισιόν προβλέπει ρυθμό ανάπτυξης της Ευρωζώνης το 2020 και το 2021 μόλις 1,2%, ενώ το 2019 η ανάπτυξη αναμένεται να διαμορφωθεί στο 1,1%. Ο επίτροπος υποστήριξε χθες πως η επίδειξη δημοσιονομικής υπευθυνότητας από τα κράτη-μέλη με υψηλό δημόσιο χρέος θα πρέπει να συνοδεύεται από την άσκηση περισσότερο επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής από τα κράτη-μέλη με χαμηλό δημόσιο χρέος. Ζήτησε αποτελεσματικότερο συντονισμό της δημοσιονομικής πολιτικής σε επίπεδο Ευρωζώνης, επιμένοντας ότι αυτό δεν σημαίνει χαλαρότερη δημοσιονομική εποπτεία των κρατών-μελών. Ωστόσο, παρά την επιβράδυνση της οικονομίας της Ε.Ε., τόσο ο κ. Τζεντιλόνι όσο και συνολικά η Κομισιόν αντιλαμβάνονται ότι από πολιτικής άποψης η αλλαγή των κανόνων προκειμένου να είναι ευκολότερη η άσκηση πιο επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής θα απαιτήσει, στην καλύτερη περίπτωση, χρόνια επίπονων διαπραγματεύσεων σε επίπεδο Eurogroup. Οι υπουργοί Οικονομικών της Ευρωζώ-

Ο νέος επίτροπος Οικονομίας, Πάολο Τζεντιλόνι, δήλωσε ότι επιθυμεί την έναρξη «διεξοδικού διαλόγου» για τη μεταρρύθμιση της δημοσιονομικής διακυβέρνησης της Ε.Ε., πρόθεση που παραδοσιακά αντιμετωπίζεται με έντονο σκεπτικισμό από το Βερολίνο.

Στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμούν ότι είναι αναγκαία η λήψη επεκτατικών μέτρων για να αντιμετωπιστεί η επιβράδυνση.

της διαφωνούν έντονα για το κατά πόσον υπάρχει όντως ανάγκη για χαλάρωση της δημοσιονομικής πολιτικής. Στη Γερμανία, η οικονομία της οποίας είναι σχεδόν στάσιμη από τα μέσα του 2018, οι Χριστιανοδημοκράτες της καγκελαρίου Άγκελα Μέρκελ επιμένουν ότι δεν υπάρχει λόγος για υιοθέτηση δέσμης μέτρων ενίσχυσης της οικονομίας.

Η λογική της δημοσιονομικής πειθαρχίας έχει εμποτίσει και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Είναι ενδεικτικές οι συστάσεις που εξέδωσε η Κομισιόν προς τα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης την περασμένη Τρίτη. «Σε κράτη-μέλη της Ευρωζώνης

με έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και υψηλό εξωτερικό χρέος, (ουστώνεται) να επιδιώξουν μεταρρυθμίσεις, ώστε να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα και να μειώσουν το εξωτερικό χρέος». Στα κράτη-μέλη με μεγάλο πλεόνασμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (πρωτίστως Γερμανία και Ολλανδία) συστήνεται «να ενισχύσουν τις συνθήκες που υποστηρίζουν την αύξηση των μισθών... και να εφαρμόσουν μέτρα που θα ενισχύσουν τις δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις». Τι θα έπρεπε να κάνουν τα κράτη-μέλη στην περίπτωση περαιτέρω επιβράδυνσης; «Να εφαρμόσουν υποστηρικτική δημοσιονομική στάση συνολικά», ενώ θα εξακολουθούν να εφαρμόζουν τους δημοσιονομικούς κανόνες. Όπως το συνόψισε τετριμμένα ο επίτροπος για το ευρώ, Βάλντις Ντομπρόβσκις, «καλώ τις χώρες με δημοσιονομικό περιθώριο να ενισχύσουν τις επενδύσεις και αυτές με υψηλό επίπεδο χρέους να το μειώσουν».

Μηχανισμός για καταθέσεις

Η περιπέτεια της ολοκλήρωσης της Ευρωζώνης με την υιοθέτηση του τρίτου πυλώνα, δηλαδή της κοινής εγγύησης τραπεζικών καταθέσεων, που περιλάμβανε το αρχικό σχέδιο του 2013, αποτελεί ένδειξη του πόσο φιλόδοξη είναι η πρόθεση του κ. Τζεντιλόνι.

Στις αρχές Νοεμβρίου, ο Γερμανός υπουργός Οικονομικών, Ολαφ Σολτς, είχε προτείνει μέσω άρθρου του στους Financial Times τη δημιουργία μηχανισμού εγγύησης τραπεζικών καταθέσεων, ο οποίος, στην περίπτωση που εξαντληθούν τα εθνικά ταμεία, θα μπορούσε να δανειζει τα κράτη-μέλη, σε αντάλλαγμα για σειρά όρων που έθεσε. Ο πλέον αμφιλεγόμενος ήταν αυτός σύμφωνα με τον οποίο οι κανονιστικές αρχές θα πρέπει να αναγνωρίζουν ότι τα κρατικά ομόλογα ενέχουν ρίσκο και συνεπώς οι τράπεζες

δεν θα μπορούν να τα διακρατούν ελεύθερα, όπως κάνουν μέχρι σήμερα. Ειδικά αυτός ο όρος, που θα ανάγκαζε πολλές τράπεζες στον Νότο της Ευρωζώνης είτε να πουλήσουν κρατικά ομόλογα είτε να αυξήσουν τα κεφάλαιά τους, προκάλεσε αντιπαράθεση μεταξύ Βερολίνου και Ρώμης. «Πρέπει συλλογικά να διαβούμε αυτές τις κόκκινες γραμμές που έχουν προκαλέσει αδιέξοδο στην ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Πρέπει να αναλάβουμε τώρα δράση, ώστε να έχουμε ολοκληρώσει την ΟΝΕ μέχρι το τέλος της εντολής μου», είπε χθες ο επίτροπος Οικονομικών Υποθέσεων. Ο μηχανισμός εγγύησης καταθέσεων θα ενίσχυε σημαντικά την Ευρωζώνη, δίνοντας τέλος στην απειλή για μαζικές αναλήψεις καταθέσεων, που μπορεί να οδηγήσουν τράπεζες στη χρεοκοπία.

Χάκερ επιτέθηκαν στην Τράπεζα της Αγγλίας

Επιθέσεις από χάκερ φαίνεται πως δέχθηκε η Τράπεζα της Αγγλίας, διότι το ηχητικό υλικό ορισμένων συνεντεύξεων Τύπου, που έδωσε στο πρόσφατο παρελθόν, διέρρευσε και έφθασε ταχύτερα σε χέρια χρηματιστών και επενδυτών απ' ό,τι σε όλους τους υπόλοιπους αποδέκτες – και αυτό σημαίνει πως έγινε κατάχρησή του, δίνοντας πιθανώς σε αυτούς ένα αθέμιτο πλεονέκτημα στις πράξεις σε χρηματιστοιακή και στην ομολογιακή αγορά. Η διοίκηση της τράπεζας ζήτησε από τις ρυθμιστικές αρχές των κεφαλαιαγορών στη Βρετανία να διερευνήσουν πώς συνέβη αυτό. Συγκεκριμένα, ίσως ορισμένοι συναλλασσόμενοι να άκουσαν σχόλια ή και λέξεις από τις δηλώσεις του διοικητή της τράπεζας Μαρκ Κάρνεϊ, ακόμα και δευτερόλεπτα νωρίτερα από τους υπόλοιπους, και αυτό να τους οδήγησε σε κάποια συναλλαγή σε στεργλίνες ή σε βρετανικά ομόλογα.

Αξίζει να επιστημόνουμε ότι οι ανακρινόμενες των κεντρικών

Υπέκλεψαν ηχητικό υλικό πριν από την επίσημη ανακοίνωσή του και το άφησαν να διαρρεύσει σε χρηματιστές.

τραπεζών συγκαταλέγονται ανάμεσα στις πιο ευαίσθητες ειδήσεις για τις αγορές συγκριτικά με οποιοσδήποτε άλλες. Εξ ου και οι αρμόδιοι αξιωματούχοι έχουν ορίσει πολύ αυστηρούς κανόνες και διαύλους για το πώς η ενημέρωση και η πληροφορία από τα διοικητικά συμβούλια των τραπεζών θα διοχετευθούν στο κοινό. Οι συνεντεύξεις Τύπου εκκινούν με ανακοίνωση του διοικητή και στη συνέχεια δέχεται ερωτήσεις από τους παρευρισκόμενους δημοσιογράφους. Η όλη διαδικασία μεταδίδεται ζωντανά, ενώ το βίντεο τελεί υπό τη διακρίση του Bloomberg, που το διοικετεί

Η Τράπεζα της Αγγλίας ανακοίνωσε ότι η διοίκηση του υλικού έγινε εν αγνοία της.

σε άλλα ΜΜΕ. Το ηχητικό υλικό, το οποίο διέρρευσε, είχε τη θέση αντιγράφου ασφαλείας εάν το αρχικό βίντεο δεν ήταν δυνατόν να μεταδοθεί.

Η Τράπεζα της Αγγλίας διαπίστωσε πως τρίτο μέρος εξασφάλισε πρόσβαση σε εφεδρικό ηχητικό υλικό της, το οποίο και πούλησε.

Η επίθεση των χάκερ ίσως να σημαίνει πως η κεντρική τράπεζα θα πρέπει να αλλάξει τη μέθοδο της απευθείας μετάδοσης των συνεντεύξεων της και δημοσιοποίησης του υλικού. Πιθανώς, όπως αναφέρει το ειδησιογραφικό πρακτορείο Bloomberg, να πρέπει οι αξιωματούχοι να επιλέξουν ένα σύστημα, όπου η τάχιστη διοχέτευση υλικού θα είναι άμεσα προσβάσιμη σε όλους. Αυτό το σύστημα έχει ακολουθήσει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. «Αυτή η εντελής απαράδεκτη χρήση του ηχητικού υλικού διεκπεραιώθηκε εν αγνοία της τράπεζας και χωρίς τη συγκατάθεσή της», δήλωσε η τράπεζα.

Πάντως, η Τράπεζα της Αγγλίας δεν κατονόμασε το τρίτο μέρος, που πούλησε το υλικό. Χθες, η Statista, η οποία αυτοχαρακτηρίζεται τεχνολογική εταιρεία παροχής ηχητικού περιεχομένου δημοσίων διαθέσιμου, δήλωσε στην ιστοσελίδα της πως δεν αναμετέδωσε πληροφορίες που βρίσκονταν σε καθεστώς εμπάργκο.

Σε ευρώ εκδίδουν ομόλογα επιχειρήσεις των ΗΠΑ

Ομόλογα σε ευρώ αξίας 129 δισ. ευρώ έχουν εκδώσει από την αρχή της χρονιάς και μέχρι σήμερα ισχυρές αμερικανικές εταιρείες, οι οποίες έχουν υψηλή κατάταξη ως προς την πιστοληπτική τους ικανότητα. Το κεφάλαιο είναι υπερδιπλάσιο, εάν συγκριθεί με το ανάλογο του 2018 των 57 δισ. ευρώ, αλλά και των 107 δισ. ευρώ του 2017, σύμφωνα με τα στοιχεία της Dealogic, που επικαλείται σε σχετικό άρθρο της η εφημερίδα των Financial Times. Ο λόγος είναι πως οι επιχειρήσεις αυτές θέλουν να επωφεληθούν από το χαμηλό κόστος δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Σύμφωνα με τα όσα αναφέρει ο Μάρκο Μπαλντινί, επικεφαλής του τμήματος κοινοπρακτικών ομολόγων της Barclays, «υπάρχουν πολλές εταιρείες στις ΗΠΑ που αποφασίζουν πως υπάρχουν καλοί λόγοι να δραστηριοποι-

θούν σε άλλη αγορά πλην εκείνης του δολαρίου». Η εκ νέου δέσμευση της ΕΚΤ να κάνει αγορές τίτλων, ως μέρος της προσπάθειας της να ενισχύσει την ανάπτυξη στην Ευρωζώνη και να αναθερμάνει τον πληθωρισμό, ανακόπτει την άνοδο των αποδόσεων. Οι αποδόσεις ειδικά των γερμανικών δεκαετών ομολόγων, που θεωρούνται σημείο αναφοράς στην αγορά της Ευρωζώνης, διαμορφώνονται στο -0,27% εν συγκρίσει με το +0,23% στις αρχές του 2019 και το 1,89% των αντίστοιχων δεκαετών τίτλων στις ΗΠΑ. Η προαναφερθείσα διαφορά αποτελεί και ένα κίνητρο για τις επιχειρήσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες πρωτίστως, και στον Καναδά δευτερευόντως, να αυξήσουν τη χρηματοδότησή τους σε ευρώ εν τω μεταξύ, περιορίζουν με τον τρόπο αυτό τις δαπάνες τους συνολικά όσον αφορά τον δανεισμό τους.

Χωρίς φρένο η αύξηση του παγκόσμιου χρέους την τελευταία οκταετία

Στο ύψος ρεκόρ των 55 τρισ. δολαρίων εκτινάχθηκε πέρυσι το χρέος των αναπτυσσόμενων χωρών, σύμφωνα με στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας. Από το 2010 μέχρι πέρυσι, το χρέος των χωρών αυτών έχει αυξηθεί κατά 54 ποσοστιαίες μονάδες και ανέρχεται πλέον στο 168% του ΑΕΠ τους.

Η Παγκόσμια Τράπεζα χαρακτήρισε την αύξηση των τελευταίων οκτώ ετών «τη μεγαλύτερη, ταχύτερη και ευρύτερη σε σχεδόν πέντε δεκαετίες». Το ποσό των 55 τρισ. δολαρίων έχουν δανειστεί 100 χώρες, με την Κίνα να έχει λάβει τα περισσότερα. Σε αυτό το ποσό περιλαμβάνονται όλες οι μορφές χρέους – καταναλωτικό, επιχειρηματικό και δημόσιο. Σε κάθε περίπτωση, οι οικονομολόγοι της Παγκόσμιας Τράπεζας αναφέρουν στη μελέτη τους ότι στις αναπτυσσόμενες χώρες, τό-

Το χρέος των αναπτυσσόμενων χωρών εκτινάχθηκε στα 55 τρισ. δολάρια.

σο ο δημόσιος όσο και ο ιδιωτικός τομέας εμφανίζουν όλο και μεγαλύτερη εξάρτηση από δανεισμό.

Το συνολικό χρέος των 100 χωρών αυξήθηκε, κατά μέσον όρο, κατά 7 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ τους τον χρόνο, δηλαδή με ταχύτητα σχεδόν τριπλάσια από αυτή που αυξανόταν το χρέος των χωρών της Λατινικής Αμερικής κατά τη διάρκεια της κρίσης χρέους τη δεκαετία του 1970. «Η Ιστορία δείχνει ότι η μεγάλη αύξηση χρέους συμπίπτει συχνά

«Η Ιστορία δείχνει ότι η μεγάλη αύξηση χρέους συμπίπτει συχνά με χρηματοπιστωτικές κρίσεις σε αναπτυσσόμενες χώρες, με μεγάλο κόστος για τον πληθυσμό», προειδοποιεί η Παγκόσμια Τράπεζα.

με χρηματοπιστωτικές κρίσεις σε αναπτυσσόμενες χώρες, με μεγάλο κόστος για τον πληθυσμό τους», εξήγησε η κ. Σελιά Παζαρμπασιογλου, αντιπρόεδρος της Παγκόσμιας Τράπεζας. Οι πολιτικοί «θα πρέπει να αναλάβουν δράση αμέσως, ώστε να ενισχύσουν τη βιωσιμότητα του χρέους και να περιορίσουν την έκθεση σε οικονομικά σοκ», συμπλήρωσε. Σύμφωνα με την έκθεση, η ευρεία μείωση των επιτοκίων δανεισμού από τις κεντρικές τράπεζες μετά την κρίση του 2008, περιορίζει τον κίνδυνο εκδήλωσης κρίσης, «προς το παρόν».

Όμως, η ιστορία των προηγούμενων 50 ετών δείχνει ότι δυστυχώς το «προς το παρόν» δεν διαρκεί πολύ.

Περίπου στις μισές από τις 521 περιπτώσεις ταχείας αύξησης του εθνικού χρέους ακολούθησε χρ-

ματοπιστωτική κρίση που μείωσε σημαντικά το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και τις επενδύσεις, σύμφωνα με τη μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Μία ακόμη ανησυχητική διαφορά του πρόσφατου κύματος αύξησης του χρέους σε σύγκριση με τα τρία προηγούμενα, είναι ότι το παρόν περιλαμβάνει ταυτόχρονη αύξηση τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου χρέους.

Το χρέος της Κίνας ως προς το ΑΕΠ της αυξήθηκε κατά 72 ποσοστιαίες μονάδες από το 2010 μέχρι πέρυσι, οπότε ανήλθε στο 255%. «Ωστόσο, το χρέος των αναπτυσσόμενων χωρών είναι σημαντικά υψηλότερο ακόμα και αν εξαιρέσουμε την Κίνα.

Είναι διπλάσιο του ονομαστικού χρέους το 2007», προειδοποιούν οι οικονομολόγοι της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Επιστρατεύουν ρομπότ λόγω της έλλειψης προσωπικού

Ανεπαρκές το εργατικό δυναμικό σε Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη

Σε αναζήτηση εργαζομένων με συγκεκριμένες δεξιότητες βρίσκεται μεγάλο μέρος της Ευρώπης, από την ατμομηχανή της ευρωπαϊκής οικονομίας, τη Γερμανία, μέχρι τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης του πάλαι ποτέ ανατολικού μπλοκ. Σε ορισμένες από αυτές το πρόβλημα είναι τόσο οξύ, ώστε μεγάλο ποσοστό των βιομηχανιών τους προσεοφλεί επιπτώσεις στην παραγωγή τους.

Σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times αναφέρεται, ειδικότερα, στην περίπτωση της Πολωνίας που αναγκάζεται να επιστρατεύσει τα ρομπότ για να καλύψει τις ανάγκες των βιομηχανιών της σε εργατικά χέρια. Η βρετανική εφημερίδα παραθέτει μάλιστα τα στοιχεία της Eurostat, σύμφωνα με τα οποία 49% των πολωνικών βιομηχανιών βλέπουν την παραγωγή τους να μειώνεται το επόμενο τρίμηνο εξαιτίας της έλλειψης προσωπικού. Την ίδια στιγμή, άλλωστε, στη γειτονική Ουγγαρία το αντίστοιχο ποσοστό είναι επίσης 49%, ενώ στη Δημοκρατία της Τσεχίας είναι 39%.

Όπως τονίζουν οι FT, στην ευρύτερη περιοχή της Κεντροανατολικής Ευρώπης η κατάσταση είναι η ίδια: υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης, οξύ δημογραφικό πρό-

βλημα και παρενέργειες από το εκτεταμένο κύμα μετανάστευσης των προηγούμενων δεκαετιών που μείωσε δραματικά την ανεργία σε αυτές τις χώρες, αλλά εξώθησε τις βιομηχανίες τους σε έναν θηριώδη ανταγωνισμό για να διασφαλίσουν προσωπικό.

Η βρετανική εφημερίδα υπογραμμίζει μάλιστα ότι σε ορισμένους τομείς όπως, για παράδειγμα, ο κλάδος των κατασκευαστικών, τα προβλήματα από την ανεπάρκεια εργατικών χεριών είναι τόσο μεγάλα, ώστε παράγοντες της βιομηχανίας προειδοποιούν πως μπορεί να καταρρεύσουν οι ασθενέστεροι κρικοί. Προκειμένου να καλύψουν μέρος των ελλείψεων, πολλές πολωνικές βιομηχανίες επιστρατεύουν ρομπότ.

Σύμφωνα με το Οικονομικό Ινστιτούτο της Πολωνίας (PIE), οι βιομηχανίες της χώρας απασχολούν 42 ρομπότ ανά 10.000 εργαζομένους. Η αναλογία αυτή ωχρία, βεβαίως, μπροστά στον αντίστοιχο αριθμό του οικονομικού γίγαντα της Ευρώπης, της Γερμανίας, οι βιομηχανίες της οποίας απασχολούν 338 ρομπότ ανά 10.000 εργαζομένους. Ο αντίστοιχος αριθμός είναι, άλλωστε, σαφώς υψηλότερος ακό-

Οι βιομηχανίες της Πολωνίας απασχολούν 42 ρομπότ ανά 10.000 εργαζομένους, στη γειτονική Ουγγαρία η αναλογία φτάνει τα 84 ρομπότ και στην Τσεχία τα 135 ρομπότ ανά 10.000 εργαζομένους. Στη Γερμανία, οι βιομηχανίες απασχολούν 338 ρομπότ ανά 10.000 εργαζομένους.

Σε ποσοστό 49% οι βιομηχανίες σε Πολωνία και Ουγγαρία αδυνατούν να βρουν προσωπικό και προβλέπουν μείωση παραγωγής.

μη και στη γειτονική Ουγγαρία όπου φτάνει στα 84 ρομπότ και στην Τσεχία στα 135 ρομπότ ανά 10.000 εργαζομένους.

Σύμφωνα, πάντως, με τον επικεφαλής του PIE, «τα ρομπότ είναι το μέλλον της πολωνικής βιομηχανίας αν θέλει να διατηρήσει την ανταγωνιστικότητά της τα επόμενα χρόνια».

Διευκολύνουν όχι μόνον την κάλυψη των ελλείψεων αλλά και την αλλαγή μοντέλου της πολωνικής οικονομίας, την απεξάρτησή της δηλαδή από τα φτηνά εργατικά χέρια και τη στροφή της σε δραστηριότητες προστιθέμενης

αξίας, που αποτελεί και τη φιλοδοξία πολιτικών και κοινών γνώμης στη χώρα.

Την ίδια στιγμή, πάντως, πολλές βιομηχανίες της Πολωνίας προτιμούν την παραδοσιακή λύση των μεταναστών. Στη διάρκεια του 2018, η χώρα εξέδωσε 635.000 άδειες παραμονής σε ξένους υπερβαίνοντας τον αντίστοιχο αριθμό κάθε άλλης χώρας της Ε.Ε. Η μεγάλη πλειονότητα των μεταναστών προέρχεται από την Ουκρανία, της οποίας η γλώσσα είναι συγγενής με την πολωνική. Οι δύο χώρες συνδέονται, άλλωστε, με στενούς ιστορικούς δεσμούς. Σύμφωνα, όμως, με τη βρετανική εφημερίδα, πολλές επιχειρήσεις έχουν αρχίσει να επιστρατεύουν μετανάστες από την Ασία.

Ο λόγος είναι ότι πολλοί επιχειρηματίες εκφράζουν φόβους πως αν ανοίξει πλήρως την αγορά της η Γερμανία τότε πολλοί Ουκρανοί θα προτιμήσουν τη γερμανική αγορά εργασίας.

Το σχέδιο του Βερολίνου

Την ίδια στιγμή που οι βιομηχανίες της Πολωνίας επιστρατεύουν ρομπότ, Ουκρανούς και Ασιάτες για να καλύψουν τις ανάγκες τους σε εργατικά χέρια, η Γερμανία αναγκάζεται να αναζητήσει μετανάστες από τρίτες χώρες, εκτός Ε.Ε. δηλαδή, καθώς πάσχει από έλλειψη συγκεκριμένων ειδικοτήτων. Χρειάζεται επειγόντως, για παράδειγμα, νοσηλεύτριες, ειδικούς στην τεχνολογία της πληροφορίας αλλά και με πολλές και διάφορες άλλες δεξιότητες. Κυβέρνηση και επιχειρήσεις έχουν συμφωνήσει σε ένα σχέδιο που στοχεύει στο να διευκολύνει τη διαδικασία.

Επειτα από συνάντηση με εκπροσώπους των γερμανικών επιχειρήσεων και των εργατικών συνδικάτων, το Βερολίνο υιοθέτησε σχέδιο για να απλουστεύσει την κακόφημη γερμανική γραφειοκρατία, αλλά και να καταστήσει τη χώρα πιο ελκυστική στους ξέ-

νους εργαζόμενους. Μεταξύ άλλων, το σχέδιο προβλέπει πως οι επιχειρήσεις θα προσφέρουν στους νέους εργαζόμενους προγράμματα εκμάθησης της γερμανικής γλώσσας και θα τους διευκολύνουν να βρουν κατοικία στη Γερμανία, αλλά και να αντιμετωπίσουν τις αναγκαίες γραφειοκρατικές διαδικασίες.

Από την πλευρά του το Βερολίνο θα μεριμνήσει ώστε να επισπευθούν οι διαδικασίες για την έκδοση βίζας για να διευκολύνει τους εργαζομένους να αρχίσουν να δουλεύουν το ταχύτερο. Θα απλοποιήσει, άλλωστε, τις διαδικασίες πιστοποίησης των τίτλων σπουδών από άλλες χώρες και γενικότερα των εξεγγύων των εργαζομένων. Θα αναβαθμιστεί, επίσης, ο ρόλος της διαδικτυακής πύλης της γερμανικής κυβέρνησης με την ονομασία «Make it in Germany».

Αύξηση του παγκόσμιου χρέους στα 188 τρισ. δολ.

Στα 188 τρισ. δολάρια έφτασε το άθροισμα του παγκόσμιου δημόσιου και ιδιωτικού χρέους στο τέλος του 2018, αυξημένο κατά 3 τρισ. δολάρια σε σύγκριση με το 2017. Σε ό,τι αφορά το ποσοστό του επί του παγκόσμιου ΑΕΠ έφτασε κατά μέσον όρο στο 226%, σημειώνοντας αύξηση 1,5% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Στην ανησυχητική αυτή διαπίστωση καταλήγει σχετική έρευνα του ΔΝΤ που δημοσιεύθηκε χθες στο blog του Ταμείου. Όπως τονίζει το Ταμείο, η μείωση του παγκόσμιου χρέους που σημειώθηκε το 2017 αποδείχθηκε πως δεν αποτελούσε την αρχή μιας σταθερής πτωτικής πορείας του εφθόνου το 2018 το παγκόσμιο χρέος αυξήθηκε ξανά σε επίπεδα ελαφρώς πάνω από εκείνο του 2016. Στις περισσότερες χώρες, άλλωστε, το δημόσιο χρέος βρίσκεται σε ιστορικά υψηλά επίπεδα.

Στις περισσότερες ανεπτυγμένες οικονομίες, εξαιρουμένων ορισμένων σημαντικών χωρών

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΔΝΤ ανήλθε στο 226% του παγκόσμιου ΑΕΠ το 2018.

όπως οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία, μειώθηκε τόσο το χρέος του δημοσίου όσο και του ιδιωτικού τομέα ως ποσοστό επί του ΑΕΠ. Σημειώτεον ότι οι μισές από τις ανεπτυγμένες οικονομίες σημείωσαν δημοσιονομικά πλεονάσματα το 2018. Και πάλι πάντως στο 90% των ανεπτυγμένων οικονομιών τα ποσοστά του δημοσίου χρέους βρίσκονται σε υψηλότερα επίπεδα από εκείνα πριν από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008. Την ίδια στιγμή, άλλωστε, το χρέος των αναδυόμενων οικονομιών και των αναπτυσσόμενων χωρών με χαμηλό εισόδημα παραμένει συνολικά σε

Το Ταμείο κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για το χρέος των εταιρειών.

ανοδική πορεία. Βρίσκεται σήμερα σε επίπεδα αντίστοιχα με εκείνα των οικονομικών κρίσεων της δεκαετίας του 1980 και της δεκαετίας του 1990.

Σε ό,τι αφορά το χρέος των εταιρειών, το Ταμείο προειδοποι-

εί επιπλέον πως η χρήση ιδιωτικού χρέους με σκοπό την πληρωμή μερισμάτων, την επαναγορά μετοχών, τις συγχωνεύσεις και τις εξαγορές θα μπορούσε «να πολλαπλασιάσει τα πλήγματα» σε περίπτωση πτώχευσης εταιρειών ή σε περίπτωση που κάποιες εταιρείες προσπαθούν να περιορίσουν ραγδαία το χρέος τους μειώνοντας δραματικά τις επενδύσεις ή το προσωπικό τους. Όπως τονίζει, το χρέος των εταιρειών στις ανεπτυγμένες οικονομίες αυξάνεται σταθερά από το 2010 και μετά και σήμερα βρίσκεται ακριβώς στο ίδιο επίπεδο στο οποίο βρισκόταν και το 2008, όταν και πάλι είχε εκτιναχθεί στα ύψη. Σε ορισμένες μεγάλες οικονομίες όπως η Ισπανία και η Βρετανία έχει μειωθεί σημαντικά το επίπεδο του εταιρικού χρέους τους. Την ίδια στιγμή, όμως, στις ΗΠΑ το χρέος των εταιρειών αυξάνεται σταθερά από το 2011 και μετά και εκτινάχθηκε σε επίπεδα ρεκόρ στα τέλη του 2018.

Νέους δασμούς στην Ε.Ε. εξετάζει η Ουάσιγκτον

Όσο οι ΗΠΑ επιδιώκουν μείωση του εμπορικού ελλείμματος με την Ε.Ε. ενδέχεται να αυξήσουν τους δασμούς στις εισαγωγές ευρωπαϊκών προϊόντων, όπως δήλωσε χθες ο Ρόμπερτ Λαϊτχάιζερ, εκπρόσωπος Εμπορίου των ΗΠΑ, σε συνέντευξη που παραχώρησε στο αμερικανικό δίκτυο Fox Business Network. «Στόχος μας είναι να βρούμε κάποιου είδους διαπραγματευτική λύση», τόνισε ο Λαϊτχάιζερ αναφερόμενος στους υφιστάμενους δασμούς σε ευρωπαϊκά προϊόντα αξίας 7,5 δισ. δολαρίων. Οι εν λόγω τιμωρητικοί δασμοί επιβλήθηκαν πρόσφατα από τις ΗΠΑ ως αντίποινα στις αμφισβητούμενες επιδοτήσεις που έλαβε η ευρωπαϊκή Airbus. «Αλλά έχουμε μια πολύ ανισόρροπη σχέση με την Ευρώπη», σημείωσε ο Αμερικανός εκπρόσωπος Εμπορίου. Στη συνέντευξη του στο Fox Business Network, ο Λαϊτχάιζερ δεν σχολίασε εάν οι νέοι δασμοί

θα μπορούσαν να επιβληθούν στα ευρωπαϊκά αυτοκίνητα και εξαρτήματα αυτοκινήτων. Τόνισε, ωστόσο, ότι το εμπορικό έλλειμμα μεταξύ ΗΠΑ και Ευρώπης ενδέχεται να φτάσει τα 180 δισ. δολάρια φέτος, από 169 δισ. δολάρια το 2018, και ότι οι ΗΠΑ οφείλουν να βρουν τρόπους να πουλήσουν περισσότερα προϊόντα στην Ευρώπη. «Δεν μπορεί να μειώσει κανείς το παγκόσμιο εμπορικό έλλειμμα χωρίς να μειώσει το εμπορικό έλλειμμα με την Ευρώπη, τουλάχιστον όχι σε σημαντικό βαθμό», ανέφερε ο Λαϊτχάιζερ.

Το εμπορικό έλλειμμα στο οποίο αναφέρεται ο Αμερικανός εκπρόσωπος Εμπορίου περιλαμβάνει και έλλειμμα περίπου 5,5 δισ. δολαρίων με την Βρετανία. Για τις ΗΠΑ αποτελεί προτεραιότητα η σύναψη εμπορικής συμφωνίας με τη Βρετανία, όταν η τελευταία θα έχει μια σαφή εικόνα για το ζήτημα του Brexit.

Υψηλή φορολογία στους Αργεντινούς που φυγάδευσαν κεφάλαια στο εξωτερικό

Στους διαχειριστές κεφαλαίου στρέφεται το 1% των Αργεντινών, οι πλούσιοι δηλαδή της χειμαζόμενης από την οικονομική κρίση χώρας, ζητώντας βοήθεια για να προστατεύσουν την περιουσία που έχουν στο εξωτερικό. Φοβούνται πως η νέα κυβέρνηση του περονιστή Αλμπέρτο Φερνάντες, που αναδείχθηκε προσφάτως νικήτης των προεδρικών εκλογών, θα επιβάλει σκληρή φορολογία στα περιουσιακά τους στοιχεία στο εξωτερικό. Και οι φόβοι τους είναι δικαιολογημένοι.

Πρόκειται για κάθε είδους περιουσιακό στοιχείο από ομόλογα, συμμετοχές σε αμοιβαία κεφάλαια, επενδύσεις σε νομίσματα έως και απλές καταθέσεις στο εξωτερικό. Έχουν, όμως, κάθε λόγο να ανησυχούν καθώς ο νέος πρόεδρος στην πρώτη κιόλας δημόσια ομιλία του στις 10 Δεκεμβρίου δεσμεύθηκε να μειώσει την πείνα και τη φτώχεια

Η στατιστική υπηρεσία Indec αναφέρει πως πάνω από 300 δισ. δολ. έχουν βγει εκτός Αργεντινής.

στη χώρα και εξέφρασε την πρόθεση να ζητήσει πολύ μεγαλύτερη αλληλεγγύη από όσους έχουν τη δυνατότητα να την προσφέρουν». Δεν χρειάστηκε να περιμένουν πολύ για να δουν τα πρώτα μέτρα που θα λάβει η νέα κυβέρνηση. Στις 14 Δεκεμβρίου ο επικεφαλής του υπουργικού συμβουλίου Σταντιάγο Καφιέρο δήλωσε στην εφημερίδα La Nacion ότι θα σταλεί σύντομα στο Κογκρέσο νομοσχέδιο που θα προσδιορίζει τη νέα φορολογική πολιτική. Και μεταξύ άλλων

Ο νέος πρόεδρος Αλμπέρτο Φερνάντες στην πρώτη δημόσια ομιλία του εξέφρασε την πρόθεση να ζητήσει πολύ μεγαλύτερη αλληλεγγύη «από όσους έχουν τη δυνατότητα να την προσφέρουν».

θα προβλέπει αύξηση των φόρων στην προσωπική περιουσία και υψηλότερη φορολογία για όσους διατηρούν περιουσιακά στοιχεία στο εξωτερικό.

Εξάλλου, οι Αρχές ανακοίνωσαν ότι επιβάλλεται σύντομα «φόρος τουρισμού» ύψους 30% που θα καταβάλλουν όσοι αγοράζουν αεροπορικά εισιτήρια, είναι εγγεγραμμένοι χρήστες του Netflix ή χρησιμοποιούν πιστωτικές κάρτες εκτός της χώρας. Οι Αργεντινίοι έχουν παράδοση στο να διατηρούν τα χρήματά τους στο εξωτερικό για να τα προστατεύσουν από τις αλλεπάλλυλες κρίσεις, τις επανειλημμένες πτωχεύσεις της χώρας τους και την ιλιγγιώδη πτώση του αργεντινικού νομίσματος, του πέσο. Με τα τελευταία στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας Indec, έχουν στο εξωτερικό αποταμιεύσεις ύψους πάνω από 300 δισ. δολάρια. Το πρό-

βλημα, όμως, για τους πλούσιους Αργεντινούς αυτή τη φορά είναι ότι σε μεγάλο ποσοστό πείστηκαν από την πολιτική του προηγούμενου προέδρου, Μαουρίσιο Μάκρι, και δέχθηκαν να συμμετάσχουν σε ένα πρόγραμμα φορολογικής αμνηστίας το 2016.

Δήλωσαν, έτσι, τα περιουσιακά στοιχεία που διατηρούν στο εξωτερικό και δέχθηκαν να καταβάλουν έναν ενιαίο φόρο ύψους 15%, καθώς η κυβέρνηση τους είχε υποσχεθεί πως δεν θα έχουν περαιτέρω φορολογικές επιβαρύνσεις στο μέλλον. Και βέβαια όσοι πείστηκαν να επαναπατρίσουν χρήματα και περιουσιακά στοιχεία, τώρα θέλουν να τα φυγαδεύσουν και πάλι στο εξωτερικό. Η Αργεντινή βρίσκεται και πάλι στα πρόθυρα νέας πτωχεύσης, η οικονομία της είναι σε ύφεση και ο πληθωρισμός έχει εκτιναχθεί στο 50%.

Αναβάθμιση Βρετανίας από τους οίκους S&P και Fitch

Εκτιμούν ότι εκμυδενίζονται πλέον οι πιθανότητες άτακτης εξόδου

Σε αναβάθμιση των προοπτικών της Βρετανίας προχώρησαν οι οίκοι πιστοληπτικής αξιολόγησης Fitch και Standard and Poor's, μετά τη θριαμβευτική νίκη των Συντηρητικών την προηγούμενη εβδομάδα. Οι αξιολογήσεις των δύο οίκων δημοσιεύτηκαν λίγες μόλις ώρες αφότου ο πρωθυπουργός της Βρετανίας, Μπόρις Τζόνσον, ανακοίνωσε το σχέδιό του για λήξη της μεταβατικής περιόδου σχετικά με το Brexit στο τέλος του 2020.

Ο S&P αναβάθμισε τις προοπτικές της Βρετανίας από το επίπεδο του αρνητικού σε σταθερό, καθώς το ενδεχόμενο ενός Brexit χωρίς συμφωνία είναι πλέον μικρότερο, όπως εξηγούν οι αναλυτές του οίκου, σύμφωνα με το Bloomberg.

Ο Fitch απέσυρε τις προοπτικές που προμήνυαν υψηλό κίνδυνο υποβάθμισης. Παρά την αναβάθμιση, ο οίκος Fitch διατήρησε αρνητικές προοπτικές για τη βρετανική οικονομία.

«Κατά τη γνώμη μας, η ισχυρή εντολή της νέας κυβέρνησης να προχωρήσει στο επόμενο στάδιο των διαπραγματεύσεων για το Brexit μειώνει την πιθανότητα μιας άτακτης εξόδου χωρίς συμφωνία», αναφέρεται σε έκθεση των αναλυτών της S&P.

«Παρά την τρέχουσα στάση της κυβέρνησης, αναμένουμε ότι το Ηνωμένο Βασίλειο θα επιδιώξει, και η Ε.Ε. θα χορηγήσει, παράταση μετά τον Δεκέμβριο του 2020, ώστε να διαπραγματευτεί τη μελλοντική σχέση μεταξύ των δύο», σημειώνεται στην ίδια έκθεση, σύμφωνα με σχετικό δημοσίευμα του Bloomberg.

Οι αναβαθμίσεις των S&P και Fitch δεν επηρέασαν τη βρετανική λίρα, η οποία είχε ήδη φτάσει στο χαμηλότερο επίπεδο από τον Νοέμβριο του 2018, χάρη στην ανακοίνωση του Τζόνσον ότι η μεταβατική περίοδος θα λήξει στο τέλος του 2020.

«Αυτή είναι η διόρθωση του κλίματος ευφορίας των εκλογών, αργά αλλά σταθερά, ενώ καθίσταται σαφές πως το θέμα της εξόδου της χώρας δεν έχει ληξει και ότι ακόμα μία προθεσμία σκληρού Brexit караδοκει στο τέλος του έτους», δήλωσε στο Reuters ο Θου Λαν Νγκουγιέν, στέλεχος της Commerzbank.

Εκοντας εξασφαλίσει την πλειοψηφία των εδρών, ο Τζόνσον θα επιδιώξει την έξοδο της χώρας από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις 31 Ιανουαρίου. Επειτα, θα ξεκινήσει η μεταβατική περίοδος, κατά την οποία οι δύο πλευρές θα προ-

Ο Μπ. Τζόνσον θα επιδιώξει την έξοδο της χώρας από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις 31 Ιανουαρίου και στη συνέχεια θα ξεκινήσει η μεταβατική περίοδος, κατά την οποία οι δύο πλευρές θα προσπαθήσουν να διαμορφώσουν τη σχέση τους με τα νέα δεδομένα.

Οι αξιολογήσεις των οίκων δημοσιεύτηκαν λίγες ώρες μετά τις ανακοινώσεις Τζόνσον για τη μεταβατική περίοδο.

σπαθήσουν να διαμορφώσουν τη σχέση τους με τα νέα δεδομένα. Οι διαπραγματεύσεις και η εμπορική συμφωνία που θα προκύψει, θα περιλαμβάνουν μια ευρύτατη γκάμα θεμάτων από τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τους δασμούς μέχρι την αλιεία.

Πολλοί αναλυτές θεωρούν ότι ο ορισμός τόσο μικρής προθεσμίας, στο τέλος του 2020, θα αποτελέσει καταδίκη για το βρετανικό εμπόριο, καθώς ενισχύεται το σενάριο επιβολής δασμών και ανακύπτουν ακόμη πολλά εμπόδια.

Το εξαιρετικά περιορισμένο

χρονικό διάστημα που δίνεται στις δύο πλευρές προκειμένου να διαπραγματευτούν, προδικάζει ότι ορισμένα ζητήματα θα αφεθούν εκτός εμπορικής συμφωνίας, όπως εκτιμά ο αντιπρόεδρος της Κομισιόν Βάλντις Ντομπρόσκις.

Από την άλλη πλευρά, η JPMorgan προβλέπει ότι σε περίπτωση κατά την οποία πράγματι η προθεσμία λήξει στο τέλος του 2020, κατά 25% η χώρα θα φύγει από την Ευρωπαϊκή Ένωση χωρίς συμφωνία.

Τον Νοέμβριο, πριν από τη νίκη των Συντηρητικών στη Βρετανία, ο οίκος πιστοληπτικής αξιολόγησης Moody's είχε υποβαθμίσει τις προοπτικές της βρετανικής οικονομίας από σταθερές σε αρνητικές, εξηγώντας ότι το Brexit υπήρξε καταλύτης για τη διάβρωση της θεσμικής ισχύος της χώρας.

BLOOMBERG, REUTERS

Απαιτητικό χρονοδιάγραμμα

Μεγαλύτερο κίνδυνο σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση διατρέχει η Βρετανία, στην περίπτωση που οι δύο πλευρές δεν καταφέρουν να έρθουν σε συμφωνία μέσα στη δεδομένη προθεσμία, όπως υπογράμμισε χθες η επικεφαλής της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν.

«Το χρονοδιάγραμμα που έχουμε μπροστά μας είναι εξαιρετικά απαιτητικό», δήλωσε η Φον Ντερ Λάιεν, σύμφωνα με το Reuters. «Τελειώνει τον Δεκέμβριο του 2020. Μας αφήνει πολύ λίγο χρόνο. Στην περίπτωση που δεν μπορούμε να έρθουμε σε συμφωνία μέχρι το τέλος του 2020, θα έρθουμε ξανά αντιμέτωποι με μία κατάσταση στο χείλος του γκρεμού», συμπλήρωσε η Φον Ντερ Λάιεν.

Με τον ορισμό της σύντομης προθεσμίας στο τέλος του ερχομένου έτους, ο Βρετανός πρωθυπουργός Μπόρις Τζόνσον, ελπίζει

ότι οι Βρυξέλλες θα προχωρήσουν το ζήτημα του Brexit και οι δύο πλευρές θα φτάσουν γρηγορότερα σε συμφωνία.

Η επικεφαλής της Κομισιόν επεσήμανε ότι «αυτό θα μπορούσε σαφώς να βλάψει τα συμφέροντά μας, αλλά θα επηρέαζε περισσότερο το Ηνωμένο Βασίλειο παρά εμάς, καθώς η Ευρωπαϊκή Ένωση θα συνεχίσει να ευνοείται από την ενιαία αγορά, την τελωνειακή ένωση και τις 70 διεθνείς συμφωνίες, που έχουμε συνάψει με τους εταίρους μας».

Όσον αφορά τις εμπορικές σχέσεις της Βρετανίας με τις ΗΠΑ, ο Αμερικανός εκπρόσωπος εμπορίου Ρόμπερτ Λαϊτχάιζερ δήλωσε ότι αποτελούν πρώτη προτεραιότητα για την Ουάσινγκτον. Οι διαπραγματεύσεις θα ξεκινήσουν μόλις η Βρετανία ορίσει τους επόμενους στόχους της για μετά το Brexit.

«Εκρηξη» δανεισμού σημειώθηκε στην Τουρκία

Οι βασικές επιθυμίες του Τούρκου προέδρου Ταγίπ Ερντογάν για την οικονομία της χώρας που φαίνεται ότι γίνονται πραγματικότητα, καθώς ο τραπεζικός δανεισμός αυξάνεται με υψηλό ρυθμό τους τελευταίους μήνες. Ο κ. Ερντογάν πείζει τις τράπεζες να χορηγούν δάνεια ώστε να ενισχύσει τον ρυθμό ανάπτυξης της Τουρκίας, ωστόσο οικονομολόγοι προειδοποιούν πως αυξάνεται ανησυχητικά το ύψος των μη εξυπηρετούμενων δανείων και παράλληλα επιδεινώνεται η ποιότητα των εγγυήσεων που δίνουν οι δανειολήπτες στις τράπεζες.

Επειτα από τέσσερις διαδοχικές μειώσεις των επιτοκίων δανεισμού από τα μέσα του έτους, αθροιστικά κατά 1.200 μονάδες βάσης, και κανονιστικά μέτρα που οδήγησαν στην αποδέσμευση κεφαλαίων, οι τράπεζες άρχισαν να δανείζουν. Τα δάνεια σε ξένο νόμισμα αυξήθηκαν κατά 20% μέχρι τις 6 Δεκεμβρίου, πα-

Τα καταναλωτικά δάνεια αυξήθηκαν κατά 45% μετά τη μείωση των επιτοκίων.

ρά το γεγονός ότι είχαν συρρικνωθεί κατά 10% στην αρχή του έτους, σύμφωνα με στοιχεία της τουρκικής κεντρικής τράπεζας που επικαλείται το Bloomberg.

Τα καταναλωτικά δάνεια αυξήθηκαν κατά 45%, ενώ τα δάνεια προς επιχειρήσεις αυξήθηκαν κατά 15%. «Η αύξηση των καταναλωτικών δανείων οφείλεται σε ζήτηση που δεν είχε ικανοποιηθεί το προηγούμενο διάστημα και στην αναخرματοδότηση, καθώς οι καταναλωτές επιθυμούν να εκμεταλλευθούν το χαμηλότερο κόστος χρηματοδότησης», εξηγεί στο Bloomberg ο Τζαγκντάς Ντογκάν, αναλυτής

Ο Ερντογάν πείζει τις τράπεζες να χορηγούν δάνεια ώστε να ενισχυθεί ο ρυθμός ανάπτυξης.

στην BGC Partners στην Κωνσταντινούπολη. Προσθέτει, ωστόσο, ότι θα πρέπει να υπάρξει συνεχής αύξηση της ζήτησης για επιχειρηματικά και επενδυτικά δάνεια ώστε να ενισχυθεί η οικονομία. Οι προτροπές του κ.

Ερντογάν προς τις τράπεζες να αυξήσουν τη χορήγηση δανείων βρίσκει ανταπόκριση κυρίως από τις κρατικές τράπεζες. Αυτές αύξησαν τα δάνεια που έχουν χορηγήσει από την αρχή του έτους μέχρι τις αρχές Δεκεμβρίου κατά 16% σε ετήσια βάση, ενώ οι ιδιωτικές τράπεζες την έχουν αυξήσει κατά 2,6%. Το μέσο επιτόκιο των καταναλωτικών δανείων έχει μειωθεί στο 16% από 38% πριν από ένα χρόνο. Ωστόσο, ο κ. Ντογκάν επισημαίνει πως η τουρκική κυβέρνηση γνωρίζει πως δεν μπορεί να επιτύχει ρυθμό ανάπτυξης 5% που επιθυμεί ο κ. Ερντογάν βασιζόμενη μόνο στα καταναλωτικά δάνεια.

Παράλληλα, ο Τόμας Νόετζελ, οικονομολόγος της Bloomberg Intelligence, επισημαίνει επίσης ότι «το ύψος των κόκκινων δανείων αναμένεται να υπερβεί το 6% το 2019 και πως οι τράπεζες θα πρέπει να ανησυχούν για την ποιότητα των περιουσιακών τους στοιχείων».

Κατεβάζει ταχύτητα η ολλανδική οικονομία

Η έντονη επιβράδυνση της ολλανδικής οικονομίας, της πέμπτης μεγαλύτερης της Ευρώζωνς, αναμένεται να συνεχιστεί και το 2020, προέβλεψαν οι ανεξάρτητοι οικονομικοί σύμβουλοι της ολλανδικής κυβέρνησης. Βασικά αίτια της μεγαλύτερης από το αναμενόμενο επιβράδυνσης της ανάπτυξης το 2020 είναι η εξασθένιση του διεθνούς εμπορίου και η εφαρμογή ορισμένων κανόνων για την προστασία του περιβάλλοντος.

Ο ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να μειωθεί έντονα στο 1,7% φέτος, από 2,6% το 2018, και στο 1,3% το 2020, σύμφωνα με τις νέες προβλέψεις του ανεξάρτητου Γραφείου Οικονομικής Ανάλυσης (CPB) του ολλανδικού υπουργείου Οικονομικών. «Η ολλανδική οικονομία κατεβάζει ταχύτητα, αλλά εξακολουθεί να έχει ικανοποιητική (απόδοση) σε σύγκριση με άλλες χώρες της Ευρώζωνς», δήλωσε χθες η κ. Λάουρα φαν Χέεστ, διευθύντρια του CPB. Το διεθνές

εμπόριο έχει περιοριστεί σημαντικά εξαιτίας του εμπορικού πολέμου ΗΠΑ - Κίνας και της αβεβαιότητας που έχει προκαλέσει η επικείμενη αποχώρηση της Βρετανίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση, εξέλιξη που είχε αρνητική συνέπεια για την παραδοσιακά εξαγωγική ολλανδική οικονομία. Παράλληλα, η εφαρμογή αυστηρότερων κανονισμών για την προστασία του περιβάλλοντος αναμένεται να πλήξει την οικοδομική δραστηριότητα, καθώς χιλιάδες έργα έχουν διακοπεί εξαιτίας δικαστικής απόφασης σύμφωνα με την οποία ο κατασκευαστικός και ο αγροτικός τομέας έχει παραβιάσει τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς για τις εκπομπές αζώτου. Συνεπώς, η ανάπτυξη το 2020 θα βασιστεί περισσότερο στην κατανάλωση και στην αύξηση των κρατικών δαπανών καθώς αυξάνονται οι μισθοί και η ανεργία παραμένει σε χαμηλό επίπεδο.

Στα χαρτιά παραμένουν τα έργα υποδομών που υποσχέθηκε ο Πούτιν

Πέρυσι τέτοια εποχή, ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντίμιρ Πούτιν είχε υποσχεθεί στους συμπατριώτες του «σημαντική πρόοδο στην οικονομία» και άνοδο του βιοτικού επιπέδου. Στην σημερινή, ετήσια, μαραθώνια τηλεοπτική συνέντευξη Τύπου, ο Ρώσος πρόεδρος μάλλον δεν θα θέλει να αναλύσει επί μακρόν για ποιους λόγους η ανάπτυξη το 2019 οριοθετείται στο 1,2% με 1,3% και όχι στο 1,8% που είχε υποσχεθεί.

Η ρωσική κυβέρνηση ελπίζει ασφαλώς ότι το 2020 η οικονομία θα έχει καλύτερη απόδοση, κυρίως χάρη στην αύξηση των κρατικών δαπανών και στην υποχώρηση των επιτοκίων δανεισμού. Οι δύο αυτοί παράγοντες θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης γύρω στο 2%, αλλά σε καμία περίπτωση στο 3% που αποτελεί τον στόχο του κ. Πούτιν, σύμφωνα με οικονομολόγους που έλαβαν

Μεγάλες καθυστερήσεις παρατηρούνται στο εθνικό πρόγραμμα υποδομών ύψους 400 δισ. δολ.

μέρος σε έρευνα του Bloomberg. «Αυτός (ο στόχος) θα αποτελούσε πραγματική πρόκληση», λέει η κ. Σοφία Ντόνετς, οικονομολόγος της Renaissance Capital στη Μόσχα, η οποία έχει προβεί σε μια από τις πλέον αισιόδοξες προβλέψεις για τον ρυθμό ανάπτυξης το 2020.

Ύστερα από πέντε χρόνια κατά τα οποία υποχωρούσε το βιοτικό επίπεδο των Ρώσων μαζί και η δημοτικότητα του Ρώσου προέδρου, ο κ. Πούτιν ελπίζει πως η επιτάχυνση

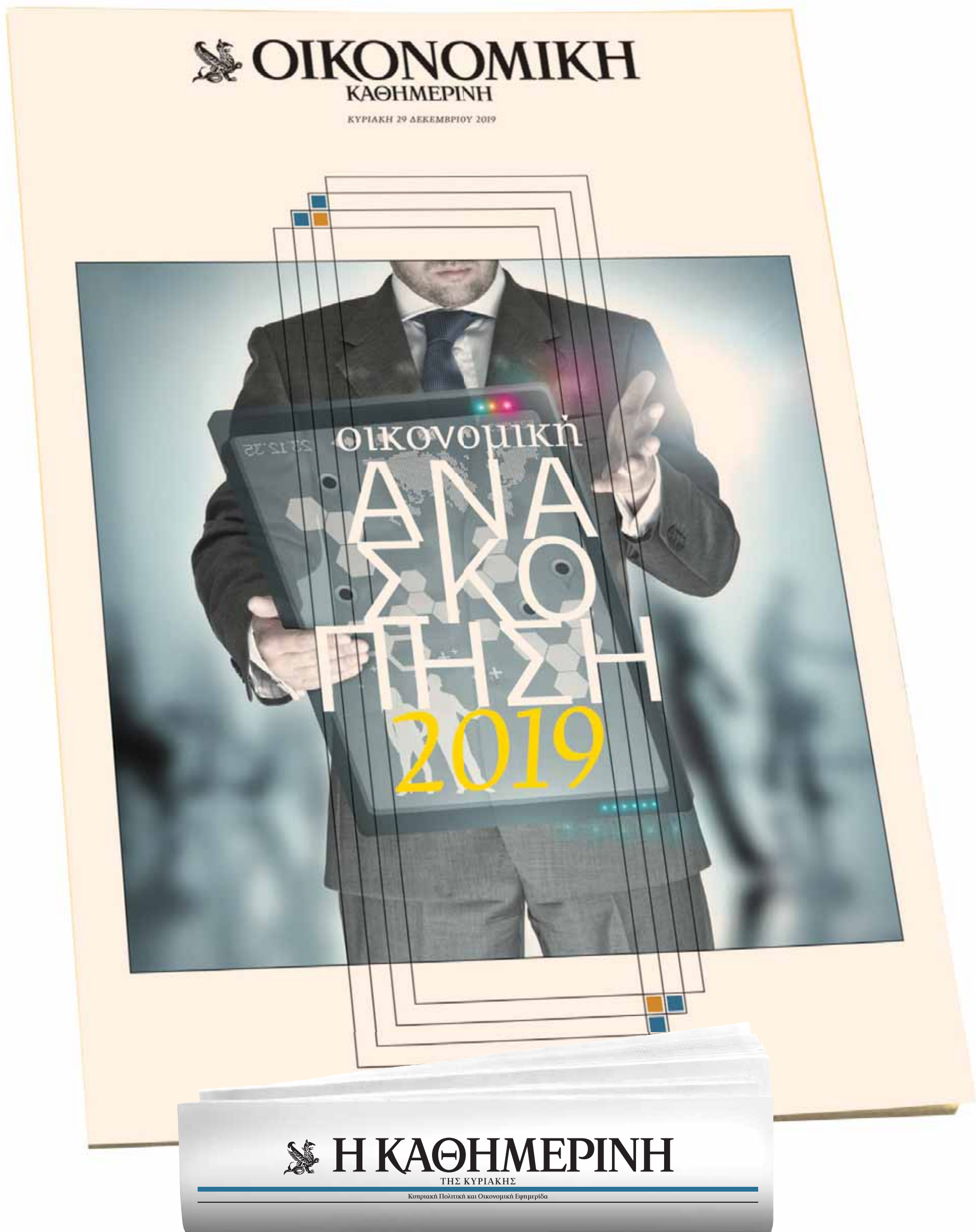
Ο Ρώσος πρόεδρος Βλ. Πούτιν είχε προβλέψει ανάπτυξη 1,8% για το 2019, αλλά αυτή θα περιοριστεί μεταξύ 1,2% και 1,3%.

του ρυθμού ανάπτυξης θα έχει απτή θετική επίπτωση στους πολίτες της χώρας. Το εθνικό πρόγραμμα υποδομών συνολικού ύψους 400 δισ. δολαρίων που έχει εξαγγείλει ο κ. Πούτιν υποτίθεται ότι θα άρχιζε να τίθεται σε εφαρμογή το τρέχον έτος. Ωστόσο παρατηρήθηκαν μεγάλες καθυστερήσεις, καθώς το κράτος ήλγχε πιο διεξοδικά σε ποια έργα θα πρέπει να διοχετευτούν οι πόροι. «Ακούγονται πολλά», παρατήρησε ο κ. Πούτιν νωρίτερα τον Δεκέμβριο, όταν ο επικεφαλής του ρωσικού Ελεγκτικού Συνεδρίου τον είχε ενημερώσει πως φέτος δεν διενεργήθηκαν δαπάνες ύψους 15 δισ. δολαρίων που είχαν περιληφθεί στον προϋπολογισμό. Ορισμένα θετικά στοιχεία άρχισαν να προκύπτουν προς τα τέλη του 2019, για παράδειγμα το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα αυξήθηκε με ρυθμό 3,8% τον Οκτώβριο, ενώ οι λιανικές πω-

λήσεις αυξήθηκαν κατά 2,3% τον Νοέμβριο. Η ρωσική οικονομία θα αναπτυχθεί με ρυθμό 1,2% το 2019 και 1,6% το 2020, σύμφωνα με έρευνα του Bloomberg μεταξύ οικονομολόγων. Ίσως η θετικότερη εξέλιξη για τη ρωσική οικονομία να ήταν φέτος η υποχώρηση του πληθωρισμού κάτω από το 4%, γεγονός που επέτρεψε στην κεντρική τράπεζα της χώρας να πρέπει να διοχετευτούν οι πόροι. «Ακούγονται πολλά», παρατήρησε ο κ. Πούτιν νωρίτερα τον Δεκέμβριο, όταν ο επικεφαλής του ρωσικού Ελεγκτικού Συνεδρίου τον είχε ενημερώσει πως φέτος δεν διενεργήθηκαν δαπάνες ύψους 15 δισ. δολαρίων που είχαν περιληφθεί στον προϋπολογισμό. Ορισμένα θετικά στοιχεία άρχισαν να προκύπτουν προς τα τέλη του 2019, για παράδειγμα το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα αυξήθηκε με ρυθμό 3,8% τον Οκτώβριο, ενώ οι λιανικές πω-

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ ΤΟ ΕΙΔΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ»

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Αυξήθηκαν 8% οι τιμές ακινήτων στα χειμερινά θέρετρα το 2019

Ενισχυμένη η ζήτηση για «σαλέ» σε Τρίκαλα Κορινθίας και Αράχωβα

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Μετά τα διαμερίσματα στη Γλυφάδα και στο κέντρο της Αθήνας και ασφαλώς και τις πολυτελείς εξοχικές βίλες των νησιών των Κυκλάδων, σε τροχιά ανάκαμψης έχουν εισέλθει πλέον και τα «σαλέ», τα χειμερινά εξοχικά, τα οποία ήταν από τις πρώτες κατηγορίες ακινήτων που επλήγσαν από την οικονομική κρίση και συνέχισαν να παραμένουν στα «αζήτητα», τουλάχιστον μέχρι και το 2017. Με το πέρας του 2019, σύμφωνα με σχετική ετήσια έρευνα της εταιρείας πιστοποιημένων εκτιμητών Geoaxis Property & Valua-

Η μέση επιφάνεια των πωλούμενων εξοχικών κατοικιών διαμορφώνεται σε 171 τετραγωνικά.

tions Services, υπολογίζεται ότι οι τιμές πώλησης κατοικιών σε επιλεγμένους τουριστικούς χειμερινούς προορισμούς έχουν καταγράψει μέση ετήσια αύξηση της τάξεως του 8%, η οποία είναι και η σημαντικότερη από το 2008.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Geoaxis, αυτό που διακρίνεται κατ' αρχάς είναι μια γενική άνοδος των τιμών σε όλες τις περιοχές της έρευνας, δηλαδή δεν ξεχωρίζει κάποια έναντι της άλλης. Τη μεγαλύτερη αύξηση με 9,6% καταγράφουν τα ακίνητα στα Τρίκαλα Κορινθίας, τα οποία, κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, καθιερώθηκαν ως ένας από τους αγαπημένους προορισμούς του χειμώνα για τους Αθηναίους, χάρis και στην εγγύτητα προς το Λεκανοπέδιο. Εξίσου δυναμικά, με άνοδο κατά 9,5%, είναι βέβαια και η αγορά της Αράχωβας, που ανέκαθεν αποτελούσε την πλέον ση-

μαντική μεταξύ των χειμερινών προορισμών. Ακολουθεί το Καρπενήσι, με αύξηση της τάξεως του 8,5%, ενώ στον Αγ. Αθανάσιο Πέλλας, η αύξηση των ζητούμενων τιμών πώλησης διαμορφώθηκε σε 4%. Όπως προκύπτει από την έρευνα, η μέση επιφάνεια των πωλούμενων εξοχικών κατοικιών διαμορφώνεται σε 171 τ.μ., με τη μέση ηλικία τους να είναι 11 χρόνια, ακριβώς όσο έχει διαρκέσει η κρίση στη συγκεκριμένη αγορά. Πρόκειται δηλαδή για ακίνητα τα οποία μόλις είχαν κατασκευαστεί όταν ξέσπασε η οικονομική κρίση και έκτοτε παρέρειναν «στο ράφι», αδυνατώντας να βρουν αγοραστές, παρά τη μεγάλη μείωση των τιμών.

Σύμφωνα με τον κ. Γιάννη Ξυλά, επικεφαλής της Geoaxis, «η άνοδος των τελευταίων 12 μηνών, αντανακλά την παγίωση της επιστροφής στην οικονομική και πολιτική κανονικότητα, την προσδοκία ανάκαμψης της αγοράς με καταγραφή μελλοντικών υπεραξιών, την ενίσχυση της χειμερινής τουριστικής κίνησης, καθώς και την έναρξη της σταδιακής πρόσβασης σε εύκολο δανεισμό». Υπενθυμίζεται ότι πέρσι ήταν το πρώτο έτος, κατά το οποίο, οι τιμές των εξοχικών του χειμώνα, ουσιαστικά σταθεροποιήθηκαν, καθώς κατέγραψαν, έστω και οριακά, την πρώτη ετήσια άνοδο από το 2008, καθώς ενισχύθηκαν κατά 0,7%, έχοντας όμως καταγράψει συνολική πτώση που άγγιξε ακόμα και το 62% σε κάποιες περιοχές. Ασφαλώς, δεν αρκεί μία ή δύο χρονιές με θετικό πρόσημο, προκειμένου να διαφοροποιηθούν άρδην τα δεδομένα που έχει προκαλέσει η πολυετής κρίση στη συγκεκριμένη κατηγορία ακινήτων. Κατά την έρευνα της Geoaxis, ακόμα και σήμερα, οι τιμές εξακολουθούν να είναι μειωμένες σχεδόν στο μισό, ή κατά 50,5%, συγκριτικά με το υψηλότερο σημείο, στο οποίο είχαν βρεθεί τα εν λόγω ακίνητα το 2008.

Στην Αράχωβα, οι τιμές σήμερα δεν ξεπερνούν τα 1.425 ευρώ/τ.μ. από 3.000 ευρώ/τ.μ. πριν από μία δεκαετία, έχοντας καταγράψει πτώση 53%.

Ειδικότερα, τη μεγαλύτερη μείωση με 62% καταγράφει ο Άγιος Αθανάσιος, με τις σημερινές ζητούμενες τιμές πώλησης να μην ξεπερνούν τα 1.240 ευρώ/τ.μ., από 3.300 ευρώ/τ.μ. που ήταν το 2008.

Στην Αράχωβα, οι τιμές σήμερα δεν ξεπερνούν τα 1.425 ευρώ/τ.μ. από 3.000 ευρώ/τ.μ. πριν από μία δεκαετία, έχοντας καταγράψει πτώση της τάξεως του 53%. Μικρότερη μείωση κατά 44% εντοπίζεται στα ακίνητα των Τρικάλων Κορινθίας, όπου οι τιμές διαμορφώνονται σε 1.255 ευρώ/τ.μ. από 2.250 ευρώ/τ.μ., ενώ στο Καρπενήσι, η πτώση αγγίζει το 43% σε 1.325 ευρώ/τ.μ. από 2.310 ευρώ/τ.μ. Όπως τονίζει ο κ. Ξυλάς, παρά την αύξηση των τιμών τα τελευταία δύο χρόνια, υπάρχουν ακόμα αρκετοί κατασκευαστές οι οποίοι έχουν επενδύσει στη συγκεκριμένη αγορά, δανειζόμενοι, προκειμένου να ανεγείρουν πολυτελείς κατοικίες, με συνολικό κόστος κατασκευής και αγοράς γης, άνω των 1.500 ευρώ/τ.μ., ήτοι πολύ υψηλότερο από τις σημερινές ζητούμενες τιμές πώλησης. Πρόκειται δηλαδή για επαγγελματίες που έχουν εγκλωβιστεί, καθώς ούτε και η πώληση κάτω του κόστους, μοιάζει ικανή να ενεργοποιήσει την ζήτηση. «Χαρακτηριστικά είναι η εικόνα στο Λιβάδι της Αράχωβας, όπου μετά το κατασκευαστικό αμόκ –σε σημείο που μεζονέτες κτίστηκαν σχεδόν και μέσα στη λίμνη– δεκάδες συγκροτήματα παραμένουν ολοκληρωμένα δίχως

καμία προοπτική άμεσης διάθεσης».

Η εικόνα αυτή ενδέχεται να διαφοροποιηθεί, εφόσον αποδώσουν καρπούς τα πρόσφατα βήματα που έχουν γίνει από την κυβέρνηση προς την κατεύθυνση της μείωσης της φορολογίας, όπως επίσης και η βελτίωση της πρόσβασης σε ευκολότερο και φτηνότερο δανεισμό. Αν τα παραπάνω συνοδευθούν από την περαιτέρω οικονομική ομαλοποίηση και την ενίσχυση του χειμερινού τουριστικού προϊόντος της χώρας, το οποίο υπολείπεται κατά πολύ του αντίστοιχου θερινού, η απορρόφηση των παραπάνω ακινήτων ενδεχομένως να επιταχυνθεί, ενισχύοντας παράλληλα και τις αξίες. Σύμφωνα με τον κ. Ξυλά, η πραγματική ανάκαμψη της συγκεκριμένης αγοράς απέχει ακόμα χρονικά, καθώς εκτιμάται ότι θα απαιτηθούν ακόμα τουλάχιστον τρία χρόνια, ή ακόμα και πέντε, έως ότου αποκατασταθεί η ζήτηση σε ένα επίπεδο που να κρίνεται βιώσιμο. Αυτό συμβαίνει εξαιτίας του τρόπου λειτουργίας της συγκεκριμένης αγοράς, καθώς έπεται των υπολοίπων κατηγοριών ακινήτων. Δηλαδή, πρώτα θα πρέπει να παγιωθεί η αύξηση των τιμών π.χ. στις κατοικίες στα μεγάλα αστικά κέντρα, στα καταστήματα, στα γραφεία και στους αποθηκευτικούς χώρους και στη συνέχεια θα ακολουθήσουν και οι πιο ειδικές κατηγορίες, όπως είναι τα χειμερινά εξοχικά.

Υπερβολές πριν από την κρίση δημιούργησαν «φρούσκα»

Η αγορά των χειμερινών εξοχικών αποτελεί κατεξοχήν δείγμα των «υπερβολών» των ετών που προηγήθηκαν της οικονομικής κρίσης, όταν η περιοχή της Αράχωβας έφτασε να χαρακτηρίζεται «Μύκονος του χειμώνα», προσελκύοντας όλο το ελληνικό «τζετ σετ» και πληθώρα μεγαλοιατρών και δικηγόρων. Ήταν η εποχή που η κατοχή ενός «σαλέ» στο βουνό ήταν δείγμα κύρους και πλούτου, μαζί φυσικά με το εξοχικό στη Μύκονο ή στη Σαντορίνη.

Η τάση αυτή φαίνεται και από το μέγεθος των κατοικιών που κατασκευάζονταν κατά εκατοντάδες κάθε χρόνο (μέχρι και 200 ακίνητα εκτιμάται ότι ανεγείρονταν σε ετήσια βάση), καθώς οι περισσότερες εξ αυτών ξεπερνούσαν κατά πολύ τα 250-300 τ.μ. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση των νεόδμητων χειμερινών εξοχικών εντοπίστηκε καταρχάς στην Αράχωβα, με τον παραδοσιακό οικισμό να φτάνει στα όρια του πολύ γρήγορα, με αποτέλεσμα οι κατασκευαστές να στραφούν σε άλλες γειτονικές περιοχές, με πιο χαρακτηριστική περίπτωση το Λιβάδι.

Κάπως έτσι, από το 2002 μέχρι και το τέλος του 2005, οι τιμές πώλησης ακινήτων στην περιοχή της

Αράχωβας αυξήθηκαν ακόμα και κατά 100% σε ορισμένα σημεία, τόσο για κατοικίες όσο και για οικπέδα. Ακριβότερα πωλούνταν τα ακίνητα που βρίσκονται εγγύτερα στο κιονοδρομικό κέντρο του Παρασσού. Μάλιστα, ήταν τέτοια η ζήτηση, που για κάποια χρόνια ορισμένοι ιδιώτες προχωρούσαν σε αγορές οικοπέδων εκτός σχεδίου, με στόχο να κατασκευάσουν και να πωλήσουν οι ίδιοι τρεις μεζονέτες, αποσβένοντας με τον τρόπο αυτό το κόστος της τέταρτης, την οποία και κρατούσαν για ίδια χρήση. Ανάλογα δε με το σημείο του οικοπέδου, οι τιμές ενδεχομένως και να ήταν υψηλότερες, επιτρέποντάς τους να καταγράψουν ακόμα και κέρδη. Ενα πρόσθετο πλεονέκτημα της αγοράς οικοπέδου, έναντι της απευθείας αγοράς έτοιμου σπιτιού, ήταν ότι ο μελλοντικός ιδιοκτήτης εξασφάλιζε ουσιαστικά έναν πολύ μεγαλύτερο χώρο πέριξ της οικίας του, ενώ επιπλέον όριζε ο ίδιος τις προδιαγραφές του εξοχικού του. Αντιθέτως, όσοι αγόραζαν έτοιμο σπίτι (εκτός φυσικά από τον κυρίως οικισμό της Αράχωβας) αποκτούσαν ουσιαστικά εξ' αδιαιρέτου ιδιοκτησία σε κοινό οικόπεδο.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Τα θετικά πρόσημα της αρνητικής εικόνας

Με θετικό πρόσημο κλείνει και η φετινή χρονιά στην κτηματαγορά. Θετικό πρόσημο σχεδόν σε όλες τις κατηγορίες, όπως της κατασκευαστικής δραστηριότητας όπου περιλαμβάνονται νέα έργα, ανακαινίσεις, έργα δημόσιας ωφελείας, αγοραπωλησιών και ενοικιάσεων. Ακόμα και αυτός ο τομέας των αναδιαρθρώσεων προχώρησε, αλλά ως γνωστόν έχει φθάσει σε κάποιο όριο όπου δύσκολα πλέον διακρίνεται το αποτέλεσμα επειδή έμειναν πλέον πολυάριθμες μικρές υποθέσεις που δύσκολα προχωρούν.

Ψυχολογικά πολλά επενδύθηκαν στο Σχέδιο ΕΣΤΙΑ, αλλά πρακτικά αυτό δεν απέδωσε ούτε στο 15% του αναμενόμενου αφού από τους 12.500 εν δυνάμει δικαιούχους μόλις 1.600 τόσες αιτήσεις έγιναν. Οι αιτήσεις της αποτυχίας είναι πολλές και πριν λίγο καιρό τις αναλύσαμε. Η παράταση στην ημερομηνία λήξης υποβολής των αιτήσεων αλλά και η κάποια αποποίηση στα προαπαιτούμενα προς υποβολή έγγραφα, βοήθησαν σε κάποιο βαθμό να αυξηθούν οι αιτήσεις από το πενινκρό νοούμερο των 200 περίπου αιτήσεων στις 1.600, αλλά δεν ήταν αρκετό για να αυξηθούν εκεί που έπρεπε. Αν έδειξε κάποια πράγματα αυτό

το αποτέλεσμα είναι πως πρώτον, ένα μέτρο είναι καταδικασμένο σε αποτυχία όταν άτομα με ευχέρεια επιρρασμού της μάζας του κόσμου, το πολεμούν αραδιάζοντας μέχρι και ψέματα για να πετύχουν κάτι που μόνο αυτοί γνωρίζουν, και δεύτερον πως ένα τέτοιο σχέδιο φανέρωσε πολλούς στρατηγικούς κακοπληρωτές.

Δικαιούχοι ήταν όλων των τύπων. Υπήρχαν άτομα που κινούνταν οριακά εντός του σχεδίου και είπαν θα το κυνηγήσουμε και μακάρι να πετύχουμε. Άλλοι ήταν οριακά εκτός σχεδίου και πάσκιαν να μπουν. Ήταν και αυτοί που σίγουρα δικαιούνταν αλλά επέλεξαν να μην αιτηθούν επειδή αν έκαναν μετά 1-2 δόσεις θα έκαναν με συνοπτικές διαδικασίες και το σπίτι τους. Οπότε προτίμησαν να πάνε με την πεπιτημένη του ροκανίσματος του χρόνου. Άλλοι είπαν πως αν δεν είχαν μικρά παιδιά, θα το έδιναν στην τράπεζα, αλλά επειδή έχουν μικρά παιδιά θα το παλέψουν όσο πάει με το ΕΣΤΙΑ. Άλλοι άκουσαν αυτούς που τους έλεγαν να μην αιτηθούν και πως θα έρθει άλλο σχέδιο καλύτερο. Τώρα φυσικά as πάνε να βρουν αυτούς τους κυρίους να τους ξοφλήσουν το δάνειο τους, αφού

Με το ΕΣΤΙΑ χιλιάδες κόσμου θα μπορούσε να είχε γλυτώσει το σπίτι του, να αποπληρώσει χαμηλότερο δάνειο και πιο λίγους τόκους. Την ίδια στιγμή να διαγράφονταν δισεκατομμύρια μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων από τους ισολογισμούς των τραπεζών.

καλύτερο σχέδιο με αυτή τη μορφή δεν έρχεται. Και είναι φυσικά και αυτοί που σιώπησαν επειδή θέλουν να εκμεταλλευτούν όση καθυστέρηση μπορούν χωρίς να πληρώσουν ούτε ένα ευρώ και το ίδιο θα πράξουν αν έρθει ενώπιόν τους το οποιοδήποτε σχέδιο, όσο καλό και να είναι.

Από την άλλη είναι και οι τράπεζες οι οποίες έκαναν εκτιμήσεις του κουτουρού και έχασαν την ευκαιρία να εντάξουν κόσμο στο σχέ-

διο επειδή οι εκτιμήσεις ήταν αδιεξέλεγκτες. Το ίδιο ισχύει και για εκείνες τις περιπτώσεις που η προσπάθεια ήταν να μεγιστοποιηθεί το ύψος του νέου επιχορηγούμενου δανείου έχοντας σαν βάση ψηλές εκτιμήσεις ακινήτων.

Είμαστε λοιπόν εδώ και βλέπουμε μια χρυσή ευκαιρία να φευγει. Χρυσή επειδή χιλιάδες κόσμου θα μπορούσε να είχε γλυτώσει το σπίτι του, να αποπληρώσει χαμηλότερο

Τώρα κοιτάζουμε κάτι άλλο. Να κάνουμε ενοικιαστή τον οφειλέτη και το ακίνητό του να περνά στην ιδιοκτησία του κράτους.

δάνειο και πιο λίγους τόκους. Και την ίδια στιγμή να διαγράφονταν δισεκατομμύρια μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων από τους ισολογισμούς των τραπεζών.

Τώρα κοιτάζουμε κάτι άλλο. Να κάνουμε ενοικιαστή τον οφειλέτη και το ακίνητό του να περνά στην ιδιοκτησία του κράτους. Μία πρόταση που εγώ έθεσα τον Μάρτιο του 2013 τόσο δημοσίως όσο και με προσωπικό τότε υπόμνημα στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και σε κάποιους αρχηγούς κομμάτων. Δηλαδή πριν σχεδόν επτά χρόνια. Μην ρωτάτε γιατί δεν έγινε τόσο καιρό, αλλά προφανώς ήταν κάτι που πέρασε από διάφορα «ζαχαροπλαστεία» της πολιτικής σκηνής και «τεχνοκρατών» και από ένα σχέδιο «Α» εξελίχθηκε σε κάτι άλλο

εντελώς διαφορετικό και πολύ μικρότερης εμβέλειας. Και να τα αποτελέσματα.

Εγώ δεν έχω κολλήματα αν είναι δική μου πρόταση ή όχι. Σίγουρα δεν ανακάλυψα την λαχανόπιτα δεδομένου ότι κάτι ανάλογο με αυτό που εισηγήθηκα, έμαθα αργότερα πως το εφάρμοσε με επιτυχία η Ιρλανδία. Ε ωραία! Γιατί δεν το κάναμε; Εγώ είχα πει πως αν ο δανειολήπτης είναι ευάλωτος και δεν μπορεί με τίποτε να αποπληρώσει την υποχρέωση του, τότε να έρχεται το κράτος να λαμβάνει την ιδιοκτησία της κατοικίας του και να πληρώνει ένα ενοίκιο για κάποια χρόνια σε ύψος που να μπορούσε να ανταπεξέλθει και μετά αν του επέτρεπαν τα οικονομικά του να το αγόραζε πίσω διαγράφοντας έτσι την υποχρέωση του δανείου. Και ερχόμαστε να το εξετάζουμε σαν πιθανό σενάριο σήμερα. Μετά από επτά χρόνια όπου οι τόκοι στην τράπεζα πήγαν στην στρατόσφαιρα.

As είναι κύριοι κάνετε το έστω και τώρα και ο Θεός βοηθός.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, CEO, APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ζωή

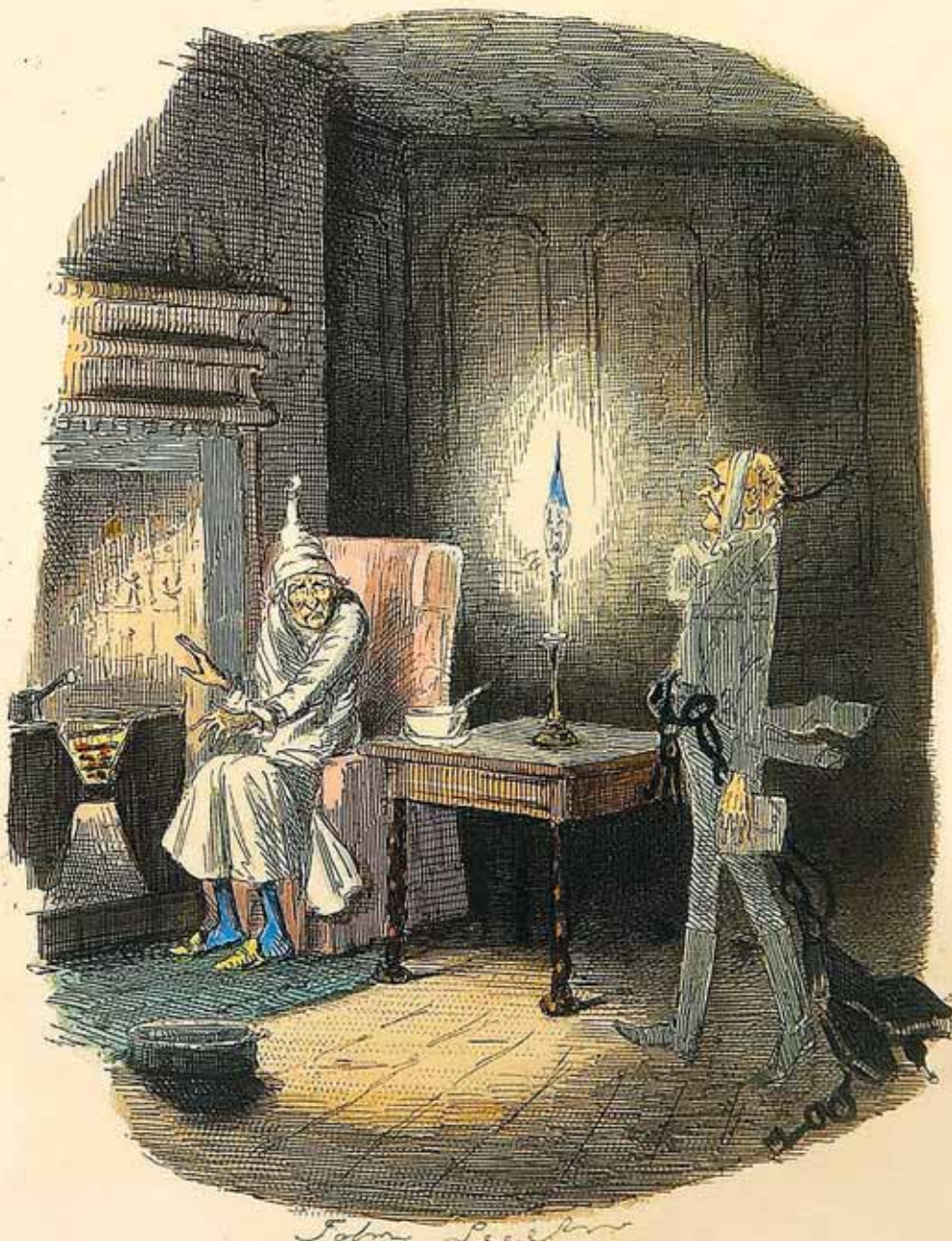

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ • ΕΠΙΣΤΗΜΗ • ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2019

Τρόμος στη σοφίτα των Χριστουγέννων

Βιβλία που φλερτάρουν με το υπερφυσικό και το αίσθημα του δέους απέναντι στο άγνωστο

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Κάτι οι καλικάντζαροι, κάτι ο Άγιος Βασίλης με τα ιπτάμενα έλκνηθρα, τα Χριστούγεννα, μέσα στο γιορτινό τους πνεύμα, έχουν έναν έντονο αέρα του υπερφυσικού (και συχνά της ανατριχίλας που αυτό φέρει μαζί του). Πάνω απ' όλα, η «Χριστουγεννιάτικη Ιστορία» του Ντίκενς είναι μια έξοχη –και τρομακτική σε σημεία– ιστορία φαντασμάτων. Με σημείο εκκίνησης το κλασικό αυτό έργο του Ντίκενς, σήμερα στην «Κ» δοκιμάζουμε ένα πέρασμα στο υπερφυσικό, στο αίσθημα του δέους απέναντι στο άγνωστο.

H.M.

Η αινιγματική Μέρικατ

Κανείς δεν περιγράφει καλύτερα τον συνδυασμό αθωότητας και έλξης προς το μακάβριο που κρύβεται

Οι παλιοί μύθοι επέστρεψαν μέσω της λογοτεχνίας του τρόμου – Οι παγανιστικές δοξασίες της υπαίθρου ενσωματώνονται σε καινούργιες ιστορίες.

στην παιδική ψυχή, από τη συγγραφέα Σίρλεϊ Τζάκσον. Η Αμερικανίδα αριστοτέχνις του γοθτικού σαπένς και του αλλόκοτου στη γραφή, έχει δημιουργήσει με το μυθιστόρημά της «Ζούσαμε πάντα σε ένα κάστρο» (1962, στα ελληνικά εκδ. Μεταίχμιο) μία σπουδαία ηρωίδα: τη μικρούλα Μέρικατ.

Αυτό το γλυκό παιδί που μιλά σε πρώτο πρόσωπο για τη ζωή του στην οικία Μπλάκγουντ και για την οικογένειά του –την αδελφή της Κόνσταנס και τον άρρωστο γέρο θείο τους Τζούλιαν, τους έσκατους μια δυναστείας που εξολοθρεύτηκε από δηλητηρίαση με αρσενικό– είναι μία από τις πιο αινιγματικές φυσιογνωμίες της λογοτεχνίας του τρόμου. Η αίσθηση ότι κάτι δεν πηγαίνει καλά σε όσα συμβαίνουν στην πάλαι ποτέ λαμπρή έπαυλη καταλαμβάνει τον αναγνώστη από τις πρώτες σελίδες αλλά η ένταση κλιμακώνεται με τόση δεξιοτεχνία ώστε η υποψία μιας ανείπωτης φρίκας σε κρατά δεμένο στον κόσμο της.

Ο διάβολος σε αυτό το βιβλίο κρύβεται στις λεπτομέρειες και η απειλή ελλοχεύει πίσω από τους εσωτερικούς μονολόγους της ηρωί-

Στο τέλος της «Χριστουγεννιάτικης ιστορίας» του Ντίκενς είναι χαρακτηριστική η μεταστροφή του Σκρουτζ χάρη στις φασματικές επισκέψεις που δέχεται, με πιο τρομακτικό απ' όλα το φάντασμα του μέλλοντος, το οποίο του δείχνει κάτι συντριπτικό: ότι σχεδόν κανένας δεν θα θέλει να τον θυμάται μετά τον θάνατό του.

δας. Η αφήγησή της σε παρασέρνει σε ένα λαβύρινθο γεγονότων, όπου η πραγματικότητα με το φανταστικό συγχέονται. Σιγά σιγά βυθίζεσαι κάτω από την επιφάνεια των πραγμάτων, τόσο που πλέον δεν ξέρεις αν αντιλαμβάνεσαι την αλήθεια ή την αντανάκλασή της πάνω στο παραγμένο μυαλό της Μέρικατ.

Μια φορά κι έναν καιρό

Αν υπάρχει μια φράση που τοποθετεί μια και καλή κάθε ιστορία στον χώρο του φανταστικού είναι το «Μια φορά κι έναν καιρό» των παραμυθιών. Χάρη σε αυτήν την εισαγωγή, από παιδιά είμαστε εξοικειωμένοι με το ανοίκειο και το παράλογο που φωλιάζει στη φύση. Η

παράδοση των λαϊκών παραμυθιών ουδέποτε υπήρξε σύντροφος των ροζ παιδικών ονείρων, και για γενιές έπειρε τις νύχτες στα βουνά και τους κάμπους με αιμοβόρες νεράιδες, λάμιες, νεκρούς που διεκδικούν τις ζωές των ζωντανών και μοχληρά πνεύματα που καταβροχθίζουν τους αφελείς.

Ωστόσο, παρά τον πλούτο τους –θεματικό και μορφολογικό–, οι λαϊκές αφηγήσεις που επί αιώνες έθρεψαν το ελληνικό φαντασιακό, έμειναν στα αζήτητα: τα παιδιά, και κυρίως οι γονείς τους, προτιμούν τα σύγχρονα νανουρίσματα από τα οποία ο φόβος εκλείπει. Μέχρι που οι παλιοί μύθοι επέστρεψαν μέσω

της λογοτεχνίας του τρόμου. Οι παγανιστικές δοξασίες της υπαίθρου –μάγισσες, φτερωτοί άγγελοι του θανάτου, καλικάντζαροι, νεραϊδόπαιδα και νερά που κυλούν ανάποδα πνίγοντας τους ανυποψίαστους διαβάτες– ενσωματώνονται σε καινούργιες ιστορίες. Έτσι συναντούν την αγγλοσαξονική παράδοση του folk horror και της metal κουλτούρας, κι όλα αυτά μαζί εμπλουτίζουν το είδος τοποθετώντας την ελληνική υπαίθρο μέσα στον διεθνή χώρο των σκοτεινών τόπων.

Οι «Διηγήσεις παραφυσικών φαινομένων» (εκδ. Μεταίχμιο, 2018) του Βασίλη Γκουρογιάννη ήταν, ιδίως για την εποχή του, –πρωτοκυκλοφόρησε το 1990 από τις εκδόσεις Κατσανιώτη– ένα πολύ παράξενο βιβλίο. Τότε το θεώρησαν ακατάτακτο ως προς τη μορφή και το περιεχόμενό του: εκ πρώτης όψεως, μια ποιητική ζούσα και επιστημονικοφανής συλλογή διηγημάτων. Αλλά η γοητεία των ονειρικών αφηγήσεων –και οι συγκεκριμένες διαθέτουν θαυμάσια σύνθεση και πλούτο εκφραστικών μέσων– είναι η αίσθηση ότι πίσω από τη «φυσιολογική» επιφάνεια καίει η σκοτεινός λάκκος του εφιάλτη.

Ο Χρυσόστομος Τσαπραίλης εξέδωσε τις «Παγανιστικές δοξασίες της Θεσσαλικής επαρχίας» (εκδ. Αντίποδες) πριν από δύο χρόνια. Αν και ο τίτλος θυμίζει λαογραφική μελέτη –και πάλι μια λίγο περιπαικτική διάθεση σύνδεσης της μυθολογίας με την επιστήμη, εν προκειμένω τη λαογραφία– πρόκειται για μια συλλογή διηγημάτων φαντασίας και τρόμου που αξιοποιεί τη γεωγραφία της Θεσσαλίας ως σκηνικό της δράσης. Η γλώσσα αντλεί στοιχεία από την ντοπολαλιά της περιοχής και η έμπνευση βρίσκεται σε διαρκή συνομιλία με την πίστη στους παλιούς παγανιστικούς μύθους της περιοχής. Ωστόσο, το αποτέλεσμα υπερβαίνει την τοπικότητα, και εντέλει «παντρεύει» ωραιότατα την Κυρά της Καταχνιάς και τα Αγραφα με τον Τόλκιν και τον Λάβκραφτ.

Σκόνη και σκιά

Μόλις κυκλοφόρησε μία ακόμη συλλογή διηγημάτων που κινείται στον χώρο της πεζογραφίας του φανταστικού με τίτλο «Σκόνη και σκιά. Εντεκα ιστορίες για το υπερφυσικό» (εκδ. Κουκκίδας) του Κώστα Παπαδόπουλου. Μετά την Ηπειρο του Γκουρογιάννη και τη Θεσσαλία του Τσαπραίλη, η Πελοπόννησος και ειδικά η Αρκαδία και τα χωριά της τροφοδοτούν με εικόνες τις ιστορίες του συγγραφέα σε αυτό το πρώτο του βιβλίο.

Από τα φαντάσματα που στοίχειωναν τον Σκρουτζ στα... Πόλτεργκαϊστ

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Η «Χριστουγεννιάτικη ιστορία» του Καρόλου Ντίκενς αγαπήθηκε πολύ, μεταφέρθηκε πολλές φορές στον κινηματογράφο, στην τηλεόραση, στο θέατρο αλλά και στην όπερα, στην ουσία της όμως είναι μια κλασική, βικτωριανή ιστορία φαντασμάτων (αλλά με καλό τέλος, πράγμα σπάνιο για το είδος). Θυμάμαι ακόμα όταν πρωτοείδα μικρός μία από τις άπειρες τηλεοπτικές εκδόχές της πόσο είχα τρομάξει αλλά και πόσο μου τόνωσε τη μυστηριακή αίσθηση των Χριστουγέννων: είναι μια γιορτή μέσα στην καρδιά του χειμώνα, της νύχτας με άλλα λόγια, όπου οι σκιές, κάπου πίσω από και ανάμεσα στα φωτάκια, παίρνουν διάφορες, αλλόκοτες μορφές, αυτονομούνται, έρπουν κάπου πίσω μας, ψιθυρίζουν ακατάληπτα. Είναι σαν να παίρνουν

ζωή από μόνες τους. Στο ευτυχές τέλος του βιβλίου είναι χαρακτηριστική η μεταστροφή του Σκρουτζ χάρη στις φασματικές επισκέψεις που δέχεται, αρχής γενομένης από το φάντασμα του πεθαμένου συνταξιού του, αλλά με πιο τρομακτικό απ' όλα το φάντασμα του μέλλοντος, το οποίο του δείχνει κάτι συντριπτικό: ότι σχεδόν κανένας δεν θα θέλει να τον θυμάται μετά τον θάνατό του.

Η «Χριστουγεννιάτικη ιστορία» του Ντίκενς προκύπτει σε μια εποχή (και έναν τόπο, τη Βρετανία) κατά την οποία οι ιστορίες φαντασμάτων (ως μυθολογία ή ως υποτιθέμενες αληθινές διηγήσεις) αφοθούν. Ειδικά προς τα τέλη του 19ου αιώνα, με τις νέες ανακαλύψεις στον ηλεκτρομαγνητισμό από τον Μάξγουελ και την αλματώδη πρόοδο στα μαθηματικά, διαδόθηκαν (και διασρεβλώθηκαν) οι διάφορες νέες θεωρίες περί

επιπλέον κρυφών διαστάσεων στον χώρο. Εμμέσως, η νέα, επαναστατική γεωμετρία πάνω στον καμπύλο χώρο του ντροπαλού αλλά ιδιοφυούς Γερμανού Ρίμαν συνετέλεσε σε μια έκρηξη του τσαρλατανισμού: τι μπορεί να υπάρχει στις επιπλέον διαστάσεις; Μα τα πνεύματα! οι ψυχές των νεκρών! Σαφνικά, βρέθηκαν μια «επιστημονική» εξήγηση για τη νομιμοποίηση του υπερφυσικού. Έτσι, οι «σεάνς» με μέντιουμ που εκκρίνουν εκτοπλάσματα έδιναν κι έπαιρναν στη βικτωριανή Αγγλία (πρώτος και καλύτερος σε αυτές ο Άρθουρ Κόναν Ντόιλ).

Στη μελέτη της «Ιστορίας των ανήσυχων νεκρών. Οι ιστορίες φαντασμάτων στην πολιτισμική ιστορία» (Tales of the Troubled Dead. Ghost Stories in Cultural History, εκδ. Edinburgh University Press), η Κάθριν Μπέλσεϊ αναφέρει ότι, στην

Αγγλία τουλάχιστον, οι ιστορίες φαντασμάτων άρχισαν να έχουν πέραση τον 18ο αιώνα. Γιατί; Εδώ υπάρχει μια ειρωνεία: η Αγγλικανική Εκκλησία βοήθησε στη διάδοσή τους από φόβο απέναντι στα αντιθρησκευτικά κηρύγματα του Διαφωτισμού: εάν έναν αιώνα πριν οι προτεστάντες θεωρούσαν τις εμφανίσεις οπτασιών έργο του Διαβόλου, τώρα η πίστη σε αυτές θα βοηθούσε στην ενίοχωση της πίστης στον Θεό που απειλούσαν οι άθεοι Διαφωτιστές.

Πάντως, από εποχή σε εποχή η πρόσληψη των φαντασμάτων μεταβάλλεται. Για παράδειγμα, σήμερα δεν είναι τόσο «της μόδας» οι απαθείς, σιωπηρές οπτασίες που τρομάζουν μόνο με την παρουσία τους αλλά τα φρικιαστικά «θορυβοποιά πνεύματα», ή αλλιώς Πόλτεργκαϊστ. Μάλιστα, στις αρχές του εικοστού ο εκκεντρικός «κυνηγός φαντασμά-

των» Χανς Χόλτζερ προσέδωσε μια ψυχαναλυτική προσέγγιση: είδε τα φαντάσματα ως μια «συναισθηματική ανάμνηση που έχει επιζήσει του θανάτου. Τα φαντάσματα, από τη φύση τους δεν διαφέρουν από τους ψυχωτικούς. Αδυνατούν να κατανοήσουν πλήρως την κατάστασή τους».

Όπως και να 'χει, η σύνδεση των Χριστουγέννων με το υπερφυσικό μπορεί να πυροδοτήθηκε από τον Ντίκενς (ο οποίος έχει γράψει και άλλη ιστορία φαντασμάτων με τίτλο «Πίστεψέ το αν θες»), όμως είναι πιο παλιά και έχει κάτι, as πούμε, αρχετυπικό. Φαίνεται πως πίσω από μια γιορτή της αγάπης, της οικογένειας, πίσω από τον θόρυβο της γιορτής και την αφθονία των δώρων, ελλοχεύει πάντοτε η αίσθηση ότι κάτι –ή μάλλον κάποιος– λείπει. Τέτοιες μέρες, και νύχτες, αυτός ο άφατος κάποιος ίσως να γίνεται κατάτι πιο ορατός...

Ατζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

22.12.19 – 29.12.19

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
kouroupakis@kathimerini.com.cy

ΕΚΘΕΣΗ

Ζωγραφική Φοιτητών
Πέτρου Πτωχόπουλου

Η **Γκαλερί** Orpus 39 παρουσιάζει Έκθεση Ζωγραφικής Φοιτητών της Σχολής Πέτρου Πτωχόπουλου. Συμμετέχουν: η Έλλη Αθανασίου, η Σαββούλα Αντωνιάδου, η Χιονούλα Ιακώβου, η Δανάη-Μαρία Καυκίτσα, η Σπυρούλα Κόιζα, η Μάρω Παπαγεωργίου, η Μαρία Πιερίδου, η Μάρω Κουννά-Ραουνά, ο Βάκης Σοφοκλέους και η Ανδριανή Χρίστου. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι το Σάββατο 4 Ιανουαρίου 2020. Κίμωνος 21, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλεφώνο 22424983.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Κωστής Γεωργίου: Ζωγραφική - Γλυπτική

Η **γκαλερί** Μορφή στη Λεμεσό παρουσιάζει την τελευταία δουλειά του Κωστή Γεωργίου. Ο Κωστής Γεωργίου είναι από τους πλέον καταξιωμένους διεθνώς Έλληνες εικαστικούς της σύγχρονης γενιάς. Η ταυτότητα και το ύφος του είναι γνωστά και αδιαμφισβήτητα. Η ποιότητα της δουλειάς του εξαιρετική. Ανεξάντλητος δημιουργός, ακούραστος εργάτης της τέχνης. Η νέα του δουλειά, άλλη μια έκπληξη. Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1956. Είναι πτυχιούχος της Ανύστατης Σχολής Καλών Τεχνών Αθηνών με δάσκαλους τον Μυταρά και Κοκκινίδη, καθώς και του Royal College of Fine Arts στο Λονδίνο με δάσκαλο τον Peter de Francia. Ξει και εργάζεται στην Αθήνα. Έχει πραγματοποιήσει περισσότερες από 90 ατομικές εκθέσεις και συμμετείχε σε περισσότερες από 300 ομαδικές εκθέσεις ζωγραφικής και γλυπτικής σε παγκόσμια κλίμακα. Ο Κωστής επιστρέφει με δυναμική δουλειά στην γκαλερί Μορφή, με την οποία συνεργάζεται και η οποία τον εκπροσωπεί περισσότερο από μία εικοσαετία στην Λεμεσό. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι το Σάββατο 11 Ιανουαρίου 2020. Άγκυρας 84, Λεμεσός. **Πληροφορίες τηλεφώνο 25378733, morfi@morfi.org**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

EXIT ή Η Αλίκη στη Χώρα των Τεράτων

Η **Θεατρική** ομάδα Point To Contemporary Theater και το θέατρο WhereHaus 612 παρουσιάζουν το έργο EXIT ή Η Αλίκη στη Χώρα των Τεράτων της Ευαγγελίας Ονουφρίου. Το έργο πραγματεύεται την αναζήτηση του ανθρώπου να ανακαλύψει την ταυτότητα του και να ψηλαφίσει τα όρια της ελευθερίας του, οδηγούμενος σε διλήμματα που τον οδηγούν σε υπαρξιακά αδιέξοδα και ψυχικές συγκρούσεις. Πρόκειται για ένα θεατρικό έργο φορμαλιστικό, από μέσα προς τα έξω. Οι αναφορές από το έργο του Λούις Κάρολ «Η Αλίκη στη Χώρα των Θαυμάτων», λειτουργούν αλληγορικά και οι συσχετισμοί με το έργο κουβαλούν

μία παραμορφωμένη εικόνα του παραμυθιού που αντικατοπτρίζει το μυαλό μιας πραγματικής Αλίκης με μανιοκατάθλιψη. Συντελεστές: Σκηνοθεσία Ευαγγελία Ονουφρίου. Παίζουν οι Ελεονώρα Βασιλείου, Έλενα Δημητρίου, Νικόλας Δημητρίου. Την Κυριακή 22 Δεκεμβρίου 2019, μετά την παράσταση, θα ακολουθήσει εισήγηση και συζήτηση από τον κ. Άθω Ερωτοκρίτου, κλινικό ψυχολόγο, δραματοθεραπευτή, επίτιμο καθηγητή Ψυχοθεραπείας, Επιστημονικό Σύμβουλο της παράστασης. Παραστάσεις μέχρι το Σάββατο 4 Ιανουαρίου. Μιχαήλ Κουσουλίδη 5, Λευκωσία. **Πληροφορίες και κρατήσεις τηλεφώνο 99122552, 99588103**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Εορταστική
Χριστουγεννιάτικη
Συναυλία Αγάπης

Οι **«Φίλοι** της Αρμονίας» σας προσκαλούν στην εορταστική χριστουγεννιάτικη συναυλία Αγάπης της Ορχήστρας Συναυλιών Λευκωσίας και του Χορωδιακού Συνόλου «Αρμονία» υπό τη Διεύθυνση του Σταύρου Παπαντωνίου τη Δευτέρα 23 Δεκεμβρίου 2019 και ώρα 20:30 στο Θέατρο ΠΑΛΛΑΣ στη Λευκωσία. Σολίστ τις σοπράνο: Μαρίζα Αναστασιάδη, Έλλη Κουτσούλη, τον τενόρο Μάριο Ανδρέου, τον βαθύφωνο Αντρέα Ιακωβίδη. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει χριστουγεννιάτικες, βυζαντινές και άλλες επίκαιρες συνθέσεις του διεθνούς ρεπερτορίου. Είσοδος ελεύθερη. Κινηματοθέατρο Παλλάς, Ρηγαίνης και Αρσινόης, Πύλη Πάφου, Λευκωσία. Δευτέρα 23 Δεκεμβρίου ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες 99467346, drricos@gmail.com**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Magic De Spell 40 Χρόνια Live

με δύο ποιήματά του. Η συναυλία θα είναι την Παρασκευή 27 Δεκεμβρίου 2019 η ώρα 10:00 μ.μ. στη Μουσική Σκηνή RED. 28ης Οκτωβρίου 4, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλεφώνο 22767711, red@music.net.cy**

Μετά την τεράστια επιτυχία της Συναυλίας των 40 χρόνων του συγκροτήματος στην Αθήνα, οι Magic De Spell επιλέγουν την Κύπρο για να επαναλάβουν μαζί μας το μεγαλείο εκείνης της βραδιάς. Μαζί τους αυτή τη φορά και ο εκρηκτικός Μίμης Καλαντζής τραγουδιστής των Τσοπάνα Rave.Τη συναυλία θα ανοίξουν οι ONEIROBATES τόσο με τις καλύτερες επιλογές από την Ελληνική ΡΟΚ όσο και με δικές τους εξαιρετικές δημιουργίες. Ξεχωριστή παρουσία θα είναι αυτή του ποιητή Ιάσωνα Σταυράκη

ΘΕΑΤΡΟ

«Αστέρι στο άπειρο» στο Θέατρο Ένα

Το **Θεατρικό** έργο «Αστέρι στο άπειρο» συνδυάζει την κωμωδία και το κοινωνικό δράμα. Είναι ένα αμιγώς νεανικό έργο και απευθύνεται στους εφήβους. Αφηγείται την ιστορία τριών καρκινοπαθών εφήβων, που μέσα από χιούμορ και αυτοσαρκασμό διαχειρίζονται τη ζωή και την ασθένειά τους. Οι αναζητήσεις τους, οι επιλογές τους, ο αυτοσαρκασμός, το χιούμορ, ο έρωτας, η απώλεια, η ευθύνη και η ανάγκη. Σε ένα ταξίδι εκεί που δεν υπάρχει χρόνος, στο «άπειρο», εκεί που τίποτα δεν τελειώνει. Μια ελεύθερη θεατρική διασκευή του βραβευμένου εφηβικού βιβλίου «Το λάθος αστέρι» του John Green. Σκηνοθεσία από την Ερμίνα Κυριαζή. Παίζουν οι ηθοποιοί: Αναστασία

Ζαντή, Γρηγόρης Πετρή, Κωνσταντίνος Σωκράτους, Χάρης Ευριπίδου, Ανδρεα Κάσινου και Ερμίνα Κυριαζή. Δευτέρα 23 Δεκεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Θέατρο Ένα, Β Δημοτική Αγορά Λεμεσός. **Πληροφορίες τηλεφώνο 99395970.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«Δως» μου το χέρι σου

Νύκτα μαγική λένε πως είναι αυτά των Χριστουγεννίων, μπορεί και να είναι, δεν ξέρω. Σκέφτομαι, ωστόσο, πώς είναι δυνατόν να ζούμε μία μαγική νύκτα, όταν το αμέσως προηγούμενο διάστημα έχουμε ζήσει ημέρες κόλασης, έχουμε επιβιώσει όντες μάρτυρες καθημερινής βίας και έχουμε κοιτάξει μόνο το δικό μας συμφέρον. Γιατί περιμένουμε εξ ύψους παρηγορία και επί γης δημιουργούμε κομπούζιο; Το ξέρω, δεν είναι εορταστικές οι σκέψεις μου, αλλά αυτά σκέφτομαι όταν βλέπω γύρω μου τόσο φως, τόσα στολίσια, τόση πλησμονή και αναρωτιέμαι γιατί φτάνουμε στην υπερβολή των Χριστουγεννίων, τι μας κάνει να τα θέλουμε όλα για μερικές μόνο ημέρες, έμπλεο ευτυχίας και λίγο αργότερα να είμαστε κενοί συναισθημάτων και εντελώς αφαιρετικοί αισθητικά;

Δεν με ενοχλεί η εμπορευματοποίηση των Χριστουγεννίων, είναι και αυτό μέσα στο παιχνίδι του ανθρώπου εδώ και αιώνες, αυτό, όμως, που με ενοχλεί είναι η κεφαλαιοποίηση της καλοσύνης, ιδιαίτερα όταν συντηρείται μέσω του Αι Βασιλίν

και του δώρου για τα καλά παιδιά... που τους λέμε να γράψουν αν ήταν καλά παιδιά αρχές Δεκεμβρίου... αν είσαι καλός παίρνεις δώρο... δεν τους έχουμε εξηγήσει επαρκώς βέβαια τι σημαίνει καλό παιδί... και δεν μας συμφέρει να το κάνουμε. Καλό παιδί δεν σημαίνει υπακοή και καλές πράξεις απλώς για να πάρεις δώρο. Μα γίνεται να υπάρξει καλό παιδί, αν δεν έχει υπάρξει για παράδειγμα ένας καλός ενήλικας που θα τον πάρει ως παράδειγμα; Δεν επιβραβεύεται έτσι απροκάλυπτα η καλοσύνη, δεν γίνεται καλός για να πάρεις δώρο. Αναρωτιέμαι, τι σημαίνει πνεύμα των Χριστουγεννίων, απαρξ του χρόνου. Πού είναι η συναισθηματική μας νοημοσύνη τις προηγούμενες 364 ημέρες του χρόνου; Πού κρύβεται η κοινωνική μας ευαισθησία, η αλληλεγγύη μας στον πάσχοντα συνάνθρωπο. Γιατί θέλουμε να είναι καλά τα παιδιά μας, όταν εμείς οι ίδιοι δεν έχουμε φροντίσει να τους διδάξουμε τι είναι όμορφο, ότι τι είναι σωστό ούτε τι είναι ηθικό. Να φροντίσουμε να παρομοιάσουμε τα Χριστούγεννα σαν ένα λουλούδι, που μία φορά

τον χρόνο δείχνει την ομορφιά, που την ύφαινε όλον τον χρόνο.

Αυτή η ομορφιά μάς λείπει, αυτή την ομορφιά δεν καλλιεργούμε και όταν πρέπει να δρέψουμε τους καρπούς της δεν έχουμε τι να θερίσουμε. Φευ, ούτε τότε, όμως, καταλαβαίνουμε τι κάναμε λάθος και επιμένουμε να μην αναζητάμε το όμορφο, αλλά το χρήσιμο. Στην ίδια εξίσωση βάζω και την αγάπη, αυτή την αγάπη που ζεσταίνει, που σε κάνει να νιώθεις όμορφα, το αμέσως επόμενο δευτερόλεπτο που την έδειξες, όπως ο καθένας ξέρει να το κάνει.

Αγάπη και ομορφιά, εκείνη η ομορφιά της ψυχής, που την κάνει να φέγγει, σαν άστρο χριστουγεννιάτικο, εκείνη η αγάπη που όρν μετακινεί και κάνει όλα τα άλλα να ακούγονται κύμβαλα αλαλάζοντα. Σε αυτά, νομίζω, θα πρέπει να προπονηθεί ο άνθρωπος, να μπορεί να τα ξεχωρίζει και να τα δέχεται άνευ όρων.

Να γίνει ο άνθρωπος πλήνν καλών συναισθημάτων, να κινείται γύρω από αυτά. Είναι δύσκολο, αλλά γιατί να μην προσπαθούμε τουλάχιστον να πλησιά-

σουμε τον άνθρωπο δίπλα μας χωρίς ιδιοτέλεια. Γιατί να μην προσπαθούμε να καταλάβουμε την ανάγκη ζωής του κάθε έμβιου όντος; Να προσπαθούμε, δεν είναι αμελτέα πράξη η προσπάθεια, μην την υποτιμάμε. Κανένα θαύμα δεν συντελείται τα Χριστούγεννα, κανένα «εν ανθρώποις ευδοκία» δεν μπορεί να έχει αντίκρισμα αν δεν γίνει ο άνθρωπος φιλόξενη φάτνη εντός της οποίας θα φωλιάσει ο διπλανός μας, ο παρίας, ο ξένος, επαναλαμβάνω, με όποιον τρόπο ξέρει ο καθένας.

Θυμάμαι σήμερα με θερμή την «καλή χέρα» των παππούδων μου, που τότε βέβαια είχε και αντίκρισμα οικονομικό, αλλά διόταν ανεξαρτήτως διαγωγής, όπως αξεχαστο μου έμεινε και το «χρυσό αντόντι», που εναγωνίως ρωτούσα τον παππού μου τον Χρήστο αν έκανα μετά την κοινωνία των Χριστουγεννίων, και εκείνος πάντοτε μου έλεγε «Κι αμέ!». Μ' αγαπούσαν και δεν θα έκαναν τίποτε λιγότερο από το να με κάνουν ευτυχισμένο και σας πληροφορώ ήταν όμορφο και τότε, και σήμερα ακόμη περισσότερο που τα έχω παρακαταθήκη.

Καλές γιορτές

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Ο Ναρουφέλ
και το χέρι του

Η ιστορία είναι ασυνήθιστη. Όχι μόνο γιατί δεν μπορεί να σκεφτεί κανείς το χέρι του, αποκομμένο, να έχει ανεξάρτητη ζωή από το υπόλοιπο σώμα του αλλά γιατί χρειάζεται ισχυρή δόση φαντασίας και, ενδεχομένως, ρομαντισμού για να συνεχίσει να πορεύεται στη ζωή με περισσότερο κουράγιο και τόλμη από την εποχή που ήταν αρτιμελής. Το βραβευμένο γαλλικό animation «Έκασα το σώμα μου» του Ζερεμί Κλαπέν, που προβάλλεται στο Netflix, έχει δύο πρωταγωνιστές: τον νεαρό Ναρουφέλ και το κομμένο, σε εργατικό ατύχημα, χέρι του. Ο Ναρουφέλ ένα αδύνατο αγόρι με μεγάλα γυαλιά, ευαίσθητο και όμορφο πρόσωπο και το χέρι του, από τον καρπό και κάτω, να περιπλανιέται σαν ένα άλλο σώμα, χαμένο και επιφυλακτικό, στους δρόμους του Παρισιού. Βασισμένο σε ένα βιβλίο του Γκιγιόμ Λοράν, σεναριογράφου του Ζαν Πιερ Ζενέ σε ταινίες όπως «Η πόλη των χαμένων παιδιών» ή την «Αμελί», το φιλμ του Κλαπέν ξεκινάει με το ατύχημα του Ναρουφέλ, με πλεκτρικό πριόνι, την ώρα που επεξεργάζεται μια σανίδα σε ξυλουργείο. Το κομμένο του μέλος ξυπνάει στο ψυγείο ενός νοσοκομείου αποφασισμένο να γυρίσει πίσω στο σπίτι και να ενωθεί με το υπόλοιπο σώμα του. Μοιάζει μακάβριο αλλά δεν είναι.

Εξαρχής το χέρι χαράσσει τη δική του διαδρομή. Η επιθυμία του να φτάσει εκεί όπου ανήκει, είναι σαφής, αλλά και η περιπέτεια που θα ζήσει είναι σχεδόν δεδομένη. Παράλληλα παρακολουθούμε και τη ζωή του Ναρουφέλ, με φλας μπακ που φτάνουν μέχρι την ευτυχιωμένη παιδική ηλικία του, όταν ζούσαν οι γονείς του (η μητέρα μουσικός). Ο νεαρός, αραβικής καταγωγής, προσπαθεί να επιβιώσει κάνοντας διάφορες δουλειές του ποδαριού, ερωτεύεται μια κοπέλα που εργάζεται σε βιβλιοθήκη, η σχέση τους τρυφερή, εφηβική, παραμένει πλατωνική.

Το βίαια «αποσπασμένο» μέλος έχει «προσωπικότητα». Την ευφύια να αποφεύγει τους κινδύνους στους υπονόμους του Παρισιού, την αισθητική να απολαμβάνει τη θέα από τις ταράτσες, το συναίσθημα να αποζητά το άγγιγμα ενός μωρού.

Ο θεατής δεν παρακολουθεί μια τραγική αλλά μια παράδοση συνθήκη. «Ταυτίζεται» με το χέρι, θέλει να βρει τον προορισμό του, απαντάει για τον Ναρουφέλ, αυτός ο αποχωρισμός είναι θλιβερός, αλλά δεν πρόκειται, ακριβώς, για απώλεια. Σιγά σιγά συνθίζει, ο θεατής, στην ιδέα ότι μπορεί και να πρόκειται για δυο ανεξάρτητες ζωές που μπορούν να επιβιώσουν μέσα από μνήμες και επιθυμίες. Ο νεαρός γίνεται παράτολμος, επιχειρεί άλματα που ως αρτιμελής απλώς τα ονειρευόταν. Αλλά όταν χάνεις κάτι πολύτιμο, λες και οι αντιστάσεις μειώνονται, η ανάγκη αυτοπροστασίας περιορίζεται. Ο θάνατος και η ζωή φερότανον γνωρίζοντας ότι αυτό, ως ειδύλλιο, δεν πρόκειται ποτέ να ευοδωθεί.

Με ένα δικό μας, παράτολμο, άλμα αφήνουμε τον κόσμο της κινηματογραφικής τέχνης, που μπορεί εκ του ασφαλούς να προσφέρει –και ευτυχώς– πολλές επιλογές και διαδρομές και στρεφόμεστε στην πραγματικότητα. Αυτές τις ημέρες προβάλλεται ένα ελληνικό ντοκιμαντέρ του Μαρκ Γκαστίν με τίτλο «Μέχρι τη θάλασσα». Ο έμπειρος σκηνοθέτης παρακολουθεί ασθενείς που νοσηλεύονται έπειτα από σοβαρά ατυχήματα, στην κλινική Φυσικής Αποκατάστασης του ΚΑΤ, προσπαθώντας να σταθούν ξανά στα πόδια τους ή, έστω, να επανακτήσουν την αυτονομία τους. «Πριν από χρόνια, βρέθηκαν οι ίδιοι για δυο μήνες σ' ένα θάλαμο του ΚΑΤ», αναφέρει στο σημειώμά του ο Μαρκ Γκαστίν. «Ήταν μία από τις πιο έντονες και διδακτικές εμπειρίες που έζησα ποτέ». Και θέλησε να τη μοιραστεί με τον θεατή, πιστεύοντας ότι μέσα από μια παρόμοια συνθήκη «καθένας νιώθει και μαθαίνει πολλά για τον εαυτό του, για την κοινωνία μας, για την ανθρώπινη κατάσταση...».

Στο ντοκιμαντέρ, όταν τα μέλη «ανεξαρτιτοποιούνται» ύστερα από κάποιο ατύχημα, η καθημερινότητα αγκομαχάει μαζί με τους ανθρώπους που ανήκουν στο περιβάλλον του ασθενούς. Όλη η προσπάθεια εντοπίζεται στην επαναφορά του αυτονομίας: τα πόδια να αντιδράσουν, να δυναμώσουν, να περπατήσουν ή τα χέρια να σταθρίσουν, να κάνουν τις τόσο «δεδομένες», απολύτως μηχανικές, κινήσεις της ημέρας. Το ντοκιμαντέρ του Γκαστίν θα μπορούσε να έχει τον ίδιο τίτλο με το γαλλικό animation: «Έκασα το σώμα μου». Έστω και περιστασιακά, για μικρό χρονικό διάστημα ή περιορισμένα. Το σοκ της απώλειας η τέχνη το χειρίζεται απελευθερωτικά/θεραπευτικά. Η πραγματικότητα, καθηλωτικά. Όμως και οι δύο εκδοχές για το ίδιο μιλάνε: την τέχνη της επιβίωσης.

Ας μάθουμε, αδελφέ μου, να κουβεντιάζουμε

Η Έλενα Αγαθοκλέους ανεβάζει στις Αποθήκες Παπαδάκη στη Λεμεσό μια διαφορετική «Αντιγόνη» και μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Το Κέντρο Παραστατικών Τεχνών ΜΙΤΟΣ προγραμματίζει την πρεμιέρα της νέας θεατρικής του παραγωγής, «Αντιγόνη» του Σοφοκλή μια τραγωδία δωματίου σε σκηνοθεσία Έλενας Αγαθοκλέους, η οποία λέει στη συνέντευξή μας ότι είδε την παράσταση ως μια πολιτική συζήτηση, που βασίζεται στον Κ. Καστοριάδη, ο οποίος δεν ηθικολογεί, αλλά αναλύει πολιτικά το κείμενο και λέει ότι μετά από ένα πόλεμο η πόλη δεν αντέχει άλλη αναστάτωση... Στην Κύπρο την ταλαιπωρημένη άραγε μια τέτοια συζήτηση πότε έγινε; Άρα έχει ενδιαφέρον να δούμε πώς η προσπάθεια της Αγαθοκλέους θα μπορέσει να μας φέρει όλους ενώπιος ενωπίω με την αντίθετη άποψη. Άλλωστε, όπως μου λέει η Έλενα η παράστασή της δεν εστιάζει στην ανωτερότητα του θείου νόμου έναντι στον ανθρώπινο, αλλά στην ανάγκη να ακούει ο ένας τον άλλο.

—Τι σημαίνει τραγωδία δωματίου; Τι σε δυσκόλεψε στη διασκευή;
—Το «τραγωδία δωματίου», που συνοδεύει τον τίτλο της παράστασής μας, έχει φυσικά αναφορά στη Μουσική Δωμάτιου, μικρά δηλαδή μουσικά σύνολα σε μικρούς κλειστούς χώρους. Η «Αντιγόνη» του ΜΙΤΟΣ θα παρουσιαστεί σε χώρους τέχνης, όπως είναι οι Αποθήκες Παπαδάκη στη Λεμεσό και το Γκαράζ στη Λευκωσία, με έξι ηθοποιούς και βασικό πρωταγωνιστή το κείμενο. Πρακτικά η διασκευή δεν με δυσκόλεψε καθόλου, η συνεργασία μου με τη Ράνια Ιακώβου πάνω στο κείμενο είναι πάντα από τα ευχάριστα μέρη

«Δεν προσδοκώ ότι θα φέρω κάτι καινούργιο στα θεατρικά, δεν με απασχολεί αυτό γιατί θα γίνω ανταγωνιστική με τρόπο που θα σκοτώσει, ό,τι δημιουργικό θέλω», λέει η Έλενα Αγαθοκλέους για την παράσταση.

της δουλειάς, γιατί και οι δύο αγαπούμε πολύ τις λέξεις και τον ρυθμό. Όταν αποφάσισα πώς προχωρώ με την «Αντιγόνη», η ιδέα ήταν πολύ καθαρή: μια παράσταση ως μια πολιτική συζήτηση (όχι διαδραστική), βασισμένη στον Κορνέλιο Καστοριάδη που δεν ηθικολογεί, αλλά αναλύει πολιτικά το κείμενο και λέει ότι μετά από ένα πόλεμο η πόλη δεν αντέχει άλλη αναστάτωση. Η Αντιγόνη και ο Κρέοντας είναι τόσο αμετακίνητοι και απόλυτοι που προκαλούν νέο κύκλο αίματος. «Άπολεις» και οι δύο, δηλαδή όχι χρήσιμοι αυτή τη στιγμή για την πόλη.
—Δεν ξέρω αν πρόκειται για καινοτομία ακριβώς, αλλά δεν σε φοβίζεται να πειραματίζεσαι με τέτοια κείμενα;
—Με προβληματίζει αυτό που λέτε. Μου φαίνεται ότι έχω να αντιμετωπίσω μια προκατάληψη για το πώς πρέπει να ανεβαίνουν οι αρχαίες τραγωδίες. Είναι η έβδομη φορά που ασχολούμαι σε παραστατικό επίπεδο με τα κείμενα της αρχαίας δραματουργίας και επιστρέφω στο εξής, ότι είναι μέρος της παράδοσής μας. Η παράδοση θα παραμείνει ζωντανή

Το προφίλ του ιδανικού πολίτη μας το δίνει ο ίδιος ο Σοφοκλής στο Α΄ Στάσιμο, ο «ύψιπολις» είναι αυτός που σέβεται τους εντόπιους νόμους και το ένορκο δίκαιο των θεών. Συμπληρώνοντας ο Καστοριάδης, θεωρεί χρήσιμο πολίτη τον Αίμονα (τον οποίο υποδύεται ο Νεκτάριος Θεοδώρου).

και όχι σε κάποιο μουσείο λαογραφίας, μόνο αν οι σημερινοί δημιουργοί βρουν τρόπο να αναμετρηθούν με τα κείμενα, φωτίζοντας τη διαχρονικότητά τους και τη δύναμη του μύθου και επικοινωνήσουν οργανικά με το κοινό. Επίσης, να μην ξεχνάμε πως οι ίδιοι οι αρχαίοι ποιητές ήταν πολύ πιο καινοτόμοι και τολμηροί απ' ό,τι εμείς θέλουμε να νομίζουμε ότι είμαστε. Αφουγκραζόμενοι τις συνθήκες και για να εξυπηρετηθεί η ιδέα τους μα και για να διακριθούν, πρόσθεσαν αριθμό υποκριτών και μέλη του χορού, άλλαξαν τη λειτουργία του χορού, την έννοια του τραγικού, αποσιωπούσαν πληροφορίες ή έδιναν μια άλλη οπτική στον ίδιο τον μύθο και πόσα άλλα.
—Τι καινούργιο προσδοκάς να φέρεις με αυτή την παράσταση στα θεατρικά πράγματα;
—Δεν προσδοκώ ότι θα φέρω κάτι καινούργιο στα θεατρικά πράγματα,

δεν με απασχολεί αυτό γιατί θα γίνω ανταγωνιστική με τρόπο που θα σκοτώσει ό,τι δημιουργικό θέλω. Προσδοκώ να έχω συνέπεια στην ιδέα, να είναι ολοκληρωμένη καθαρή πρόταση. Να ακουστεί το κείμενο, κάθε λέξη. Να βλέπω ζωντανά, οργανικά σώματα πάνω στη σκηνή. Να έχω προβάλει το καλύτερο από τους συνεργάτες μου. Να βλέπω κάθε φορά τη δουλειά μας και να νιώθω ότι με αφορά. Να μπορεί η παράσταση της «Αντιγόνης» να πει πως η απόσταση τελικά δεν είναι τόσο μεγάλη και να συναντήσει τον θεατή.
—Θα δούμε μια αποκαθάλωση της «Αντιγόνης» και με άλλο μάτι τον Κρέοντα;
—Είναι συναρπαστικό το γεγονός ότι το κοινό ξέρει την ιστορία. Αυτό είναι ένα δεδομένο χρήσιμο. Η μετατόπιση στη δική μας παράσταση είναι ότι δεν αγιοποιείται η πράξη της Αντιγόνης και ότι ο Κρέοντας δεν έχει όλα

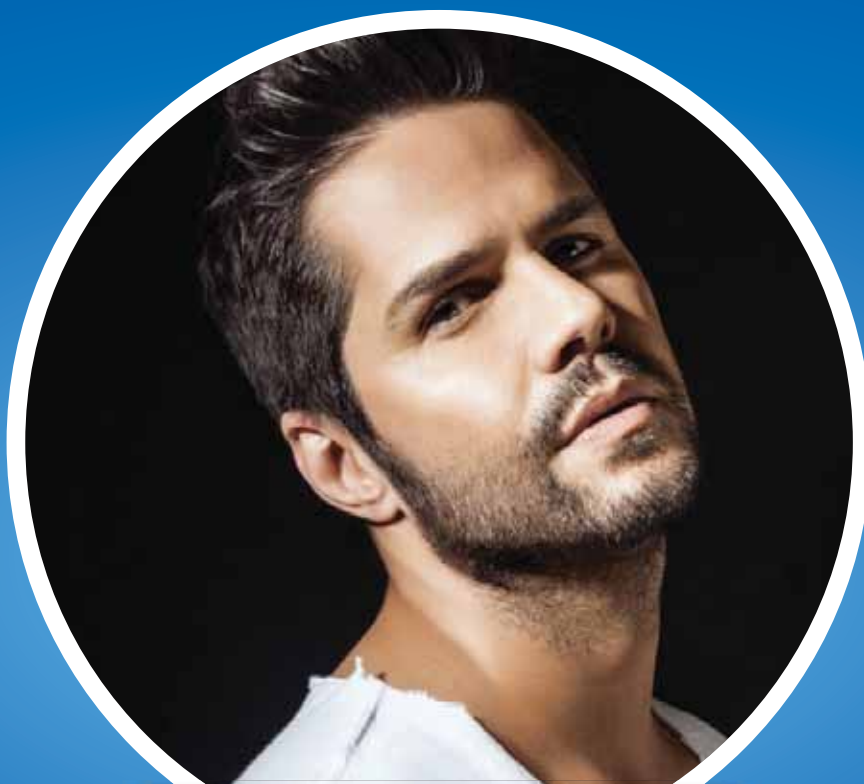
τα άδικα του κόσμου. Όλοι έχουν τα δικά τους. Οι αμετακίνητες απόψεις τους είναι που φέρουν τη σύγκρουση, και εμείς μένουμε στη σύγκρουση και εξετάζουμε τον τρόπο. Πώς γίνεται ο διάλογος και τι προκαλεί στα πρόσωπα που συμμετέχουν, μα και σε αυτόν που παρακολουθεί.
—Έχεις σχηματίσει στο μυαλό σου τον ιδανικό πολίτη;
—Το προφίλ του ιδανικού πολίτη μας το δίνει ο ίδιος ο Σοφοκλής στο Α΄ Στάσιμο, ο «ύψιπολις» είναι αυτός που σέβεται τους εντόπιους νόμους και το ένορκο δίκαιο των θεών. Συμπληρώνοντας ο Καστοριάδης, θεωρεί χρήσιμο πολίτη τον Αίμονα, τον γιο του Κρέοντα και αγαπημένο της Αντιγόνης, τον ακούμε, λοιπόν, μέσα από τον εξαιρετικό ηθοποιό Νεκτάριο Θεοδώρου να λέει στον πατέρα του: «Μην έχεις μόνο μια γνώμη, ότι αυτό που λες εσύ είναι το σωστό και τίποτα άλλο. Όποιος

νομίζει πως μόνο αυτός σκέφτεται σωστά ή ότι μόνο αυτός έχει γλώσσα και τόλμη, αυτός αν τον ανοίξεις να δεις, άδειος θα είναι.»
—Η συμμετοχή του ποιητή Μάριου Αγαθοκλέους πώς προέκυψε;
—Ο πατέρας μου Μάριος Αγαθοκλέους είναι ένας άνθρωπος με μεγάλη περιέργεια και ενθουσιασμό. Μέσα από την απαγγελία της δικής του ποίησης, ανακάλυψε το performing (πώς θα απαγγείλει και πώς θα κινηθεί) για το οποίο συχνά συζητούμε. Προσωπικά χαίρομαι που δέχτηκε τον ρόλο του Τειρεσία και έχουμε την ευκαιρία να ζήσουμε αυτή την εμπειρία μαζί.
—Έχουμε ακόμα να μάθουμε πολλά από τους αρχαίους τραγικούς, έτσι δεν είναι;
—Βέβαια. Είναι ανεξάντλητη η διαχρονικότητα της αρχαίας δραματουργίας και πολύ γοητευτικό πως ξαναδιαβάζοντας τα ίδια κείμενα με τα χρόνια αποκτούν και άλλα επίπεδα ανάγνωσης. Ιδιαίτερα στο θέμα της τραγικότητας. Τα πάθη, οι συγκρούσεις των προσώπων, τα αδιέξοδα, τα διλήμματα, η μετάβαση από την άγνοια στη γνώση είναι μονοπάτια ανθρώπινα και συγκινητικά.

ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΕΣ: «Αντιγόνη» του Σοφοκλή από το Κέντρο Παραστατικών Τεχνών ΜΙΤΟΣ, σε σκηνοθεσία/δραματουργία - Έλενα Αγαθοκλέους. Με τους Στυλιάνω Ιωάννου, Ελεάνα Αλεξάνδρου, Μιχάλη Ασιήκκα, Ευριπίδη Δίκαιο, Νεκτάριο Θεοδώρου και τον ποιητή Μάριο Αγαθοκλέους. Παραστάσεις: 22, 23 (8:30 μ.μ.), 28, 29 Δεκεμβρίου, 3 (8:30 μ.μ.), 4 Ιανουαρίου, ώρα 7:00 μ.μ. Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λεμεσού - Αποθήκες Παπαδάκη, Λεμεσός.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
παρουσιάζει

ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΣΑΛΙΚΗΣ

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

03.01.2020
20:00

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ

ΜΕΓΑΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

Ο δημιουργικός παραβάτης των δεδομένων

Ο εικαστικός Κωστής Γεωργίου μιλάει στην «Κ» για το εμβληματικό γλυπτό που θα κοσμεί τη Μαρίνα της Αγίας Νάπας

Συνέντευξη στη **ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ**

Ο Κωστής Γεωργίου είναι ένας από τους πιο πετυχημένους Έλληνες καλλιτέχνες της γενιάς του. Με περισσότερες από 90 εκθέσεις ανά το παγκόσμιο και με έργα που προκαλούν και βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέρον του κοινού. Θα ήθελα να μάθω λίγο καλύτερα για τον καλλιτέχνη που ακολουθώ την πορεία του εδώ και αρκετά χρόνια τώρα. Έτσι στο άκουσμα για το καινούργιο του πρότζεκτ στη Μαρίνα της Αγίας Νάπας δεν δίστασα να επικοινωνήσω μαζί του για να μας μιλήσει στην «Κ» γι' αυτό το καινούργιο του εγχείρημα και για πολλά άλλα. Μου έκανε ευχάριστη εντύπωση που παρόλο το πολυάσχολο του πρόγραμμα ήταν τόσο πρόσχαρος και πρόθυμος να απαντήσει στις ερωτήσεις μου. Ο κ. Γεωργίου είναι ένας καλλιτέχνης πάνω από όλα αληθινός που αγαπάει με πάθος τη δουλειά του και όπως δηλώνει και ο ίδιος στην συνέντευξη του στην «Κ»: «Η δική μου αλήθεια είναι η μανία και το πάθος μου να υπηρετώ με συνέπεια και χωρίς δεύτερες σκέψεις αυτό που μου έχει ορίσει η μοίρα μου από πολύ νεαρή ηλικία να κάνω. Η δίκη μου αλήθεια προσπερνάει το «δῆθεν» και αναζητεί την ουσία με πάθος και ψυχαναγκαστική σχεδόν μανία! Και μάλλον είναι αυτό που με οδήγησε στη διεθνή εικαστική σκηνή!»

–Ποια είναι η σχέση σας με την Κύπρο, η τελευταία σας έκθεση έγινε στην γκαλερί Μορφή στη Λεμεσό.

–Η Κύπρος είναι για μένα ό,τι η Θεσσαλονίκη, που είναι η ιδιαίτερη πατρίδα μου. Τις αγαπώ το ίδιο. Είναι πάρα πολλά τα χρόνια και εξίσου πάρα πολλοί οι αδελφικοί φίλοι που με συνδέουν με την Κύπρο. Στη δε γκαλερί ΜΟΡΦΗ, στη Λεμεσό, εκθέτω για περισσότερο από εικοσιπέντε χρόνια, έτσι και τώρα μέχρι τις 11 Ιανουαρίου οι φίλοι μου θα μπορούν να δουν εκεί τη νέα μου δουλειά.

Τα μνημειακά έργα

–Εκθέτετε έργα σε γκαλερί, σε μουσεία αλλά και πολλά σε δημόσιους χώρους. Ποια είναι η σχέση με τη δημόσια τέχνη; Και γιατί είναι τόσο σημαντική για εσάς;

–Μια έκθεση σε ένα μουσείο έχει διαφορετική θεώρηση από την εγκατάσταση ενός γλυπτού σε δημόσια θέαση. Ένα έργο γλυπτικής που λειτουργεί σε ανοιχτό χώρο δίνει άλλη διάσταση και προοπτική στο περιβάλλον του και παράλληλα είναι ένα στοιχείο τέχνης που δεν χρειάζεται να επισκεφθείς ένα μουσείο για να το συναντήσεις. Ακριβώς εκεί έγκειται και η σπουδαιότητά του! Εξοικειώνει το θεατή με την τέχνη. Δημιουργεί αντιλήψεις και συνειρμούς. Προκαλεί συναισθήματα. Αρνητικά ή θετικά δεν έχει τόσο σημασία. Είναι αυτή καθαυτή η δράση που προκαλείται εξαιτίας του. Δυστυχώς, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Κύπρο, υπάρχει φόβος και καχυποψία για τα μνημειακά έργα, γεγονός που δεν ισχύει σε άλλα κράτη! Πρέπει να δουλέψουμε πάνω σε αυτό.

–Γνωρίζω, επίσης, ότι είστε ένας πολιτικοποιημένος καλλιτέχνης. Τι ρόλο θεωρείτε ότι «πρέπει» να έχει ο καλλιτέχνης στην κοινωνία;

–Ο άνθρωπος είναι εκ φύσεως πολιτικό όν! Αρκεί να μη συγχέει την πολιτικοποίηση με την κομματικοποίηση και τον φανατισμό, που από μόνος του θεωρείται δείγμα βλακείας. Κάθε πράξη είναι μια πολιτική ενέργεια. Και ο δημιουργός ως κομμάτι αυτού του κόσμου έχει προορισμό να λειτουργεί ως «παραβάτης» και αναθεωρητής των δεδομένων, προκειμένου να καταθέτει νέες προτάσεις και ιδέες και να επαναδιαπραγματεύ-

«Το «Εγκώμιον» γλυπτό θα αποτελέσει, όπως σημειώνει ο ίδιος ο καλλιτέχνης, ένα από τα μεγαλύτερα έργα και πόλο έλξης τουριστών και φιλοτέχνων απ' όλο τον κόσμο στο νησί.»

εται τα υπάρχοντα με συνέπεια και πίστη στις αρχές του. Οφείλει, πρωτίστως στον εαυτό του, να λειτουργεί ως παρατηρητής, ως σκεπτόμενος, ως αιρετικός! Ο δημιουργός προτείνει. Δεν ακολουθεί τη μόδα και κωφεύει στις σειρήνες του lifestyle. Δημιουργεί με βάση αυτό που τον ορίζει και όχι με βάση αυτό που ζητάει να δει ο κόσμος. Τότε μόνο είναι συνεπής με τον εαυτό του και κατά συνέπεια και με το κοινό!

–Έχετε επιρροές από τον Francis Bacon. Ποιον ρόλο στην καλλιτεχνική σας καριέρα έπαιξε αυτός ο καλλιτέχνης;

–Θαυμάζω τον Bacon, αλλά οι βαθιές επιρροές μου είναι από τον πρώτο μου δάσκαλο Πάνο Κουσουτζίδη! Αυτός υπήρξε για μένα ο άνθρωπος που μου έδωσε το κλειδί της βαθιάς γνώσης για το τι εστί δημιουργός. Όλα τα υπόλοιπα προέκυψαν στην πορεία.

–Λέτε ότι τα έργα σας λένε αλήθειες. Ποιες είναι οι δικές σας αλήθειες ή η δική σας αλήθεια;

–Κάθε έργο φέρει και τη δική του αλήθεια που βρίσκεται κρυμμένη στον πυρήνα του. Αρκεί να ξέρεις πώς και πού θα σκάψεις για να τη φέρεις στην επιφάνεια. Όλα βρίσκονται σε μια αόριστη και ρευστή κατάσταση στη σκέψη και στον εσώτερο κόσμο του δημιουργού.

Μέχρι να ανέβουν στην επιφάνεια, δεν είναι τίποτα άλλο παρά στοιχεία και φαντάσματα χωρίς σχήμα και υπόσταση! Η δική μου αλήθεια είναι η μανία και το πάθος μου να υπηρετώ με συνέπεια και χωρίς δεύτερες σκέψεις αυτό που μου έχει ορίσει η μοίρα μου από πολύ νεαρή ηλικία να κάνω. Η δίκη μου αλήθεια προσπερνάει το «δῆθεν» και αναζητεί την ουσία με πάθος και ψυχαναγκαστική σχεδόν μανία! Και μάλλον είναι αυτό που με οδήγησε στη διεθνή εικαστική σκηνή!

–Υπήρχε στιγμή στην καλλιτεχνική σας καριέρα που θα τη χαρακτηρίζατε σταθμό κάτι που σας χάραξε, που δεν θα ξεχνούσατε ποτέ;

–Η στιγμή που στα δεκατέσσερα χρόνια μου βρήκα τον βηματισμό μου που με οδήγησε στην περιδίληση σε αυτόν τον θαυμαστό κόσμο της τέχνης. Και η αιτία, όπως σας είπα πριν, υπήρξε ο πρώτος και ο πλέον ουσιαστικός δάσκαλος Π. Κουσουτζίδης.

Η Σχολή Καλών Τεχνών, όπως

“

«Οφείλει, πρωτίστως στον εαυτό του, να λειτουργεί ως παρατηρητής, ως σκεπτόμενος, ως αιρετικός! Ο δημιουργός προτείνει. Δεν ακολουθεί τη μόδα και κωφεύει στις σειρήνες του lifestyle.»

“

«Είναι ευλογία για τον δημιουργό η πώληση του έργου του γιατί τον βοηθάει να συνεχίσει τη δημιουργική του πορεία. Αρκεί η πώληση να είναι αποτέλεσμα και όχι αυτοσκοπός. Να προκύπτει, αλλά να μην επιδιώκεται.»

Βιογραφικό

Ο καταξιωμένος ζωγράφος και γλύπτης Κωστής Γεωργίου έχει, τα τελευταία χρόνια, διεθνή εικαστική δράση. Εντυπωσιακά γλυπτά δεκαπέντε μέτρων έχουν εγκατασταθεί στη Σαγκάη, καθώς και σε δημόσιους χώρους και δημόσια πάρκα και κήπους στην Κίνα, αλλά και στην Ευρώπη και συγκεκριμένα στο νοσοκομείο Saint Elizabeth Hospital στις Βρυξέλλες. Σπούδασε στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών στην Αθήνα με δασκάλους τον Α. Μυταρά και Δ. Κοκκινίδη και αργότερα στο Royal College Of Fine Arts του Λονδίνου και δούλεψε ως σκηνογράφος στην ΕΡΤ.

«Δυστυχώς, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Κύπρο, υπάρχει φόβος και καχυποψία για τα μνημειακά έργα, γεγονός που δεν ισχύει σε άλλα κράτη.»

και το Royal College στο Λονδίνο υπήρξαν σίγουρα σταθμοί στην καριέρα μου!

–Ο Thomas Houseago (ένας από τους μεγαλύτερους καλλιτέχνες της γενιάς του) είπε σε μια συνέντευξη: «Οι γλύπτες βρίσκονται πάντα στην άκρη της καταστροφής. Βάζουν όλα τα χρήματα πίσω στο έργο. Οι ζωγράφοι είναι αυτοί που αποκομίζουν τα κέρδη». Τι πιστεύετε εσείς για αυτό; Κυμαίνεστε και στα δύο αλλά και σε πολλά αλλά είδη τέχνης. Πώς τα βλέπετε εσείς τα πράγματα όταν μπαίνει το θέμα του χρήματος στην τέχνη;

–Η γλυπτική είναι ένα πολύ ακριβό «σπορ». Όλοι όσοι ασχολούμαστε με τη γλυπτική έχουμε συνεχή ανοικτό λογαριασμό με τα κυτήρια. Αλλά, αν θέλεις να κάνεις γλυπτική, αυτό είναι αναγκαίο «κακό». Η ζωγραφική δεν έχει έξοδο πέραν των υλικών και των χρωμάτων, πράγμα που δεν ισχύει στη γλυπτική. Είναι ευλογία για τον δημιουργό η πώληση του έργου του, γιατί τον βοηθάει να συνεχίσει τη δημιουργική του πορεία. Αρκεί η πώληση να είναι αποτέλεσμα και όχι αυτοσκοπός. Να προκύπτει, αλλά να μην επιδιώκεται!

–Εκτός από τα πλανά σας που έχετε για την Κύπρο υπάρχει κάποιο άλλο πρότζεκτ που θα μπορούσατε να μοιραστείτε μαζί μας;

–Είμαι σε αναζήτηση του κατάλληλου μουσείου στην Αθήνα για να μεταφέρω την έκθεση «Εγκώμιον» που εκτέθηκε στο Τελλόγλειο Ίδρυμα στη Θεσσαλονίκη και μεταφέρθηκε στο Σιγμανόγλειο Μέγαρο στην Κωνσταντινούπολη. Η έκθεση αυτή πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα και οργάνωση του ελληνικού προξενείου στην Κωνσταντινούπολη.

–Μιλήστε μου για την ταινία του Αντώνη Ντούσια με τα έργα σας με το τίτλο «Βίαιη Εξίσωση».

–Πρόκειται για ένα 3D animation film 9 λεπτών που δημιουργήθηκε και βασίστηκε αποκλειστικά στα έργα μου. Εικόνες γλυπτών και ζωγραφικών θεμάτων παίρνουν ζωή και γίνονται μια μεταφυσική μαγική ταινία!

Πόλος έλξης φιλότεχνων

–Μιλήστε μου για το «Εγκώμιον», το γλυπτό που θα κάνετε για τη μαρίνα της Αγιάς Νάπας. Πώς προέκυψε η συνεργασία;

–Ο Naguib SAWIRIS, γνωστός ανά τον κόσμο επιχειρηματίας και φιλότεχνος, με κάλεσε και μου είπε: Κωστή, θέλω να κάνεις το σπουδαιότερο και το καλύτερο γλυπτό που έχεις κάνει έως τώρα. Έκανα αρκετές διαφορετικές προτάσεις και επιλέξαμε το «Εγκώμιον», ένα ζεύγος γλυπτών 25 μέτρων έκαστο, που ορίστηκε να μπουν στην είσοδο της νέας μαρίνας που κατασκευάζει στην Αγία Νάπα.

Με αυτό το έργο η Κύπρος θα είχε δύο από τα μεγαλύτερα γλυπτά στον κόσμο. Δυστυχώς, μολονότι το έργο είχε ενθουσιάσει όλους τους πολιτικούς και τοπικούς παράγοντες συμπεριλαμβανομένου και του δημάρχου της Αγίας Νάπας, κάποια μέλη της επιτροπής που αποφασίζει – όσο και αν αυτό προκαλεί εντύπωση είχαν αντίρρηση λόγω της εμβληματικότητας και του ύψους και έτσι η πρόταση τροποποιήθηκε και άλλαξε από δύο σε ένα γλυπτό των 20 μέτρων και πρόκειται για μια μορφή με σποκωμένο το χέρι σε στάση χαιρετισμού. Το γλυπτό θα είναι από polished mirror inox. Ακόμη και μονό, το «Εγκώμιον» θα αποτελέσει ένα από τα μεγαλύτερα έργα και πόλο έλξης τουριστών και φιλότεχνων απ' όλο τον κόσμο στο νησί! Φανταστείτε δε την απήχηση και τον αντίκτυπο που θα είχε η αρχική ιδέα με τις δύο μορφές...

Κομμάτι της Ιστορίας και της γνώσης της

Η Μεταπολίτευση με τη ματιά του Κωνσταντίνου Μητσοιάκη

ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ
Κωνσταντίνος Μητσοτάκης: Με τα
δικά του λόγια, τόμος Β΄: 1974-2016
 εκδ. Παπαδόπουλος, σελ. 436

Του **NIKOY KOTZIA**

Μεγάλο ρόλο στον πλούτο της κληρονομιάς μας παίζουν οι βιογραφίες, οι αναμνήσεις, οι εξομολογήσεις των πολιτικών που επηρέασαν σημαντικά το γίνεσθαι στη χώρα. Ένα τέτοιο βιβλίο, υποδειγματικά καλογραμμένο από τον Αλέξη Παπαχελά, είναι το «Κωνσταντίνος Μητσotάκης: Με τα δικά του λόγια, τόμος Β΄: 1974-2016». Πρόκειται για τα λόγια του ενός εκ των τριών μεγάλων της μετακυκτικής πολιτικής σκηνής. Οι άλλοι δύο ήταν ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, μια ισχυρή προσωπικότητα που έλαβε κομβικές αποφάσεις, και ο Ανδρέας Παπανδρέου, ένας πολιτικός με στρατηγική αντίληψη των πραγμάτων. Ο Αλ. Παπαχελάς διευκολύνει τον Κ. Μητσotάκη να μιλήσει απελευθερωμένος από τα δεσμά της καθημερινής πολιτικής μάχης. Με μαεστρία του αποσιπά σκέψεις και διδάγματα ζωής. Με μεταλυταπιδεύει την πείρα του.

Στα δυο πρώτα κεφάλαια από τα συνολικά έντεκα του βιβλίου, ο Μητσοτάκης με «τα δικά του λόγια», δείχνει πώς μπορεί κανείς να κάνει μια νέα αρχή, το «άρχειν» όπως λέει η Χάνα Αρεντ. Οτι ο πολιτικός δεν είναι μόνο προϊόν συνθηκών, αλλά και των δικών του επιλογών. Αρκεί να τις παλεύει με επιμονή, υπομονή και γνώση.

Το πρώτο κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στις σχέσεις του Μητσotάκη με τον

Ο Αλ. Παπαχελάς διευκολύνει τον Κ. Μητσοτάκη να μιλήσει απελευθερωμένος από τα δεσμά της καθημερινής πολιτικής μάχης.

τότε πρόεδρο της Ν.Δ., Κωνσταντίνο Καραμανλή. Μας ταξιδεύει στο Παρίσι της εποχής της συνύπατης όταν άρχισαν να εμπορευούνται ο ένας τον άλλο. Γι' αυτό, εξάλλου, όπως εξομολογείται ο ίδιος ο Κ. Μητσοτάκης, όταν έπρεσε να κολλήσει «αφαιρίοτάκι» που δεν συμπεριελάμβαν τον άμεσο «καραμανλικό» ορίζοντα. Οντας, όμως, ένας άνθρωπος με μεγάλη εμπειρία και αντοχές, άβρει τον δρόμο ένταξης στη Ν.Δ. Είναι η εποχή που θα στηριζέται εν πρώτοις εκλογής του Καραμανλή ως Προέδρου της Δημοκρατίας. Τότε που θα καταφέρει το ακατόρθωτο: από «αποποιάδι» της προχουντικής πολιτικής σκηνής, να γίνει πρόεδρος της Ν.Δ.

Ο Ανδρέας Παπανδρέου

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναδεικνύεται η αντιπαλότητα του Κωνσταντι-

νου Μπιστοτάκη με τον Ανδρέα Παπανδρέου που είχε ξεκινήσει από τη δεκαετία τ' '60. Ως φορείς δύο διαφορετικών σχολών σκέψης διαφώνησαν αρχικά ως προς το τι είναι το «κέντρο». Αργότερα αντιπαράτάχθηκαν για την οικονομία και το μέλλον της Ελλάδας. Για την οικονομία εκείνης της περιόδου μιλά εκτενέστερα στο έβδομο κεφάλαιο.

Στο τέταρτο κεφάλαιο διηγείται ο Μπιστοτάκης την μεγάλη σύγκρουση που τον οδήγησε σε αυτό που άλλοι του ονόμασαν «κάθαρση» και άλλοι ως το «βρώμικο '89». Μέσα από τις διεισδυτικές ερωτήσεις του Αλ. Παπαχελά του προτρέπει να περιγράψει την πολύπλευρη σχέση του με τον Α. Παπανδρέου. Ο ίδιος ο Μπιστοτάκης είναι απέναντι στον ιδρυτή του ΠΑΣΟΚ ανατριχίλος. Για τη δική του, από τη μια υποστηρίζει ότι δεν παρενβή στη Δικαιοσύνη, από την άλλη αφήνει να υπονοηθεί ότι εκείνος έσωσε τον αντιπάλό του.

Ο Μητσούτακνης, αυτός ο αρχικά κεντρώος, που δεν ένιωθε απόλυτα ως δεξιός, αν και στην οικονομία «καθαρόαιμος» νεοφιλελεύθερος, ήταν με έναν ιδιαίτερο τρόπο αγαπητός στον κόσμο της Δεξιάς. Μαζί του «θα πολεμήσει, και θα τα καταφέρει», να γίνει αυτό που πίστευε ότι δικαιοματικά έπρεπε να γίνει: πρωθυπουργός. Στο 5ο και 6ο κεφάλαιο του βιβλίου μας εξηγεί πώς είδε τα πολυτάραχα χρόνια του 1989-1993, τότε που ήταν ο πραγματικός νηστής. Αιτιολογεί τον λόγο που έβλεπε κριτικά τον «αναποφάσιστο» Κωνσταντίνο Καραμανλή, τις αποστάσεις που κρατούσαν μεταξύ

Καλοκαίρι 1991: Ο πρωθυπουργός Κ. Μητσάκης υποδέχεται τον πρόεδρο των ΗΠΑ Τζ. Μπους παρουσία του Προέδρου της Δημοκρατίας Κ. Καραμανλή και του γενικού γραμματέα της Προεδρίας της Δημοκρατίας Π. Μολυβιάτη.

τους, παρά τις καλές τους σχέσεις.

Ο Μπντσότάκης δικαιολογημένα μιλά σκληρά για τους επιπλοαίους, χωρίς βάθος, τόλμη και γνώση «δρώντες» της πολιτικής. Θέτει με βάση την πείρα του σειρά κεντρικών ερωτημάτων της πολιτικής, όπως το πό-τε και σε ποιες συνθήκες πρέπει να λαμβάνονται δύσκολα μέτρα. Αναρω-τιέται μήπως κινδυνεύει να οδηγηθεί μια ορθά επιλεγόμενη πολιτική σε πα-ράλυση αν με βιασούν δεν κρατηθεί το μέτρο; Ή, πάλι, μήπως αντίθετα, «αν δεν εφαρμόστει άμεσα», θα εί-ναι ετεροχρονισμένη και αναποτε-λεσματική; Στα κεφάλαια εννέα και δέκα, περιγράφει και αξιολογεί τη μάχη του Μπντσότάκη ενάντια στα συμφέροντα που πρώτος ονόμασε ως «διαπολιτική», ενάντια στον άγονο εθνικισμό, καθώς και στην πτώση του από την πρωθυπουργία. Από την πεί-ρα εκείνων των χρόνων θα θέσει ένα κεντρικό ερώτημα, που με έχει απο-σכולήσει και εμένα πολύ: Δικαιούται κάποιος παραιτήσεις; Και αν ναι, υπό ποιες συνθήκες;

Στο μικρό τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου, ο Αλ. Παπαχελάς «αποσπιά»

απὸ τὸν Κ. Μπιστστάκνι τὴν γνώμην του ὅτι γὰρ ἀπὸ τὰ προβλήματα που ἔχει νὰ κατὰ τὸν Βέμπτερ «πολιτικῆς ἡσυχασίας». Πότε καὶ πῶς μπορεῖ κανεὶς «να πινεῖ» ἀνάμεσα στὶς ικανότητες που πρέπει διαθεῖται καὶ στὴν ἔλλειψιν βούλησιν νὰ τὶς αξιοποιήσῃ. Τὸ μέγεθος τῆς ευθύνης ὅσων λιποψυχοῦν νὰ λάβουν ἀναγκαίως ἀποφάσεις. Οἱ ἴδιοι ευθαρσῶς δηλώνει ὅτι δεν κατόρθωσε νὰ λύσῃ τὸ «Μακεδονισμὸν», παρόλο που ἤθελε νὰ ἐξασφαλίσῃ γιὰ τὴ γείτονα – τὸ ἐπαναλαμβάνει τρεῖς φορές τὸν βιβλίον – τὸ ὄνομα «Βόρεια Μακεδονία».

Το Σκοπιανό

Τρία από τα έντεκα κεφάλαια του βιβλίου αναφέρονται άμεσα στην εξωτερική πολιτική. Οι άλλοι μισοί έχουν να διδαχθούν από την πείρα του Μνητστάκν έναν πολύ απλό κανόνα: η εξωτερική πολιτική δεν μπορεί να γίνει πάντα με το βλέμμα στραμμένο στην «εσωτερική ατμόσφαιρα» και στην ψηφοθηρία. Ο Κ. Μνητστάκνς είναι πεπεισμένος ότι οι αποφάσεις της εξωτερικής πολιτικής «επηρεάζουν τη μοίρα μιας χώρας σε πολύ μεγα-

λύτρωτο βαθμό από την οικονομική πολιτική». Οτι στην εξωτερική πολιτική οφείλει κανείς να είναι μελετημένος και αποφασιστικός. Να διαλέγεται ακόμα και με τον «εχθρό», ενώ, ταυτόχρονα, ως γνήσιος Βενιζελικός υποστηρίζει την αναγκαιότητα της πολιτικής των συμμαχιών.

Επιμονα εξηγεί το γιατί μια θετική εξωτερική πολιτική είναι η δύσκολη αλλά ορθή, ενώ, αντίθετα, να αρνητική να μην είναι πολύ εύκολη, αλλά συχνά αποδεικνύεται καταστροφική. Η πρώτη απαιτεί να βλέπει κανείς μακριά, όπως με την αντιμετώπιση και λύση του Σκοπανού, που δεν τον άφησαν οι «βερμαλιστές» να προχωρήσει.

Στοιχείο αυτής της ματιάς προς τα μπρος είναι η καλή γνώση του χθες. Όπως επίμονα υποστηρίζω, «η Ιστορία πρέπει να είναι σχολείο και όχι φυλακή». Κομμάτι της Ιστορίας και της γνώσης της είναι αυτό το σημαντικό βιβλίο του Αλ. Παπαχελά «Μεταλόγια» του Κ. Μητσotάκης.

Ο κ. Νίκος Κοτζιάς είναι πρώην υπουργός
Εξωτερικών.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Των **ΤΑΣΟΥ ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ, ΜΑΡΙΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ**

«Με αφορμή» την προετοιμασία μιας έκθεσης για το 1821

Η επέτειος των διακοσίων ετών από την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης αποτελεί ήδη όπως και θα αποτελέσει, στο έτος που θα έρθει, μια «χρυσή ευκαιρία» για το πλήθος των φορέων που θα ασχοληθούν με την επέτειο. Αποτελεί μια ευκαιρία αναδιοργάνωσης και εξέλιξης, για τα ιδρύματα που θεραπεύουν τον πολιτισμό, για τα ιδρύματα που δομούν, που φροντίζουν και διακέουν την παιδεία και την εκπαίδευση, για την κεντρική πολιτική σκηνή, την κυβέρνηση και την αντιπολίτευση αλλά και, για την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Μιας αναδιοργάνωσης της μνήμης που θα αφορά την ουσιαστικότερη ματιά στο τι συνέβη τότε. Που θα αφορά την ευαισθησία για την ευρύτερη περίοδο και όχι μόνον την προβολή του κεντρικού γεγονότος της Ελληνικής Παλιγγενεσίας. Μιας αναδιοργάνωσης που θα αφορά τη βαθύτερη κυρίως αναζήτηση και ανάδειξη, της πνευματικής και της πθικής σκευής όσων Ελλήνων και Ελληνίδων αναζητήσαν πεισματικά την ελευθερία τους.

Κοντά σε αυτά, θα χρειαστεί να αναδειχθεί το ευρωπαϊκό πλαίσιο της περιόδου που εξυμνούσε και συνάμα καταδίκωε επαναστάσεις αλλά και το τοπικό πλαίσιο, το οικείο και το καθημερινό των Ελλήνων, εκείνο που αφορούσε την άσκηση της εξουσίας, την οικονομική δυσπραγία, την πνευματική στέρση. Να αναδειχθούν οι διαφορές μεταξύ των περιοχών που ζούσαν κυρίως Έλληνες αλλά και των περιοχών που βρίσκονταν πλησιέστερα στα κέντρα διοίκησης της οθωμανικής αυτοκρατορίας, εκεί όπου ο έλεγχος της εξουσίας ήταν αμεσότερος και σκληρότερος.

Μακριά από το σημείωμα αυτό οι υποδείξεις προς τους φορείς που σχεδιάζουν δράσεις για τον εορτασμό των διακοσίων ετών: ίσα, ίσα. Ήδη η αναγγελία σειράς εκδόσεων, συνεδρίων και εκθέσεων δίνουν τις εγγυήσεις ότι ο εορτασμός θα είναι πλούσιος.

Το Μουσείο Μπενάκη, μαζί με την Τράπεζα της Ελλάδος, την Εθνική Τράπεζα και την ALPHA BANK συνδιοργανώνει εδώ και δύο χρόνια μια μεγάλη έκθεση που θα αφορά τα εκατό «πρώτα» χρόνια του Νεότερου Ελληνισμού. Μια έκθεση με τίτλο «1821, πριν και μετά», μια έκθεση που θα ξεδιπλωθεί στο σύνολο του κτιρίου της οδού Πειραιώς και

Διονύσιος Τσόκος, «Ορκος». Ορκωμοσία Φιλικού, πιθανόν του Θεοδώρου Κολοκοτρώνη. Ελαιογραφία σε ξύλο, 1849.

Ο ρόλος όποιου και όποιων αναλάβουν την ευθύνη να «αναστήσουν» τις αξίες, τα μηνύματα, τη γοητεία και κυρίως τον ιστορικό σφυγμό εκείνου του παρελθόντος.

θα αφορά τους Έλληνες και την Ελλάδα από το 1770 έως το 1870. Μια έκθεση που σκοπεύει να αναδείξει στους επισκέπτες της τους λόγους που δεν είναι βαρετή η Ιστορία, μια έκθεση που μεταξεί άλλων θα απαιτήσει σε μια συννηθισμένη κουβέντα των ημερών μας που λέει ότι, οι εορτασμοί των διακοσίων ετών θα είναι βαρετοί και ξεθυμασμένοι και ότι τα ενδιαφέροντα μας έχουν πλέον απομακρυνθεί από τις αρετρίες του Νεότερου Ελληνισμού.

Η μνήμη όντως είναι αδύνατο να στηριχθεί μόνη της σε εκείνο το μακρινό παρελθόν. Οτι έχει εν τω μεταξύ μεσολαβήσει στη δημόσια σφαίρα και αφορά τον ελληνικό 19ο αιώνα, μας είναι απόμακρο και η γνώση μας γι' αυτό επιπεδη. Τα μηνύματα που έρχονται ακούγονται ανούσια επαναλαμβανόμενα. Τα

μνημεία που το αφορούν δεν συμμετέχουν ενεργά με την ταυτότητα τους στην καθημερινότητά μας.

Εδώ έρχεται ο ρόλος όποιου και όποιων αναλάβουν την ευθύνη να «αναστήσουν» τις αξίες, τα μηνύματα, τη γοητεία και κυρίως τον ιστορικό σφυγμό εκείνου του παρελθόντος. Ωραία θα είναι να αποδοθεί με τρόπο αντιληπτό, στο ευρύ και στο ευαίσθητο κοινό, το «γιατί» άνθρωποι κάθε λογής και είδους στρατεύθηκαν στο όραμα της δημιουργίας ενός ελεύθερου και ανεξάρτητου κράτους.

Στρατεύθηκαν σε κοινό σκοπό αρχικά και σε κοινή προετοιμασία, όταν ως λαϊκό και εθνικό σύνολο οδηγήθηκαν από τη Φιλική Εταιρεία σε μια Επανάσταση, σε έναν αγώνα αιματηρό, καταστροφικό και πολύ δαπανηρό, που ενεργοποίησε βαθιά κοινωνικά και εθνικά ζητήματα.

Σε έναν αγώνα που παρά τους βαθύτατους δικασμούς που τον συννόθευαν, κατέληξε ευτυχώς στη δημιουργία του νεοελληνικού κράτους. Μαζί με τη γενναιότητα και την αυτοθυσία ας τονιστεί και η οικονομική διάσωση του Αγώνα, οι δανεισμοί, τα χρέη, οι πληρωμές και η διαχείριση των φόρων από τις επαναστατικές αρχές και θεσμούς, από Αρχές και θεσμούς που λειτουργούσαν, μεσοσύντη

Επανάστασης, στη βάση Συνταγμάτων που τα ψήφισαν παραστάτες-αντιπρόσωποι επαναστατημένων περιοχών ή περιοχών που η Επανάσταση δεν κατάφερε να αντέξει.

Καθοριστικός ο ρόλος και η στάση των Μεγάλων Δυνάμεων της εποχής (Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία, Ρωσία) που αποφάσισαν για δικούς τους λόγους, αλλά τόσο ωφέλιμους σε εμάς, να στηρίξουν την Επανάσταση μέχρι και με την εμπλοκή τους στη Ναυμαχία του Ναυαρίνου, η οποία επιταχύνει πλέον τα βήματα και τις ελληνικές διπλωματικές προσπάθειες, μέσω του πρώτου κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια για τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου κράτους με σύνορα τελικά στην γραμμή Αμβρακικού - Παγασητικού κόλπου.

Αν όλα τα παραπάνω που παρουσιάζονται «με αφορμή» μια έκθεση για το 1821 (και όχι μόνο) δεν είναι συναρπαστικά, είναι τουλάχιστον άκρως ενδιαφέροντα. Ενδιαφέροντα γιατί μας αφορούν σχεδόν προσωπικά, όχι μόνο γιατί αποτελούν την αφετηρία μας, αλλά γιατί μέσω της ανάδειξής τους μπορεί να φωτιστεί με τρόπο απτό η νεότερη Ιστορία που εμπεριέχει και διασώζει, τη διαδοχική μετάβαση στο σήμερα και σε ένα παρόν συχνά καθηλωτικό και συχνά δυσερμηνεύτο.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ**

Θεραπευτική συνταγή με λήψη Ορφέα και Μαντελοστάμ

ΛΕΝΙΑ ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΥ
Αίθουσα των χαμένων βημάτων
26 Ασκησεις Λυγμοί
εκδ. Πόλις, σελ. 50

Η Λένια Ζαφειροπούλου (γεν. 1979) επιβεβαιώνει με το τρίτο αυτό βιβλίο της ένα εκτόπισμα, όχι πια απλώς υποσχόμενο, αλλά ήδη σημαντικό. Στα επτά χρόνια που μεσολάβησαν από την πρώτη συλλογή της (2012, «Paternoster Square», εκδ. Πόλις) άσκησε με επιμονή το γλωσσικό εργαλείο της. Πλήθος μεταφράσεων, από τους Γκαίτε - Χάινε μέχρι τον Πούσκιν μέχρι τον Ζέμπαλιν, και ένα δεύτερο ποιητικό βιβλίο (2016, «Σκληρό να σκοντάφτεις σε πέτρες», εκδ. Πατάκη) συνέβαλαν ώστε η ακάματη μονωδός, μεταφράστρια και ποιήτρια να αποκρυσταλλώσει ύφος και τόνο. Το μείγμα μιας μαρκόρ ιδιοσυγκρασίας με πινελίες αφηρημένου εκπαιδευτισμού είναι στη Ζαφειροπούλου φυσικό, τόσο που η μετάγγισή του στη σύγχρονη ελληνική γλώσσα σχεδόν ξαφνιάζει. Αλλά στην επισκήμη μετάγγισή οφείλεται η φυσικότητα, δηλαδή η ωριμότητα και όχι πλέον η εκζητηση, την οποία απολαμβάνουμε στην τρίτη αυτή συλλογή. Αποτελεί, μαζί

με μια πλούσια, άλλοτε περισσότερο και άλλοτε λιγότερο έκτυπη διακειμενικότητα, ιδιον όχι μόνο της ποιήτριας αλλά ενός ολόκληρου καινούργιου ρεύματος στην ελληνόφωνη ποίηση, που με ευκολία κωνεύει το οικουμενικό, αναπλάθοντάς το σε εθνική ιδιόλεκτο.

Η Ζαφειροπούλου, βέβαια, θέσε εξ αρχής ψηλά τον πήχυ, αναλαμβάνοντας όγκους πολιτισμικής κριτικής και θεμελιωδών υπαρξιακών στοιχημάτων. Αν στην πρώτη συλλογή της εξέπεμψε σήμα καπνού από το φιλόδοξο αυτό εγχείρημα, στη δεύτερη τρέκλισε κάτω από το βάρος του. Στην υπό συζήτηση συλλογή καταφέρνει να το ισορροπήσει εντυπωσιακά.

Ποιος σημερινός εραστής των στίχων δεν θα υποκλιθεί αλλά και ποια ποιήτρια ή ποιητής δεν θα ζηλέψει μπισοστά στην υβριδική μορφή του Ορφέα - Οσιπ (Μαντελοστάμ), ντυμένου βιβλικό χιτώνα, με τον οποίο διαρκώς συνομιλεί ένα ερμαφόροδο, ειρωνικό και

απελπισμένο ποιητικό εγώ; Το 17ο από τα άτιτλα αριθμημένα 26 ποιήματα της συλλογής, για την κάθοδο στον Αδη του Ορφέα - Μαντελοστάμ, με τη βοήθεια του μεγαλειωδώς απολιθωμένου Μπορίς Παστερνάκ (πρωταγωνιστής, αυτός ο τελευταίος, στο 10ο ποίημα, που ευφυώς συνδέει τους σοβιετικούς λογοτεχνικούς συνέδρους με το απρόσωπο πλήθος της διαδικτυακής επικοινωνίας) είναι ένα πραγματικά συγκλονιστικό ποίημα της καινούργιας ελληνικής ποίησης. Το ερμημα του Ορφέα, του αρχετυπικού ποιητή που με μοντερνιστικό

δυναμισμό σκηνοθέτησε ο Ρίλκε την κάθοδό του στον Αδη ως «το» σύγχρονο δράμα ανάμεσα στον άντρα, τη γυναίκα και τον Θεό, γονιμοποιείται από την πένα της Ζαφειροπούλου ιστορικά και πολιτικά, με τη βοήθεια του Ρωσοεβραίου ποιητή Μαντελοστάμ (1891-1938), που μαρτύρησε στα σταλινικά γκουλάγκ. Φυσικά, το

ότι μια νέα Ελληνίδα ποιήτρια χρησιμοποιεί ειδικά τους Ρώσους αντιφρονούντες, λιγάκι όπως ο Καβάφης τους Ρωμαίους του, δικαιούμαστε να μας υποψιάζει ποιητικό τρόπο, μέσα στη σύγχρονη ελληνική συνθήκη.

«Πώς φτιάχνουν την ορμή στις μαρμαρένιες φούστες/ όταν τ' αγάλματα πρέπει να τρέξουν/- Ιφιγένεια που τρέχει να γλιτώσει απ' τη θεά ή Απτερος Νίκη./ Πρόσφατα μάζεψα ένα κομμάτι ιπτάμενου χιτώνα απ' τον σπασμένο/ άγγελο στο κοντινό νεκροταφείο./ Εφηβος, σκέφτηκα, είχα κι εγώ ένα τέτοιο ρούχο./.../Ενας μας είχε την οργή, άλλος τη χλεύη, ο τρίτος πόθο ερωτικό./ Πίσω μας τα φορέματά μας ανέμιζαν ακίνητα με πέτρινες πτυχώσεις» (ποίημα υπ' αρ. 20). Και πιο κάτω, στο 23: «Πώς γίνεται να αγνοούμε τα στοιχειώδη,/ παρόλο που σπκώθηκε ο Λάζαρος;/ Κανείς δεν σκέφτηκε να τον ρωτήσει;» Η σχέση με τον θάνατο είναι η λυδία λίθος του δυτικού πολιτισμού, και η Ζαφειροπούλου θυμίζει με πάθος αυτό που δεν θα έπρεπε να ξεχνάμε: την ποίηση (και την τέχνη) ως διαρκή, γενναία και θεραπευτική διαμεσολάβηση ανάμεσα σε μας και στην ταπεινότητα κοινή μας μοίρα.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΝΙΚΟ ΠΑΠΑΝΑ

Ο Νίκος Παπάνας γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Είναι καθηγητής Ιατρικής στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Από το 1988 έχει δημοσιεύσει ποιήματα, μεταφράσεις ποιημάτων και δοκίμια για την ποίηση σε λογοτεχνικά περιοδικά. Το 2004 έλαβε τιμητική διάκριση από τον Σύνδεσμο Εκδοτών Βόρειας Ελλάδας. Πρόσφατα κυκλοφόρησε η ποιητική συλλογή του «Πρώτη δημοτικού και άλλα» από τις εκδόσεις Ιωλκός.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Τα «Ανθή του Κακού» του Σαρλ Μποντλέρ, τα άπαντα του Τζον Κίτς, τα άπαντα του Ουίλιαμ Μπάρετλέρ Γέιτς, τα άπαντα της Ελζε Λάσκερ-Σίλερ.

Ποιος ήρωας/ηρώιδα λογοτεχνικά θα θέλατε να είστε και γιατί;
Εκω συγκινηθεί και εν μέρει ταυτισθεί με διάφορους ήρωες της κλασικής λογοτεχνίας. Αν πρέπει όμως να διαλέξω, η πρώτη μου επιλογή θα είναι ο Φόουστ, επειδή ενσαρκώνει τη δίψα για ζωή, γνώση και αιώνια νιότη. Αν δικαιούμαι και δεύτερη επιλογή, θα προσθέσω τον Πρόσπερο από την «Τρικυμία» του Ουίλιαμ Σαίξπηρ, επειδή οι μαγικές δυνάμεις του υποδηλώνουν την παντοδυναμία και τη γοητεία του λόγου.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους ποιητές ή συγγραφείς καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;
Ωραία ιδέα! Θα ήθελα, αν μπορούσα, να καλέσω αρκετούς: Σαίξπηρ, Κίτς, Γέιτς, Χέλντερλιν, Νοβάλις, Λάσκερ-Σίλερ, Ρίλκε, Μποντλέρ, Ρεμπό, Πόε, Ντίκινσον, Σολωμό, Ελύτη, Βρεττάκο, Λειβαδίτη. Ελπίζω μόνο να χωρέσουμε!

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανύγνωση ενός βιβλίου;

Το γεγονός ότι ο Ερνεστ Χέμινγουεϊ

έζησε από κοντά την καταστροφή της Σμύρνης και έγραψε γι' αυτήν ως ανταποκριτής καναδικής εφημερίδας.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Το «Τενεκεδένιο ταμπούρλο» του Γκίντερ Γκρας.

Το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
Τα «Ανθή του Κακού» του Σαρλ Μποντλέρ και τα άπαντα του Οδυσσέα Ελύτη.

Έχετε Facebook, Twitter κτλ.; Βοηθάει τη συγγραφή, την προώθηση ενός συγγραφέα;
Εκω Facebook. Πιστεύω ότι μπορεί να συμβάλει στην προώθηση ενός βιβλίου.

Τι σηματοδοτεί η «πρώτη δημοτικού» στον τίτλο της ποιητικής σας συλλογής;

Την απόπειρα επιστροφής στην παιδική αθωότητα και στον λυρισμό, ενώ το «και άλλα» αυτοσαρκαστικά δείχνει τις δυσκολίες αυτής της απόπειρας.

Η ιδιότητα του ιατρού πώς συμβαδίζει με αυτήν του ποιητή;
Τόσο η ιατρική όσο και η ποίηση θεραπεύουν τον ανθρώπινο πόνο. Επίσης, και οι δύο είναι απαιτητικές και χαρακτηρίζονται από εμμονή στην τελειότητα: Η πρώτη βαδίζει την ευθεία οδό του ορθολογισμού, ενώ η δεύτερη (για να χρησιμοποιήσω ένα

στίχο της συλλογής μου) ανοίγει έναν αλλιώτικο δρόμο, ο οποίος καταλήγει ως λυτρωτικός «ανάποδος συλλογισμός» και εμπλουτίζει την ψυχή μας.

Πρώτα σε πωλήσεις

Μελέτες, λευκώματα, βιογραφίες

1 «Ο Κωνσταντίνος Μπισσοτάκης με δικά του λόγια - Δεύτερος τόμος: 1974-2016» του Αλέξη Παπαχελά (Παπαδόπουλος)

2 «Ο ελληνικός 20ός αιώνας» του Αντώνη Λιάκου (Πόλις)

3 «Επιδιώκοντας την ισχύ» του Ουίλιαμ Μακ Νίλ (Παπαδόπουλος)

4 «Η ψυχολογική δομή του φασισμού» του Ζορζ Μπατάιγ (Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου)

5 «Αλέξης Τσίπρας και οι μεταμορφώσεις της πολιτικής» του Φαμπιέν Περίε (Τόπος)

Λογοτεχνία

1 «Ο μεγάλος μαθητής και ο μικρός δάσκαλος» του Γιάννη Αγγελάκα (Καστανιώτη)

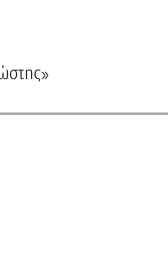
2 «Φονικό στη Μεγάλη Εκκλησία» του Τεύκρου Μιχαηλίδη (Πόλις)

3 «Οι ρετινές του βασιλιά» του Ισίδωρου Ζουργού (Πατάκη)

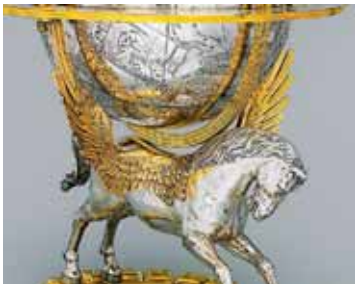
4 «Μαύρο νερό» του Μιχάλη Μακρόπουλου (Κίχλη)

5 «Το κουαρτέτο του Χάρλεμ» του Τζέιμς Μπόλντγουιν (Πόλις)

• Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από το βιβλιοπωλείο «Αναγνώστης» (Πυρινάλα 11, Ιωάννινα)

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Στις αυλές της Ευρώπης

Ανάμεσα το 1550 και στο 1750, αμύθητοι θησαυροί και έργα τέχνης συγκεντρώνονταν από τους μονάρχες στις αυλές της Ευρώπης, σε έναν ανταγωνισμό γοήτρου που γέμισε τα παλάτια με μοναδικά τεκμήρια δημιουργίας. Αυτή την παράμετρο της ευρωπαϊκής ιστορίας, στην οποία οφείλουμε αναρίθμητα έργα τέχνης χάρη σε αναθέσεις μοναρχών σε καλλιτέχνες, φωτίζει η έκθεση στο Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης με τίτλο «Δημιουργώντας θαύματα: επιστήμη και λάμψη στις αυλές της Ευρώπης».

ΑΝΝΟΒΕΡΟ

Ιγκορ Λέβιτ

Ανερχόμενος ως μία προσωπικότητα μεγάλης εμβέλειας, ο πιανίστας Ιγκορ Λέβιτ ηχογράφησε ένα σημαντικό άλμπουμ, κέρδισε εκπαιδευτική θέση στο Πανεπιστήμιο του Αννόβερου και έχει προγραμματισμένη περιοδεία στις ΗΠΑ για τις συνάτες για πιάνο του Μπετόβεν. Είναι το θέμα του τελευταίου του άλμπουμ, που κυκλοφόρησε από τη Sony. Ο Ιγκορ Λέβιτ, 32 ετών, είναι ρωσογερμανικής καταγωγής, και το 2004 είχε πάρει το β' βραβείο στον Διεθνή Διαγωνισμό Μαρία Κάλλας στην Αθήνα.

ΛΟΝΔΙΝΟ

Αρτεμισία

Η Εθνική Πινακοθήκη του Λονδίνου (National Gallery) ανακοίνωσε την έναρξη προώλησης για τη νέα μεγάλη έκθεση αφιερωμένη στο έργο της Αρτεμισίας Τζεντιλέσκι (1593-1653), της μεγάλης ζωγράφου από την Ιταλία που τα τελευταία χρόνια έρχεται διαρκώς στο προσκήνιο. Η έκθεση στο Λονδίνο θα εγκαινιαστεί στις 4 Απριλίου και αναγγέλλεται ως η πρώτη του είδους στο Ηνωμένο Βασίλειο με 35 έργα από διάφορες συλλογές. Νέα έργα της έχουν ταυτοποιηθεί πρόσφατα.

ΒΙΕΝΝΗ

Πρωτοπορία του 20ού αιώνα

Ενα από τα περίφημα μουσεία της Βιέννης, είναι και το MAK, το Μουσείο Εφαρμοσμένων Τεχνών, στεγασμένο σε ένα εξαιρετο οικοδόμημα, όπου μπορεί κανείς να δει την εξέλιξη του ντιζάιν την εποχή του Secession και των επιδράσεων της, από το 1890 ως το 1940. Αυτήν την περίοδο υπάρχει έκθεση επικεντρωμένη σε ένα από τα δημιουργικά πνεύματα της βιεννέζικης πρωτοπορίας, του Οτο Προύτσερ (1880-1949), ο οποίος ήταν αρχιτέκτων και σχεδιαστής, με πλούσια παρακαταθήκη.

AZAN

Εκθεση Γκόγια

Για όποιον ταξιδεύει στη νοτιοδυτική Γαλλία, κοντά στο Μπορντό και στην Τουλουζή, αξίζει να πάει στην πόλη Αζάν, στο Μουσείο Καλών Τεχνών, να δει την πολυδιαφημισμένη έκθεση με έργα Γκόγια. Το μουσείο υποστηρίζει ότι προσφέρει νέα οπτική στον Ισπανό ζωγράφο με 90 έργα προερχόμενα από κορυφαία μουσεία και συλλογές. Η έκθεση υποστηρίζεται από το υπουργείο Πολιτισμού της Γαλλίας και διοργανώθηκε με την επίβλεψη της Juliet Wilson-Bureau, που θεωρείται ειδήμων περί τον Γκόγια.

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

Η «Βασίλισσα των πάγων», η νέα όπερα του Χανς Αμπραχάμσεν στο Μόναχο

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Στα 67 του χρόνια, ο Δανός συνθέτης Χανς Αμπραχάμσεν απασχολεί και πάλι την επικαιρότητα, καθώς ένα νέο έργο του, μια καινούργια όπερα έκανε πρεμιέρα στην Κρατική Όπερα της Βαυαρίας. Είναι ένα γεγονός στην ευρωπαϊκή όπερα που το υποδέχθηκε ο διεθνής τύπος με μεγάλο ενδιαφέρον. Ειδικά, οι Νιου Γιορκ Τάιμς αφιέρωσαν μεγάλο δημοσίευμα με την υπογραφή του Τζόσουα Μπαρόν, εστιάζοντας στην προσωπικότητα του Χανς Αμπραχάμσεν. Εξαιρετη η μεταφορά για τη μουσική του: το δημοσίευμα τη συγκρίνει με μια χιονοιονιφάδα. Αναφορές σε προηγούμενα έργα του, όπως στον κύκλο τραγουδιών «Let me tell you», περιέχουν περιγραφές αντίστοιχες ενός χειμωνιάτικου τοπίου σε έργο ζωγραφικής του Μπρίγκελ. Ολος αυτός ο παγωμένος, λευκός κόσμος τρέχει σαν Leitmotif στο έργο του Χανς Αμπραχάμσεν, που μετά την πρεμιέρα της νέας του όπερας στην πατρίδα του τη Δανία στη δανική γλώσσα, παρουσιάζει τώρα στο Μόναχο την αγγλική μετάφραση της «Βασίλισσας του

χιονιού», που ξεκινάει τη διεθνή ζωή της. Με έμπνευση από το κλασικό παραμύθι του Χανς Κρίστιαν Αντερσεν, ο Χανς Αμπραχάμσεν δημιουργεί μια αλληγορία του ψυχούς, των εποχών και του δίπολου καλού/κακού. Η αγγλόφωνη εκδοχή είναι μια παραγωγή της Κρατικής Όπερας της Βαυαρίας, ενώ η πρωτότυπη εκδοχή ήταν παραγγελία της Βασιλικής Όπερας της Δανίας στην Κοπεγχάγη. Η παραγωγή του Μόναχου φέρνει επί σκηνής και στον πρωταγωνιστικό ρόλο της Γκέρτα την Καναδή υψίφωνο Μπάρμπαρα

Χάνιγκαν, η οποία μεσουρανάει στην εποχή μας σε ερμηνείες έργων σύγχρονων όπερας. Ο χαρακτήρας της βασίλισσας των πάγων παρουσιάζεται ως πηγή φυσικών δυνάμεων, με δυνατότητα για κάθε κατεύθυνση. Γι' αυτό και ερμηνεύεται από άνδρα, τον μπάσο Πίτερ Ρόουζ. Η συνεργασία του Χανς Αμπραχάμσεν και της Μπάρμπαρα Χάνιγκαν είναι παλιά. Για τη φωνή της, ο Δανός συνθέτης έγραψε τον κύκλο τραγουδιών «Let me tell you» και αυτήν είχε εξαρχής κατά του όταν συνέθετε τη «Βασίλισσα των πά-

γων». Αλλά η Βασιλική Όπερα της Δανίας επέμενε το έργο να παιχτεί στη δανική γλώσσα. Αυτό ήταν μια μεγάλη δυσκολία για τη Χάνιγκαν, όπως είναι για κάθε ερμηνεύτη που καλείται να τραγουδήσει όπερα σε μία από τις λιγότερο διαδεδομένες γλώσσες. Όπως είπε η Χάνιγκαν, ο κόσμος δεν θα πρόσεχε πώς θα τραγουδούσε αλλά το πώς τραγουδούσε στα δανικά. Έτσι, περίμενε έως την πρεμιέρα της αγγλόφωνης εκδοχής που υιοθετήθηκε πλήρως ως εξαρχής νέα παραγωγή από την Κρατική Όπερα της Βαυαρίας.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Ο υπέροχος εφιάλτης των Χριστουγέννων

Γεμάτος χαρά, ο κύριος Γκρι κρατάει στα χέρια του το ολοκαίνουργο χριστουγεννιάτικο τομίδιο των εκδόσεων Αγρα με το διήγημα «Το μαγαζί των φαντασμάτων» του σπουδαίου Τζ. Κ. Τσέστερτον (μτφρ. Παλμύρα Ισχυρίδου) και λυπάται που η σημερινή πρώτη σελίδα του ενθέτου δεν διαθέτει περισσότερο χώρο για τα φαντάσματα και τα Χριστούγεννα.

«Τι έχεις κατά νου;» τον ρωτάω κάπως ανήσυχος. Και ιδού, μου παρέθεσε τις τέσσερις αγαπημένες του κλασικές ιστορίες φαντασμάτων, τις οποίες θεωρεί ιδανικά αναγνώσματα καταμεσής των γιορτών: • Ουόλτερ Σκοτ, «Η κρεβατοκάμαρα με τους τάπητες». Οπου ένας φιλοξενούμενος σε σκωτσέζικο πύργο αφηψά τις προειδοποιήσεις του οικοδεσπότη του και κοιμάται στο δωμάτιο του τίτλου. Αυτό που θα δει—μάλλον, το απόκοσμο πρόσωπο που θα τον κοιτάζει μέσα στη νύ-

«“Φαντάσματα υπάρχουν;” ρώτησα. “Κάποτε υπήρχαν”, είπε σιγανά».

χτα—θα του στερήσει μερικά χρόνια ζωής. Οι σελίδες όπου περιγράφεται το βλέμμα του φαντάσματος είναι από τις πιο τρομακτικές που γράφθηκαν ποτέ. • Αλέξανδρος Πούσκιν, «Ντάμα πίκκα». Οπου ο άπληστος νεαρός αξιωματικός Χέρμαν «πουλάει» έρωτα σε μια εγγονή μόνο και μόνο για να αποσπάσει το μυστικό της νίκης (και άρα του κέρδους) στη χαρτοπαιχία από την ηλικιωμένη γιαγιά της. Η συνάντησή τους θα οδηγήσει τη γριά στον θάνατο—και σε μια πανούργα εκδίκηση που θα πάρει πλέον ως φάντασμα. Η σκηνή που η γριά ανοίγει τα μάτια της μέσα

Από τον Ουόλτερ Σκοτ στον Πούσκιν και στον Λόρδο Ντάνσανι, οι κλασικές ιστορίες φαντασμάτων ασκούν ακόμα τη δική τους σαγήνη.

από το φέρετρό για να κοιτάξει τον Χέρμαν είναι σκηνή ανθολογίας. • Ρόναλντ Τσέτγουιντ-Χέις, «Βηματίζει στην ξερή γη». Οπου μια κοπέλα, την οποία εγκατέλειψε ένας ναυτικός και αυτοκτόνησε στη θάλασσα, στοιχειώνει την ακτή του χωριού· όποιος την κοιτάξει κατάματα πεθαίνει από τον τρόμο. Όμως για τον αριστοκράτη πρωταγωνιστή αυτό δεν είναι παρά μια πρόκληση. Πηγαίνει γυρεύοντας, ώσπου συνειδητοποιεί ότι για να γλιτώσει απλώς δεν πρέπει να ανοίξει τα μάτια του—όσο κι αν το θέλει. Οι σελίδες αυτές, που προσπαθεί στα τυφλά να απομακρυνθεί από την παραλία με το φάντασμα να τον κοιτά σε απόσταση αναπνοής και αυτός να αντιλαμβάνεται πλήρως την παρουσία του με όλες του τις άλλες αισθήσεις πλην της όρασης, δεν περιγράφονται εύκολα. • Γ. Γ. Τζέικομπς, «Το πόδι της μαϊμούς». Οπου το μουμιοποιημένο

πόδι μιας μαϊμούς εκπληρώνει τρεις ευχές σε μια τριμελή οικογένεια—με τι φρικαλέο τίμημα όμως για τους γονείς. Έτσι, το φάντασμα του γιου που χτυπάει απειλητικά την πόρτα για να μπει στο σπίτι μπορεί να εξαφανιστεί μονάχα, ίσως, αν προλάβει ο έντρομος πατέρας και ζητήσει μια τελευταία, τρίτη ευχή, καθώς «αυτό το on εκεί έξω δεν είναι πια ο γιος μας· είναι κάτι άλλο...». Ενα μικρό αριστούργημα. • Λόρδος Ντάνσανι, «Το φάντασμα της κοιλάδας». Οπου ο πρωτοπόρος αφηγητής βλέπει σε μια κοιλάδα ένα «σύννεφο ακνάδας». Το φάντασμα που συναντά δεν είναι τρομακτικό, διότι είναι πολύ θλιμμένο. Ο αφηγητής δυσκολεύεται να πιστέψει αυτό που του συμβαίνει. Οι τελευταίες αράδες του διηγήματος: «“Φαντάσματα υπάρχουν;” ρώτησα. Τότε ένας αγέρας φύσηξε και ξαφνικά χάθηκε το φάντασμα. “Κάποτε υπήρχαν”, είπε σιγανά».

Χριστούγεννα με Μότσαρτ και «Σαλώμη»

Επιλογές από την πλούσια δισκογραφία κλασικής μουσικής

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Πόσες φορές μπορεί να ακούσει κανείς το πασίγνωστο 20ό Κοντσέρτο για πιάνο του Μότσαρτ; Επειτα από δεκάδες εξαιρετικές ερμηνείες, υπάρχει περιθώριο για κάτι νέο ή διαφορετικό; Η απάντηση είναι ναι, όταν οι ερμηνευτές, ο πιανίστας και ο αρχιμουσικός έχουν φαντασία και καθαρή ματιά. Η ερμηνεία του Γάλλου πιανίστα Ζαν-Εφλάμ Μπαβουζέ με την Καμεράτα του Μάντσεστερ υπό τον Γκάμπορ Τάκας-Νάγκι, που κυκλοφόρησε πρόσφατα από την Chandos, είναι πραγματικά αναζωογονητική, σαν να ακούει κανείς το έργο για πρώτη φορά, ακόμα κι αν το ξέρει απέξω. Όλο το πράγμα κρίνεται στη μουσικότητα του πιανίστα και σφραγίζεται από διανθίσματα εξαιρετικού γούστου τα οποία, βέβαια, θα ήταν αδιανότα εάν δεν είχαν προηγηθεί πριν από τριάντα χρόνια ο Μάλκολμ Μπίλσον υπό τον Τζον Ελιοτ Γκάρντινερ. Σε όργανα εποχής τότε, με σύγχρονα όργανα σήμερα. Ανάλογα επιτυχημένη είναι η ερμηνεία των δύο στο εξίσου διάσημο 21ο Κοντσέρτο, ενώ ο Τάκας-Νάγκι διευθύνει με θεαλλιάδα ορμή την εισαγωγή στην όπερα «Ντον Τζοβάνι», που ολοκληρώθηκε δύο χρόνια μετά τα Κοντσέρτα, και συμπληρώνει τη διάρκεια του δίσκου.

Παρότι είναι αναπόφευκτο, ταυτόχρονα είναι και άδικο η μουσική του Πάβελ Χάας, του Χανς Κράσα, του Ερβιν Σούλχοφ και του Βίκτορ Ούλμαν να προτείνεται με βασικό επιχείρημα ότι γράφηκε από εβραϊκής καταγωγής συνθέτες που βρήκαν τον θάνατο σε στρατόπεδα συγκέντρωσης. Πολύ απλά, διότι τα έργα τους είναι κάτι πολύ περισσότερο: είναι καλή μουσική. Η πρόσφατη κυκλοφορία με έργα μουσικής δωματίου από το Κουαρτέτο Μπένεβιτς στην εταιρεία Supraphon το επιβεβαιώνει. Το Κουαρτέτο εγχόρδων αρ. 3 του Ούλμαν, το «Θέμα και παραλλαγές» για κουαρτέτο εγχόρδων του Κράσα, τα «Πέντε κομμάτια» για κουαρτέτο εγχόρδων του Σούλχοφ και το Κουαρτέτο αρ. 2 του Πάβελ Χάας ανήκουν στα πιο ενδιαφέροντα έργα μουσικής δωματίου του Μεσοπολέμου και φανερώνουν πόσο βαθιά εξελιγμένη ήταν η παράδοση της σοβαρής ευρωπαϊκής μουσικής στη Βοημία. Μέχρι σήμερα η Τσεχία εξακολουθεί να συνεισφέρει μουσικούς υψηλότατου επιπέδου και ανάλογα σημαντικές πχογραφήσεις όπως η παρούσα.

Εκπληξη

Ετσι όπως έχει διαμορφωθεί το τοπίο στη δισκογραφία τα τελευταία χρόνια, οι πολυεθνικές παράγουν κυρίως με βάση αυτό που θα μπορεί να καταναλωθεί από ένα κατά το δυνατό ευρύ και όχι απαραίτητα μουσικά ενημερωμένο κοινό. Ετσι, σχεδόν εξήπληξε η κυκλοφορία μουσικής του Μιετισισλάφ Βάινμπεργκ από την Deutsche Grammophon, πρώτα δύο Συμφωνιών και τώρα έργων μουσικής δωματίου. Λόγω του κύρους της και

χάρη σε τρεις θαυμάσιους μουσικούς, τον βιολιστή Γκίντον Κρέμερ, την πιανίστρια Γιουλιάννα Αβτέζεβα και την τσελίστρια Γκιεντρέ Ντιρβανουσκάιτε, η εταιρεία δίνει την ευκαιρία σε εξαιρετικά έργα μουσικής δωματίου να γίνουν γνωστά με τον καλύτερο τρόπο και στη μουσική του ανεξήγητα παραμελημένου πολωνικής καταγωγής σοβιετικού Βάινμπεργκ να βγει από το σκοτάδι. Ο δίσκος περιλαμβάνει τα Τρία κομμάτια για βιολί και πιάνο, τη Σονάτα για βιολί και πιάνο αρ. 6 και προ πάντων το συναρπαστικό Τρίο για πιάνο, βιολί και τσέλο σε λα ελάσσονα. Γραμμένο παραμονές του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και λίγο πριν η μουσική του διωχθεί από το σταλινικό καθεστώς, το έργο ανήκει στα εκφραστικότερα και πιο εμπνευσμένα της εποχής.

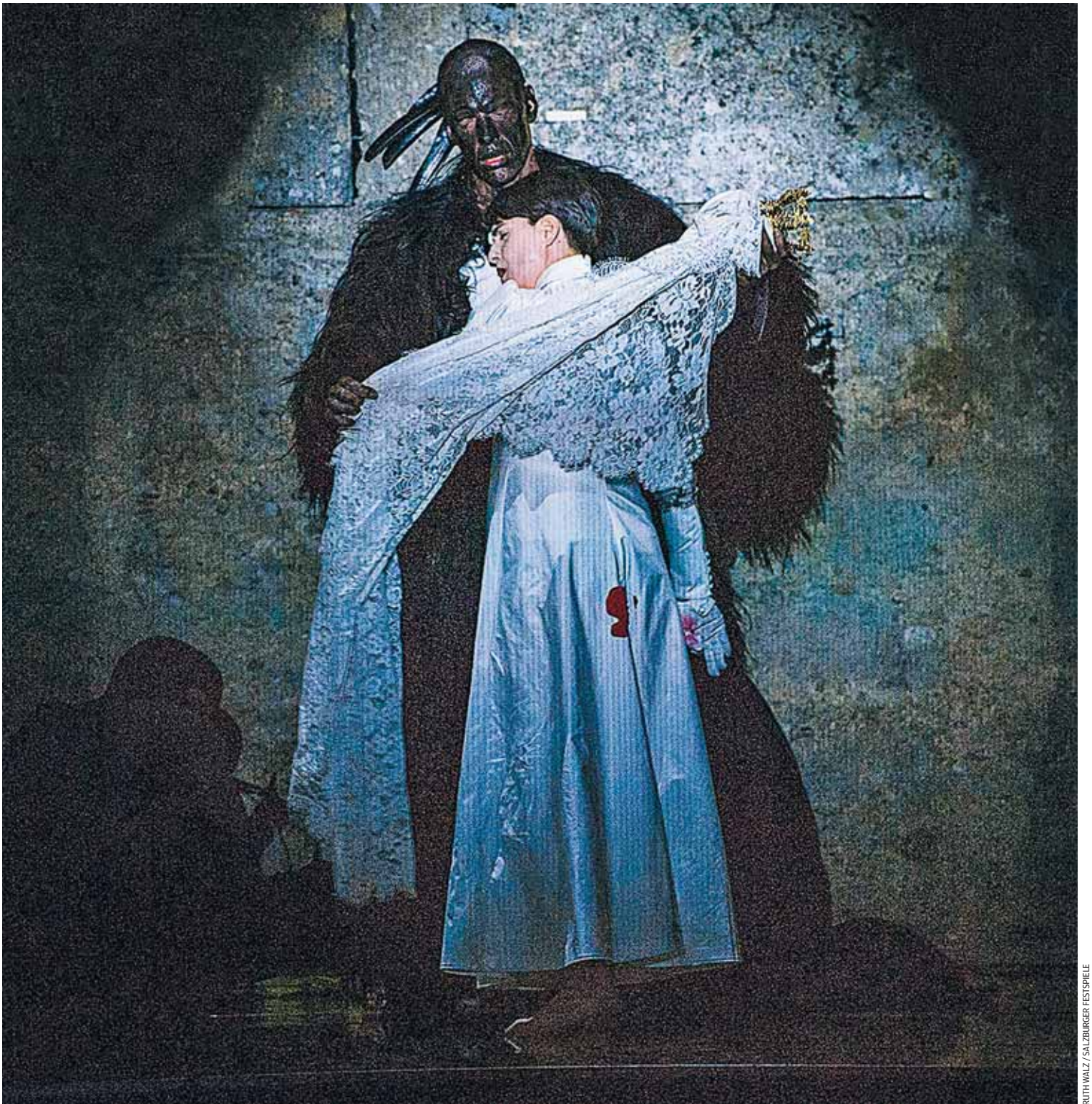
Η Μαρί-Νικόλ Λεμιέ

Η θερμή, γεμάτη χυμούς φωνή της Μαρί-Νικόλ Λεμιέ είναι κοινό μυστικό ανάμεσα στους φιλόμους. Η σχέση της με το τραγούδι είναι μαγική, καθώς η Καναδέζα κοντράλτο αντιλαμβάνεται πώς να προβάλει τους στίχους ενός ποιήματος χωρίς να διαρρήξει τη μελωδική γραμμή. Η πιο πρόσφατη δισκογραφική κυκλοφορία της με τίτλο «Θάλασσες» από την εταιρεία

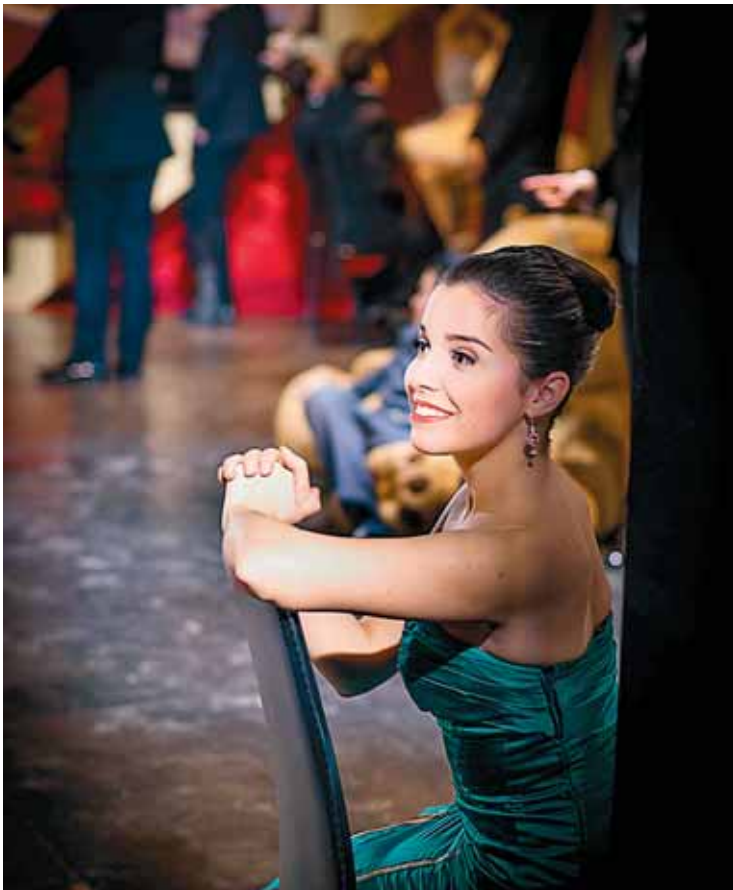
Όσο περνούν τα χρόνια τόσο ξεδιπλώνεται το ταλέντο του βαρύτονου Τάση Χριστογιαννόπουλου· η Γαλλία του έχει δώσει ευκαιρίες να φανερώσει την τέχνη του στο λυρικό θέατρο αλλά και στο τραγούδι.

Erato περιλαμβάνει τις «Θαλασσινές εικόνες» του Ελγκαρ, το «Ποίημα του έρωτα και της θάλασσας» του Σοσόν και τη «Θάλασσα» του Ζονσιέρ. Υπό τη διεύθυνση του Πολ Ντάνιελ η Λεμιέ δεν έχει να φοβηθεί συγκρίσεις με διάσημες ερμηνείες του παρελθόντος, διότι απλά αναβώνει τον διάλογο με τα έργα. Από μόνη της η άπιστευτη παλέτα των ηχοχρωμάτων της φωνής εμπλουτίζει τον ενορχηστρωτικό πλούτο που προβλέπουν οι συνθέτες, ενώ η μουσικότητα της τραγουδίστριας προσφέρει αμεσότητα στη μουσική.

Όσο περνούν τα χρόνια τόσο περισσότερο ξεδιπλώνεται το ταλέντο του βαρύτονου Τάση Χριστογιαννόπουλου. Η Γαλλία του έχει δώσει σημαντικές ευκαιρίες να φανερώσει την τέχνη του στο λυρικό θέατρο αλλά και στο τραγούδι, είδος ξεχωριστό, όπου ο ερμηνευτής καλείται σε πολύ σύντομο χρόνο να πλάσει έναν ολόκληρο κόσμο. Αξιοποιώντας τον λόγο και τη μουσική, συνήθως μόνο με τη συνοδεία ενός πιάνου. Η ευγένεια του τραγουδιού του Χριστογιαννόπουλου έχει ήδη επαινεθεί πρώτ' απ' όλα από τον ιδιαίτερα απαι-

Σκηνή από τον ερωτικό διάλογο της Σαλώμης με τον σκοτεινό Ιωάννη - σαμάνο, όπως τον είδε ο Ρομέο Καστελούτσι.

Ανερχόμενο αστέρι, η Βελγίδα Ζοντί Ντεβός ξέρει πώς να χειρίζεται με εκφραστικότητα την εντυπωσιακή φωνή της.

τητικό γαλλικό τύπο σε μελωδίες των Νταβίντ, Λαλό, Ντε λα Τομπέλ, Γκοντάρ, Ζαιν-Σανς και Γκουνό. Από τις εξαιρετικές εκδόσεις του Palazetto Bru Zane μόλις κυκλοφόρησε μία συλλογή με τραγούδια του Ρενάλντο Αν, εμβληματικής μορφής της μελ επόκ και εραστή του Προυστ. Με εύπλαστη εκφραστική φωνή και σύμμαχο τον πιανίστα Τζεφ Κόεν, ο Χριστογιαν-

νόπουλος δίνει σε κάθε μουσική μικρογραφία το δικό της άρωμα. Οι φίλοι της όπερας θα απολαύσουν σίγουρα την καταγραφή της «Σαλώμης» του Ρίχαρντ Στράους όπως την εμπνεύστηκε ο Ρομέο Καστελούτσι για το φεστιβάλ του Ζάλτσμπουργκ το καλοκαίρι του 2018 και η οποία επαναλήφθηκε φέτος. Οι συχνά αινιγματικές, υπαινικτικές και αισθητικά εξαιρετικά δυνα-

Ένα από τα πιο ενδιαφέροντα κουαρτέτα εγχόρδων, το Μπένεβιτς, ξεχωρίζει για τη μουσικότητα των ερμηνειών του.

τές εικόνες του Ιταλού συναντούν το νοσηρό αισθησιακό κόσμο του Οσκαρ Ουάιλντ και την πληθωρική, ηδονιστική μουσική του Ρίχαρντ Στράους. Η Αρμίκ Γκριγκοριάν είναι συγκλονιστική στον κεντρικό ρόλο, καθώς διαθέτει την ιδανική φωνή, ασπμμένα σαν ακτίδα φεγγαριού και ταυτόχρονα ισχυρή αλλά όχι οξεία, ικανή να περάσει πάνω από την πυκνή ενορχήστρωση. Εξοχος πλάι της ο κολοσσός Γκάμπορ Μίρετς στον ρόλο του Ιωάννη. Η Φιλαρμονική της Βιέννης είναι πάντοτε μια ορχήστρα ολκής, ακόμα και υπό την περιορισμένης θεατρικότητας μουσική διεύθυνση του Φραντς Βέλζερ-Μεστ. Από την Unittel.

Ο Ζακ Οφενμπαχ

Για το τέλος, ένας από τους πιο γιορτινούς δίσκους της χρονιάς, ό,τι πιο ανάλαφρο, κεφάτο και λαμπερό έχει κυκλοφορήσει τους τελευταίους

μήνες: με αφορμή τη συμπλήρωση διακοσίων χρόνων από τη γέννηση του Ζακ Οφενμπαχ η Βελγίδα κολορατούρα υψίφωνος Ζοντί Ντεβός ηχογράφησε για την Alpha-classics άριες από όπερες και οπερέτες του συνθέτη. Το μυστικό αυτής της μουσικής, το στοιχείο που δεν θα της επιτρέψει να γίνει βαρετή ή κουραστική, είναι να μην αντιμετωπιστεί αδιαφορά ως διακοσμντική.

Η σταθερά καυστική και περιπαικτική διάθεση του Οφενμπαχ προσδιορίζει τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνονται οι μελωδίες, ενώ το αδιαμφισβήτητο μελωδικό χάρισμά του έκανε έναν άλλο σπουδαίο μελωδιστή, τον Ροσίνι, να του δώσει το παρωνύμιο «Μότσαρτ των Ηλυσίων Πεδίων». Και η Ντεβός δεν εκτελεί μονάχα φωνητικές ακροβασίες, αλλά το απολαμβάνει απολύτως. Εξασφαλισμένο το χαμόγελο στα χείλη!

ΕΞΙ από τους δίσκους τους οποίους σίγουρα θα απολαύσουν οι φίλοι της κλασικής μουσικής. Αποτελούν, ενόψει των Χριστουγέννων, εξαιρετικές προτάσεις για δώρο, σε αυτούς που αγαπάτε ή στον εαυτό σας.

«Βουτιά» στον πυρήνα μιας ηλιακής καταιγίδας

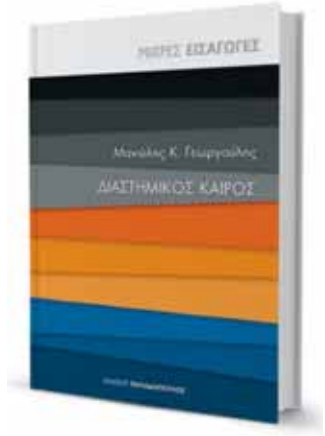
Το συναρπαστικό φαινόμενο στο μικροσκόπιο της επιστήμης

ΜΑΝΩΛΗΣ ΓΕΩΡΓΟΥΛΗΣ
Διαστημικός καιρός
εκδ. Παπαδόπουλος, σελ. 112

Του **ΛΟΥΚΑ ΒΛΑΧΟΥ**

Ένα νέο βιβλίο με τίτλο «Διαστημικός καιρός» από τη σειρά «Μικρές Εισαγωγές» των εκδόσεων Παπαδόπουλος έκανε την άνοιξη του 2019 την παρουσία του στα ράφια των βιβλιοπωλείων. Ο συγγραφέας του, Μανώλης Γεωργούλης, έχει δουλέψει πολλά χρόνια και συνεχίζει να δουλεύει ερευνητικά σε θέματα που συνδέονται με την πρόβλεψη του διαστημικού καιρού και τη σχέση του με τις ηλιακές καταιγίδες. Με τις εργασίες του και τις πρωτότυπες προτάσεις του έχει καθιερωθεί διεθνώς για το έργο του στην ηλιακή και τη διαστημική φυσική.

Το βιβλίο ξεκινάει με τη διάσημη φράση του Καρλ Σέιγκαν για τη Γη, όταν την κοιτάζουμε από έναν μακρινό δορυφόρο: Μια «αχνή μπλε κουκκίδα» μέσα στο αχανές σύμπαν είναι αυτός ο όμορφος πλανήτης που ζούμε. Η ζωή βέβαια σε αυτόν τον όμορφο πλανήτη οφείλεται στη σταθερή ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, το φως που μας στέλνει ο Ήλιος. Δεν χρειάζεται να πούμε πολλά για να εξηγήσουμε την εξάρτηση της ζωής από το ηλιακό φως. Μαζί όμως με τα φωτόνια απ' όλα τα μήκη του ηλεκτρομαγνητικού φάσματος, ο Ήλιος μας στέλνει επίσης μαγνητικά πεδία και ηλεκτρικά φορτισμένα σωματίδια που διαφεύγουν από το ηλιακό στέμμα και ταξιδεύουν σε

Ένα πολύ ενδιαφέρον στοιχείο του βιβλίου είναι η προσωπική διαδρομή της ερευνητικής πορείας του συγγραφέα στη μελέτη πολλών προβλημάτων που περιγράφει.

Ο Μανώλης Γεωργούλης έχει δουλέψει πολλά χρόνια και συνεχίζει να δουλεύει ερευνητικά σε θέματα που συνδέονται με την πρόβλεψη του διαστημικού καιρού.

ολόκληρο το ηλιακό μας σύστημα. Είναι ο λεγόμενος ηλιακός άνεμος.

Μετεωρολογικοί δορυφόροι
Τη σωματιδιακή ακτινοβολία δεν την αντιλαμβάνομαστε στην επιφάνεια

νεια της Γης γιατί το μαγνητικό της πεδίο τη διώχνει μακριά ή τη στέλνει στους μαγνητικούς πόλους του πλανήτη μας. Η αλληλεπίδραση των φωτονίων του Ήλιου με την ατμόσφαιρα της Γης προκαλεί τα κλιματικά και καιρικά φαινόμενα που γνωρίζουμε με έναν τρόπο όμως τόσο πολύπλοκο που μας απαγορεύει να γνωρίζουμε τη μεσοπρόθεσμη ή μακροπρόθεσμη εξέλιξη τους. Με τη βοήθεια των μετεωρολογικών δορυφόρων παρακολουθούμε μόνο την καθημερινή τους εξέλιξη. Τα φορτισμένα σωματίδια επίσης αλληλεπιδρούν με το μαγνητικό πεδίο της Γης και του προκαλούν διαταραχές που οφείλονται στις μικρές ή μεγάλες κλίμακες ηλιακές καταιγίδες. Τις διαταραχές μεγάλης χωρικής κλίμακας και μικρού χρονικού εύρους τις ονομάζουμε διαστημικό καιρό.

Το βιβλίο μάς εξηγεί στο δεύτερο κεφάλαιο πώς δημιουργούνται οι ηλιακές καταιγίδες, ξεκινώντας από τον τρόπο που παράγεται η ενέργεια στους αστέρες και διαδίδεται μέχρι την επιφάνειά τους. «Κλειδί» σε όλα τα εκρηκτικά φαινόμενα στον Ήλιο είναι η εξαιρετικά πολύπλοκη, τυρβώδης ζώνη μεταφοράς στο εσωτερικό του. Εκεί δημιουργούνται τα μαγνητικά πεδία, και οι βίαιες εκρήξεις στον Ήλιο είναι μια πολύπλοκη αλληλεπίδραση των μαγνητικών πεδίων από τη ζώνη μεταφοράς με το στέμμα του Ήλιου, την ατμόσφαιρά του. Με σαφήνεια ο συγγραφέας αναλαμβάνει στο δεύτερο και τρίτο κεφάλαιο να μας εισαγάγει

Το βιβλίο αρχίζει με τη διάσημη φράση του Καρλ Σέιγκαν για τη Γη όταν την κοιτάζουμε από ένα δορυφόρο: Μια «αχνή μπλε κουκκίδα» μέσα στο αχανές σύμπαν είναι αυτός ο όμορφος πλανήτης που ζούμε. Η ζωή βέβαια σε αυτόν τον όμορφο πλανήτη οφείλεται στη σταθερή ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, το φως που μας στέλνει ο Ήλιος.

στον κόσμο των ηλιακών εκλάμψεων και των ηλιακών καταιγίδων. Ακόμα όμως και αν καταλαβαίναμε πλήρως τα μαγνητικά φαινόμενα στον Ήλιο, δεν θα ξέραμε τίποτα για το άλλο μεγάλο κομμάτι που έχει να κάνει με την αλληλεπίδραση μιας ηλιακής διαταραχής με το μαγνητικό πεδίο της Γης και τις συνέπειες αυτής της αλληλεπίδρασης. Στο τρίτο κεφάλαιο του βιβλίου μαθαίνουμε για αυτές τις συνέπειες στην «αχνή μπλε κουκκίδα», από τους αστροναύτες σε τροχιά ως τις τεχνολογικές υποδομές στην επιφάνεια της Γης.

Η πρόγνωση

Το τέταρτο κεφάλαιο του βιβλίου είναι, κατά τη γνώμη μου, το πιο

σημαντικό και ένα από τα θέματα που και ο συγγραφέας του έχει να προσφέρει πάρα πολλά. Το ερώτημα αφορά στο αν είναι δυνατόν και με ποιους τρόπους μπορούμε να προβλέψουμε τις ηλιακές καταιγίδες. Οι κάτοικοι της αχνής μπλε κουκκίδας δεν μπορούν να σταματήσουν ή να αποφύγουν μια ηλιακή διαταραχή, αλλά μπορούν να πάρουν τα μέτρα τους με πολλούς τρόπους που μας περιγράφει ο συγγραφέας στο τελευταίο κεφάλαιο. Η πρόγνωση, λοιπόν, και η μετρίαση των συνεπειών των ηλιακών καταιγίδων είναι ένα ανοικτό θέμα και έχει όμοιες, ίσως και περισσότερες, δυσκολίες με αυτές που αντιμετωπίζουν οι μετεωρολόγοι στην πρόβλεψη των ατμοσφαιρικών καιρικών φαινομένων.

Το τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου αναπτύσσει τις σύγχρονες προσπάθειες και τα συστήματα πρόγνωσης του διαστημικού καιρού. Το περιεχόμενο αυτού του κεφαλαίου γράφεται παγκοσμίως καθώς συζητάμε.

Ένα πολύ ενδιαφέρον στοιχείο που εμπλουτίζει το βιβλίο είναι η προσωπική διαδρομή της ερευνητικής πορείας του συγγραφέα στη μελέτη πολλών προβλημάτων που περιγράφει. Η σχέση του ερευνητή συγγραφέα με την ανάπτυξη ενός επιστημονικού κλάδου δείχνει τον τρόπο που αναπτύσσεται η επιστήμη μέσα από πολλά μικρά, αλλά συσυστατικά βήματα.

Ο κ. Λουκάς Βλάχος είναι καθηγητής Αστροφυσικής στο ΑΠΘ.

Από τη Λεμεσό για όλη την Κύπρο...

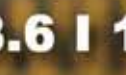
Απο την Κύπρο για όλο τον κόσμο...

www.kanali6.com.cy

www.facebook.com/kanali6

twitter.com/kanali_6

ΘΕΑΤΡΟ ΚΟΚΚΙΝΗ ΣΚΗΝΗ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΣΚΗΝΗΣ

Συγνώμη, ... Σ' ΑΓΑΠΩ

HO HO HO!

της Ελένης Οδυσσέως

ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ Δεκεμβρίου 2019

8/12, 15/12, 22/12, ΚΥΡΙΑΚΗ στις 11πμ & 4πμ
21/12, ΣΑΒΒΑΤΟ στις 4πμ
23/12, ΔΕΥΤΕΡΑ στις 4πμ

Διάρκεια παράστασης 45 λεπτά και 15 λεπτά γνωριμία και παιχνίδι με τους ηθοποιούς!
Γενικά Είσοδος € 8

PREMIERA

Κυριακή 29/09/2019

ΘΕΑΤΡΟ ΚΟΚΚΙΝΗ ΣΚΗΝΗ

Αγίου Δημητρίου 28Α,
Στρόβολος, Λευκωσία 2012

ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ τηλ 7000 2829

Σκηνοθεσία: Ελένη Οδυσσέως Παίζουν οι ηθοποιοί: **Πωλίνα Ματθαίου, Γεωργία Νικολάου**
Χορογραφίες: Γιώργος Οδυσσέως Σκηνικά: **Νιόβη Κωνσταντινίδου** Κοστούμια: **Νιόβη Κωνσταντινίδου, Ελένη Οδυσσέως**
Κυπέλα & Κούκλες: Ανδρούλα Ερμεδοκλέους Μουσική Επιμέλεια: **Ελένη Οδυσσέως** Σχεδιασμός Φωτισμού: **Σταύρος Τάρταρης**
Διδασκαλία Μουσικού Παιχνιδιού: Χριστίνα Χαραλαμπίδου Διερμηνέας Κυπριακής Νοηματικής Γλώσσας: **Θέκη Ελευθερίου**

Η παράσταση έχει την επίσημη έγκριση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για την Προδημοτική Εκπαίδευση, και ταξιδεύει σε Νηπιαγωγεία. Την παράσταση έχει παρακολουθήσει και συνιστά ανεπιφύλακτα για τα παιδιά ηλικίας 2-8 ετών, η Παιδοψυχολόγος Δρ Αριστονίκη Θεοδοσία. Η παράσταση ταξιδεύει επίσης σε Οργανωμένους Φορείς και Σύνολα.

Χορηγοί:

Χορηγός Επικοινωνίας:

Μικρή... ήττα στον «Πόλεμο των Αστρων»

Το τελευταίο μέρος της νέας τριλογίας δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες

Star Wars: Skywalker

η άνοδος ★★

ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2019)

Σκηνοθεσία: Τζ. Τζ. Εϊμπραμς
Ερμηνείες: Ντέιζι Ρίντλεϊ, Ανταμ Ντράιβερ, Τζον Μπιογιέγκα, Οσκαρ Αϊζακ

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Όταν το 2015 πήγαμε στο σινεμά να δούμε το πρώτο μέρος της νέας τριλογίας του «Πολέμου των Αστρων», διά χειρός Τζ. Τζ. Εϊμπραμς, οι προσδοκίες ήταν μεγάλες. Σε μεγάλο βαθμό επιβεβαιώθηκαν, με τον Αμερικανό σκηνοθέτη να καταφέρνει να επαναφέρει στο θρυλικό franchise κάτι από τον οριζιναλ χαρακτήρα του, εκείνον τον αθώο ρομαντισμό των φανταστικών κόσμων που εμπνεύστηκε ο Τζορτζ Λούκας. Επιπλέον, ανέδειξε την Ντέιζι Ρίντλεϊ, μια νέα δυναμική πρωταγωνίστρια, η οποία έμοιαζε ικανή να γίνει οδηγός του καινούργιου ταξιδιού στα μονοπάτια της Δύναμης. Το δεύτερο φιλμ της σειράς («Οι τελευταίοι Τζεντάι») βάδισε λίγο πολύ στον ίδιο δρόμο, χαρίζοντας και μερικές υπέροχες σκηνές, ειδικά προς το φινάλε του. Η τριλογία ολοκληρώνεται αυτή την εβδομάδα, δυστυχώς όχι με τον τρόπο που αρμόζει σε αυτό το τόσο φιλόδοξο πρότζεκτ.

Ο Εϊμπραμς βρίσκεται ξανά πίσω από την κάμερα, ενώ οι γνωστοί από τις προηγούμενες ταινίες ήρωες πλησιάζουν στην τελική αναμέτρηση που θα ολοκληρώσει την σάγκα των Σκάιγουοκερ, έχοντας να αντιμετωπίσουν έναν σα-

τανικό αντίπαλο που φτάνει από το παρελθόν για να τους στοιχειώσει. Το πρόβλημα, ωστόσο, είναι πως αυτή τη φορά νιώθει κανείς πως βλέπει περισσότερο ένα από τα αέναα σίκουελ των «Εκδικητών» –και μάλιστα όχι τα καλύτερα από αυτά– και όχι τον «Πόλεμο των Αστρων». Μοιάζει σαν η Ντίσνεϊ, η οποία ξαναζωντάνεψε το σύμπαν του «Star Wars» μετά την απόκτηση της LucasArts, να αντέγραψε βιαστικά μια συνταγή από τα είδη υπάρχοντα, προκειμένου να κλείσει την τριλογία και να εισπράξει τα ανάλογα χριστουγεννιάτικα κέρδη.

Κραυγαλέες ευκολίες

Δεν εξηγείται αλλιώς αυτή η ατελείωτη συρραφή σκηνών δράσης, μερικές από τις οποίες τελείως ακρείστες, η οποία συγκροτεί το μεγαλύτερο μέρος της ταινίας. Μέσα σε αυτές υπάρχουν βέβαια και αρκετές καλοστημένες, ωστόσο δεν βγάζουν νόημα, εν μέσω ενός σεναρίου που μόνο σχηματικό μπορεί να χαρακτηριστεί. Κραυγαλέες ευκολίες, κλισέ αστεία και υπερβολές, αποσπούν στην πραγματικότητα την προσοχή, ακόμα και από μερικές ωραίες ιδέες ή την (κυριολεκτικά) μαγνητική σκέση των δύο πρωταγωνιστών. Ας μην παρεξηγηθούμε: ο καινούριος «Πόλεμος των Αστρων» δεν είναι κακή ταινία, αλλά απλώς μέτρια. Αυτό ωστόσο φτάνει για να απογοητεύσει όσους βρίσκουν πραγματική απόλαυση να φεύγουν σε «έναν γαλαξία, πολύ πολύ μακριά».

Η Ντέιζι Ρίντλεϊ ως Ρέι και ο Ανταμ Ντράιβερ ως Κάιλο Ρεν σε μία από τις ατελείωτες σκηνές δράσης του φιλμ, μερικές από τις οποίες τελείως ακρείστες.

HOME CINEMA

Ο έρωτας στα χρόνια της μετανάστευσης

Atlantics ★★

ΔΡΑΜΑ (2019)

Σκηνοθεσία: Ματί Ντιοπ

Ερμηνείες: Μάμα Σάνε, Αμαντού Μπού, Τρα-ορέ

Μια ιστορία με άρωμα μεταναστευτικού αλλά και έναν μεγάλο έρωτα που θα δοκιμάσει τα σύνορα της φαντασίας, βλέπουμε αυτή την εβδομάδα στο Netflix. Η διαδικτυακή πλατφόρμα επενδύει και στο σινεμά του κόσμου, με τη Ματί Ντιοπ να γίνεται η πρώτη αφρικανικής καταγωγής γυναίκα δημιουργός, η οποία διαγωνίζεται στο Φεστιβάλ Καννών. Η ιστορία που αφηγείται διαδραματίζεται στο Ντακάρ της Σενεγάλης, όπου μία ομάδα νεαρών εργατών δουλεύει στην ανέγερση ενός φουτουριστικού ουρανοξύστη. Όταν το αφεντικό της κατασκευαστικής τους αφήνει απλώς τους για μήνες, εκείνοι αποφασίζουν να μπουν σε μια βάρκα με προορισμό την ισπανική ακτή και ένα καλύτερο μέλλον. Ένας από αυτούς, ο Σουλεϊμάν, αφήνει πίσω την αγάπη της ζωής του, Αντα, η οποία θα κάνει τα αδύνατα δυνατά για να μάθει για την τύχη του.

Σε μια χώρα άγριων ανισοτήτων όπως η Σενεγάλη, η μορφή του κολοσσιαίου πύργου αποκτά σχεδόν παραμυθικές διαστάσεις, οι οποίες μας προετοιμάζουν και για όσα θα ακολουθήσουν. Καθώς η Αντα υποχρεώνεται να παντρευτεί τον πλούσιο Ομάρ, μία σειρά από παράξενα γεγονότα ταράζουν την κοινότητα. Το νυφικό κρεβάτι καίγεται ενώ τον κατασκευαστή του ουρανοξύστη επισκέπτονται κάποιες παράξενες κοπέλες με μάτια κάτασπρα, σαν τυφλά. Η δικαιοσύνη που δεν μπορεί να απονεμηθεί στην πραγματικότητα, βρίσκει άλλο, υπερφυσικό μονοπάτι.

Αν και φαινομενικά παράδοξο, το σεναριακό εύρημα της Ντιοπ λειτουργεί, μετατρέποντας ένα μάλλον κλισιέ δράμα σε συγκινητικό φιλμ πάνω στην ανθρώπινη διάσταση ενός μεγάλου σύγχρονου ζητήματος. Υπάρχουν φυσικά εδώ αρκετές ελλείψεις, ίσως και κάποιες υπερβολές, η ατμόσφαιρα όμως είναι σωστή· ο απέραντος, φουσκωμένος ωκεανός αποτελεί απειλή σε δεκάδες πλάνα αλλά και πρόσκληση σε εκείνα που γαλννεύει με φόντο το γλιοβασίλεμα. Εκείνοι που τον διασχίζουν ωστόσο δεν το κάνουν για τουρισμό, αλλά για την ανάγκη της επιβίωσης.

Ενα διαφορετικό ΤΕΤ-Α-ΤΕΤ

Τη Δευτέρα 23 Δεκεμβρίου, δύο μέρες πριν από τα Χριστούγεννα, ο Τάσος Τρύφωνος επισκέπτεται την «κιβωτό του κόσμου» στην Αθήνα και συναντά τον ιδρυτή της πατέρα Αντώνιο Παπανικολάου και την πρόεδρο της «κιβωτούς» πρεσβύτερα Σταματία Γιωργαντή. Σε μια εξομολογητική

συνέντευξη αναφέρονται στην πρώτη τους γνωριμία στη Χίο, την ιδέα που ξεκίνησε την «κιβωτό», τον ρατσισμό, το έργο και τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν τα τελευταία 22 χρόνια. Ο πάτερ Αντώνιος Παπανικολάου έχει βραβευτεί ως «ο Ευρωπαίος πολίτης του 2018», έχει τιμηθεί από δύο προέδρους της Ελληνικής Δημοκρατίας, καθώς και από την Ακαδημία Αθηνών για το έργο του. Το 2003 το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ανακήρυξε την «κιβωτό του κόσμου» ως φωτεινό παράδειγμα καταπολέμησης του ρατσισμού στην Ευρώπη. Δευτέρα 23 Δεκεμβρίου, 10 μ.μ. στο PIK1 & PIKHD

PIK1

ΤΗΛ.: 22862000

21.30 Northpole

- 07.30 Θεία λειπουργία
- 10.00 Καριώματα τζι αρώματα
Κωμική σειρά εποχής.
- 11.00 Eu4U, II - (Ε)
Κοινωνική εκπομπή.
- 12.00 Χάλκινα χρόνια, III - (Ε)
Σειρά εποχής.
- 13.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης
- 14.00 ΕΙΔΗΞΕΙΣ
- 14.15 ArtCafe, III - (Ε)
Εκπομπή πολιτισμού.
- 15.15 Σπίτι στη φύση - (Ε)
Περιβαλλοντική εκπομπή.
- 15.45 Τετ - Α - Τετ - (Ε)
Talk show.
- 17.00 Μαζί / Birlikte
Δικονοτική εκπομπή.
- 18.00 ΕΙΔΗΞΕΙΣ (νοηματοκλή)
- 18.20 Πεταλούδα - (Ε)
Δραματική σειρά.
- 18.50 Ο δρόμος έχει τη δική ιστορία - (Ε)
Σειρά ντοκιμαντέρ.
- 19.25 Κάποτε το '80
Κωμική σειρά, με τους Δέσποινα Χρυσάνθου, Αιμιλία Σέλλη, κ.ά.
Επεισόδιο 24ο.
- 20.00 ΕΙΔΗΞΕΙΣ
- 21.00 Αθλητική Κυριακή
- 21.30 Northpole (Northpole Open for Christmas)
Χριστουγεννιάτικη ταινία φαντασίας, με τους Λόρι Λόκλιν Μπέλι Μάντισον.
- 23.00 ΕΙΔΗΞΕΙΣ
- 23.05 Graham Norton Show Chat show.
- 00.00 Μαζί/Birlikte - (Ε)
Δικονοτική εκπομπή.
- 01.00 Ο δρόμος έχει τη δική ιστορία - (Ε)
- 01.30 ΕΙΔΗΞΕΙΣ - (Ε)
- 02.30 Αθλητική Κυριακή - (Ε)

PIK2

ΤΗΛ.: 22862000

22.00 The Kennedys

- 07.30 Παιδική ζώνη
α. Ολίβια
β. Ντετέκτιβ Νόντι
γ. Ο ταχυδρόμος Πατ
δ. Χάνιτι
ε. Παπούτσια της Φράνι
στ. Η Μάρθα μιλά
ζ. Ο Σούπερ Γουάι
η. Ο Ροζ Πάνθηρος
- 11.00 Στη χώρα του Γιατί - (Ε)
Παιδικό πρόγραμμα.
- 11.30 Παιδική ζώνη
α. Παιχνιδούπολη
β. Ολίβια
γ. Ντετέκτιβ Νόντι
δ. Χάνιτι
ε. Παπούτσια της Φράνι
στ. Η Μάρθα μιλά
- 14.35 Παιδική ζώνη
Συνέχεια
- 16.00 National Geographic: World's First Floating Factory - (Ε)
Το μικρό σπίτι στο λιβάδι
- 16.50 Το οικογενειακό σερί, με τους Μάικλ Λάντον, Κάρεν Γκρασλ, κ.ά.
- 17.40 Το πλοίο της αγάπης - (Ε)
Κλασική σειρά.
- 18.30 Baywatch, IV
Σειρά περιπέτειας.
- 19.15 Ο δρόμος έχει τη δική του ιστορία
- 19.30 ΕΙΔΗΞΕΙΣ (Αγγλική)
- 19.40 ΕΙΔΗΞΕΙΣ (Τουρκική)
- 20.00 Global Ideas - (Ε)
Σειρά ντοκιμαντέρ.
- 21.05 Graham Norton Show Chat show
- 22.00 The Kennedys: After Camelot, II
Βιογραφική σειρά,
- 23.50 ΕΙΔΗΞΕΙΣ
- 00.10 ΓΙΟΥΡΝΙΟΥΣ

OMEGA

ΤΗΛ.: 22477777

21.00 Το κόκκινο ποτάμι

- 05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει
Ενημερωτική εκπομπή, με τη Φαίη Μαυραγάνη.
- 09.45 Έλα χαμογέλα
Ψυχαγωγική εκπομπή με τους Σίσσυ Χρηστίδου, Παύλο Στρατιόπουλο, Κωνσταντίνο Βασάλο, Ελένη Βουλγαράκη.
- 13.00 Greece's Next Top Model
Τελικός - Ριάλιτι μόδας.
- 16.00 Αντίτα κοίτα
Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 18.00 OMEGA NEWS
- 18.10 Χαρομένοι ταξιδιώτες
Ταξιδιωτική εκπομπή, με τον Αλέξ. Ταρμαντά.
- 19.00 Τροχός της τύχης
Τηλεπαιχνίδι.
- 20.10 OMEGA NEWS
- 21.00 Το κόκκινο ποτάμι
Δραματική σειρά εποχής, με τους Ιωάννη Παπαζήση, Αναστασία Παντούση.
- 22.00 Ένας για όλους (Special Edition)
Τηλεπαιχνίδι γνώσεων με τη Μαρία Μπακοδήμου.
- 23.00 Η οικογένεια βλάπτει-(Ε)
Κωμική σειρά, με τους Χρύσα Ρώπα, Σάκη Μπουλά, κ.ά.
- 23.40 Σημεία και τέρατα - (Ε)
Κωμική σειρά, με τους Χρήστο Σιμαρόδη, Μαρία Τζομπανάκη, κ.ά.
- 00.40 AR3NA - (Ε)
Δραματική σειρά, με τους Ζέτα Δούκα, Λεωνίδα Καφραγιάννη.
- 01.40 Ζωή μου - (Ε)
Δραματική σειρά.
- 02.40 UNA Fatsa - (Ε)
- 03.50 Ευτυχείτε!

ANT1

ΤΗΛ.: 22200200

21.20 Mamma Mia

- 06.10 Πρωινή ενημέρωση
- 06.40 Τζιτζίκας και μέρμηγκας
Κωμική σειρά.
- 07.30 Ιδιαίτερα για κλάματα (Ε)
Κωμική σειρά.
- 08.10 Daddy Cool (Ε)
Κωμική σειρά.
- 09.50 Την πάτσα - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 10.30 Εσύ... στον κόσμο σου (Ε)
Κωμική σειρά.
- 12.00 Υγεία πάνω απ' όλα
Κοινωνική εκπομπή
- 12.50 Αν ήμουν πλούσιος - (Ε)
Κωμική σειρά, με τους Αλέξανδρο Μπουρδούμη, Κατερίνα Γερονικολού.
- 14.15 Casa De Mikel - (Ε)
Σατιρική εκπομπή.
- 16.15 The Christmas hope
Δράμα, με τους Μάντελεν Στόου, Τζέιμς Ράμαρ, κ.ά.
- 15.45 Πέτα τη φριτζά - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 18.00 Τα νέα του ANT1 σε 10"
- 18.10 Συνέχεια της σειράς
- 18.40 Μην ψαρώνεις, II
Κωμική σειρά
- 20.20 Τα νέα του ANT1
- 21.20 Mamma Mia
Μιούζικαλ, με τους Μέριλ Στριπ, Πιρς Μπρσσαν, κ.ά.
- 23.30 Η ζωή σου, ζωή μου (Identity Thief).
Αστυνομική κωμωδία, με τους Τζέισον Μπέιτμαν, Μελίσα ΜακΚάρθι, κ.ά.
- 01.00 Τίτλοι ειδήσεων
- 01.10 Εργαζόμενοι γυναίκα - (Ε)
Ελληνική σειρά.
- 02.00 Χωρίς όρια - (Ε)
- 02.50 Η σερήνα και ο μπάτσος

ΣΙΓΜΑ

ΤΗΛ.: 22580100

21.15 The Voice of Greece

- 05.50 Οι Τάκκοι - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 06.20 Food n' Friends
Μαγειρικό show.
- 07.00 Μαζί σου
Ψυχαγωγική εκπομπή με την Τατιάνα Στεφανίδου.
- 09.00 Θα γίνει της πολυκατοικίας - (Ε)
Κωμική σειρά, με τους Παύλο Χαϊκάλη, Βασιλική Ανδρίτσου, κ.ά.
- 10.00 Βοιράτε γεπόντοι - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 11.20 Guess my age - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
- 12.40 Στην υγειά μας ρε παιδιά!
Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Σπύρο Παπαδόπουλο.
- 15.40 Για το καλό σου - (Ε)
Ιατρική εκπομπή με την Αφροδίτη Γεωργίου.
- 16.40 Cyprus Eating Awards (Ε)
Διαγωνισμός.
- 17.30 The Voice of Greece - (Ε)
Μουσικό talent show.
- 18.00 Γεγονότα σε συντομία
- 18.10 The Voice of Greece (Συνέχεια)
- 20.20 Τοιές στα γεγονότα
- 21.15 The Voice of Greece, IV
Τελικός
- 01.00 Γεγονότα σε τίτλους
- 01.10 Άλλα λόγια θέκει παπά
Κυριακή κωμική σειρά.
- 02.20 Μαζί σου - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή με την Τατιάνα Στεφανίδου.
- 04.20 Επιστροφή - (Ε)
Δραματική σειρά.
- 05.00 Σε φόντο κόκκινο - (Ε)
Κοινωνική σειρά.

ALPHA

ΤΗΛ.: 22212400

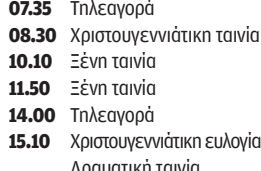

21.15 Παράδοση κατ' οίκον

- 06.00 Έρωτας με επιδόση ΟΓΑ
Κωμική σειρά.
- 07.00 24 ώρες - (Ε)
Σειρά ντοκιμαντέρ.
- 08.00 Έλα στη θέση μου - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 09.30 Εύκολο και σπιτικά
Εκπομπή μαγειρικής με την Αθηνά Λοϊζίδου.
- 10.00 Σαββατοκύριακο
με τον Μάνεση
Ενημερωτική εκπομπή, με τον Νίκο Μάνεση.
- 13.00 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 13.45 Η φομιλία - (Ε)
Κυριακή κωμική σειρά.
- 15.00 Λούις Night Show - (Ε)
Σατιρική εκπομπή με τον Λούι Πατσολίδη.
- 16.50 Σπίτι είναι...
Κωμική σειρά.
- 17.50 ΕΙΔΗΞΕΙΣ (νοηματοκλή)
- 18.00 Έλα στη θέση μου, IV
Κωμική σειρά, με τους Γιάννη Τσιμπάνη, Αθηνά Οικονομάκου, κ.ά.
- 19.30 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα, VII
Κωμική σειρά.
- 20.20 ALPHA NEWS
- 21.15 Παράδοση κατ' οίκον
Ψυχαγωγική εκπομπή με την Βασιλική Χατζηπαδόπουλου.
- 22.20 Ξένη ταινία
Late night show με την Ελεονώρα Μελέτη.
- 01.00 World party - (Ε)
- 02.00 Divided - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι γνώσεων.
- 03.30 Σ/Κ με τον Μάνεση - (Ε)

CAPITAL

ΤΗΛ.: 25577577

07.35 Τηλεαγορά

- 08.30 Χριστουγεννιάτικη ταινία
- 10.10 Ξένη ταινία
- 11.50 Ξένη ταινία
- 14.00 Τηλεαγορά
- 15.10 Χριστουγεννιάτικη ευλογία
Δραματική ταινία.
- 17.00 Τηλεαγορά
- 19.15 Χριστούγεννα στο σπίτι
Αισθηματική ταινία.
- 21.00 Χριστουγεννιάτικη ταινία
- 23.00 Ξένη ταινία
- 01.30 Χριστουγεννιάτικη καταστροφή
- TV PLUS ΤΗΛ.: 22259000
- 06.50 Παιδική ζώνη
- 09.40 Cook Eat - (Ε)
- 11.00 Τηλεαγορά
- 13.05 Μόνο για σένα - (Ε)
- 14.40 Travel Guide
- 15.05 Ταξίδι γεύσεων, II
- 16.00 Τηλεαγορά
- 18.00 ΕΙΔΗΞΕΙΣ
- 18.30 «Live»
- 20.00 ΕΙΔΗΞΕΙΣ
- 20.30 Για πάντα νέοι - (Ε)
- 21.25 Το ταξίδι της ζωής, III
- 22.25 Ξένη ταινία
- 00.10 Ξένες σειρές
- 03.45 Video Clips

SMILE TV

ΤΗΛ.: 25715126

- 12.00 Oggy & The Cockroaches
- 12.30 Sabrina
- 13.00 Angels Friends
- 13.30 Heidi
- 14.00 Glimmies
- 14.30 Zig And Sharko
- 15.00 Nonty
- 15.30 Maya The Bee
- 16.00 Heidi
- 16.30 Horseland
- 17.00 Rabbids, II
- 17.30 Puppy In My Pocket
- 18.00 Oggy & The Cockroaches
- 18.30 The Owl
- 19.00 Popples
- 19.30 Glitter Force
- 20.00 Digimon Fusion

MOVIES BEST

21.00 Enchanted

- 08.45 Run The Tide
- 10.25 Swing Away
- 12.40 Legend Of Sarila
- 13.10 Holiday
- 15.15 Megan Leavey
- 17.20 Punching Henry
- 19.05 Splash
- 21.00 Enchanted
- 23.00 Secutro (Boy Missing)
- 00.45 A Mermaid's Tale
- 02.20 Galveston
- 03.55 Billionaire Boys Club
- GREEK CINEMA
- 20.05 Ο μάγκας με το τρίκυκλο
- 05.45 Ένα αστείο κορίτσι
- 07.25 Βαφτιστικός
- 09.00 Ο πεθερόπληκτος
- 10.30 Αριστοτέλης ο επιπόλαιος
- 12.10 Η ωραία των Αθηνών
- 13.40 Τα 4 σκαλοπάτια
- 15.25 Ο κόσμος τρελάθηκε
- 17.05 7 μέρες ψέματα
- 18.35 Πρόσωπα λησμονημένα
- 20.05 Ο μάγκας με το τρίκυκλο
- 22.00 Κάτι κουρασμένα παλικάρια
- 23.45 Το τεμπελόσκυλο
- 01.15 Τέσσερις νύφες και ένας γαμπρός
- 02.50 Και δειλός και τολμηρός

Συνεχίζοντας την παράδοση της «Κ»

Τέσσερις δημοσιογράφοι της εφημερίδας –και συγγραφείς ταυτόχρονα– κρίνουν ο ένας το βιβλίο του άλλου

Η πρώτη αντίδραση του αναγνώστη μπορεί να είναι μια γκριμάτσα που ερμηνεύεται ως: «Καλά τώρα, δημοσιογράφοι/συγγραφείς. Ευλογούν τα γένια τους». Όμως, στα κείμενα που έγραψαν οι τέσσερις συνάδελφοι στην «Κ» ο ένας για τον άλλον, ο ένας για το βιβλίο του άλλου, βλέπεις ευικρίνεια στην αποτίμηση, εκτίμηση για το αποτέλεσμα. Ο Νίκος Βατόπουλος, η Τασούλα Επτακοίλη, η Ξένια Κουνάλακη και ο Ηλίας Μαγκλίνης έχουν ένα κοινό μεταξύ τους: καταγράφουν. Με τον τρόπο του ο καθένας φυσικά. Παρατηρούν, επεξεργάζονται, μεταβολίζουν τα γεγονότα. Είναι πρώτα δημοσιογράφοι, που συνυπάρχουν κάτω από την ίδια στέγη, της «Κ», μιας εφημερίδας με ισχυρή παρουσία στα ελληνικά γράμματα, που ανέδειξε και φιλοξένησε σημαντικά ονόματα της λογοτεχνίας. Την παράδοση αυτή συνεχίζουν οι τέσσερις εκλεκτοί συνάδελφοι. Και δεν είναι οι μόνοι. Άλλοι έχουν προηγηθεί, κάποιοι συμπορεύονται, και υπάρχουν κι εκείνοι που θα ακολουθήσουν.

Μ.Κ

ΤΑΣΟΥΛΑ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ Οι πόλεις μας με άλλη ματιά

Πότε μια πόλη είναι όμορφη και πότε άσχημη; Ποies σταθερές ή μεταβλητές το ορίζουν; Κι αν οι πόλεις είναι οι άνθρωποι τους, τι σημαίνει το ένα ή το άλλο για τους κατοίκους τους; Σκέφτομαι αυτά ξεφυλλίζοντας το βιβλίο του Νίκου Βατόπουλου «Όπου και να ταξιδέψω: Περπατώντας σε 24 πόλεις» (εκδόσεις Μεταίχμιο) και τον φαντάζομαι να περιδιαβαίνει τους δρόμους της Πάτρας, των Τρικάλων ή της Φλώρινας, με το σακιδιό του περασμένο στον ώμο, τη φωτογραφική μηχανή του στα χέρια – άσκους περιπηγής στη χώρα του. Τι προσπαθεί να δει, άραγε; Την Ελλάδα όπως την πρωταντίκρισε ως παιδί από την πίσω θέση του αυτοκινήτου του πατέρα του; Ο Νίκος στρέφει τον φακό του σε δρόμους και πλατείες, σε ετοιμόρροπα σπίτια, εγκαταλελειμμένα εργοστάσια και χορταριασμένες αυλές. Ένα παλιό καφενείο, ένα μπρούντζινο ρόπτερο, ένα πληγωμένο ακροκέραμο γίνονται αφορμή για μια συναρπαστική αφήγηση, όπου το αρχιτεκτονικό απόθεμα της χώρας συνδιαλέγεται με την συχνά κάκιστη οικιστική εξέλιξη, η αστική αναγέννηση του Μεσοπολέμου με τα εγκλήματα της αντιπαροχής.

Μέσα από αυτή τη συνάντηση με το πρωτόγενές, το ωραίο και το άσχημο γίνονται αντιληπτά ως βίωμα. Δεν έχει σημασία αν οι πόλεις είναι όμορφες ή όχι. Τα στερεότυπα

ραγίζουν. Άλλου πέφτει το βάρος: στην ανάκληση, στην επανασύνδεση, στην ερμηνεία. Ο Νίκος μας δείχνει την ομορφιά των ελληνικών πόλεων χωρίς να την αποθεώνει: δεν φτιάχνει εικονοστάσι. Καταγράφει την ασχήμια τους, χωρίς να την ειρωνεύεται, αλλά προσπαθώντας να την κατανοήσει. Βάζει τρυφερά το χέρι του πάνω στα σημάδια τους – από τον χρόνο ή τους ανθρώπους. «Καύσιμο» στο ταξίδι του είναι η αγάπη του γι' αυτόν τον τόπο.

ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Με αφορμή έναν φίλο που «έφυγε» νωρίς

Υπάρχει κάτι απατηλά ελαφρύ στην επιφάνεια των όσων συμβαίνουν σε αυτό το πρώτο μυθιστόρημα που έγραψε η Ξένια Κουνάλακη. Βέβαια, κάτω από την επιφάνεια, η ιστορία στο «Οξυγόνο» (εκδόσεις Πόλις) εκκινεί από κάτι πολύ σοβαρό: μια απώλεια, τον θάνατο ενός φίλου κατά τη διάρκεια αυτοπυρπολήσεως: των νεανικών καλοκαιρινών διακοπών σε νησί. Κάτω λοιπόν από αυτό το ανάλαφρο, ανέμελο, αεράτο σκηνικό, έχουμε μια απροσδόκητη, βάνουση μύηση στη ζωή, απλώς οι πρωταγωνιστές δεν το ήξεραν τότε. Η παρέα κάνει έναν –κατά τα θρυλούμενα– χαρισματικό, όμορφο, κυρίως αγέραςτο φίλο, ο οποίος δεν θα ψηθεί ποτέ στη ζωή, δεν θα έχει ποτέ καμία τριβή, δεν θα πάρει εύστοχες ή άστοχες αποφάσεις, δεν θα εγκλωβιστεί και δεν θα μείνει μόνος ή αδικαίωτος, αλλά θα παραμείνει για πάντα νέος, άφθαρτος και ωραίος στις μνήμες όλων.

Είκοσι περίπου χρόνια αργότερα, και ενόψει ενός άτυπου μνημοσύνου στον τόπο του δυστυχήματος, οι παλαιοί φίλοι, μαζί με τα παιδιά τους πλέον, κυρίως όμως μαζί με τα βαρίδια του χρόνου και των επιλογών (ή μη επιλογών) τους, ξαναζούν το παρόν μέσα από εκείνη την κομβική παρελθοντική στιγμή της αποκοπής με τη νεανική αφέλεια και ανεμελιά. Διαθρώνοντας αποτελεσματικότητας έναν συνεκτικό αφηγηματικό ιστό μέσα από τις οπτικές γωνίες των διαφορετικών προσώπων (αλλά και των απογόνων τους, καθώς τα παιδιά φωτίζουν την ταυτότητα του γονιού με το δικό τους τρόπο), η Ξένια αποπειράται το μεγάλο άλμα προς το μυθιστόρημα, αποτυπώνοντας ανάγλυφα μια «αβάστακτη ελαφρότητα της ύπαρξης» στην Ελλάδα της αφοβίας των '90s, αλλά και σε αυτή της κρίσης, μα από κάτω ελλοχεύει δι-

Τασούλα Επτακοίλη, Ηλίας Μαγκλίνης, Νίκος Βατόπουλος και Ξένια Κουνάλακη στα γραφεία της «Κ».

Τα εξώφυλλα των βιβλίων «Όπου και να ταξιδέψω: Περπατώντας σε 24 πόλεις» του Νίκου Βατόπουλου, «Οξυγόνο» της Ξένας Κουνάλακη, «Κέρμα στον αέρα» της Τασούλας Επτακοίλη και «Είμαι όσα έχω ξεχάσει» του Ηλία Μαγκλίνη.

αρκώς ένα αγκάθι: ποιος έχασε στ' αλήθεια; Και ποιος κέρδισε; Αυτός που χάθηκε νέος και ωραίος; Αυτός δηλαδή που εντέλει δεν έζησε ποτέ; Ή όλοι εμείς που ζήσαμε, που πληγώσαμε και μας πλῆγωσαν; Δυναμικό πρώτο βήμα από μια συγγραφέα που φαίνεται να γνωρίζει καλά το μυστικό της ρέουσας αφήγησης και της υποδόριας συγκίνησης.

ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ενα μη προβλέψιμο μυθιστόρημα

Σαν μια χειρονομία ενδοσκοπίστης και εξωστρέφειας, ταυτόχρονα, το «Κέρμα στον αέρα» (εκδόσεις Καστανιώτη) είναι ένας ανθρωπογενής χάρτης που απλώνεται αργά σαν μελάνι σε χαρτί και αχνοφέγγει στο φως. Το νέο βιβλίο της Τασούλας Επτακοίλη είναι

μυθιστόρημα, όχι από τα προβλέψιμα, όχι αυτονόητο ως προς τη δομή ή τη σύλληψη. Έχει σπονδυλούς και αρθρώνεται γύρω από τα πρόσωπα μιας οικογένειας σε βάθος χρόνου, διά μέσου των δεκαετιών, πάνω στο σώμα της χώρας, από τη Σάμο ως την Πειραιά και τα βουνά της Αλβανίας ως τα υπερωκεάνια της μετανάστευσης. Η Τασούλα Επτακοίλη μας δίνει μία ιμπεριονιστική συλλογική προσωπογραφία πολλαπλών αναγνώσεων με άξονα την ψυχική τομογραφία των πρώων, πρόσωπα με σάρκα και αίμα, πρόσωπα που συναντώνται σε κορυφώσεις μεταβολής. Το «Κέρμα στον αέρα» είναι μια αρμολογημένη εξομολόγηση, μια σπουδή στο μύθο και μια ελεγεία στο άρρητο. Εκεί, σε αυτό το σημείο καμπής, η Τασούλα Επτακοίλη μιλάει για το ανομολόγητο και το μηδιάφανο, εμβαθύνει στους κραδασμούς της μιας εκείνης

στιγμής, όταν κάτι αλλάζει, σχεδόν τελεσίδικα.

Παρακολουθώντας τη γραφή της Τασούλας Επτακοίλη εδώ και αρκετά χρόνια, εκβάλλοντας πλέον στο «Κέρμα στον αέρα» στέκομαι μπροστά σε μια λογοτεχνία συγκινητικής εντιμότητας. Η αφετηρία της γραφής αυτού του βιβλίου μοιάζει να είναι μια ανάγκη μέσα από την οποία το βίωμα, η μαρτυρία και η μυθοπλασία διαπλέκονται σε μια ενιαία αφήγηση. Ο χρόνος ορίζεται μεν, αλλά η σημασία του δεν έχει και τόσο σημασία. Οι ήρωες συμπλέουν προς μια κοινή προσωπογραφία. Μέσα από την πολυπλοκότητα, τη μοναδικότητα και την ποικιλία, η Τασούλα Επτακοίλη μιλάει για την τραγωδία και το μεγαλείο του ανθρώπου, της συνθήκης που χωρίς προειδοποίηση μεταβάλλει την καθημερινότητα σε μήτρα πρωισμού.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Η «Μαρία Αντωνιέττα» του Καρρέρ στο φως έπειτα από 135 χρόνια

Όταν πριν από περίπου μία δεκαετία η Κίρστεν Χαρμς, διευθύντρια της Γερμανικής Όπερας του Βερολίνου, ετοίμαζε αφιέρωμα στη Γαλλική Επανάσταση, αναζήτησε έργα ξεχασμένα, τα οποία θα μπορούσε να τοποθετήσει ισότιμα πλάι σε δημοφιλείς τίτλους όπως ο «Αντρέας Σεβιέ» του Τζορντάνο. Εψάξε και βρήκε, λόγου χάριν, τη «Μαρί Βικτουάρ» του Ρεσιγκί, όπερα που γράφτηκε το 1913, αλλά έζησε την καθυστερημένη παγκόσμια πρώτη της το 2004 στη Ρώμη. Την πρώτη παρουσίαση στο Βερολίνο ακολούθησε πχογράφηση και σήμερα το έργο έχει βγει από τη λήθη: μπορεί κανείς να το εκτιμήσει γι' αυτό που είναι, ανεξάρτητα από τα συμφραζόμενα.

Η Κίρστεν Χαρμς ασφαλώς δεν μπορούσε να φανταστεί ότι υπήρχε Έλληνας συνθέτης και μάλιστα Ζακυνθινός, ο οποίος τον 19ο αιώνα συνέθεσε όπερα με θέμα τις

τελευταίες ημέρες του βασιλικού ζεύγους της Γαλλίας το 1793, τη δική και την εκτέλεσή του. Πώς θα ήταν δυνατόν εξάλλου, αφού η «Μαρία Αντωνιέττα» του Παύλου Καρρέρ όπως και αρκετές ακόμα όπερες Ελλήνων, κυρίως Επτανήσιων, φυλάσσονται ζηλότυπα σε ιδρύματα και βιβλιοθήκες των Ιονίων, από τα ράφια των οποίων

Η εξαιρετικά πλούσια αυτή όπερα εντάσσεται ομαλά στην ιταλική παράδοση του 19ου αιώνα.

σπάνια μόνο βγαίνουν και ακόμα σπανιότερα αξιοποιούνται. Για έκδοση, η οποία θα επέτρεπε στην κ. Χαρμς και σε οποιονδήποτε άλλο από την Εσπερία να ενδιαφερθεί,

Ο Χάρης Αδριανός, η Κασσάνδρα Δημοπούλου και η Σοφία Κουανίδου ερμήνευσαν τρεις από τους βασικούς ρόλους.

ούτε λόγος. Γι' αυτό δεν βρίσκονται (ποτέ) χρήματα. Ο Βύρων Φιδετζής έχει μέχρι σήμερα αναστήσει πέντε όπερες του Καρρέρ: τον «Μάρκο Βότζα-

ρη», τη «Μαριάνθη», την «Κυρά Φροσύνη», τη «Δέσπω», το «Μαραθών-Σαλαμίς» και στις 2 Δεκεμβρίου στον χώρο τέχνης «Αρτεμис» τη «Μαρία Αντωνιέττα», που

ξανακούστηκε για πρώτη φορά μετά το 1884 από τη Φιλαρμόνια Ορχήστρα Αθηνών, την Ακαδημαϊκή Χορωδία Νέων Αθηνών, τη Μεικτή Χορωδία του Εθνικού Ωδείου και γνωστούς Έλληνες μονωδούς (Κουανίδου, Ανδριανός, Μοδινός, Δημοπούλου, Σελήτσανιώς, Καραγκιούρης, Τσαντινής, Γκριτζάλης).

Κρίμα κι ευτυχώς! Κρίμα, διότι η παρτιτούρα του Καρρέρ με τις μεγάλες μουσικές δυνάμεις που προβλέπει χρειάζεται σαφώς μεγαλύτερο χώρο, στον οποίο ο ήχος θα αναπτύσσεται όπως πρέπει, και ευτυχώς, επειδή έστω κι έτσι ακούστηκε ένα ενδιαφέρον έργο, που εντάσσεται ομαλά στην ιταλική παράδοση του 19ου αιώνα. Ως προς τη θεματολογία σκέφτεται κανείς σε πόσες βασιλίσσες κι αρχόντισσες χάρισε την αθανασία ο Ντονιτσέτι, από την Ελισάβετ της Αγγλίας ως τη Λουκρετία Βοργία

ΞΕΝΙΑ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ

Αποκρυπτογραφώντας τη σιωπή και το τραύμα

Όταν ο Ηλίας Μαγκλίνης μου είπε ότι το νέο του βιβλίο –«Είμαι όσα έχω ξεχάσει» (εκδόσεις Μεταίχμιο)– αφορά τη δολοφονία του παππού του από την ΟΠΙΑ στο Αγρίνιο στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, τρόμαξα. Φοβήθηκα ότι θα δικάσει το ελληνικό κοινό και θα δώσει την ευκαιρία στην εθνικόφρονα Δεξιά να πανηγυρίσει μία νέα νίκη κατά της μονοπώλησης της ιστορίας του εμφυλίου από την Αριστερά. Οτι θα αναλάβει το έργο ενός λογοτεχνικού αναθεωρητισμού.

Ο Μαγκλίνης στο βιβλίο του κάνει ακριβώς το αντίθετο. Περιγράφει το τραύμα όχι μόνο με όρους προσωπικούς, όπου η ιδεολογία γίνεται σχεδόν πρόσχημα για τους μικρούς τοπικούς εμφυλίους, αλλά υπογραμμίζει παράλληλα και την τυχαία διάσταση των οικογενειακών τραγωδιών. Ο παππούς του Ηλία είχε αποχωρήσει από τον ΕΔΕΣ λίγο προτού δολοφονηθεί. Ισως το πιο ενδιαφέρον στοιχείο του βιβλίου είναι η σιωπή. Η σιωπή που κυριαρχεί στην οικογένεια γύρω από το τραύμα, το άφατο συμβάν. Το σκάμα αυτό, της σιωπής, την οποία καλείται να λύσει ο εγγονός μέσα από την αυτοσχέδια ιστορική έρευνα, το συναντάμε και στους «Χαμένους» του Ντάνιελ Μέντελσον (εκδ. Πόλις), καθώς και στο αυτοβιογραφικό έργο του ιστορικού Μαρκ Μαζάουερ, «Όσα δεν είπες» (εκδ. Αγρα). Μέσα από την αναζήτηση αυτοπτών μαρτύρων και ντοκουμέντων ο Μαγκλίνης προσπαθεί να αποκρυπτογραφήσει τη σιωπή αυτή και να αποκαταστήσει έτσι τη σχέση του με τον πατέρα και εκείνον με τον δικό του μπαμπά. Να βάλει το τραύμα σε λέξεις για να το καταλάβει και να αφομοιώσει τη βαριά πατρική κληρονομιά.

Ως ιντερμέδια παρεμβάλλονται μικρές αστρονομικές παρατηρήσεις, αφιερωμένες στον αδελφό του Ηλία, που είναι ο πρώτος που εισάγει το τηλεσκόπιο στην οικογένεια, το δικό του εργαλείο για τη σύνδεση με τον ωσαί απόντα και ιπτάμενο (κυριολεκτικά και μεταφορικά) μπαμπά. Η λιτή, συχνά δημοσιογραφική αφήγηση, που διατρέχει στην αρχή το κείμενο γίνεται σπαρακτική στη συνέχεια, στις προσωπικές στιγμές και στοχαστικές στο τέλος ως έναυσμα για μια αποτίμηση της σχέσης του συγγραφέα με την Ελλάδα. Πρόκειται –κατά τη γνώμη μου– για ένα από τα καλύτερα λογοτεχνικά βιβλία των τελευταίων ετών στη χώρα μας.

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ
ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ
ΟΠΩΣ ΤΑ
ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΝ
ΟΙ **50K** ΧΡΗΣΤΕΣ
ΤΟΥ WIZ GUIDE

WIZ GUIDE USERS RATINGS.
50 Best
RESTAURANTS

2019

ανταμοιβή | Τράπεζα Κύπρου

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ